

1/2 Û¶¶ì ² Ì ² ÚÆÛ
 î ° Ò° Í ² î ì à ô Â Û² Û ´ Û² ¶² ì ² è Ä
 ° ì ð à ä ² ÚÆÊ à ð Ë Õ, Æ
 ö ² ê î ² Â Ô Â ° ð à ô Ø
 (° ñ ñ ñ ° È ¶ ó í ³ Ñ ¶ ì ³ ñ í á ð Æ ð ð)

§ ³ Ý ² ¶ Ò Ý ì
 ° ñ ð Ý
 2003

é a d y Á a Ó a í á ð ç ³ é ³ ç ç Y Ñ ¶ ì ³ ñ í á ð Æ ð ð Y Á Y ¹ . ñ á d j h s p ñ á o ç ¶ í á d y -
 ñ ç » ó Ñ Ç U Y ³ ñ ñ ³ ½ í á ð Æ ð ð Y » ñ ç á ³ B í á ³ Y á ð Æ ð ð Ý Û ³ è Ç Y ì » í ñ á ³ í ³ Y í á Y -
 í » Y ó Ç ³ Ý, § Y í ñ ³ Ñ Û ³ Y ³ Æ Y Ñ » é a ç e í ³ í » é a ç Æ ð ð Ý Û ³ è Ç Y ì » í ñ á ³ í ³ Y í á Y í » Y -
 ó Ç ³ Ý, Ç Y á á » è Y ³ » ð ° í ñ á ³ Æ È á ñ Ñ Ç Ý ³ È ³ ñ ñ » ñ ç í á U Ç » Ç ³ ½ Ý . í ³ í ³ -
 Æ Y í » Ó Ì ³ í í á ð Æ ð ð Ý µ Y ³ . ³ í ³ è Ç í ³ ñ » ñ í á Ó U » ñ ç Y ³ è Y á í á Ó Ñ ¶ Y O Y ³ ñ ñ -
 í ³ Y Y » ñ Á:

Û » ñ ³ Ñ ¶ ì ³ ñ í á ð Æ ð ð Ý Û ç ³ í » È ó » È » Y 2000 Á í ³ í ³ Y Ç ¹ » í » Û » ñ ç Ó Û Ç Y á ð
 2003 Á í ³ í ³ Y Ç Ñ á ð Ç e Y Á Y í ³ í ³ Á ³ Û ³ Y ³ í ³ B ñ ç ³ Y á d j » È ³ Y ³ È ³ ñ ñ » ñ ç
 í á U Ç » Ç Á Y ¹ á d y ³ í » ó á È á ñ Ç Y í » ñ ç µ » ñ á Ó Y á ñ ÷ ³ è í ³ Á Ó Á » ñ Á:

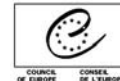
Á á Ó a í ³ á d y Y ³ È ³ í » è í ³ í ç Ì » Ó Ì ³ í í á ð Æ ð ð Ý Ñ Ç U Y ³ È Y í Ç ñ Y » ñ Á ¹ µ ³ Ó í á d
 ³ Y Ó ³ Y ó, í ³ ½ ð ³ í » ñ á á ð Æ ð ð Y » ñ ç, Ç ¶ í ³ µ ³ Y Y » ñ ç » ó ñ Y è ¹ Ç ñ Y » ñ ç Ñ ³ Û ³ ñ ² Û
 í ³ ñ á Ó ç ù . í ³ í ³ ñ Ç Y » È Y ³ » ó È ¶ . ñ á Ó Y » ñ ç » ó Ñ ³ Û ³ È ³ ñ Y Y » ñ ç Á á e Y ³ È ç e í Ç ³ -
 Æ µ ³ Á Ç Y Y » ñ ç á e ³ Y á Ó Y » ñ ç Ñ ³ Û ³ ñ

Á ³ ñ Û ³ Y á ð Æ ð ð Y Á (µ ³ ó ³ é a ç Æ ð ð Û µ s p ñ á o ç ¶ í á d y » ñ ç » ó Ñ Ç U Y ³ ñ ñ ³ ½ -
 í á ð Æ ð ð Y » ñ ç á ³ B í á ³ Y á ð Æ ð ð Ý Û ³ è Ç Y ì » í ñ á ³ í ³ Y í á Y í » Y ó Ç ³ Æ, § ¶ í ³ Û Ç -
 ç á ó Y » ñ Á ù ³ í ³ Y ¹ ³ í ³ í ³ ñ á ð Æ ð ð Y » ñ ç Û ³ è Ç Y í » Ó Ì ³ í í á ð Æ ð ð Ý Ñ Ç Ó a ñ » È á ó
 í » ñ ç µ » ñ Û È Rec (2003) 13 Ñ ¶ Y O Y ³ ñ ñ í ³ Y Ç, ¹ ñ á ³ ñ ² µ ³ Y á Ó Ñ á e ³ . ñ ç » ó
 § ¶ í ³ Û Ç ç á ó Y » ñ Á ù ³ í ³ Y ¹ ³ í ³ í ³ ñ á ð Æ ð ð Y » ñ ç Û ³ è Ç Y í » Ó Ì ³ í í á ð Æ ð ð Ý
 Ñ ¶ Ó a ñ » È á ó í » ñ ç µ » ñ Û È Ñ e ³ á ³ í ³ . ñ ç » È ³ Y í á ð Æ ð ð Ý ³ Ó ³ e ³ ñ Û Y Ç

s p ñ á o ç ¶ í á d y » ñ ç » ó Ñ Ç U Y ³ ñ ñ ³ ½ í á ð Æ ð ð Y » ñ ç Û ³ è Ç Y ì » í ñ á ³ í ³ Y
 í á Y í » Y ó Ç ³ Y ³ ñ ³ í á í á d j Á á Ó a í ñ ³ í ³ ñ á ð Æ ð ð Ý Û ³ è Ç Y ì » í ñ á ³ í ³ Y í á Y í » Y ó Ç ³ ñ ç
 Ñ ³ Û ³ è í ³ Y Û Y í » Y í ñ Y Ç Ñ ¶ ì ³ ñ í ³ í ³ § p ñ á o ç ¶ í á d y » ñ Á » ó ¹ ³ í ³ í ³ ñ á ð Æ ð ð Y Á
 (Ø Ç Ç ³ ½ ³ Æ Y ÷ ³ è í ³ Á Ó Á » ñ ç Á á Ó a í ³ í á o ° ñ ð Ý - 1996) . ñ ç Ó:

§ ¶ í ³ Û Ç ç á ó Y » ñ Á ù ³ í ³ Y ¹ ³ í ³ í ³ ñ á ð Æ ð ð Y » ñ ç Û ³ è Ç Y í » Ó Ì ³ í í á ð Æ ð ð Ý
 Ñ ¶ Ó a ñ » È á ó í » ñ ç µ » ñ Û È Rec (2003) 13 Ñ ¶ Y O Y ³ ñ ñ í ³ Y Á, ¹ ñ á ³ ñ ² µ ³ Y á Ó
 Ñ á e ³ . Ç Á » ó § ¶ í ³ Û Ç ç á ó Y » ñ Á ù ³ í ³ Y ¹ ³ í ³ í ³ ñ á ð Æ ð ð Y » ñ ç Û ³ è Ç Y í » Ó Ì -
 í ³ í í á ð Æ ð ð Ý Ñ ¶ Ó a ñ » È á ó í » ñ ç µ » ñ Û È Ñ e ³ á ³ í ³ . Ç Á Ñ ¶ ì ³ ñ í ³ í » È ç e ù . í ³ . á ñ -
 í » È ç ² Û » ñ ç Ì Û Y Ç ¶ í ³ µ ³ Y Y » ñ ç Á Y í » ñ í ó á ð Æ ð ð Ý Y C E E U Inc. - Ç È Û ³ è í ³ Y Û Y
 Y » ñ ³ Û ó á e a a a ð ð Ý Á ³ ñ Û ³ Y á ð Æ ð ð Y Á, á ñ ç í » ì e í Á Û ³ ½ ç í ñ Û ³ ñ » È ° í ñ á ³ Æ
 È á ñ Ñ Ç í á Ó U Ç Ó:

È Û µ ³ . Ç ¶ Ó e r a a È ð ñ á ð Æ ð ð Ý Y
 È ð Û ³ í ³ ñ á ³ Æ Y Ó » ð í á ñ á d j Á » ó ç ³ ¹ ñ á d j Á Û ³ ñ Ó Y í » È Y Ç
 í ñ . ñ ç í Y ù » Y á » á ñ ç Û ³ Û ³ è ³ ñ Û Y

Á á Ó a í ³ á ð ç Ñ ¶ ì ³ ñ í á ð Æ ð ð Y Y ³ ç ³ í ó » È » Y
 ° í ñ á ³ Æ È á ñ Ñ a » ó ³ ó Ñ ³ e ³ ñ í á ð Æ ð ð Ý Y Ç e í Ç á ó Á

È ° ñ ð Y Ç Û ³ Û á ç ³ í á d j
 (Á ³ ñ Û ³ Y á ð Æ ð ð Y, Ó » ð í á ñ á d j Ñ ¶ ì ³ ñ í á ð Æ ð ð Y)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ԿՈՆՎԵՆՑԻԱ

Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիա 8	
Անդրասահմանային հեռուստատեսության մասին Եվրոպական կոնվենցիա	50
ԵՒ ՆԿ Նանձնարարական թիվ R (89) 7 Բռնության, ագրեսիայի և պոռնոգրաֆիկ համալսարան ունեցող փրկագրությունների փարաձման վերաբերյալ	70
ԵՒ ՆԿ Նանձնարարական թիվ R (90) 10 Երեխաների և դեռահասների համար նախատեսված կինոնկարների վերաբերյալ	75
ԵՒ ՆԿ Նանձնարարական թիվ R (90) 11 Արտադրության (ժնպրոգրաֆիա) բնագավառում հեղինակային իրավունքին առնչվող սկզբունքների վերաբերյալ	78
ԵՒ ՆԿ Նանձնարարական թիվ R (91) 5 Կարևոր իրադարձությունները հակիրճ լուսարանելու վերաբերյալ՝ այն դեպքերում, երբ պեղականորեն ձևեր են բերված դրանց հեռարձակման բացառիկ իրավունքներ	80
ԵՒ ՆԿ Նանձնարարական թիվ R (91) 14 Կողմորված հեռուստատեսային ծառայությունների իրավական պաշտպանության վերաբերյալ	84
ԵՒ ՆԿ Նանձնարարական թիվ R (92) 15 Օրենքի և փրկակարվական փրկանդրոգիաների բնագավառում դասավանդման հեղազոտությունների և ուսուցման վերաբերյալ	88
ԵՒ ՆԿ Նանձնարարական թիվ R (92) 19 Ռասիստական բովանդակությամբ փրկախաղերի վերաբերյալ	91
ԵՒ ՆԿ Նանձնարարական թիվ R (93) 5 Տեսաձայնային փոքր արտադրություն կամ եվրոպական հեռուստաշուկայում սահմանափակ լեզվական կամ փրկաձայնային ընդգրկվածություն ունեցող երկրներում փրկաձայնային	

արտադրանք փրկաձելու և հեռարձակելու սկզբունքների վերաբերյալ ԵՒ ՆԿ Նանձնարարական թիվ R (94) 3 Նեղինակային իրավունքի և այդ կարգի այլ սրեղծագործական իրավունքների մասին իրազեկությունը փրկաձայնելու և դասափարակչական աշխատանք կատարելու վերաբերյալ 98	93
ԵՒ ՆԿ Նանձնարարական թիվ R (96) 4 Կոնֆիլկտային և լարված իրավիճակներում լրագրողների պաշտպանության վերաբերյալ	103
Նոչակագիր կոնֆիլկտային և լարված իրավիճակներում լրագրողների պաշտպանության մասին	111
ԵՒ ՆԿ Նանձնարարական թիվ R (96) 10 Նեռարձակման հանրային ծառայության անկախության երաշխավորման վերաբերյալ	113
ԵՒ ՆԿ Նանձնարարական թիվ R (97) 19 Էլեկտրոնային լրափրկամիջոցներում բռնություն ցուցադրելու վերաբերյալ 121	
ԵՒ ՆԿ Նանձնարարական թիվ R (97) 20 Արելություն արտահայտող խոսքի վերաբերյալ	130
ԵՒ ՆԿ Նանձնարարական թիվ R (97) 21 Լրափրկամիջոցների և հանդուրժողականության կուլտուրայի զարգացման վերաբերյալ	135
ԵՒ ՆԿ Նանձնարարական թիվ R (99) 1 Անղամ պեղություններին՝ Նախարարների կոմիտեից Լրափրկամիջոցներում փրկամակարծությանն աջակցելու միջոցների վերաբերյալ	140
ԵՒ ՆԿ Նանձնարարական թիվ R (99) 14 Նոր հեռահաղորդակցային և փրկակարվական միջոցների դաշտում հանրային ծառայություն սրեղծելու վերաբերյալ	148
ԵՒ ՆԿ Նանձնարարական թիվ R (99) 15 Մամուլում ընտրարշավների լուսարանման վերաբերյալ	153

ԵՒ ՆԿ Նանձնարարական թիվ R (2000) 7 Տեղեկատվության աղբյուրը չբացահայտելու լրագրողների իրավունքի վերաբերյալ	158
ԵՒ ՆԿ Նանձնարարական Rec (2000) 23 Նեոարձակման բնագավառը կարգավորող մարմինների անկախության և գործառույթների վերաբերյալ	163
Պայմանական մուտքի վրա հիմնված կամ դրանից կազմված ծառայությունների օրենսդրական պաշտպանության վերաբերյալ Եվրոպական Կոնվենցիա 187	
ԵՒ ՆԿ Նանձնարարական Rec (2001) 7 Թվային միջավայրում հեղինակային և հարակից իրավունքների պաշտպանության, դրանց ոտոնախարման և գրագողության դեմ պայքարի նպատակով կիրառվող միջոցառումների վերաբերյալ	197
ԵՒ ՆԿ Նանձնարարական Rec (2001) 8 Վիրտուալ բովանդակության ոլորտում ինքնակարգավորման սկզբունքների վերաբերյալ (նոր տեղեկատվական և հաղորդակցական ծառայություններում ապօրինի կամ վնասակար բովանդակության տարածման ինքնակարգավորում և դրանցից սպառողների պաշտպանություն)	203
ԵՒ ՆԿ Նանձնարարական Rec (2002) 2 Պաշտոնական փաստաթղթերի մաքսնլիության վերաբերյալ	209
ԵՒ ՆԿ Նանձնարարական Rec (2002) 7 Նեոարձակող կազմակերպությունների հարակից իրավունքների պաշտպանությունը խթանող միջոցառումների վերաբերյալ	216
ԵՒ ՆԿ Նոշակագիր Ինտերնետային հաղորդակցության ազատության վերաբերյալ	219

ԵՒ ՆԿ Նանձնարարական Rec (2003) 9 Թվային հեռարձակման ժողովրդավարական և սոցիալական նշանակությունը խթանելու միջոցառումների վերաբերյալ	224
Եվրոպայի խորհուրդ Նախարարների կոմիտե Նանձնարարական Rec (2003) 13 Լրաբովանդակություններով քրեական դատավարությունների վերաբերյալ տեղեկատվություն հաղորդելու մասին	232
ԵՒ ՆԿ Նոշակագիր Լրաբովանդակություններով քրեական դատավարությունների վերաբերյալ տեղեկատվություն հաղորդելու մասին 255	

զ) ցանկացած ծառայություն, որը պարտադիր է բնակչության կյանքին կամ բարեկեցությանն սպառնացող արտակարգ դրության կամ աղետի դեպքում:

դ) ցանկացած աշխատանք կամ ծառայություն, որոնք մտնում են սովորական քաղաքացիական պարտականությունների մեջ:

ՃԱՎ Ի 3 Ի 5

1. Յուրաքանչյուր մարդ ազատության և անձի անձեռնմխելիության իրավունք ունի: Ոչ ոք չի կարող ազատությունից զրկվել այլ կերպ, քան հետևյալ դեպքերում և օրենքով սահմանված կարգով:

ա) անձին օրինական ձեռով կալանքի փակ պահելը՝ իրավասու դատարանի կողմից նրան մեղավոր ճանաչելու հիման վրա:

բ) անձի օրինական կալանավորումը կամ ձերբակալումը դատարանի օրինական վճիռը չկատարելու համար կամ օրենքով կարգազրկված ցանկացած պարտավորության կատարումն ապահովելու նպատակով:

գ) անձի օրինական կալանավորումը կամ ձերբակալումը այն նկատարումով, որ նա կանգնի իրավասու դատական մարմնի առջև՝ հիմնավոր կերպով կասկածվելով իրավազանցություն կատարելու մեջ, կամ այն դեպքում, երբ հիմքեր կան ենթադրելու, որ անհրաժեշտ է կանխել նրա կողմից իրավազանցություն կատարելը կամ այն կատարելուց հետո նրան խանգարել թաքնվելու:

դ) անչափահաս անձի ձերբակալումը օրինական որոշման հիման վրա՝ դատախազական հսկողության համար, կամ նրա օրինական ձերբակալումը, որպեսզի նա կանգնի իրավասու մարմնի առջև:

ե) անձանց օրինական ձերբակալումը վարակիչ հիվանդությունների փարածումը կանխելու նպատակով, ինչպես նաև հոգևորական հիվանդությունների, գինեմոլների, թմրամոլների կամ թափառաշրջիկների օրինական կալանումը:

զ) անձի օրինական կալանավորումը կամ ձերբակալումը՝ նրա անօրինական մուտքը երկիր կանխելու նպատակով, կամ այն անձի, որի դեմ միջոցներ են ձեռնարկվում նրան արտաքսելու կամ հանձնելու նպատակով:

2. Յուրաքանչյուր ձերբակալվածի իրեն հասկանալի լեզվով անհապաղ հաղորդվում են կալանավորման պարճատները և նրան ներկայացվող ցանկացած մեղադրանքը:

3. Յուրաքանչյուր ձերբակալված անձ սույն հոդվածի 1 (գ) կետի դրույթներին համապատասխան անհապաղ փարվում է դատավորի կամ այլ պաշտոնատար անձի մոտ, որն օրենքով լիազորված է դատական

գործառնությունը իրականացնել, և իրավունք ունի դատաքննության ենթարկվել խելամիտ ժամկետի ընթացքում կամ ազատվել մինչև դատը: Ազատելը կարող է կախման մեջ դրվել դատարան ներկայանալու երաշխիք փրամադրելուց:

4. Յուրաքանչյուր ոք, ով զրկված է ազատությունից՝ կալանավորվելու կամ կալանքի փակ պահվելու հետևանքով, իրավունք ունի հետաքննության, որի ընթացքում դատարանը անհերքելիորեն լուծում է նրա կալանքի օրինականության հարցը և որոշում կայացնում նրան ազատելու մասին, եթե ձերբակալությունն անօրինական է:

5. Յուրաքանչյուր ոք, ով կալանավորման կամ կալանքի փակ պահվելու գոհ է դարձել ի խախտումն սույն հոդվածի դրույթների, իրավունք ունի հայցի ուժով օժտված փոխապաշտան:

ՃԱՎ Ի 3 Ի 6

1. Յուրաքանչյուր ոք, երբ որոշվում են նրա քաղաքացիական իրավունքներն ու պարտականությունները կամ իրեն ներկայացված ցանկացած քրեական մեղադրանքի բննարկման դեպքում, իրավունք ունի գործի արդարացի հրապարակային դատաքննության խելամիտ ժամկետում, օրենքի հիման վրա ստեղծված անկախ և անաչառ դատարանի կողմից: Դատավճիռը հայտարարվում է հրապարակայնորեն, սակայն մամուլի ներկայացուցիչներին և հանրությանը կարող է թույլ չտրվել ներկա լինելու ամբողջ դատաքննությանը կամ նրա մի մասին բարոյականության, հասարակական կարգի կամ ժողովրդավարական հասարակության մեջ պետական անվտանգության նկատառումներով, եթե դա պահանջվում է անչափահասների շահերի կամ կողմերի մասնավոր կյանքի պաշտպանության համար, կամ այնքանով, որքանով դա, դատարանի կարծիքով, խիստ անհրաժեշտ է առանձնահատուկ հանգամանքների դեպքում, երբ հրապարակայնությունը կխախտեր արդարադատության շահերը:

2. Յուրաքանչյուր ոք, ով մեղադրվում է քրեական հանցագործության մեջ, անմեղ է համարվում, մինչև որ նրա մեղավորությունը չսպառնացվի օրենքին համապատասխան:

3. Քրեական հանցագործություն կատարելու մեջ մեղադրվող յուրաքանչյուր ոք ունի առնվազն հետևյալ իրավունքները:

ա) իրեն հասկանալի լեզվով անհապաղ և հանգամանորեն ծանուցվելու ներկայացված մեղադրանքի բնույթի և հիմքի մասին:

բ) բավականաչափ ժամանակ ու հնարավորություններ՝ իր դատապաշտպանությունը նախապարաստելու համար:

գ) պաշտպանել իրեն անձամբ կամ հենց իր ընտրած դատապաշտպանի միջոցով կամ, եթե նա բավարարար միջոցներ չունի դատապաշտպանի

պանի սպասարկումները վճարելու համար, ունենալ անվճար նշանակված դարձապաշարպան, երբ դա պահանջում են արդարադատության շահերը:

դ) հարցաքննել իր դեմ ցուցմունքներ Կրթության նախարարի կողմից կատարվող հարցաքննության ներառված, եւ իրավունք ունենալ կանչելու ու հարցաքննելու իր վկաներին նույն այն պայմաններով, ինչ որ իր դեմ ցուցում Կրթության նախարարի կողմից:

ե) օգտվելու թարգմանչի անվճար օգնությունից, եթե ինքը չի հասկանում դատարանում գործառնվող լեզուն կամ չի խոսում այդ լեզվով:

ՃԱՅԻՅԻՇ

1. Ոչ ոք չի կարող մեղավոր ճանաչվել որևէ քրեական հանցագործություն կատարելու մեջ որևէ գործողության կամ օրինազանցության պատճառով, որը, դրա կատարման պահին գործող ներքին կամ միջազգային իրավունքի համաձայն, քրեական հանցագործություն չէր հանդիսանում: Նավասարապես չի կարող ավելի ծանր պատիժ նշանակվել, քան այն, որը ենթակա էր կիրառման քրեական հանցագործության կատարման պահին:

2. Մույն հոդվածը չի խոչընդոտում ցանկացած անձի դատի փուլ կամ պատժելի ցանկացած գործողության կամ օրինազանցության համար, որը կատարելու պահին քրեական հանցագործություն էր ըստ պատկերի երկրների կողմից ճանաչված իրավունքի ընդհանուր սկզբունքներին համապատասխան:

ՃԱՅԻՅԻՍ

1. Յուրաքանչյուր մարդ իրավունք ունի, որպեսզի հարգվի իր անձնական ու ընտանեկան կյանքը, ապահովվեն իր բնակարանի անձեռնմխելիությունը, նամակագրության գաղտնիությունը:

2. Չի թույլատրվում պետական մարմինների միջամտություն այդ իրավունքի իրականացմանը, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ դա նախատեսված է օրենքով եւ անհրաժեշտ է ժողովրդավարական հասարակության մեջ ի շահ պետական անվտանգության, հասարակական կարգի կամ երկրի տնտեսական բարեկեցության, կարգուկանոնի պահպանման եւ հանցագործությունների կանխման համար, անկարգությունների կամ հանցագործությունների կանխման, առողջության պահպանման կամ բարոյականության պաշտպանության կամ այլ անձանց իրավունքների եւ ազատությունների պաշտպանության նպատակով:

ՃԱՅԻՅԻԹ

1. Յուրաքանչյուր մարդ ունի մտքի, խղճի եւ կրոնի ազատության իրավունք. այդ իրավունքը ներառում է իր կրոնը կամ համոզմունքները փոխելու ազատությունը, եւ իր կրոնը կամ համոզմունքները ինչպես միանձնյա, այնպես էլ ուրիշների հետ համատեղ, հրապարակային կամ մասնավոր կարգով, ժամերգությամբ, ուսմունքով դավանելու եւ կրոնական ու ծիսական արարողություններ կատարելու ազատությունը:

2. Իր կրոնը կամ համոզմունքները դավանելու ազատությունը ենթակա է միայն այնպիսի սահմանափակումների, որոնք սահմանված են օրենքով եւ անհրաժեշտ են ժողովրդավարական հասարակության մեջ ի շահ հասարակական անդորրի, հասարակական կարգի, առողջության ու բարոյականության պահպանության կամ այլ անձանց իրավունքների եւ ազատությունների պաշտպանության համար:

ՃԱՅԻՅԻՍԻՍ

1. Յուրաքանչյուր ոք իրավունք ունի ազատորեն արտահայտել իր կարծիքը: Այդ իրավունքը ներառում է իր կարծիքին մնալու, տեղեկություններ եւ գաղափարներ ստանալու եւ փոխանցելու ազատությունը՝ առանց պետական մարմինների միջամտության եւ անկախ պետական սահմաններից: Այս հոդվածը պետություններին չի խոչընդոտում ռադիոհաղորդումների, հեռուստատեսային կամ կինեմատոգրաֆիկական ձեռնարկությունների արտոնագրում մտցնել:

2. Այդ ազատությունների իրականացումը, որը պարտավորություններ ու պարտասխանարվություն է սահմանում, կարող է կապված լինել ձեռնարկությունների, պայմանների, սահմանափակումների կամ տուգանման պարտասխանագների հետ, որոնք նախատեսված են օրենքով եւ անհրաժեշտ են ժողովրդավարական հասարակության մեջ ի շահ պետական անվտանգության, փոխադրային ամբողջականության կամ հասարակական անդորրի, անկարգություններն ու հանցագործությունները կանխելու, այլ անձանց առողջությունն ու բարոյականությունը պաշտպանելու, այլ անձանց վարկը կամ իրավունքները պաշտպանելու, գաղտնի ստացված տեղեկության հրապարակումը կանխելու կամ արդարադատության հեղինակությունն ու անաչառությունը ապահովելու նպատակով:

ՃՁ 1 3 11

1. Յուրաքանչյուր մարդ ունի խաղաղ ժողովների ազատության և ուրիշների հետ միավորվելու ազատության իրավունք, ներառյալ արհմիություններ սրբեղծելու և իր շահերի պաշտպանության համար դրանց մեջ մտնելու իրավունքը:

2. Այդ իրավունքների իրականացումը ենթակա չէ ոչ մի փեսակի սահմանափակումների, բացի նրանցից, որոնք նախատեսված են օրենքով և անհրաժեշտ են ժողովրդավարական հասարակության մեջ ի շահ պետական անվտանգության ու հասարակական անդորրի, անկարգություններն ու հանցագործությունները կանխելու, այլ անձանց առողջությունն ու բարոյականությունը կամ նրանց իրավունքներն ու ազատությունները պաշտպանելու նպատակով: Սույն հոդվածը չի խոչընդոտում օրինական սահմանափակումներ մտցնել զինված ուժերի, ոստիկանության և պետական կառավարման կազմի մեջ մտնող անձանց կողմից այդ իրավունքների իրականացման վրա:

ՃՁ 1 3 12

Անուսանական փորձի հասած փղամարդիկ ու կանայք իրավունք ունեն ամուսնանալու և ընդհանր սրբեղծելու՝ այդ իրավունքի իրականացումը կարգավորող ներքին օրենսդրությանը համապատասխան:

ՃՁ 1 3 13

Յուրաքանչյուր մարդ, ում իրավունքներն ու ազատությունները, որոնք շարադրված են սույն Կոնվենցիայում, խախտված են, պետական մարմինների առջև իրավական պաշտպանության արդյունավետ միջոցներ ունի, նույնիսկ եթե նման խախտումը կատարվել է ի պաշտոն գործող անձանց կողմից:

ՃՁ 1 3 14

Սույն Կոնվենցիայում շարադրված իրավունքներից և ազատություններից օգտվելը ապահովվում է առանց խտրականության՝ անկախ ռասայից, մաշկի գույնից, լեզվից, կրոնից, քաղաքական կամ այլ համոզմունքներից, ազգային կամ սոցիալական ծագումից, ազգային փոքրամասնության պարկանելությունից, կարողությունից, գույքային վիճակից, ծնունդից կամ այլ հանգամանքից:

ՃՁ 1 3 15

1. Պարերազմի կամ այլ արտակարգ դրության ժամանակ, որն սպառնում է ազգի կյանքին, ամեն մի Պայմանավորվող Բարձր կողմ կարող է միջոցներ ձեռնարկել՝ սույն Կոնվենցիայով իր պարտավորություններից շեղվելով միայն այն չափով, որքանով դա պահանջում է դրության սրությունը, պայմանով, որ նման միջոցները անհամարեղելի չեն միջազգային իրավունքի գծով նրա մյուս պարտավորությունների հետ:

2. Այս դրույթը չի կարող հիմք հանդիսանալ շեղվելու հոդված 2-ից բացառությամբ պարերազմի օրինաչափ ակտերի հետևանքով մահը, կամ 3, 4 (կետ 1) և 7 հոդվածներից:

3. Ցանկացած Պայմանավորվող Բարձր կողմ, օգտագործելով շեղման այդ իրավունքը, Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարին լիովին իրազեկ է պահում նման միջոցների գործողությունը դադարեցնելու և կոնվենցիայի դրույթների լրիվ իրագործումը վերսկսելու մասին:

ՃՁ 1 3 16

10, 11 և 14 հոդվածներում ոչինչ չի կարող Պայմանավորվող Բարձր կողմերի համար խոչընդոտ համարվել՝ օտարերկրացիների քաղաքական գործունեության վրա սահմանափակումներ մտցնելու համար:

ՃՁ 1 3 17

Սույն Կոնվենցիայում ոչ մի դրույթ չի կարող մեկնաբանվել այն իմաստով, թե որևէ պետություն, անձանց խումբ կամ անձ իրավունք ունի զբաղվելու որևէ գործունեությամբ կամ կատարելու ինչ-որ գործողություններ՝ ուղղված սույն Կոնվենցիայում շարադրված ցանկացած իրավունքների և ազատությունների վերացմանը կամ դրանց սահմանափակմանը ավելի մեծ չափով, քան դա նախատեսված է Կոնվենցիայով:

ՃՁ 1 3 18

Նշված իրավունքների և ազատությունների առնչությամբ սույն Կոնվենցիայով թույլատրվող սահմանափակումները չեն կիրառվում որևէ այլ նպատակների համար, բացի այն դեպքերի, որոնց համար դրանք նախատեսված են:

՝ 3 ԱՇԿ՝ II

Ճձ¹ Ի³ Ի 19

Սույն Կոնվենցիայով Պայմանավորվող Բարձր կողմերի սրանձնամ պարտավորությունների կատարումն ապահովելու համար կազմվում է

ա) Մարդու իրավունքների եվրոպական հանձնաժողով, որն այսուհետև անվանվելու է «Հանձնաժողով».

բ) Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարան, որն այսուհետև անվանվելու է «Դատարան».

՝ 3 ԱՇԿ՝ III

Ճձ¹ Ի³ Ի 20²

1. Հանձնաժողովը բաղկացած է անդամների այն թվից, որը հավասար է Պայմանավորվող Բարձր կողմերի թվին: Հանձնաժողովի ոչ մի երկու անդամ չեն կարող լինել միևնույն պետության քաղաքացիներ:

2. Հանձնաժողովն աշխատում է լիազուգուր նիստերի շրջանակներում: Սակայն նա կարող է սրեղծել պալատներ, որոնցից յուրաքանչյուրը բաղկացած կլինի առնվազն յոթ անդամից: Պալատները կարող են քննարկել սույն Կոնվենցիայի 25 հոդվածին համապատասխան հանձնված հանրագրերը, որոնք կարող են քննության առնվել ձևավորված կայուն դատական գործելակերպի հիման վրա կամ որոնք չեն հարուցում Կոնվենցիայի մեկնաբանումը կամ կիրառումը շոշափող լուրջ հարցեր: Այս սահմանափակումը եւ սույն հոդվածի 5 կետի դրույթներ կիրառելու պայմանով պալատներն իրականացնում են այն բոլոր լիազորությունները, որ Կոնվենցիան դնում է Հանձնաժողովի վրա:

Հանձնաժողովի անդամը, որն ընտրված է Պայմանավորվող այն Բարձր կողմի անունից, որի դեմ հանրագիր է փրված, իրավունք ունի ներկա լինելու այն պալատի նիստին, որին հանձնված է հանրագիրը:

3. Հանձնաժողովը կարող է սրեղծել կոմիտեներ, որոնցից յուրաքանչյուրը բաղկացած կլինի առնվազն երեք անդամից եւ միաձայնության հիման վրա իրավունք կունենա անընդունելի հայտարարել եւ գործերի իր ցուցակից հանել 25 հոդվածի համաձայն ներկայացված հանրագիրը, երբ նման որոշում կարող է ընդունվել առանց հեղափոխ քննարկման:

4. Պալատը կամ կոմիտեն կարող են ցանկացած պահի հրաժարվել իրենց իրավազորությունից՝ հոգուր Հանձնաժողովի լիազուգուր նիստի, որը կարող է նաեւ կարգադրել իրեն հանձնել ցանկացած հանրագիր, որ հանձնվել է պալատ կամ կոմիտե:

5. Միայն հանձնաժողովի լիազուգուր նիստը կարող է իրականացնել հետևյալ լիազորությունները.

ա) 24 հոդվածի հիման վրա ներկայացված դիմումների քննարկում.

բ) գործի հանձնում Դատարան՝ 48ա հոդվածին համապատասխան.

գ) 36 հոդվածին համապատասխան արարողակարգի կանոնների կազմում:

Ճձ¹ Ի³ Ի 21³

1. Հանձնաժողովի անդամներն ընտրվում են Նախարարների կոմիտեի կողմից, քվեների բացարձակ մեծամասնությամբ, այն ցուցակից, որ կազմել է խորհրդարանական վեհաժողովի նախագահությունը. Խորհրդարանական վեհաժողովում Պայմանավորվող Բարձր կողմերի ներկայացուցիչների յուրաքանչյուր խումբ առաջադրում է երեք թեկնածու, որոնցից առնվազն երկուսը այն պետության քաղաքացիներն են, որը ներկայացնում է այդ խումբը:

2. Այն չափով, որքանով դա կիրառելի է, այդ նույն ընթացակարգն օգտագործվում է Հանձնաժողովը համալրելիս այն դեպքում, երբ մյուս պետությունները հետագայում դառնում են Կոնվենցիայի մասնակիցներ, ինչպես նաեւ գոյացող թափուր փոփոխությունները լրացնելիս:

3. Թեկնածուները պետք է օժտված լինեն բարոյական բարձր հասկանիչներով եւ կամ բավարարեն դատական բարձր պաշտոններում նշանակվելիս ներկայացվող պահանջներին կամ ճանաչված հեղինակություն ունենան ներքին կամ միջազգային իրավունքի հարցերում:

Ճձ¹ Ի³ Ի 22*

1. Հանձնաժողովի անդամներն ընտրվում են վեցամյա ժամկետով: Նրանք կարող են վերընտրվել: Սակայն առաջին ընտրություններում ընտրվածների թվից յոթ անդամների լիազորությունները դադարում են ընտրվելու պահից երեք փարին լրանալուն պես:

2. Հանձնաժողովի այն անդամներին, որոնց լիազորությունները լրանում են առաջին եռամյա ժամանակամիջոցի ավարտին, վիճակահանությամբ որոշում է Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարը՝ նախնական ընտրություններն ավարտվելուց անմիջապես հետո:

3. Երեք փարին մեկ Հանձնաժողովի կազմի կիսով չափ նորացումն ապահովելու նպատակով, ինչքան որ դա հնարավոր է, Նախարարների կոմիտեն կարող է մինչեւ ցանկացած հաջորդ ընտրությունների անցկացումը որոշում ընդունել այն մասին, որ մեկ կամ մի քանի ընտրվող անդամների լիազորությունների ժամկետը կամ ժամկետները կազմելու են ոչ

թն վեց փարի, այլ ուրիշ ժամանակամիջոց, բայց ոչ ավելի, քան ինը, և ոչ պակաս, քան երեք փարի:

4. Այն դեպքերում, երբ խոսքը վերաբերում է լիազորությունների ավելի քան մեկ ժամկետին, և Նախարարների կոմիտեն կիրառում է նախորդ կերպը, լիազորությունների ժամկետները վիճակահանությամբ որոշում է գլխավոր քարտուղարը՝ ընկերություններից անմիջապես հետո:

5. Հանձնաժողովի այն անդամը, որն ընտրվել է՝ փոխարինելով այլ անդամի, որի լիազորությունների ժամկետը դեռևս չի լրացել, այդ պաշտոնն զբաղեցնում է իր նախորդի լիազորությունների մնացած ժամկետի ընթացքում:

6. Հանձնաժողովի անդամներն իրենց պաշտոններն զբաղեցնում են ընդհուպ միջև փոխարինվելը: Փոխարինվելուց հետո նրանք շարունակում են զբաղվել այն հարցերով, որոնք դրված են իրենց քննարկմանը:

ՃՁ¹ Ի³ Ի 23⁴

Հանձնաժողովի անդամները Հանձնաժողովի աշխատանքին մասնակցում են անձամբ: Պաշտոնում գտնվելու ամբողջ ժամանակամիջոցում նրանք չպետք է սրանձենն այնպիսի գործառնությունների իրականացում, որոնք անհամարելի են այդ պաշտոնին ներկայացվող անկախության, անաչառության և այլ գործերով չզբաղվելու պահանջների հետ:

ՃՁ¹ Ի³ Ի 24

Ամեն մի Պայմանավորվող Բարձր կողմ կարող է Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարի միջոցով Հանձնաժողովին հարցում անել Պայմանավորվող մեկ այլ Բարձր կողմի կողմից Կոնվենցիայի դրույթների ցանկացած ենթադրվող խախտման մասին:

ՃՁ¹ Ի³ Ի 25

1. Հանձնաժողովը կարող է Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարի հասցևով հանրագիր սրանալ ցանկացած անձից, ոչ կառավարական կազմակերպությունից կամ խմբից, որոնք պնդում են, թե իրենք Պայմանավորվող Բարձր կողմերից մեկի կողմից սույն Կոնվենցիայում շարադրված իրենց իրավունքների խախտման գոհ են, պայմանով, որ Պայմանավորվող Բարձր կողմը, որի դեմ ուղղված է գանգապը, հայտարարել է, թե ինքը ճանաչում է նման հանրագրեր սրանալու Հանձնաժողովի իրավա-

սությունը: Պայմանավորվող Բարձր կողմերից նրանք, որոնք նման հայտարարություն են արել, պարտավորվում են ոչ մի կերպ չխոչընդոտել այդ իրավունքի արդյունավետ իրականացմանը:

2. Նման հայտարարություններ կարող են արվել որոշակի ժամանակամիջոցում:

3. Հայտարարություններն ի պահ են հանձնվում Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարին, որը դրանց պատճեններն ուղարկում է Պայմանավորվող Բարձր կողմերին և հրապարակում է դրանք:

4. Հանձնաժողովը սույն հոդվածով նախատեսված գործառնություններն իրականացնում է միայն այն դեպքում, երբ առնվազն վեց Պայմանավորվող Բարձր կողմեր կապված են պարտավորություններով՝ նախորդ կետերի համաձայն հայտարարություններ անելով:

ՃՁ¹ Ի³ Ի 26

Հանձնաժողովը կարող է գործը քննարկման ընդունել միայն այն բանից հետո, երբ, միջազգային իրավունքի հանրաճանաչ նորմերին համապատասխան, սպառվել են պաշտպանության բոլոր ներքին միջոցները, և միայն վերջնական ներքին որոշման ընդունման ամսաթվից սկսած վեց ամսվա ընթացքում:

ՃՁ¹ Ի³ Ի 27

1. Հանձնաժողովը չի քննարկում 25-րդ հոդվածին համապատասխան տրված ցանկացած հանրագիր, որը

ա) անսանուն է, կամ

բ) ըստ էության նույնն է, ինչ որ արդեն քննարկվել է հանձնաժողովի կողմից կամ արդեն միջազգային քննարկման կամ կարգավորման այլ ընթացակարգի առարկա է, եթե այն չի պարունակում գործին վերաբերող նոր տեղեկություններ:

2. Հանձնաժողովն անընդունելի է համարում 25-րդ հոդվածի համաձայն տրված ցանկացած հանրագիր, որը նա համարում է սույն Կոնվենցիայի դրույթների հետ անհամարելի, սկնհայտորեն անհիմն կամ հանրագրի հանձնման իրավունքի չարաշահում:

3. Հանձնաժողովը մերժում է իրեն հանձնված ցանկացած հանրագիր, որը նա անընդունելի կհամարի 26-րդ հոդվածին համապատասխան:

Ճձ¹ Ի³ Ի 28⁵

1. Այն դեպքում, երբ Հանձնաժողովն ընդունում է իրեն հանձնված հանրագիրը,

ա) նա, փաստերը հաստատելու նպատակով, կողմերի ներկայացուցիչների հետ համապեղ ձեռնամուխ է լինում հանրագրի ուսումնասիրմանը եւ, եթե անհրաժեշտ է, հեղափոխմանը, ինչի արդյունավետ իրականացմամբ շահագրգռված պետությունները, Հանձնաժողովի հետ կարծիքներ փոխանակելուց հետո, սրեղծում են բոլոր անհրաժեշտ պայմանները:

բ) նա միևնույն ժամանակ շահագրգիռ կողմերի փոխադրության փակ է դնում իրեն նպատակ ունենալով ապահովել հարցի բարյացկամ կարգավորումը՝ Կոնվենցիայով սահմանված մարդու իրավունքները հարգելու հիման վրա:

2. Եթե հարցը բարյացկամորեն կարգավորելու Հանձնաժողովի ջանքերը հաջողությամբ են պսակվում, նա զեկուցագիր է կազմում, որն ուղարկվում է շահագրգիռ պետություններին, Եվրախորհրդի Նախարարների կոմիտեին եւ գլխավոր քարտուղարին՝ հրապարակելու համար: Այդ զեկուցագիրը սահմանափակվում է փաստերի եւ ձեռք բերված կարգավորման հակիրճ շարադրմամբ:

Ճձ¹ Ի³ Ի 29^{6,7}

25-րդ հոդվածին համապատասխան ներկայացված հանրագրի ընդունումից հետո, Հանձնաժողովն, այդուհանդերձ, կարող է իր անդամների երկու երրորդի մեծամասնությամբ որոշում ընդունել մերժելու հանրագիրը, եթե նրա քննարկման ընթացքում պարզվի այն պատճառներից մեկի առկայությունը, որոնցով, ըստ 27 հոդվածի, փոխյալ հանրագիրը չի կարող ընդունվել:

Նման դեպքում որոշումը ի գիտություն է հայտնվում կողմերին:

Ճձ¹ Ի³ Ի 30⁸

1. Հանձնաժողովը կարող է, քննարկման ցանկացած փուլում, որոշում ընդունել հանրագիրը գործերի իր ցուցակից հանելու մասին, եթե հանգամանքները հանգեցնեն այն հետևության, որ

ա) հայրապետն մտադիր չէ հասնել իր հանրագրի քննարկմանը, կամ

բ) հարցը լուծվել է, կամ

գ) Հանձնաժողովի պարզած ցանկացած այլ պատճառով չի արդարացված հանրագրի քննարկման հետագա շարունակումը:

Սակայն Հանձնաժողովը շարունակում է քննարկել հանրագիրը, եթե դա պահանջում է սույն Կոնվենցիայով սահմանված մարդու իրավունքների հարգումը:

2. Եթե Հանձնաժողովը որոշի հանրագիրը գործերի իր ցուցակից հանել այն ընդունելուց հետո, նա կազմում է զեկուցագիր, որը բովանդակում է փաստերի շարադրումը եւ հանրագիրը հանելու մասին որոշումը՝ դրա հիմնավորումների հետ մեկտեղ: Զեկուցագիրն ուղարկվում է կողմերին, ինչպես նաև Նախարարների կոմիտեի՝ իրազեկման: Հանձնաժողովը կարող է այն հրապարակել:

3. Հանձնաժողովը կարող է որոշում ընդունել հանրագիրը վերականգնել գործերի իր ցուցակում, եթե համարի, որ հանգամանքներն արդարացնում են նման քայլը:

Ճձ¹ Ի³ Ի 31⁹

1. Եթե հանրագրի քննարկումը չավարտվի 28 (կեր 2), 29 եւ 30 հոդվածներին համապատասխան, Հանձնաժողովը կազմում է փաստերը բովանդակող զեկուցագիր եւ արտահայտում իր կարծիքն այն մասին, թե պարզված փաստերն արդյո՞ք ապացուցում են համապատասխան պետության կողմից սույն Կոնվենցիայով իր սրանձնած պարավորությունների խախտումը: Զեկուցագրում կարող են շարադրվել Հանձնաժողովի անդամների անհատական կարծիքներն այդ հարցի վերաբերյալ:

2. Զեկուցագիրն ուղարկվում է Նախարարների կոմիտեի: Այն ուղարկվում է նաև շահագրգիռ պետություններին, որոնք իրավունք չունեն այն հրապարակելու:

3. Զեկուցագիրն ուղարկելով Նախարարների կոմիտեի՝ Հանձնաժողովը կարող է մտցնել այնպիսի առաջարկություններ, որոնք ինքը հարմար կհամարի:

Ճձ¹ Ի³ Ի 32

1. Եթե հարցը սույն Կոնվենցիայի 48 հոդվածին համապատասխան Դատարան չի հանձնվում զեկուցագիրը Նախարարների կոմիտեի ուղարկելու օրվանից երեք ամսվա ընթացքում, ապա Նախարարների կոմիտեին, կոմիտեի նիստերին մասնակցելու իրավունք ունեցող անդամների քվեների երկու երրորդի մեծամասնությամբ, որոշում է, թե եղև՞ է, արդյոք, Կոնվենցիայի խախտում:

2. Դրական պատասխանի դեպքում Նախարարների կոմիտեին ժամկետ է սահմանում, որի ընթացքում համապատասխան Պայմանավորվող Բարձր կողմը պետք է ձեռք առնի Նախարարների կոմիտեի որոշմամբ նախատեսված միջոցները:

3. Եթե Պայմանավորվող համապարասխան Բարձր կողմը բավարար միջոցներ չձեռնարկի սահմանված ժամկետի ընթացքում, ապա Նախարարների կոմիտեն վերը՝ 1 կետում նախատեսված մեծամասնությամբ որոշում է, թե ինչ միջոցներ պետք է ձեռնարկվեն իր սկզբնական որոշման կապակցությամբ, և հրապարակում է զեկուցագիրը:

4. Պայմանավորվող Բարձր կողմերը պարտավորվում են իրենց համար պարտադիր համարել ցանկացած որոշում, որը Նախարարների կոմիտեն կարող է ընդունել՝ ի կատարումն նախորդ կետերի:

ՃՁՎ ԻՅ Ի 33

Նանձնաժողովը նիստերն անցկացնում է դռնփակ:

ՃՁՎ ԻՅ Ի 34¹⁰

20 (կետ 3) և 29 հոդվածների դրույթների կիրառման պայմանով հանձնաժողովը իր որոշումները կայացնում է ներկաների և քվեարկությանը մասնակցող անդամների քվեների մեծամասնությամբ:

ՃՁՎ ԻՅ Ի 35

Նանձնաժողովի նիստերն անցկացվում են ըստ անհրաժեշտության: Նիստերը հրավիրվում են Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարի կողմից:

ՃՁՎ ԻՅ Ի 36

Նանձնաժողովը մշակում է ընթացակարգի սեփական կանոններ:

ՃՁՎ ԻՅ Ի 37

Նանձնաժողովի քարտուղարությունը նրա փնտրիչության փակ է դրվում Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարի կողմից:

Յ 3 ԱՇԿ IV

ՃՁՎ ԻՅ Ի 38

Մարդու իրավունքների Եվրոպական դատարանը բաղկացած է դատավորների նույնքան թվից, որքան Եվրախորհրդի անդամներն են: Դատավորների մեջ չի կարող նույն պետության մեկից ավելի քաղաքացի լինել:

ՃՁՎ ԻՅ Ի 39

1. Դատարանի անդամները ընտրվում են Խորհրդարանական վեհաժողովի կողմից, քվեների մեծամասնությամբ՝ Եվրախորհրդի անդամների առաջադրած անձանց ցուցակից. Խորհրդի յուրաքանչյուր անդամ առաջադրում է երեք թեկնածու, որոնցից առնվազն երկուսը պետք է լինեն այդ պետության քաղաքացի:

2. Կիրառելիության համեմատ այդ նույն ընթացակարգն է կիրառվում Եվրախորհրդի նոր անդամների ընդունման դեպքում Դատարանը համալրելիս, ինչպես նաև գոյացած թափուր փոփոխությունները լրացնելիս:

3. Թեկնածուները պետք է օժտված լինեն բարոյական բարձր հասկանիչներով և կամ բավարարեն դատական բարձր պաշտոններում նշանակվելիս ներկայացվող պատանջները կամ լինեն իրավաբաններ՝ ճանաչված հեղինակությամբ:

ՃՁՎ ԻՅ Ի 40¹¹

1. Դատարանի անդամներն ընտրվում են ինը փարով: Նրանք կարող են վերընտրվել: Մակայն առաջին կազմի Դատարանի չորս անդամի լիազորությունները սպառվում են երեք փարի անց, իսկ Դատարանի ևս չորս անդամների լիազորությունների ժամկետը՝ վեց փարի անց:

2. Դատարանի այն անդամները, որոնց լիազորությունների ժամկետը լրանում է երեք և վեց փարի անց, որոշվում են առաջին ընտրությունների ավարտից անմիջապես հետո, Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարի կողմից՝ վիճակահանությամբ:

3. Ամեն երեք փարին մեկ, Դատարանի կազմը ըստ հնարավորին մեկ երրորդով նորացնելն ապահովելու համար, Խորհրդակցական համաժողովը կարող է ցանկացած հաջորդ ընտրություններն անցկացնելուց առաջ որոշում ընդունել, որ մեկ կամ մի քանի ընտրվող անդամների լիազորությունների ժամկետը կամ ժամկետները կկազմեն ոչ թե ինը փարի, այլ

ուրիշ ժամանակահատված, բայց ոչ ավելի, քան փաստերկու և ոչ պակաս, քան վեց փարի:

4. Այն դեպքում, երբ խոսքը վերաբերում է լիազորությունների ավելի քան մեկ ժամկետին, և Խորհրդակցական համաժողովը կիրառում է նախորդ կետը, լիազորությունների ժամկետը, ընտրություններից անմիջապես հետո անցկացվող վիճակահանությանը որոշում է գլխավոր քարտուղարը:

5. Դատարանի այն անդամը, որն ընտրվել է ուրիշ անդամի փոխարինելու համար, որի լիազորությունների ժամկետը դեռևս չի լրացել, այդ պաշտոնն զբաղեցնում է իր նախորդի լիազորությունների մնացած ժամկետի ընթացքում:

6. Դատարանի անդամներն իրենց պաշտոններն զբաղեցնում են ընդհուպ մինչև փոխարինվելը: Փոխարինվելուց հետո նրանք շարունակում են զբաղվել այն գործերով, որոնք արդեն գտնվում են նրանց փոփոխության ներքո:

7. Դատարանի անդամները Դատարանի աշխատանքին մասնակցում են անձամբ: Լիազորությունների իրենց ժամկետի ընթացքում նրանք չպետք է զբաղեցնեն ոչ մի ուրիշ պաշտոն, որն անհամապետելի է նրանց՝ որպես Դատարանի անդամների անկախության և անաչառության կամ այդ պաշտոնի պահանջների հետ:

ՃԱՊԱՆԱՎՈՐՎՈՂ ԲԱՐՃՐ ԿՈՂՄԵՐԻ ԵՒ ԿԱՆԾՆԱԺՈՂՈՎ ԵՒ ԿԱՆԾՆԱԺՈՂՈՎԻ ԿՐԱՎՈՆՔ ՈՒՆՆԵՆ ԳՈՐԾԻ ՔՆՆԱՐԿՄԱՆ ԱՍԿՎԵՐ:

Դատարանն ընտրում է նախագահ և մեկ կամ երկու փոխնախագահ՝ երեք փարի ժամկետով: Նրանք կարող են վերընտրվել:

ՃԱՊԱՆԱՎՈՐՎՈՂ ԲԱՐՃՐ ԿՈՂՄԵՐԻ ԵՒ ԿԱՆԾՆԱԺՈՂՈՎ ԵՒ ԿԱՆԾՆԱԺՈՂՈՎԻ ԿՐԱՎՈՆՔ ՈՒՆՆԵՆ ԳՈՐԾԻ ՔՆՆԱՐԿՄԱՆ ԱՍԿՎԵՐ:

Դատարանի անդամներն ստանում են Նախարարների կոմիտեի սահմանած վարձավարությունը՝ իրենց գործառնությունների կատարման յուրաքանչյուր օրվա համար:

ՃԱՊԱՆԱՎՈՐՎՈՂ ԲԱՐՃՐ ԿՈՂՄԵՐԻ ԵՒ ԿԱՆԾՆԱԺՈՂՈՎ ԵՒ ԿԱՆԾՆԱԺՈՂՈՎԻ ԿՐԱՎՈՆՔ ՈՒՆՆԵՆ ԳՈՐԾԻ ՔՆՆԱՐԿՄԱՆ ԱՍԿՎԵՐ:

Իրեն հանձնված յուրաքանչյուր գործ քննարկելու համար Դատարանը կազմում է գրասենյակ՝ ինը դատավորից: Գրասենյակի անդամ է *ex officio* (ի պաշտոնն) դառնում վեճի կողմ հանդիսացող պետության քաղաքացի-դատավորը, կամ եթե այդպիսին չլինի, ապա այդ պետության ընտրությանը ցանկացած անձ, որը նիստին մասնակցում է որպես դատավոր. մնա-

ցած դատավորների անունները որոշվում են Դատարանի նախագահի վիճակահանությանը՝ մինչև գործի քննարկման սկսվելը:

ՃԱՊԱՆԱՎՈՐՎՈՂ ԲԱՐՃՐ ԿՈՂՄԵՐԻ ԵՒ ԿԱՆԾՆԱԺՈՂՈՎ ԵՒ ԿԱՆԾՆԱԺՈՂՈՎԻ ԿՐԱՎՈՆՔ ՈՒՆՆԵՆ ԳՈՐԾԻ ՔՆՆԱՐԿՄԱՆ ԱՍԿՎԵՐ:

Միայն Պայմանավորվող Բարձր կողմերը և հանձնաժողովն իրավունք ունեն գործը հանձնել Դատարան:

ՃԱՊԱՆԱՎՈՐՎՈՂ ԲԱՐՃՐ ԿՈՂՄԵՐԻ ԵՒ ԿԱՆԾՆԱԺՈՂՈՎ ԵՒ ԿԱՆԾՆԱԺՈՂՈՎԻ ԿՐԱՎՈՆՔ ՈՒՆՆԵՆ ԳՈՐԾԻ ՔՆՆԱՐԿՄԱՆ ԱՍԿՎԵՐ:

Դատարանի իրավազորությունը տարածվում է սույն Կոնվենցիայի մեկնաբանմանն ու կիրառմանը վերաբերող բոլոր գործերի վրա, որոնք Պայմանավորվող Բարձր կողմերը կամ Հանձնաժողովը նրան են հանձնում 48 հոդվածին համապատասխան:

ՃԱՊԱՆԱՎՈՐՎՈՂ ԲԱՐՃՐ ԿՈՂՄԵՐԻ ԵՒ ԿԱՆԾՆԱԺՈՂՈՎ ԵՒ ԿԱՆԾՆԱԺՈՂՈՎԻ ԿՐԱՎՈՆՔ ՈՒՆՆԵՆ ԳՈՐԾԻ ՔՆՆԱՐԿՄԱՆ ԱՍԿՎԵՐ:

1. Ցանկացած Պայմանավորվող Բարձր կողմ կարող է ցանկացած ժամանակ հայտարարել, որ ինքը Դատարանի իրավազորությունը *ipso facto* և առանց հատուկ համաձայնագրի պարտադիր է համարում այն բոլոր հարցերում, որոնք վերաբերում են սույն Կոնվենցիայի մեկնաբանմանն ու կիրառմանը:

2. Վերոհիշյալ հայտարարությունները կարող են լինել առանց պայմանի կամ մի քանի կամ որոշ այլ Պայմանավորվող Բարձր կողմերի փոխադարձության պայմաններով կամ որոշակի ժամանակով:

3. Այդ հայտարարություններն ի պահ են հանձնվում Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարին, որը դրանց պատճեններն ուղարկում է Պայմանավորվող Բարձր կողմերին:

ՃԱՊԱՆԱՎՈՐՎՈՂ ԲԱՐՃՐ ԿՈՂՄԵՐԻ ԵՒ ԿԱՆԾՆԱԺՈՂՈՎ ԵՒ ԿԱՆԾՆԱԺՈՂՈՎԻ ԿՐԱՎՈՆՔ ՈՒՆՆԵՆ ԳՈՐԾԻ ՔՆՆԱՐԿՄԱՆ ԱՍԿՎԵՐ:

Դատարանը կարող է գործը քննարկման ընդունել միայն այն բանից հետո, երբ Հանձնաժողովը հավաստիանա գործի բարեկամարար կարգավորման ջանքերի ապարդյունությանը, և եռամսյա ժամկետում, որը նախատեսված է 32 հոդվածով:

ՃԱՊԱՆԱՎՈՐՎՈՂ ԲԱՐՃՐ ԿՈՂՄԵՐԻ ԵՒ ԿԱՆԾՆԱԺՈՂՈՎ ԵՒ ԿԱՆԾՆԱԺՈՂՈՎԻ ԿՐԱՎՈՆՔ ՈՒՆՆԵՆ ԳՈՐԾԻ ՔՆՆԱՐԿՄԱՆ ԱՍԿՎԵՐ:

Այն դեպքում, երբ շահագրգիռ Պայմանավորվող Բարձր կողմը, եթե այն միակն է, կամ շահագրգիռ Պայմանավորվող Բարձր կողմերը, եթե նրանք մեկից ավելի են, պարտադիր են ճանաչում Դատարանի իրավասությունը, կամ նման ճանաչման բացակայության դեպքում շահագրգիռ

Պայմանավորվող Բարձր կողմի համաձայնությամբ, եթե նա միակն է, կամ շահագրգիռ Պայմանավորվող Բարձր կողմերի համաձայնությամբ, եթե նրանք մեկից ավելի են, գործը Դափարան կարող են հանձնել

ա) Նանձնաժողովը.

բ) Պայմանավորվող Բարձր կողմը, որի քաղաքացին ենթադրաբար գոհ է.

գ) Պայմանավորվող Բարձր կողմը, որը գործը հանձնել է Նանձնաժողովի քննարկմանը.

դ) Պայմանավորվող Բարձր կողմը, որի դեմ գանգապ է փրվել:

ՃԱՊ ԻՅ Ի 49

Դափարանին գործի ենթադրության շուրջ վեճ ծագելու հարցը լուծվում է դափարանի որոշմամբ:

ՃԱՊ ԻՅ Ի 50

Եթե Դափարանը պարզում է, որ Պայմանավորվող Բարձր կողմի դափարակն կամ այլ մարմինների ընդունած որոշումը կամ ձեռնարկած միջոցը ամբողջությամբ կամ մասամբ հակասում են սույն Կոնվենցիայից բխող պարտավորություններին, ինչպես նաև՝ եթե հիշյալ կողմի ներքին իրավունքը թույլ է փայլիս միայն մասամբ հատուցել նման որոշման կամ նման միջոցի հետևանքները, ապա Դափարանի որոշումը, եթե անհրաժեշտ է, պետք է արդարացի հատուցում փրամադրի փուժած կողմին:

ՃԱՊ ԻՅ Ի 51

- 1. Դափարանի որոշումը պետք է պարճառաբանված լինի:
- 2. Եթե որոշումը ամբողջությամբ կամ մասամբ չի արտահայտում դափարվորների միաձայն կարծիքը, ապա ցանկացած դափարվոր իրավունք ունի ներկայացնել իր հատուկ կարծիքը:

ՃԱՊ ԻՅ Ի 52

Դափարանի որոշումը վերջնական է:

ՃԱՊ ԻՅ Ի 53

Պայմանավորվող Բարձր կողմերը պարտավորվում են կատարել Դափարանի որոշումները ցանկացած գործի վերաբերյալ, որի կողմեր են իրենք հանդիսանում:

ՃԱՊ ԻՅ Ի 54

Դափարանի որոշումն ուղարկվում է Նախարարների կոմիտե, որը հսկողություն է իրականացնում դրա կատարման նկատմամբ:

ՃԱՊ ԻՅ Ի 55

Դափարանը սահմանում է սեփական կանոններն ու որոշում սեփական արարողակարգը:

ՃԱՊ ԻՅ Ի 56

1. Դափարանի անդամների առաջին ընտրություններն անցկացվում են այն բանից հետո, երբ 46 հոդվածին համապատասխան Պայմանավորվող Բարձր կողմերի արած հայտարարությունների թիվը հասնի ութի:

2. Ոչ մի գործ չպետք է Դափարան հանձնվի մինչև այդ ընտրությունները:

Յ ԿՇՎ Վ

ՃԱՊ ԻՅ Ի 57

Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարի հարցապնդումն սրանալուց հետո ցանկացած Պայմանավորվող Բարձր կողմ պարզաբանումներ է ներկայացնում այն բանի վերաբերյալ, թե իր ներքին իրավունքը ինչպես է ապահովում սույն Կոնվենցիայի ցանկացած դրույթի արդյունավետ իրականացումը:

ՃԱՊ ԻՅ Ի 58

Նանձնաժողովի և Դափարանի ծախսերը կրում է Եվրախորհուրդը:

Ճձ 1 3 1 59

Հանձնաժողովի և դատարանի անդամները, իրենց գործառույթները կատարելիս, օժտված են արտոնություններով և անձեռնմխելիությամբ, որոնք նախատեսված են Եվրախորհրդի կարգավիճակի 40 հոդվածով և դրան համապատասխան կնքված համաձայնագրերով:

Ճձ 1 3 1 60

Սույն Կոնվենցիայում ոչ մի դրույթ չպետք է մեկնարանվի որպես սահմանափակում կամ շեղում մարդու որևէ իրավունքներից և հիմնական ազատություններից, որոնք կարող են երաշխավորվել ցանկացած Պայմանավորվող Բարձր կողմի այլ համաձայնագրով, որին նա մասնակցում է:

Ճձ 1 3 1 61

Սույն Կոնվենցիայում ոչ մի դրույթ վնաս չի հասցնում Նախարարների կոմիտեի լիազորություններին, որոնք նրա վրա դրված են Եվրախորհրդի կարգավիճակով:

Ճձ 1 3 1 62

Պայմանավորվող Բարձր կողմերը համաձայն են, որ բացի այդ մասին հատուկ համաձայնագիր կնքելու դեպքերից, իրենք չեն օգտվի իրենց միջև գործող պայմանագրերից, կոնվենցիաներից կամ հռչակագրից՝ սույն Կոնվենցիայի մեկնարանման ու կիրառման առնչությամբ ծագած վեճի հանրագիր ուղարկելու միջոցով՝ այդ վեճը թնարկելու կարգավորման այլ միջոցներով, քան նրանք, որոնք նախատեսված են սույն Կոնվենցիայով:

Ճձ 1 3 1 63

1. Ցանկացած պետություն կարող է, վավերացնելիս կամ դրանից հետո ցանկացած ժամանակ, Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարին ծանուցելու միջոցով հայտարարել այն մասին, որ սույն Կոնվենցիան տարածվում է բոլոր տարածքների կամ դրանցից յուրաքանչյուրի վրա, որոնց միջազգային հարաբերությունների համար նա պատասխանատվություն է կրում:

2. Կոնվենցիայի գործողությունը տարածվում է ծանուցման մեջ նշված տարածքի կամ տարածքների վրա՝ սկսած Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարի կողմից այդ ծանուցումն ստանալուց հետո երեսուներորդ օրվանից:

3. Սույն Կոնվենցիայի դրույթները կիրառվում են այդպիսի տարածքներում, սակայն պարզաճորեն հաշվի առնելով տեղական պահանջները:

4. Ցանկացած պետություն, որը հայտարարություն է արել սույն հոդվածի 1 կետի համապատասխան, դրանից հետո ցանկացած ժամանակ կարող է մեկ կամ մի քանի տարածքների անունից, որոնց վերաբերում է այդ հայտարարությունը, հայտարարել, որ ճանաչում է սույն Կոնվենցիայի 25 հոդվածին համապատասխան առանձին անձանցից, ոչ կառավարական կազմակերպություններից կամ անձանց խմբերից հանրագրեր ստանալու Հանձնաժողովի իրավասությունը:

Ճձ 1 3 1 64

1. Ցանկացած պետություն սույն Կոնվենցիան ստորագրելիս կամ վավերագիրն ի պահ հանձնելիս կարող է վերապահություն անել Կոնվենցիայի ցանկացած առանձին դրույթի վերաբերյալ այն առումով, որ այդ ժամանակ իր տարածքում գործող այս կամ այն օրենքը չի համապատասխանում այդ դրույթին: Սույն հոդվածի համաձայն, ընդհանուր բնույթի վերապահումներ չեն թույլատրվում:

2. Սույն հոդվածին համապատասխան արված ցանկացած վերապահում պետք է բովանդակի համապատասխան օրենքի հակիրճ շարադրանքը:

Ճձ 1 3 1 65

1. Պայմանավորվող Բարձր կողմը կարող է սույն Կոնվենցիան չեղյալ հայտարարել միայն այն պահից հինգ տարին լրանալուց հետո, երբ նա դարձել է Կոնվենցիայի մասնակից, և վեց ամիս անց այն ծանուցումից հետո, որ բովանդակում է Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարին հասցեագրված հաղորդումը, որն այդ մասին իրազեկ է պահում մյուս Պայմանավորվող Բարձր կողմերին:

2. Նման չեղյալ հայտարարումը համապատասխան Պայմանավորվող Բարձր կողմին չի ազատում ցանկացած գործողության առնչությամբ սույն Կոնվենցիայով ստանձնած պարտավորություններից, ինչը կարող էր այդ պարտավորությունների խախտում լինել, որը նա կարող էր կատարել մինչև չեղյալ հայտարարման ուժի մեջ մտնելու ժամկետը:

3. Ցանկացած Պայմանավորվող Բարձր կողմ, որը դադարում է Եվրախորհրդի անդամ լինելուց, նույն այդ պայմաններով դադարում է նաև սույն Կոնվենցիայի Կողմ լինելուց:

4. Կոնվենցիան կարող է նախորդ կետերի դրույթներին համապատասխան չնդյալ հայտարարվել ցանկացած փարադքի նկատմամբ, որի վրա փարադքում է նրա գործողությունը՝ 63 հոդվածի դրույթների համաձայն:

ՃՃ¹ Ի³ Ի 66

1. Սույն Կոնվենցիան բաց է Եվրախորհրդի անդամների կողմից ստորագրման համար: Այն ենթակա է վավերացման: Վավերագրերն ի պահ են հանձնվում Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարին:

2. Սույն Կոնվենցիան ուժի մեջ է մտնում փաստ վավերագրեր ի պահ հանձնելուց հետո:

3. Այն պետությունների համար, որոնք Կոնվենցիան վավերացնում են հետագայում, այն ուժի մեջ է մտնում նրանց վավերագրերն ի պահ հանձնելու ամսաթվից:

4. Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարը Եվրախորհրդի բոլոր անդամներին ծանուցում է Կոնվենցիայի ուժի մեջ մտնելու մասին, այն վավերացրած Պայմանավորվող Բարձր կողմերի և վավերագրերի հանձնման մասին, որոնք կարող են սրացվել հետագայում:

Կնքված է Նոտոում, 1950 թվականի նոյեմբերի չորսին, անգլերեն և ֆրանսերեն, ընդ որում՝ երկու տեքստն էլ հավասարապես ունեն բնագրի ուժ, մեկ օրինակից, որը պահվում է Եվրախորհրդի արխիվներում: Գլխավոր քարտուղարը վավերացված պատճեններն ուղարկում է Կոնվենցիան ստորագրած պետություններից յուրաքանչյուրին:

2 ԴՕ³ Կ³ . ԴճՃԱՃԾՄ ԱՃԻ 1

Սույն արձանագրությունն ստորագրած կառավարությունները, հանդիսանալով Եվրախորհրդի անդամներ,

լի քայլեր ձեռնարկելու վճռականությամբ, որպեսզի ապահովվի որոշ իրավունքների և ազատությունների կուլեկտիվ իրականացումը նրանցից բացի, որոնք արդեն մրցված են 1950 թվականի նոյեմբերի 4-ին Նոտոում ստորագրված Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին Կոնվենցիայի (այսուհետև՝ «Կոնվենցիա») 1 բաժնում,

համաձայնեցին ներքոհիշյալի շուրջ.

ՃՃ¹ Ի³ Ի 1

Յուրաքանչյուր ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձ իրավունք ունի անարգել օգտվել իր ունեցվածքից: Ոչ ոք չի կարող գրկվել իր ունեցվածքից, բացի միայն ի շահ հասարակության և այն պայմաններով, որ նախատեսված են օրենքով և միջազգային իրավունքի ընդհանուր սկզբունքներով:

Նախորդ դրույթները բնավ չեն սահմանափակում այնպիսի օրենքների կատարումն ապահովելու պետության իրավունքը, որոնք նրան անհրաժեշտ են թվում հանուրի շահերին համապատասխան սեփականության օգտագործման նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնելու համար կամ հարկերի կամ մյուս փորձերի կամ փուլանքների վճարումն ապահովելու համար:

ՃՃ¹ Ի³ Ի 2

Ոչ ոքի չի կարող մերժվել կրթության իրավունքը: Պետությունը, ցանկացած գործառնություն կատարելիս, որոնք նա ստանձնում է կրթության և ուսուցման բնագավառում, հարգում է իրենց կրոնական ու փիլիսոփայական համոզմունքներին համապատասխան իրենց երեխաների այդօրինակ կրթությունն ու ուսուցումն ապահովելու ծնողների իրավունքը:

ՃՃ¹ Ի³ Ի 3

Պայմանավորվող Բարձր կողմերը պարտավորվում են ազատ ընտրություններ անցկացնել խելամիտ պարբերականությամբ, գաղտնի քվեարկության միջոցով, այնպիսի պայմաններում, որոնք կապահովեն ժողովրդի կամքի ազատ դրսևորումը՝ օրենսդիր իշխանություն ընտրելիս:

ՃՃ¹ Ի³ Ի 4

Ցանկացած Պայմանավորվող Բարձր կողմ կարող է, ստորագրելիս կամ վավերացնելիս կամ դրանից հետո ցանկացած ժամանակ, Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարին հայտարարություն ուղարկել նրանում նշված այնպիսի փարադքների նկատմամբ սույն արձանագրության դրույթների կիրառմանը վերաբերող իր պարտավորությունների շրջանակների մասին, որոնց միջազգային հարաբերությունների համար նա պատրաստանալիություն է կրում:

Յանկացած Պայմանավորվող Բարձր կողմ, որը նախորդ կերպին համապատասխան հայտարարություն է ուղարկել, կարող է ժամանակ առ ժամանակ հերքագա հայտարարություններ ուղարկել ցանկացած նախորդ հայտարարությունների պայմանների փոփոխման կամ ցանկացած փարածքի նկատմամբ սույն արձանագրության դրույթների կիրառման դադարեցման մասին:

Սույն հոդվածին համապատասխան արված հայտարարությունը դիմում է որպես Կոնվենցիայի 63 հոդվածի 1 կերպին համապատասխան արված հայտարարություն:

ՃԱՅՑ Ի 3 Ի 5

Պայմանավորվող Բարձր կողմերը սույն արձանագրության 1, 2, 3 եւ 4 հոդվածների դրույթները դիմում են որպես Կոնվենցիայի լրացուցիչ հոդվածներ եւ համապատասխանաբար կիրառում են Կոնվենցիայի բոլոր դրույթները:

ՃԱՅՑ Ի 3 Ի 6

Սույն Արձանագրությունը բաց է Եվրախորհրդի այն բոլոր անդամների կողմից ստորագրման համար, որոնք ստորագրել են Կոնվենցիան. այն ենթակա է վավերացման՝ Կոնվենցիայի վավերացման հետ միաժամանակ կամ այն վավերացնելուց հետո: Արձանագրությունը ուժի մեջ է մտնում փաստ վավերագրերի պահ հանձնելուց հետո: Արձանագրությունը հետագայում վավերացրած ցանկացած պետության վերաբերմամբ Արձանագրությունն ուժի մեջ է մտնում նրա վավերագիրն ի պահ հանձնելու պահից:

Վավերագրերն ի պահ են հանձնվում Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարին, որը խորհրդի բոլոր անդամներին ծանուցում է Արձանագրությունը վավերացրած պետությունների մասին:

Կազմված է Փարիզում, 1952 թվականի մարտի քսանին, անգլերեն եւ ֆրանսերեն, ընդ որում՝ երկու տեքստն էլ հավասարապես ունեն բնագրի ուժ, մեկ օրինակից, որը պահվում է Եվրախորհրդի արխիվներում: Երկրորդ քարտուղարը վավերացրած պատճեններն ուղարկում է Արձանագրությունն ստորագրած յուրաքանչյուր կառավարությանը:

Մարդու իրավունքների Եվրոպական դատարանին խորհրդարական եզրակացություններ կատարելու իրավասությամբ օժտելու մասին

Սույն արձանագրությունն ստորագրած Եվրախորհրդի անդամ պետությունները՝

հաշվի առնելով 1950 թվականի նոյեմբերի 4-ին Տոմում ստորագրված Մարդու իրավունքների ու հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին Կոնվենցիայի (այսուհետև՝ «Կոնվենցիա») դրույթները եւ մասնավորապես 19 հոդվածը, որով այլ մարմինների հետ մեկտեղ հիմնվում է Մարդու իրավունքների Եվրոպական դատարան (այսուհետև՝ «Դատարան»):

նպատակահարմար համարելով Դատարանին օժտել խորհրդարական եզրակացություններ փալու իրավասությամբ՝ պահպանելով որոշ պայմաններ, համաձայնեցին ներքոհիշյալի շուրջ.

ՃԱՅՑ Ի 3 Ի 1

1. Դատարանը կարող է, Նախարարների կոմիտեի հարցապնդմամբ, խորհրդարական եզրակացություններ փալ Կոնվենցիայի եւ նրան կից արձանագրությունների մեկնաբանմանը վերաբերող իրավական հարցերի վերաբերյալ:

2. Նման եզրակացությունները չեն վերաբերում ցանկացած հարցերի, որոնք առնչվում են իրավունքների եւ ազատությունների բովանդակությանը կամ ծավալին, ինչպես դրանք սահմանված են Կոնվենցիայի 1 բաժնում եւ նրան կից արձանագրություններում, կամ ցանկացած այլ հարցերի, որոնք հարկ կլինի քննարկել հանձնաժողովի, Դատարանի կամ Նախարարների կոմիտեի կողմից ցանկացած հետաքննության առնչությամբ, որը կարող է ձեռնարկվել Կոնվենցիայի համապատասխան:

3. Դատարանի խորհրդարական եզրակացությունը խնդրելու Նախարարների կոմիտեի որոշումն ընդունվում է կոմիտեի նիստերին մասնակցելու իրավունք ունեցող ներկայացուցիչների թվների երկու երրորդով:

ՃՃ¹ Ի³ Ի²

Դատարանն է որոշում այն հարցը, թե խորհրդարվական եզրակացության մասին Նախարարների կոմիտեի հարցապնդումն արդյոք համապատասխանո՞ւմ է իր խորհրդարվական իրավասությանը, որը սահմանված է սույն արձանագրության 1 հոդվածով:

ՃՃ¹ Ի³ Ի³

1. Խորհրդարվական եզրակացության մասին հարցապնդումները քննարկելու համար Դատարանը լիազումար նիստ է անցկացնում:

2. Դատարանի խորհրդարվական եզրակացությունը պետք է պատճառաբանված լինի:

3. Եթե խորհրդարվական եզրակացությունը ամբողջությամբ կամ մասամբ չի արտահայտում դատավորների միաձայն կարծիքը, ապա ցանկացած դատավոր իրավունք ունի ներկայացնելու սեփական կարծիքը:

4. Դատարանի խորհրդարվական եզրակացություններն ուղարկվում են Նախարարների կոմիտե:

ՃՃ¹ Ի³ Ի⁴

1. Ըստ Կոնվենցիայի 55 հոդվածի՝ Դատարանի լիազորությունները փարսվում են այնպիսի կանոններ հաստատելու և այնպիսի ընթացակարգ սահմանելու վրա, որոնք Դատարանն անհրաժեշտ կհամարի սույն արձանագրության նպատակների համար:

ՃՃ¹ Ի³ Ի⁵

1. Սույն արձանագրությունը բաց է Կոնվենցիան ստորագրած Եվրախորհրդի անդամ պետությունների կողմից ստորագրման համար, որոնք կարող են նրա կողմերը դառնալ՝

ա) վավերացման կամ ընդունման վերաբերյալ վերապահում չանելով ստորագրելու,

բ) վավերացման կամ ընդունման վերաբերյալ վերապահումով ստորագրելու միջոցով՝ հետագա վավերացմամբ կամ ընդունմամբ:

Վավերագրերը կամ ընդունման մասին փաստաթղթերը ի պահ են հանձնվում Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարին:

2. Սույն արձանագրությունն ուժի մեջ է մտնում այն պահից, երբ Կոնվենցիայի մասնակից բոլոր պետությունները Արձանագրության կողմեր են դառնում սույն հոդվածի 1 կետի դրույթներին համապատասխան:

3. Արձանագրության ուժի մեջ մտնելու ամսաթվից 1-4 հոդվածները համարվում են Կոնվենցիայի անկապելի մասը:

4. Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարը խորհրդի անդամ պետություններին ծանուցում է՝

ա) վավերացման կամ ընդունման վերաբերյալ վերապահում չանելով ցանկացած ստորագրման,

բ) վավերացման կամ ընդունման վերաբերյալ վերապահումով ցանկացած ստորագրման,

գ) ցանկացած վավերագիր կամ ընդունման փաստաթուղթ ի պահ հանձնելու,

դ) սույն հոդվածի 2 կետին համապատասխան սույն արձանագրության ուժի մեջ մտնելու ժամկետի մասին:

Ի հավաստումն որի ներքոստորագրյալները, ի հարկի օժտված լինելով այդ լիազորություններով, ստորագրեցին սույն արձանագրությունը:

Կազմված է Ստրասբուրգում, 1963 թվականի մայիսի վեցին, անգլերեն և ֆրանսերեն, ընդ որում՝ նրկու տեքստն էլ հավասարապես ունեն բնագրի ուժ, մեկ օրինակից, որն ի պահ է հանձնվում Եվրախորհրդի արխիվ: Գլխավոր քարտուղարը վավերացված պատճեններն ուղարկում է արձանագրությունն ստորագրած յուրաքանչյուր պետությանը:

2 ԴՕ³ Կ³ . ԴՁԱՆԻՎ ԱՇԻ 4

Որոշ այլ իրավունքների և ազատությունների ապահովման մասին, բացի նրանցից, որոնք արդեն մտցված են Կոնվենցիայի և նրան կից թիվ 1 արձանագրության մեջ¹⁴

Սույն արձանագրությունն ստորագրած կառավարությունները, լինելով Եվրախորհրդի անդամներ,

լի քայլեր ձեռնարկելու վճռականությամբ, որպեսզի ապահովվի որոշ իրավունքների և ազատությունների կուլկրիվ իրականացումը, բացի նրանցից, որոնք արդեն մտցված են 1950 թվականի նոյեմբերի 4-ին Նոմում ստորագրված Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության Կոնվենցիայի (այսուհետև՝ «Կոնվենցիա») I բաժնում և 1952 թվականի մարտի 20-ին Փարիզում ստորագրված Կոնվենցիային կից թիվ 1 արձանագրության 1-3 հոդվածներում,

համաձայնեցին ներքոհիշյալի շուրջ.

Ճճ¹ Ի³ Ի¹

Ոչ ոք չի կարող ազատությունից զրկվել միայն այն պարագայում, որ ի վիճակի չէ կարարելու որևէ պայմանագրային պարտավորություն:

Ճճ¹ Ի³ Ի²

1. Օրինականորեն որևէ պետության փորձերում գրավող յուրաքանչյուր անձ այդ փորձքի սահմաններում ազատ փողաշարժվելու և ազատորեն բնակության վայր ընտրելու իրավունք ունի:

2. Յուրաքանչյուր մարդ իրավունք ունի հետանալ ցանկացած երկրից, ներառյալ սեփականը:

3. Այդ իրավունքների իրականացման վրա չպետք է ոչ մի սահմանափակում դրվի, բացի նրանցից, որոնք նախատեսված են օրենքով և անհրաժեշտ են ժողովրդավարական հասարակության մեջ ի շահ պետական անվտանգության կամ հասարակական կարգի պահպանման, հանցագործությունների կանխման, այլ անձանց առողջության ու բարոյականության պաշտպանության կամ իրավունքների ու ազատությունների պաշտպանության համար:

4. 1 կետում շարադրված իրավունքները կարող են նաև որոշ բնագավառներում ենթարկվել սահմանափակումների, որոնք մտնում են օրենքին համապատասխան և արդարացվում ժողովրդավարական հասարակության հասարակական շահերով:

Ճճ¹ Ի³ Ի³

1. Ոչ ոք չի կարող անհատապես կամ կոլեկտիվ կերպով արտաքսվել այն պետությունից, որի քաղաքացին է նա:

2. Ոչ ոք չի կարող զրկվել այն պետության փորձք մուտք գործելու իրավունքից, որի քաղաքացին է նա:

Ճճ¹ Ի³ Ի⁴

Օտարերկրացիների կոլեկտիվ արտաքսումն արգելվում է:

Ճճ¹ Ի³ Ի⁵

1. Ցանկացած Պայմանավորվող Բարձր կողմ սույն արձանագրությունն ստորագրելիս կամ վավերացնելիս դրանից հետո ցանկացած ժամանակ կարող է Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարին հայտարարություն ուղարկել նրանում նշված այն փորձքների նկատմամբ սույն ար-

ձանագրության դրույթների կիրառման առնչությամբ իր պարտավորությունների սահմանների մասին, որոնց միջազգային հարաբերությունների համար նա պարտասխանավորություն է կրում:

2. Ցանկացած Պայմանավորվող Բարձր կողմ, որը նախորդ կետին համապատասխան հայտարարություն է ուղարկել, կարող է ժամանակ առ ժամանակ հետագա հայտարարություններ ուղարկել ցանկացած նախորդ հայտարարությունների պայմանների փոփոխման մասին կամ ցանկացած փորձքի նկատմամբ սույն արձանագրության դրույթների կիրառումը դադարեցնելու մասին:

3. Սույն հոդվածին համապատասխան արված հայտարարությունը դիմում է որպես Կոնվենցիայի 63 հոդվածի 1 կետին համապատասխան արված հայտարարություն:

4. Ցանկացած պետության փորձքը, որի նկատմամբ կիրառվում է սույն արձանագրությունը՝ այդ պետության կողմից այն վավերացնելու կամ ընդունելու հետևանքով, և յուրաքանչյուր փորձք, որի նկատմամբ կիրառվում է սույն արձանագրությունը՝ սույն հոդվածին համապատասխան այդ պետության հայտարարության հետևանքով, համարվում են ինքնուրույն փորձքներ՝ 2 և 3 հոդվածներում նշված պետության փորձքի վերաբերյալ վկայակոչումներ անելու նպատակներով:

Ճճ¹ Ի³ Ի⁶

1. Պայմանավորվող Բարձր կողմերը սույն արձանագրության 1-5 հոդվածների դրույթները դիմում են որպես Կոնվենցիայի լրացուցիչ հոդվածներ և Կոնվենցիայի բոլոր դրույթները կիրառում համապատասխանաբար:

2. Այդուհանդերձ, Կոնվենցիայի 25 հոդվածին համապատասխան արված հայտարարությամբ ճանաչված անհատական դիմումի իրավունքը կամ Կոնվենցիայի 46 հոդվածին համապատասխան հայտարարության միջոցով Դատարանի իրավասությունը պարտադիր ճանաչելը չեն գործում սույն արձանագրության նկատմամբ, եթե միայն համապատասխան Պայմանավորվող Բարձր կողմը հայտարարություն չի արել նման իրավունքը կամ նման իրավասությունը արձանագրության 1-4 հոդվածներից ցանկացածի կամ բոլորի նկատմամբ ճանաչելու մասին:

Ճճ¹ Ի³ Ի⁷

1. Սույն արձանագրությունը բաց է Կոնվենցիան ստորագրած Եվրախորհրդի անդամների ստորագրման համար. այն ենթակա է վավերացման Կոնվենցիայի վավերացման հետ միաժամանակ կամ դրանից հետո: Այն ուժի մեջ է մտնում հինգ վավերագրեր ի պահ հանձնելուց հետո: Ար-

ձանագրությունը հերագայում վավերացնող ցանկացած պետության առնչությամբ արձանագրությունն ուժի մեջ է մտնում նրա վավերագիրն ի պահ հանձնելու պահից:

2. Վավերագրերը ի պահ են հանձնվում Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարին, որը վավերացումների մասին իրազեկ է պահում խորհրդի բոլոր անդամներին:

Ի հավաստումն որի՝ պարշաճ կերպով լիազորված ներքստորագրյալները ստորագրեցին սույն արձանագրությունը:

Կազմված է Մտրասարուզում, 1963 թվականի սեպտեմբերի տասնվեցին, անգլերեն և ֆրենսերեն, ընդ որում՝ երկու տեքստերն էլ հավասարապես ունեն ինագրի ուժ, մեկ օրինակից, որը պահվում է Եվրախորհրդի արխիվում: Գլխավոր քարտուղարը վավերացված պատճեններն ուղարկում է արձանագրությունն ստորագրած յուրաքանչյուր պետությանը:

2 r03 Y3 . ããÃãđŸ ÃÇi 6

Մահապատժի վերացման վերաբերյալ

Եվրախորհրդի անդամ պետությունները, որոնք ստորագրել են 1950 թվականի նոյեմբերի 4-ին Նոմմում ստորագրված Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին Կոնվենցիային կից (այսուհետև՝ «Կոնվենցիա») սույն արձանագրությունը, համարելով, որ Եվրախորհրդի անդամ մի քանի պետություններում տեղի ունեցած զարգացումը արբանայություն է ընդհանուր միտումը՝ մահապատժի վերացնելու օգտին, համաձայնեցին ներքոհիշյալի շուրջ.

Ճá¹ í ³ Í 1

Մահապատժի վերացվում է: Ոչ ոք չի կարող մահապատժի դատապարտվել կամ մահապատժի ենթարկվել:

Ճá¹ í ³ Í 2

Պետությունը կարող է իր օրենսդրության մեջ մահապատժի նախատեսել պատերազմի ժամանակ կամ պատերազմի անխուսափելի սպառնալիքի դեպքում կատարված գործողությունների համար. նմանօրինակ պատժի կիրառվում է միայն օրենքով սահմանված դեպքերում և նրա դրույթների համապատասխան: Պետությունը Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարին հաղորդում է այդ օրենսդրության համապատասխան դրույթները:

Ճá¹ í ³ Í 3

Սույն արձանագրության դրույթներից Կոնվենցիայի 15 հոդվածի հիման վրա շեղումներ չեն թույլատրվում :

Ճá¹ í ³ Í 4

Սույն արձանագրության դրույթների նկատմամբ վերապահումներ Կոնվենցիայի 64 հոդվածի հիման վրա չեն թույլատրվում:

Ճá¹ í ³ Í 5

1. Ցանկացած պետություն ստորագրելիս կամ իր վավերագիրը կամ ընդունման կամ հավանություն փախու մասին փաստաթուղթը ի պահ հանձնելիս կարող է նշել այն տարածքը կամ տարածքները, որոնց նկատմամբ կիրառվում է սույն արձանագրությունը:

2. Ցանկացած պետություն կարող է ավելի ուշ, ցանկացած պահի, Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարի անունով ուղարկված հայտարարության միջոցով, սույն արձանագրության կիրառումը տարածել հայտարարության մեջ նշված ցանկացած այլ տարածքի նկատմամբ: Այդ տարածքի նկատմամբ արձանագրությունն ուժի մեջ է մտնում գլխավոր քարտուղարի կողմից նման հայտարարություն ստանալու ամսաթվին հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

3. Նախորդ երկու կետերի հիման վրա արված ցանկացած հայտարարություն, որը վերաբերում է նրանում նշված ցանկացած տարածքի, կարող է եր պահանջվել գլխավոր քարտուղարի անունով ուղարկված ծանուցագրի միջոցով: Ներպահանջը ուժի մեջ է մտնում այն ամսվա առաջին օրվանից, որը հաջորդում է գլխավոր քարտուղարի կողմից նման ծանուցագիրն ստանալու ամսաթվին:

Ճá¹ í ³ Í 6

Մասնակից պետությունները սույն արձանագրության 1-5 հոդվածները դիտում են որպես Կոնվենցիայի լրացուցիչ հոդվածներ, և Կոնվենցիայի բոլոր դրույթները կիրառվում են համապատասխանաբար:

ՃՃ¹ Ի³ Ի 7

Սույն արձանագրությունը բաց է Կոնվենցիան ստորագրած Եվրախորհրդի անդամ պետությունների կողմից ստորագրման համար: Այն ենթակա է վավերացման, ընդունման կամ հավանության քրվելու: Եվրախորհրդի անդամ պետությունը չի կարող սույն արձանագրությունը վավերացնել, ընդունել կամ նրան հավանություն քրալ՝ առանց միաժամանակ կամ դրանից առաջ Կոնվենցիան վավերացնելու: Վավերագրերը կամ ընդունման կամ հավանություն քրալու փաստաթղթերը ի պահ են հանձնվում Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարին:

ՃՃ¹ Ի³ Ի 8

1. Սույն արձանագրությունն ուժի մեջ է մտնում այն ամսաթվին հաջորդող ամսվա առաջին օրը, երբ Եվրախորհրդի անդամ հինգ պետություններ իրենց համաձայնությունը քրված կլինեն՝ արձանագրության համաձայն պարտավորություններ սքանձնելու 7 հոդվածի դրույթներին համապարասխան:

2. Ցանկացած անդամ պետության համար, որն իր համաձայնությունը կհայտնի արձանագրությամբ պարտավորություն սքանձնել հեքազայում, արձանագրությունը ուժի մեջ է մտնում այն ամսվա առաջին օրը, որը հաջորդում է վավերագրերը կամ ընդունման կամ հավանություն քրալու մասին փաստաթղթերը ի պահ հանձնելու ամսաթվին:

ՃՃ¹ Ի³ Ի 9

Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարը Խորհրդի անդամ պետություններին ծանուցում է՝

- ա)** ցանկացած ստորագրման,
- բ)** վավերագիրը կամ ընդունման կամ հավանություն քրալու մասին փաստաթուղթը ի պահ հանձնելու,
- գ)** 5 և 8 հոդվածներին համապարասխան՝ սույն արձանագրության ուժի մեջ մտնելու ժամկետի,
- դ)** սույն արձանագրությանը վերաբերող ցանկացած այլ գործողության, ծանուցման կամ հաղորդման մասին:

Ի հավասարումն որի ստորև ստորագրյալները, որ պարջանձ կերպով լիագորքված են, ստորագրեցին սույն արձանագրությունը:

Կազմված է Ստրասբուրգում, 1983 թվականի ապրիլի քանություն, անգլերեն և ֆրանսերեն, ընդ որում՝ երկու տերստն էլ հավասարապես ունեն ընագրի ուժ, մեկ օրինակից, որը պահվում է Եվրախորհրդի արխիվում: Եվրախորհրդի լիավոր քարտուղարը վավերացված պարձեններն ուղարկում է Եվրախորհրդի անդամ յուրաքանչյուր պետությանը:

2 ԽՅ³ Կ³ . ԽՃԱՃԻ Ի 7

Եվրախորհրդի անդամ պետությունները, որոնք ստորագրել են սույն արձանագրությունը,

ի քայլեր ձեռնարկելու վճռականությամբ, որպեսզի ապահովեն որոշ իրավունքների և ազատությունների կոլեկտիվ իրականացումը 1950 թվականի նոյեմբերի 4-ին Տոմում ստորագրված Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին Կոնվենցիայի (այսուհետև «Կոնվենցիա») միջոցով, համաձայնեցին ներքոհիշյալի շուրջ.

ՃՃ¹ Ի³ Ի 1

1. Որևէ պետության քարաձքում օրինական հիմունքներով ապրող օքարերկրացին չի կարող այնտեղից արքաքսվել այլ կերպ, քան ի կարարումն օրենքին համպարասխան ընդունված որոշման, և պերք է հնարավորություն ունենալ՝

- ա)** փաստարկներ ներկայացնել իր արքաքսման դեմ,
- բ)** վերանայել քրալ իր գործը և
- գ)** այդ նպարակով կանգնել իրավասու մարմնի նշանակած մեկ կամ մի քանի անձանց առջև:

2. Օքարերկրացին կարող է արքաքսվել նախքան իր իրավունքների իրականացումը, որոնք թվարկված են սույն հոդվածի 1 կերի ա), բ) և գ) ենթակերերում, եթե այդ արքաքսումը անիրաժեշտ է ի շահ հասարակական կարգի կամ պարձառքարանվում է պերական անվրանգության նկարառումներով:

ՃՃ¹ Ի³ Ի 2

1. Քրեական հանցագործություն կարարելու համար Դարարանի կողմից դարապարքված յուրաքանչյուր օք իրավունք ունի, որ իր դարապարքումը կամ դարավճիթը վերանայվեն վերադաս դարական արքա-

նի կողմից: Այդ իրավունքի իրականացումը, ներառյալ այն հիմքերը, որոնց վրա դա կարող է իրականացվել, կարգավորվում է օրենքով:

2. Այդ իրավունքից կարող են բացառություններ արվել օրենքով սահմանված աննշան օրինազանցությունների առկայությամբ կամ երբ համապատասխան անձը արդեն դատված է եղել Բարձր մակարդակի դատարանի առաջին աստիճանում կամ դատապարտված է եղել նրա արդարացման դեմ վճռափոխության գանգառի քննարկումից հետո:

Ճճ¹ Ի³ Ի 3

Եթե որևէ անձ վերջնական դատավճռով մեղավոր է ճանաչվել քրեական հանցագործություն կատարելու մեջ և եթե հետագայում նրա նկատմամբ կայացված դատավճիռը չեղյալ է հայտարարվել կամ նա ներման է ենթարկվել այն հիման վրա, որ մի ինչ-որ նոր կամ վերստին բացահայտված հանգամանք համոզություն ապացուցում է դատական սխալի առկայությունը, ապա նման դատապարտման հետևանքով պարիժ կրած այդ անձը փոխհատուցում է ստանում համապատասխան պետության օրենքի կամ պրակտիկայի համաձայն, եթե միայն չի ապացուցվում, որ այդ հանգամանքը ժամանակին չբացահայտվելու համար լիովին կամ մասամբ մեղավոր է նա ինքը:

Ճճ¹ Ի³ Ի 4

1. Ոչ ոք չպետք է միևնույն պետության իրավասության շրջանակներում երկրորդ անգամ դատվի կամ քրեական կարգով պարժվի այն հանցագործության դեպքում, որի համար նա արդեն վերջնականապես արդարացվել է կամ դատապարտվել այդ պետության օրենքին և դատարարական իրավունքին համապատասխան:

2. Նախորդ կետի դրույթները չեն խոչընդոտում գործի վերանայմանը՝ րվյալ պետության օրենքին և դատավարական իրավունքին համապատասխան, եթե տեղեկություններ կան նոր կամ կրկին բացահայտված հանգամանքների վերաբերյալ, կամ նախորդ քննության ժամանակ էական թերություն է տեսնվում ունեցել, որոնք կարող էին ազդել նրա արդյունքի վրա:

3. Սույն հոդվածի դրույթներից Կոնվենցիայի 15 հոդվածի հիման վրա շեղում չի թույլատրվում:

Ճճ¹ Ի³ Ի 5

Ամուսնանալու, ամուսնության ընթացքում և ամուսնալուծության դեպքում ամուսինները հավասար իրավունքներ և մասնավոր իրավական բնույթի հավասար պարասխանավորություն ունեն փոխադարձ հարաբերություններում և իրենց երեխաների հետ ունեցած հարաբերություններում: Սույն հոդվածը պետություններին չի խոչընդոտում ձեռնարկել այնպիսի միջոցներ, որոնք անհրաժեշտ են երեխաների շահերը պաշտպանելու համար:

Ճճ¹ Ի³ Ի 6

1. Ցանկացած պետություն ստորագրելիս կամ իր վավերագիրը կամ ընդունման կամ հավանություն տալու մասին փաստաթուղթը ի պահ հանձնելիս կարող է նշել այն տարածքը կամ տարածքները, որոնց վրա տարածվում է սույն արձանագրության գործողությունը, և նշել այն ասպիճանը, որով սույն արձանագրության դրույթները րվյալ պետությունը պարտավորվում է կիրառել այդ տարածքի կամ տարածքների նկատմամբ:

2. Ցանկացած պետություն կարող է ավելի ուշ, ցանկացած ժամանակ Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարին հայտարարություն ուղարկելով, սույն արձանագրության կիրառումը տարածել ցանկացած այլ տարածքի վրա, որը նշված է հայտարարության մեջ: Արձանագրությունը նման տարածքի նկատմամբ ուժի մեջ է մտնում այն ամսվա առաջին օրը, որն սկսվում է գլխավոր քարտուղարի կողմից նման հայտարարությունն ստանալու ամսաթվից երկամսյա ժամկետի լրանալուց հետո:

3. Նախորդ կետի կետերի հիման վրա արված ցանկացած հայտարարություն, որը վերաբերում է նրանում նշված ցանկացած տարածքի, կարող է ետ վերցվել կամ փոփոխվել Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարին ժամուցելու միջոցով: Ետ վերցնելը կամ փոփոխվելը ուժի մեջ է մտնում այն ամսվա առաջին օրը, որն սկսվում է գլխավոր քարտուղարի կողմից նման ժամուցագիր ստանալու ամսաթվից երկամսյա ժամկետի լրանալուց հետո:

4. Սույն հոդվածի համապատասխան արված հայտարարությունը դիմում է որպես Կոնվենցիայի 63 հոդվածի 1 կետին համապատասխան արված հայտարարություն:

5. Ցանկացած պետության տարածք, որի նկատմամբ կիրառվում է սույն արձանագրությունը այդ պետության կողմից վավերացվելու, ընդունվելու կամ հավանության արժանանալու հետևանքով, և այն տարածքներից յու-

րաբանչությունը, որի նկատմամբ սույն արձանագրությունը կիրառվում է սույն հոդվածի համապատասխան այդ պետության հայտարարության հերետանքով, կարող են դիտարկվել որպես առանձին փորձերը՝ 1 հոդվածում պետության փորձերը վկայակոչելու նպատակով:

ՃՁ¹ Ի³ Ի⁷

1. Մասնակից պետությունները սույն արձանագրության 1-6 հոդվածները դիտարկում են որպես Կոնվենցիայի լրացուցիչ հոդվածներ, եւ Կոնվենցիայի բոլոր դրույթները կիրառվում են համապատասխան կերպ:

2. Սակայն Կոնվենցիայի 25 հոդվածին համապատասխան արված հայտարարությամբ ճանաչված անհարական դիմումի իրավունքը կամ Կոնվենցիայի 46 հոդվածին համապատասխան հայտարարության միջոցով Դատարանի պարտադիր իրավագործության ճանաչումը չեն գործում սույն արձանագրության նկատմամբ, եթե միայն համապատասխան պետությունը հայտարարություն չի արել վերհիշյալ իրավունքի կամ սույն արձանագրության 1-5 հոդվածների առնչությամբ նման իրավասության ճանաչման մասին:

ՃՁ¹ Ի³ Ի⁸

Սույն արձանագրությունը բաց է Կոնվենցիան ստորագրած Եվրախորհրդի անդամ պետությունների կողմից ստորագրման համար: Այն ենթակա է վավերացման, ընդունման կամ հավանության փրման: Եվրախորհրդի անդամ պետությունը չի կարող սույն արձանագրությունը վավերացնել, ընդունել կամ նրան հավանություն փայլ առանց Կոնվենցիայի նախորդած կամ միաժամանակ վավերացման: Վավերագրերը կամ ընդունման կամ հավանություն փայլ մասին փաստաթղթերը ի պահ են հանձնվում Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարին:

ՃՁ¹ Ի³ Ի⁹

1. Սույն արձանագրությունն ուժի մեջ է մտնում այն բանից հետո երկամյա ժամկետի լրանալուն հաջորդող ամսվա առաջին օրը, երբ Եվրախորհրդի անդամ յոթ պետություն իրենց համաձայնությունը կհայտնեն սույն արձանագրությամբ իրար միանալու՝ 8 հոդվածի դրույթներին համապատասխան:

2. Յանկացած անդամ պետության համար, որը հետագայում իր հա-

մաձայնությունը կհայտնի միանալու սույն արձանագրությամբ, այն ուժի մեջ կմտնի վավերագիրը կամ ընդունման կամ հավանություն փայլու մասին փաստաթուղթը ի պահ հանձնելուց հետո երկամյա ժամկետի լրանալուն հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

ՃՁ¹ Ի³ Ի¹⁰

Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարը Եվրախորհրդի անդամ բոլոր պետություններին ծանուցում է.

ա) ցանկացած ստորագրման

բ) վավերագիրը կամ ընդունման կամ հավանություն փայլու մասին փաստաթուղթը ի պահ հանձնելու,

գ) 6 եւ 9 հոդվածներին համապատասխան սույն արձանագրության ուժի մեջ մտնելու ժամկետի,

դ) սույն արձանագրությանը վերաբերող ցանկացած այլ գործողության, ծանուցման կամ հայտարարության մասին:

Ի հավաստումն որի՝ ստորեւ ստորագրյալներս, որ պատշաճ կերպով լիազորված ենք դրա համար, ստորագրեցինք սույն արձանագրությունը:

Կազմված է Ստրասբուրգում, 1984 թվականի նոյեմբերի քսաներկուսին, անգլերեն եւ ֆրանսերեն, ընդ որում՝ երկու տեքստն էլ հավասարապես ունեն բնագրի ուժ, մեկ օրինակից, որը պահվում է Եվրախորհրդի արխիվում: Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարը վավերացված պատճեններ է ուղարկում Եվրախորհրդի անդամ յուրաքանչյուր պետությանը:

2 ԴՕ³ Կ³ . ԴՁԱՆՁԻ ԱՇԻ 9¹⁵

Եվրախորհրդի անդամ պետությունները, որոնք ստորագրել են 1950 թվականի նոյեմբերի 4-ին Տոմում ստորագրված Մարդու իրավունքների եւ հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին Կոնվենցիային (այսուհետեւ՝ «Կոնվենցիա») կից սույն արձանագրությունը,

ի Կոնվենցիայով նախատեսված արարողակարգի մեջ հետագա բերելավումներ մտցնելու վճռականությամբ, համաձայնեցին ներքոհիշյալի շուրջ.

ՃՃ¹ Ի³ Ի¹

Սույն արձանագրությամբ շաղկապված Կոնվենցիայի մասնակիցների համար Կոնվենցիան փոփոխվում է, ինչպես դա նախատեսված է 2-5 հոդվածներով:

ՃՃ¹ Ի³ Ի²

Կոնվենցիայի 31 հոդվածի 2 կետը ասում է.

«Ջեկուցագիրը ուղարկվում է Նախարարների կոմիտե: Ջեկուցագիրը ուղարկվում է նաև շահագրգիռ պետություններին և, եթե նրանում քննության է առնվում 25 հոդվածի համաձայն տրված հանրագիրը, հանրագիրը փոխանակվում է Շահագրգրված պետությունները և հանրագիր փոխառված ազատ չեն հրատարակելու այն»:

ՃՃ¹ Ի³ Ի³

Կոնվենցիայի 44 հոդվածն ասում է.

«Միայն Պայմանավորվող Բարձր կողմերը, հանձնաժողովը և 25 հոդվածի հիման վրա հանրագիր ներկայացրած անձինք, ոչ կառավարական կազմակերպությունները կամ անձանց խմբերը իրավունք ունեն գործը հանձնել Դատարան»:

ՃՃ¹ Ի³ Ի⁴

Կոնվենցիայի 45 հոդվածն ասում է.

«Դատարանի իրավասությունը փոքրվում է սույն Կոնվենցիայի մեկնաբանմանն ու կիրառմանը վերաբերող բոլոր գործերի վրա, որոնք նրան են հանձնվել 48 հոդվածին համապատասխան»:

ՃՃ¹ Ի³ Ի⁵

Կոնվենցիայի 48 հոդվածն ասում է.

1. «Այն պայմանի դեպքում, երբ շահագրգիռ Պայմանավորվող Բարձր կողմը, եթե նա մեկն է, կամ շահագրգիռ Պայմանավորվող Բարձր կողմերը, եթե նրանք մեկից ավելի են, ընկնում են Դատարանի պարտադիր իրավասության ներքո կամ, այլ դեպքում, շահագրգիռ Պայմանավորվող Բարձր կողմի (եթե նա մեկն է) կամ շահագրգիռ Պայմանավորվող Բարձր կողմերի համաձայնությամբ, եթե նրանք մեկից ավելի են, գործը Դատարան կարող են հանձնել

ա) հանձնաժողովը.
բ) Պայմանավորվող Բարձր կողմը, որի քաղաքացին ենթադրաբար գոհ է.

գ) Պայմանավորվող Բարձր կողմը, որը գործը հանձնել է հանձնաժողովի քննարկմանը.

դ) Պայմանավորվող Բարձր կողմը, որի դեմ գանգաղ է տրված.

ե) հանձնաժողովին գանգաղ տրված անձը, ոչ կառավարական կազմակերպությունները կամ անձանց խումբը:

2. Եթե գործը Դատարան է հանձնվում բացառապես. 1. ն) կետի համաձայն, ապա նախ այն դրվում է Դատարանի երեք անդամից բաղկացած խմբի քննարկմանը: Դրան որպես «ex officio» խմբի անդամ մասնակցում է Պայմանավորվող Բարձր կողմի ընտրված դատավորը, որի դեմ գանգաղ է տրված, կամ, եթե այդպիսին չկա, նրա ընտրված անձը, որը նիստին մասնակցում է որպես դատավոր: Եթե գանգաղ է տրված ավելի քան մեկ Պայմանավորվող Բարձր կողմի դեմ, ապա համապատասխան կերպով մեծացվում է խմբի չափը:

Եթե գործը չի հարուցում սույն Կոնվենցիայի մեկնաբանումը կամ կիրառումը շոշափող լուրջ հարցեր և արժանի չէ ինչ-որ այլ պատճառի բերումով Դատարանի կողմից քննարկման, խումբը կարող է միաձայն որոշում ընդունել այն մասին, որ այն չքննարկվի Դատարանի կողմից: Այս դեպքում Նախարարների կոմիտեն է 32 հոդվածի դրույթներին համապատասխան որոշում, թե արդյո՞ք եղել է Կոնվենցիայի խախտում:

ՃՃ¹ Ի³ Ի⁶

1. Սույն արձանագրությունը բաց է Կոնվենցիան ստորագրած Եվրախորհրդի անդամ պետությունների ստորագրման համար, որոնք կարող են նրա մասնակիցները դառնալու իրենց համաձայնությունը հայտնել՝

ա) վավերացման, ընդունման կամ հավանության վերաբերյալ վերապահում չանելով այն ստորագրելու,

բ) վավերացման, ընդունման կամ հավանության վերաբերյալ վերապահումով այն ստորագրելու միջոցով՝ հետագա ստորագրմամբ, ընդունմամբ կամ հավանություն փայտով:

2. Վավերագիրը կամ ընդունման կամ հավանություն փայտ մասին փաստաթղթերը ի պահ են հանձնվում Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարին:

ՃՃ¹ Ի³ Ի⁷

1. Սույն արձանագրությունն ուժի մեջ է մտնում այն պահից եռամսյա ժամանակամիջոցի լրանալուն հաջորդող ամսվա առաջին օրը, երբ Եվրախորհրդի անդամ տասը պետություններ կհայտնեն հոդվածի դրույթներին համապատասխան արձանագրությամբ իրար միանալու իրենց

համաձայնությունը:

2. Ցանկացած անդամ պետության համար, որը հետագայում իր համաձայնությունն է հայտնում միանալու արձանագրությանը, այն ուժի մեջ է մտնում վավերագիրը կամ ընդունման կամ հավանության մասին փաստաթուղթն ստորագրելուց և ի պահ հանձնելուց հետո եռամսյա ժամկետի լրանալուն հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

Ճ 1 Ի 3 Ի 8

Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարը Եվրախորհրդի անդամ բոլոր պետություններին ծանուցում է

ա) ցանկացած ստորագրման,

բ) ցանկացած վավերագիր կամ ընդունման կամ հավանություն տալու մասին փաստաթուղթ ի պահ հանձնելու,

գ) 7 հոդվածին համապատասխան սույն արձանագրության ուժի մեջ մտնելու ժամկետի,

դ) սույն արձանագրությանը վերաբերող ցանկացած այլ գործողության, ծանուցման կամ հայտարարության մասին:

Ի հավաստումն որի՝ ներքստորագրյալները, որոնք ի հարկի լիազորված են դրա համար, ստորագրեցին սույն արձանագրությունը:

Կազմված է Նոմնոմ, 1990 թվականի նոյեմբերի վեցին, անգլերեն և ֆրանսերեն, ընդ որում՝ երկու տեքստն էլ հավասարապես ունեն բնագրի ուժ, մեկ օրինակից, որը պահվում է Եվրախորհրդի արխիվում: Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարը վավերացված պատճեններն ուղարկում է Եվրախորհրդի անդամ յուրաքանչյուր պետությանը:

Ծանոթագրություններ

1. European Treaty Series 5: Տեքստ, որը փոփոխված է 1970 թվականի սեպտեմբերի 21-ին ուժի մեջ մտնող թիվ 3 արձանագրության դրույթներին համապատասխան (ETS, թիվ 45), 1971 թվականի դեկտեմբերի 20-ին ուժի մեջ մտնող թիվ 5 արձանագրության (ETS, թիվ 55) և 1990 թվականի հունվարի 1-ին ուժի մեջ մտնող թիվ 8 արձանագրության (ETS, թիվ 118) դրույթներին համապատասխան և բովանդակում է նաև թիվ 2 արձանագրության (ETS, թիվ 44) տեքստը, որը փոխարինում է արձանագրության 5 հոդվածի 3 կետի համաձայն Կոնվենցիայի բաղկացուցիչ մասն է 1970 թվականի սեպտեմբերի 21-ին նրա ուժի մեջ մտնելու պահից:
2. Տեքստը փոփոխված է 1990 թվականի հունվարի 1-ին ուժի մեջ մտնող թիվ 8

արձանագրության (ETS, թիվ 118) դրույթներին համապատասխան:

3. Տեքստը փոփոխված է 1990 թվականի հունվարի 1-ին ուժի մեջ մտնող թիվ 8 արձանագրության (ETS, թիվ 118) դրույթներին համապատասխան:

* Տեքստը փոփոխված է 1971 թվականի դեկտեմբերի 20-ին ուժի մեջ մտնող թիվ 5 արձանագրության (ETS, թիվ 55) դրույթներին համապատասխան:

4. Տեքստը փոփոխված է 1990 թվականի հունվարի 1-ին ուժի մեջ մտնող թիվ 8 արձանագրության (ETS, թիվ 118) դրույթներին համապատասխան:

5. Տեքստը փոփոխված է 1990 թվականի հունվարի 1-ին ուժի մեջ մտնող թիվ 8 արձանագրության (ETS, թիվ 118) դրույթներին համապատասխան:

6. Տեքստը փոփոխված է 1970 թվականի սեպտեմբերի 21-ին ուժի մեջ մտնող թիվ 3 արձանագրության (ETS, թիվ 45) դրույթներին համապատասխան:

7. Տեքստը փոփոխված է 1990 թվականի հունվարի 1-ին ուժի մեջ մտնող թիվ 8 արձանագրության (ETS, թիվ 118) դրույթներին համապատասխան:

8. Տեքստը փոփոխված է 1990 թվականի հունվարի 1-ին ուժի մեջ մտնող թիվ 8 արձանագրության (ETS, թիվ 118) դրույթներին համապատասխան:

9. Տեքստը փոփոխված է 1990 թվականի հունվարի 1-ին ուժի մեջ մտնող թիվ 8 արձանագրության (ETS, թիվ 118) դրույթներին համապատասխան:

10. Տեքստը փոփոխված է 1970 թվականի սեպտեմբերի 21-ին ուժի մեջ մտնող թիվ 3 արձանագրության (ETS, թիվ 45) և 1990 թվականի հունվարի 1-ին ուժի մեջ մտնող թիվ 8 արձանագրության (ETS, թիվ 118) դրույթներին համապատասխան:

11. Տեքստը փոփոխված է 1970 թվականի սեպտեմբերի 21-ին ուժի մեջ մտնող թիվ 3 արձանագրության (ETS, թիվ 45) և 1990 թվականի հունվարի 1-ին ուժի մեջ մտնող թիվ 8 արձանագրության (ETS, թիվ 118) դրույթներին համապատասխան:

12. Տեքստը փոփոխված է 1990 թվականի հունվարի 1-ին ուժի մեջ մտնող թիվ 8 արձանագրության (ETS, թիվ 118) դրույթներին համապատասխան:

13. Տեքստը փոփոխված է 1990 թվականի հունվարի 1-ին ուժի մեջ մտնող թիվ 8 արձանագրության (ETS, թիվ 118) դրույթներին համապատասխան:

14. European Treaty Series, թիվ 46

15. European Treaty Series, թիվ 140

2 Կ¹ ռ³ ՆՄ³ Կ³ ԱԿ
Ն»éáœi³ i»éáœĀŪ Կ¹ Ը³ èԿ
° í řāā³ Ī³ Կ¹ Ī áԿi »ԿóԿ³

èi³ ñ èmáœ , 5.V.1989

Ī áԿi »ԿóԿ³ ԱԿ³ ռó³ Կ³ . řāœĀŪŲ (ETS 171)

Ս»³ Ī áœĀŪŲ

Եվրոպայի խորհրդի անդամ պետությունները և Եվրոպայի մշակութային կոնվենցիային առ այսօր անդամակցած մյուս երկրները,

հաշվի առնելով, որ Եվրոպայի խորհրդի նպատակն իր անդամների միջև առավելագույն միաբանության հասնելը, նրանց ընդհանուր ժառանգություն հանդիսացող իդեալներն և սկզբունքները պահպանելն ու իրագործելն է,

համարելով, որ այդ սկզբունքների հիմնաքարերից մեկը բոլոր անհատների արժանապարտության և արժեքի հավասարությունն է,

գրնելով, որ արտահայտվելու և տեղեկատվության ազատությունը, որ ամրագրվել է Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին Եվրոպական կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածով, ժողովրդավարական հասարակության հիմնական սկզբունքներից է և առաջադիմության ու յուրաքանչյուր անհատի զարգացման կարևորագույն գրավականը,

վերահաստատելով իրենց հավատարմությունը տեղեկատվության և գաղափարների ազատ հոսքի և հեռարձակողների անկախության սկզբունքներին, որոնք նրանց հեռարձակման քաղաքականության պարտադիր պայմաններն են,

հաստատելով հեռարձակման կարևոր դերը բազմակարծության խթանման և բոլոր հանրային խմբերի ու քաղաքական կուսակցությունների համար հավասար հնարավորությունների ստեղծման պայմաններում մշակույթի և կարծիքի ազատ ձեռավորման գործում,

համոզված, որ տեղեկատվական և հաղորդակցական տեխնոլոգիաների շարունակական զարգացումը պետք է ծառայի տեղեկատվության ու գաղափարների արտահայտման ու անկախ սահմաններից դրանց, որոնման, ստացման և հաղորդման իրավունքին,

ցանկություն ունենալով հասարակությանն առաջարկել ծրագրային ծառայությունների մեծ ընտրություն՝ դրանով իսկ ավելացնելով եվրոպա-

կան ժառանգությունն ու զարգացնելով նրա տեսաձայնային արտադրությունը, և վճռական՝ իրագործելու այդ խնդիրը բարձրորակ ծրագրերի արտադրությունն ու շրջանառությունը խթանելու միջոցով՝ այդպիսով արձագանքելով քաղաքական, կրթական և մշակութային բնագավառներում հասարակության ակնկալիքներին,

ընդունելով կարգավորման ընդհանուր սկզբունքների համախմբման անհրաժեշտությունը, նկատի ունենալով զանգվածային լրատվամիջոցների քաղաքականության վերաբերյալ թիվ երկու բանաձևը և Եվրոպական նախարարական առաջին համաժողովի հռչակագիրը,

ցանկություն ունենալով առաջ մղել ԵԽ առկա հանձնարարականներում նշված սկզբունքները հեռուստատեսային գովազդի, լրատվամիջոցներում կանանց և տղամարդկանց հավասարության, հեռուստատեսությունում և ռադիոյում արբանյակային հզորությունների օգտագործման և Եվրոպայում տեսաձայնային արտադրության վերաբերյալ,

համաձայնության են եկել հետևյալի մասին.

¶Éáœ 1

ԱԿ¹ Ն³ Կ¹ áœ Ī³ řāœĀŲ»³ ñ

Éá¹ í³ Ī³ 1
2 é³ ñ³ Կ¹ »óԿ³ Ī³ Ī³ Á

Սույն համաձայնագիրը վերաբերում է հեռարձակվող ծրագրային ծառայություններին: Նպատակն է՝ կողմերի միջև դյուրացնել անդրասահմանային հաղորդումները և հեռուստատեսային ծրագրերի վերահաղորդումը:

Éá¹ í³ Ī³ 2
ÉԿՍԿ³ Ī³ Կ¹ Ն³ èi³ óáœĀŪŲ»³ ñ

Սույն համաձայնագրի հիմնական հասկացություններն ունեն հետևյալ նշանակությունը.

ա) Հեռարձակում - ընդհանուր հասարակության համար նախատեսված հեռուստատեսային հաղորդումների առաջնային թողարկում՝ ցամաքային հաղորդիչի, կարելի, ցանկացած տիպի արբանյակի միջոցով, կողավորված կամ ոչ կողավորված ձևով: Այն չի ներառում անհատական պատվերով աշխարհող հաղորդակցական ծառայությունները:

բ) Վերահեռարձակում - հեռարձակողների կողմից հաղորդվող, ընդհանուր հասարակության համար նախատեսված հեռուստատեսային ծրագրերի ընդունում և միաժամանակյա անփոփոխ հաղորդում՝ անկախ կիրառվող միջոցներից:

գ) Նեռարձակող - ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձ, որը ստեղծում է ընդհանուր հասարակության համար նախատեսված հեռուստատեսային ծրագիրը և հաղորդում այն կամ պատվիրում դրա ամբողջական և անփոփոխ հաղորդումը որևէ երրորդ անձի:

դ) Ծրագրային ծառայություն - փվյալ հեռարձակողի կողմից ստեղծված ծառայության մեջ մտնող բոլոր հաղորդումները և ծրագրերը:

ե) Եվրոպական տեսաձայնային աշխարանքներ - այն ստեղծագործական աշխարանքները, որոնց արտադրությունը վերահսկվում է Եվրոպայի ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձանց կողմից:

զ) Գովազդ - ցանկացած հայտարարություն, որը նպատակ ունի խթանել արտադրանքի կամ ծառայության վաճառքը, գնումը կամ վարձակալումը, առաջ մղել որևէ գաղափար կամ հասնել գովազդողի կողմից հեղափոխվող որևէ այլ արդյունքի, որի համար օգտագործվող եթերաժամը վճարվել է գովազդողի կողմից:

է) Նովանավորություն - հեռարձակման կամ տեսաձայնային աշխարանքների արտադրության, ծրագրի ուղղակի կամ անուղղակի ֆինանսավորման մեջ չներգրավված ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձի մասնակցություն՝ փվյալ անձի անունը, ապրանքանիշը կամ իմիջը բարձրացնելու նպատակով:

ՃՁ¹ Ի³ Ի³
ԲՐՇ³ Կ³ էձՃԱՃՕՎ

Սույն համաձայնագիրը վերաբերում է ցանկացած ծրագրային ծառայության, որը ցանկացած փոխնիկական միջոցներով հեռարձակում կամ վերահեռարձակում են փվյալ Կողմի իրավասու կառույցները և որը կարող է ուղղակի կամ անուղղակի կերպով ընդունվել մեկ կամ մի քանի Կողմերի փարածքներում:

ՃՁ¹ Ի³ Ի³ 4
ԱՅ¹ ձՃՎՍ³ Կ³ »ՕԻ³ »ՐՆ³ Ն³»է³ ՐՃ³ Ի³ Ս³ Կ³
³ 1/2 Ի³ ձՃՎՍՃՕՎ

Կողմերը պետք է ապահովեն արտահայտվելու և տեղեկատվության ազատությունը՝ Մադո իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի համաձայն, և

պետք է երաշխավորեն ընդունման ազատությունը, ինչպես նաև չսահմանափակեն սույն համաձայնագրի պայմաններին համապատասխանող ծրագրային ծառայությունների վերահեռարձակումն իրենց փարածքում:

ՃՁ¹ Ի³ Ի³ 5
Ճ»է³ ՐՃ³ Ի³ ձՕԻ³ ձՕՍ³»ՐՇ³ ձ³ Ր³ Ի³ ձՐՁՃԱՃՕՎՅ³»ՐՁ

1. Ցուրաբանչյուր հեռարձակող կողմ պետք է իր իրավասու մարմինների միջոցով երաշխավորի, որ իր իրավասության փակ գտնվող կառույցների կողմից կամ նրանց փոխնիկական միջոցներով կատարվող հեռարձակումները բավարարում են սույն համաձայնագրի պայմաններին:

2. Սույն համաձայնագրի նպատակով հեռարձակող կողմը պետք է լինի.

ա) ցամաքային հեռարձակման դեպքում՝ այն կողմը, որտեղ կատարվում է նախնական թողարկումը,

բ) արբանյակային հեռարձակման դեպքում.

I. այն կողմը, որտեղ տեղադրված է արբանյակային հանգույցը,

II. այն կողմը, որը փրամադրում է հաճախականության օգտագործումը կամ արբանյակային հզարությունը, երբ հանգույցը տեղադրված է սույն կոնվենցիայի կողմ չհանդիսացող պետության փարածքում,

III. այն կողմը, որտեղ հեռարձակողը նստավայր ունի, երբ սրանձնված չեն I և II ենթակետերում նշված պարտավորությունները:

3. Երբ սույն համաձայնագրի կողմեր չհանդիսացող պետություններից հեռարձակվող ծրագրային ծառայությունները վերահեռարձակվում են կողմերից մեկի իրավասության փակ գտնվող փոխնիկական հնարավորություններով և կառույցների միջոցով, փվյալ կողմը, հանդիսանալով հեռարձակող կողմ՝ իրավասու մարմինների միջոցով պետք է երաշխավորի դրա համապատասխանությունը սույն կոնվենցիային:

ՃՁ¹ Ի³ Ի³ 6
Ի³ »Օ»Ի³ Ի³ ձՐՁՍ³ Կ³ ձ³ ՆՁԻ³ ձՃՍ

1. Նեռարձակողի պարտավորությունները պետք է հստակորեն նշված լինեն յուրաբանչյուր կողմի հետ կնքվող պայմանագրում:

2. Նեռարձակողի մասին տեղեկատվությունը պետք է փան հեռարձակող կողմի իրավասու մարմինները: Այդ տեղեկատվությունը առնվազն պետք է պարունակի հեռարձակողի անվանումը, նստավայրը և կարգավիճակը, նրա ներկայացուցչի անունը, կապիտալի կազմը, նրա ծրագրային ծառայության ֆինանսավորման բնույթը, նպատակը և ձևը:

ՊԷՎԷ 2

Ի ռ՝ ռ՝ ԱՇԿ Է Կ՝ ԾՆՎ՝ ռ՝

ԸՎ՝ Ի ՝ 3 Ի 7

ԸՎ՝ Է՝ ռ՝ Ի ՝ ԳՇ Գ՝ Ի ՝ ռ՝ Ի ՝ ԳՇՆՎ՝ ԸՎ՝ Կ՝ ռ՝

1. Ծրագրային ցանկացած հաղորդման մեջ պետք է հարգվեն անհատի արժանապատվությունը և հիմնարար իրավունքները:

Մասնավորապես, դրանք չպետք է.

- ա) լինեն անպարկեշտ և հարկապես պարունակեն պոռնոգրաֆիա,
- բ) քաջալերեն բռնություն կամ հրահրեն ռասայական ավերություն

2. Ծրագրային ծառայությունների այն հաղորդումները, որոնք կարող են վնաս հասցնել երեխաների և դեռահասաների ֆիզիկական, մտավոր կամ բարոյական զարգացմանը, չպետք է ցուցադրվեն այն ժամերին, երբ նրանք կարող են դիտել դրանք:

3. Նեոարձակողը պետք է երաշխավորի, որ նորություններն անաչառ կերպով են ներկայացնում դեպքերը և փաստերը և նպաստում են կարծիքների ազատ ձևավորմանը:

ԸՎ՝ Ի ՝ 3 Ի 8

Գ՝ Ի ՝ Է՝ ԿՇ Շ՝ Ի ՝ ԳՇՆ՝

1. Յուրաքանչյուր հեռարձակող կողմ պետք է երաշխավորի, որ ցանկացած ֆիզիկական և իրավաբանական անձ, անկախ ազգությունից և բնակության վայրից, հնարավորություն ունի օգտվել պատասխանի իրավունքից: Մասնավորապես, նա պետք է համապատասխան ժամանակ և պայմաններ տրամադրի:

2. Այս նպատակով, ծրագրային ծառայության համար պատասխանատու հեռարձակողի անունը համապատասխան միջոցներով պետք է նշվի հաղորդման կանոնավոր դադարների ժամանակ:

ԸՎ՝ Ի ՝ 3 Ի 9

Ի ՝ ռ՝ ճ՝ ճ՝ Շ՝ Ի ՝ ռ՝ ԳՇՆՎ՝ ԸՎ՝ Կ՝ ռ՝
ԱՇ՝ Ի ՝ ԳՇՆՎ՝ ԸՎ՝ Կ՝ ռ՝ Ի ՝ ԳՇՆՎ՝ ԸՎ՝ Կ՝ ռ՝ ԱՇ՝ Կ՝ ռ՝ ԱՇ՝ Կ՝ ռ՝

Յուրաքանչյուր կողմ պետք է իրավական միջոցներ ձեռնարկի խուսափելու այն վիճակից, երբ ժողովրդի իրազեկ լինելու իրավունքը խաթարվում է 3 հոդվածում նշված որևէ հեռարձակողի հեռարձակման կամ վերահեռարձակման բացառիկ իրավունքի պարճատով, երբ որևէ իրադարձություն հասարակական մեծ հետաքրքրության առարկա է, իսկ բացառիկ իրավունքները հանրությանը զրկում են դրան հեռուստատեսությամբ հետևելու հնարավորությունից:

ԸՎ՝ Ի ՝ 3 Ի 10

ԱՇ՝ Ի ՝ ԳՇՆՎ՝ ԸՎ՝ Կ՝ Շ՝ ռ՝ Կ՝ ռ՝ ԱՇ՝ Կ՝ ռ՝ ԱՇ՝ Կ՝ ռ՝

1. Յուրաքանչյուր հեռարձակող կողմ պետք է համապատասխան միջոցներով երաշխավորի, որ հեռարձակողներն իրենց եթերային ժամանակի մեծ մասը, բացառությամբ նորություններին, սպորտային իրադարձություններին, խաղերին, գովազդին և տեղեկատվության ծառայություններին տրամադրվող ժամանակի, տրամադրեն եվրոպական անցուղարձին: Այս համամասնությունը, նկատի ունենալով հեռարձակողի տեղեկավարական, կրթական, մշակութային պարավորություններն իր հեռուստատեսության հանդեպ, պետք է աստիճանաբար ձեռք բերվի համապատասխան չափանիշներով:

2. Նախորդ կետում նշված հարցերի շուրջ ընդունող և հաղորդող կողմերի միջև անհամաձայնության դեպքում կողմերից մեկի խնդրանքով կարելի է դիմել Մշտական հանձնաժողովին, որը հանդես կգա առաջարկով: Նման անհամաձայնությունը չպետք է հանգեցնի 26-րդ հոդվածում նշված դատական ընթացակարգի:

3. Կողմերը պետք է համարել միջոցառումներ մշակեն՝ եվրոպական արվարդների զարգացումը խթանելու համար, հարկապես՝ տեսաձայնային արվարդության փոքր հզորություններ կամ սահմանափակ լեզվական դաշտ ունեցող երկրներում:

4. Կողմերը պետք է, համագործակցության և փոխօգնության պայմաններում, աշխարհն թույլ չտալ, որ իրենց իրավասության տակ գրավող միջոցներով հեռարձակվող կամ վերահեռարձակվող ծրագրերը վրանգի ենթարկեն մամուլի բազմակարծությունը և կինոարվարդության զարգացումը: Ոչ մի կինոմատոգրաֆիական աշխարհն չպետք է ցուցադրվի նման ծառայություններով, մինչև հեղինակային իրավունք ունեցողների և հեռարձակողի միջև համաձայնություն չկայացվի և մինչև

այդ ֆիրմի կինոթատրոնում առաջին ցուցադրությունից չանցնի 2 փարի: Եթե կինոմատրոգրաֆիական արտադրանքի թողարկմանը մասնակցել է հեռարձակողը, նշված ժամանակաշրջանը պետք է լինի 1 փարի:

ՊԷՃԷ 3 ՊԱՆՅՈՒՆ 3 1/2

ՃԱՆՅՈՒՆ 11 ԱՅՆՅՈՒՆ 3 ԿԱՆՅՈՒՆ 1/2

1. Բոլոր գովազդները պետք է լինեն ազնիվ և իրականությանը համապատասխանող:
2. Գովազդը չպետք է մոլորեցնի և հակասի սպառողների շահերին:
3. Երեխաներին ուղղված կամ նրանց համար նախատեսված գովազդը չպետք է վրանգի նրանց շահերը և պետք է հաշվի առնի նրանց գերզայնությունը:
4. Գովազդողը որևէ խմբագրական ազդեցություն չպետք է ունենա հաղորդման բովանդակության վրա:

ՃԱՆՅՈՒՆ 12 ԻՆՏԵՐՆԵՏ

1. Գովազդը չպետք է գրադեզի օրվա եթերաժամանակի 15%-ից ավելին: Սա կարող է հասցվել մինչև 20%-ի ընդգրկելով գովազդի այնպիսի ձևեր, ինչպիսիք են սպրանքների և ծառայությունների վաճառքի, գնման կամ վարձակալման ուղիղ առաջարկները:
2. Տեղային գովազդը մեկ ժամվա ընթացքում չպետք է գերազանցի 20%-ը:
3. Ապրանքների գնման, վաճառքի և վարձակալման, ինչպես նաև ծառայությունների ուղղակի առաջարկի ձևով փրփող գովազդը չպետք է գերազանցի օրական մեկ ժամը:

ՃԱՆՅՈՒՆ 13 ՍՊՈՐՏԻՎ ԳՈՎԱԶԴ

1. Գովազդը պետք է հստակորեն փարբերակվի և փարանջապվի ծրագրային մյուս հաղորդումներից փրեսաշարային կամ ձայնային միջոցներով: Դրանք պետք է հաղորդվեն բովանդակով:

2. Ենթագիտակցության վրա ազդող (սուբլիմացիոն) գովազդը պետք է արգելվի:

3. Թաքնված գովազդը, մասնավորապես հաղորդման ընթացքում սպրանքների և ծառայությունների ցուցադրումը գովազդային նպատակներով, պետք է արգելվի:

4. Գովազդներում չպետք է նկարահանվեն պարբերական նորություններ և ընթացիկ իրադարձությունների ծրագրեր վարողները:

ՃԱՆՅՈՒՆ 14 ՊԱՆՅՈՒՆ 3 1/2 ԵՎ 1/2

1. Գովազդը պետք է գերեզվի ծրագրերի միջև: Եթե կատարվում են սույն հոդվածի 2-5 կետերի պայմանները, գովազդը կարող է փրեզերվել նաև ծրագրի ընթացքում այնպես, որ չխաթարվեն ծրագրի ամբողջականությունն ու արժեքը, ինչպես նաև հեղինակային իրավունք ունեցողների շահերը:

2. Առանձին մասերից բաղկացած ծրագրերում, ինչպես նաև սպորտային հաղորդումներում, գովազդը կարող է գերեզվել միայն դադարների ընթացքում:

3. Տեսաձայնային աշխարանքների, ինչպես օրինակ հեռուստաֆիլմերի (բացառությամբ սերիալների, բազմասերիանոց և վավերագրական ֆիլմերի) ցուցադրումը, եթե դրանց փրեզերումը 45 րոպե է, կարող է ընդմիջվել միայն 1 անգամ: Դրանից ավել ընդմիջումը թույլատրելի է միայն այն դեպքում, երբ նրանց փրեզերումը առնվազն 20 րոպե ավելի է:

4. Եթե ծրագրերը, բացառությամբ 2-րդ կետում նշվածների, ընդմիջվում են գովազդով, ապա հաջորդ գովազդային ընդմիջումը կարող է լինել առնվազն 20 րոպե անց:

5. Կրոնական ծրագրերում գովազդ չպետք է գերեզվի: 30 րոպեից պակաս փրեզերումը նորությունները և ընթացիկ իրադարձությունների ծրագրերը, վավերագրական, կրոնական ծրագրերը և երեխաների համար հաղորդումները չպետք է ընդմիջվեն գովազդով: Եթե դրանց փրեզերումը 30 րոպե կամ ավելի է, պետք է գործեն նախորդ կետերում նշված պայմանները:

ՃԱՆՅՈՒՆ 15 ԳՈՎԱԶԴ ԵՎ ԳՈՎԱԶԴ 3 1/2

1. Ծխախոտի գովազդն արգելվում է:
2. Ոգելից խմիչքների գովազդը պետք է ենթարկվի հեփտոլոգի կանոններին:

ա) այն չպետք է ուղղված լինի երիտասարդներին և ոչ մի դեռահաս չպետք է ցուցադրվի գովազդում,

բ) ոգելից խմիչքների գովազդը չպետք է կապվի արտաքին տեսքի և մեքենա վարելու հետ,

գ) գովազդում չպետք է ասվի, որ ալկոհոլը բուժիչ հատկություններ ունի, որ այն խթանիչ է կամ անձնական խնդիրներից հանգստանալու միջոց,

դ) այն չպետք է քաջալերի ոգելից խմիչքների անգուսպ օգտագործումը կամ ժուժկալությունն ու գսպվածությունը ներկայացնի բացասական երանգով,

ե) գովազդում չափից շատ չպետք է շեշտվի խմիչքներում ալկոհոլի պարունակությունը:

3. Արգելվում է այն դեղերի և դեղամիջոցների գովազդը, որոնք հետաքննվող կողմի պարաօրթոն կարելի է ձեռք բերել միայն դեղատոմսով:

4. Բոլոր մյուս դեղերի և դեղամիջոցների գովազդը պետք է լինի հստակ, ճշմարտացի և պետք է համապատասխանի անհատին վնասներից պաշտպանելու պահանջին:

ՃՁՁ ԳՁ ԳՁ ԳՁ ԳՁ ԳՁ ԳՁ ձՁՁՁՁՁ ԳՁ ԳՁ ԳՁՁՁՁ ՁՁՁ ԳՁՁ ԳՁՁ ԳՁՁ ԳՁՁՁՁ ԳՁՁ ԳՁՁ ԳՁՁ ԳՁՁ ԳՁՁ

1. Որևէ կողմի հեռուստատեսային համակարգը վրանգելուց և մրցակցության խեղաթյուրումից խուսափելու նպատակով, միայն որոշակի կողմի համար նախատեսված գովազդը պետք է համապատասխանի այդ կողմի հեռուստատեսային գովազդի համար նախատեսված օրենքներին:

2. Վերոնշյալը չի գործում, եթե.

ա) այդ օրենքները խտրականություն են դնում արվեստի կողմի տեսչական հնարավորություններով և իրավասու մարմինների միջոցով հաղորդվող գովազդի և մեկ այլ կողմի իրավասու միջոցներով հաղորդվող միջոց, կամ

բ) կողմերը երկկողմանի և բազմակողմանի համաձայնություն են կնքել այս հարցում:

ՊԷՁԸ 4

ՃՁՁ ԳՁ ԳՁ ԳՁ ԳՁ ԳՁ

ՃՁՁ ԳՁ ԳՁ ԳՁ

ԳՁՁ ԳՁՁ ԳՁՁՁՁ ԳՁՁՁՁՁՁՁՁՁ

1. Եթե մեկ կամ մի շարք ծրագրեր մասնակիորեն կամ ամբողջությամբ հովանավորվել են, դա պետք է հստակորեն նշված լինի ծրագրի սկզբում կամ վերջում:

2. Նովանավորված ծրագրերի բովանդակությունը ոչ մի դեպքում չպետք է կրի հովանավորի ազդեցությունը, եթե դա միջամտություն է հետաքննվողի պարավորություններին և խմբագրական անկախությանը:

3. Նովանավորվող ծրագրերը չպետք է խրախուսեն հովանավորի կամ որևէ 3-րդ կողմի արտադրանքի և ծառայությունների վաճառքը, գնումը կամ վարձակալումը՝ ծրագրերում այդ արտադրանքին և ծառայություններին հատուկ կերպով անդրադառնալով:

ՃՁՁ ԳՁ ԳՁ ԳՁ

ԳՁՁ ԳՁՁ ԳՁՁ ԳՁՁ ԳՁՁ ԳՁՁ ԳՁՁ ԳՁՁ ԳՁՁ

1. Ծրագրերը չպետք է հովանավորվեն այնպիսի ապրանքների արտադրությամբ կամ վաճառքով գրադվող կամ ծառայություններ արտադրող ֆիզիկական ու իրավաբանական անձանց կողմից, որոնց գովազդը արգելված է հողված 15-ի դրույթներով:

2. Նորությունների և ընթացիկ իրադարձությունների ծրագրերի հովանավորումն արգելված է:

ՊԷՁԸ 5

ö áĒ ũ· ԳՁՁՁՁՁ

ՃՁՁ ԳՁ ԳՁ ԳՁ

ԸՁ ԳՁՁ . ձՁՁ ԳՁ ԳՁՁՁՁՁՁ ԳՁՁՁՁՁՁՁՁՁ

1. Կողմերը պարավորվում են աջակցել միմյանց՝ սույն կոնվենցիան իրականացնելու համար:

2. Այդ նպատակով.

ա) համաձայնագիր կնքող յուրաքանչյուր պետություն նշանակում է մեկ կամ մի քանի լիազոր մարմին, որի անունը և հասցեն պետք է հայտնի ԵՖ զլխավոր քարտուղարությանը՝ իր վավերացման, ընդունման և հաստատման փաստաթղթերը ներկայացնելիս,

բ) համաձայնագիր կնքող յուրաքանչյուր կողմ, որը նշանակել է մեկ կամ մի քանի լիազոր մարմին, պետք է փաստաթղթերը ներկայացնելիս նշի յուրաքանչյուր լիազոր մարմնի իրավասության շրջանակները:

3. Կողմի նշանակված յուրաքանչյուր լիազոր մարմին պետք է.

ա) ապահովի սույն կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի երկրորդ կետով նախատեսված փոփոխությունը,

բ) մեկ այլ կողմի նշանակված որևէ մարմնի դիմումի դեպքում փոփոխության փոփոխություն սույն կոնվենցիայում ընդգրկված բնագավառներում գործող փոփոխական օրենքի և գործնական միջոցների մասին,

գ) համագործակցի մյուս կողմի նշանակված լիազոր մարմինների հետ, երբ ծագի դրա անհրաժեշտությունը և երբ դա կնպաստի սույն կոնվենցիայի իրագործմանը,

դ) քննի այս կոնվենցիան կիրառելիս ծագող ցանկացած բարդություն, որը նրա ուշադրության է ներկայացնում մեկ այլ կողմ:

ՊԷՃԷ 6

ՕՅԻ³ Ի³ Կ ՆՅ ԿՕԿ³ ԱձՕձի

Ըձ¹ Ի³ Ի 20

ՕՅԻ³ Ի³ Կ ՆՅ ԿՕԿ³ ԱձՕձի

1. Սույն կոնվենցիայի նպատակներով պետք է ստեղծվի մշտական հանձնաժողով:

2. Յուրաքանչյուր կողմ կարող է մեկ կամ մի քանի պարզիրակ ունենալ մշտական հանձնաժողովում: Յուրաքանչյուր պարզիրակություն պետք է ունենա մեկ ձայն: Իր իրավասության սահմաններում Եվրոպական տնտեսական համայնքը կարող է գործադրել ձայնի իր իրավունքը, եթե սույն կոնվենցիայի կողմեր հանդիսացող անդամ պետությունների քանակը հավասար է ձայների քանակին: Եվրոպական տնտեսական համայնքը չի կարող գործադրել ձայնի իր իրավունքը, եթե անդամ պետությունները գործադրում են իրենցը:

3. Սույն կոնվենցիային չանդամակցած պետությունները մշտական հանձնաժողովում ներկայացվում են դիպորդի միջոցով:

4. Մշտական հանձնաժողովը կարող է խորհրդակցել մասնագետների հետ իր գործառնությունները կատարելու համար: Մեփական նախաձեռ-

նությամբ կամ շահագրգիռ մարմինների դիմումով այն կարող է հրավիրել սույն կոնվենցիայի ընդգրկման բնագավառում մասնագիտացած ցանկացած միջազգային կամ ազգային կառավարական և ոչ կառավարական մարմին՝ դիպորդի միջոցով մասնակցելու իր ժողովներից մեկին: Նման մասնագետներ հրավիրելու որոշումը պետք է ընդունվի Մշտական հանձնաժողովի անդամների երեք քառորդի մեծամասնության կողմից: Կողմերի մեծամասնությունը պետք է քվեարկի Մշտական հանձնաժողովի նիստ գումարելու համար:

5. Մշտական հանձնաժողովը պետք է հրավիրվի ԵՖ զլխավոր քարտուղարության կողմից: Առաջին ժողովը պետք է գումարվի սույն կոնվենցիան ուժի մեջ մտնելու օրվանից հետո վեց ամսվա ընթացքում, հետագայում այն պետք է գումարվի կողմերի մեկ երրորդի կամ ԵՖ նախարարների կոմիտեի դիմելու դեպքում, կամ ԵՖ զլխավոր քարտուղարության նախաձեռնությամբ՝ համաձայն 23-րդ հոդվածի երկրորդ կետի պայմանների, կամ մեկ կամ մի քանի կողմերի դիմումով՝ համաձայն 21 հոդվածի գ ենթակետի և 25 հոդվածի 2-րդ կետի պայմանների:

6. Կողմերի մեծամասնությունը պետք է քվեարկի Մշտական հանձնաժողովի հանդիպում գումարելու համար:

7. Նամաձայն 4-րդ կետի և 23 հոդվածի 3-րդ կետի, Մշտական հանձնաժողովի որոշումները պետք է ընդունվեն ներկա անդամների երեք քառորդ ձայների մեծամասնությամբ:

8. Սույն կոնվենցիայի համաձայն, մշտական հանձնաժողովը պետք է մշակի ընթացակարգի իր կանոնները:

Ըձ¹ Ի³ Ի 21

ՕՅԻ³ Ի³ Կ ՆՅ ԿՕԿ³ ԱձՕձի Ը · ձԻ ձԿ»ձՕԱԿԿԿ

Մշտական հանձնաժողովը պարասխանաբար է սույն կոնվենցիայի իրականացման համար: Այն պետք է.

ա) հանձնարարականներ փոփոխելին՝ սույն կոնվենցիայի իրականացման համար,

բ) անհրաժեշտ փոփոխություններ առաջարկի կոնվենցիայում և քննի 23 հոդվածով նախատեսված առաջարկները,

գ) մեկ կամ մի քանի կողմերի դիմումի համաձայն քննի կոնվենցիայի մեկնաբանման հետ կապված խնդիրները,

դ) բոլոր ջանքերը ներդնել՝ ապահովելու դրա հետ կապված ցանկացած բարդության խաղաղ լուծումը՝ համաձայն 25 հոդվածի,

ե) հանձնարարականներ փոփոխելին՝ հրավիրելու 29 հոդվածով չնախատեսված պետություններին՝ անդամակցելու սույն կոնվենցիային:

Ճձ¹ Ի³ Ի 22
ՕՅԻ³ Ի³ Կ Ն³ ԿՕԿ³ ԱձՕձԻ Ը 1/2» Ի ձձձձԿ»ՐԱ

Յուրաքանչյուր ժողովից հետո Մշտական հանձնաժողովը կողմերին և ԵԽ նախարարների կոմիտեին պետք է ներկայացնի քննարկումների և ընդունված որոշումների մասին զեկուցումներ:

ՊԷձԷ 7
օ ձ ÷ ձԷ ձձձձԿ»ՐԱ

Ճձ¹ Ի³ Ի 23
օ ձ ÷ ձԷ ձձձձԿ»ՐԱ

1. Ցանկացած կողմ կարող է փոփոխություններ առաջարկել սույն կոնվենցիայում:

2. Փոփոխության ցանկացած առաջարկ պետք է հանձնվի ԵԽ գլխավոր քարտուղարությանը, որն էլ այդ մասին տեղյակ կպահի ԵԽ անդամ պետություններին, Եվրոպական մշակութային կոնվենցիայի անդամ պետություններին, Եվրոպական տնտեսական համայնքին և բոլոր անդամ պետություններին, որոնք անդամակցել կամ հրավիրվել են անդամակցելու սույն կոնվենցիային՝ 30 հոդվածի պայմանների համաձայն: ԵԽ գլխավոր քարտուղարությունը պետք է Մշտական հանձնաժողովի նիստի հրավիրի առաջարկի մասին տեղյակ պահելուց հետո՝ երկու ամսվա ընթացքում:

3. Մշտական հանձնաժողովը պետք է քննի առաջարկվող ցանկացած փոփոխություն և հանձնաժողովի անդամների մեծամասնության երեք քառորդի ընդունած տեքստը ներկայացնի նախարարների կոմիտեի հաստատմանը: Նաստատվելուց հետո, տեքստը պետք է ուղարկվի կողմերին՝ ընդունման համար:

4. Ցանկացած փոփոխություն ուժի մեջ կմտնի բոլոր կողմերի՝ գլխավոր քարտուղարությանը ընդունման մասին տեղեկացնելուց հետո՝ 30-րդ օրը:

ՊԷձԷ 8
էձձԿ Ի ձԿԻ »ԿՕԸ³ Մ Է³ Է Ի ձձԿ»ՐԱ

Ճձ¹ Ի³ Ի 24
էձձԿ Ի ձԿԻ »ԿՕԸ³ Մ Է³ Է Ի ձձԿ»ՐԱ

1. Երբ որևէ կողմ հայտնաբերում է սույն կոնվենցիայի խախտումներ, ապա պետք է տեղեկացնի հետաքննող կողմին, և երկու կողմերը պետք է ջանքեր ներդնեն հաղթահարելու դրանք՝ համաձայն 19, 25 և 26 հոդվածների:

2. Եթե խախտումը լուրջ բնույթ է կրում, հասարակական նշանակություն ունի և առնչվում է 7 հոդվածի առաջին կետին, 12, 13 հոդվածների առաջին կետերին, 14 կամ 15 հոդվածների առաջին կամ երրորդ կետերին և եթե այն շարունակվում է տեղեկացնելուց հետո մեկ կամ երկու շաբաթվա ընթացքում, ընդունող կողմը կարող է դադարեցնել մեղադրվող ծրագրի վերահետարձակումը:

3. Նաստատված խախտումների բոլոր այլ դեպքերում, բացառությամբ 4-րդ կետում նշվածների, ընդունող կողմը կարող է դադարեցնել մեղադրվող ծրագրի վերահետարձակումը 8 ամսով, եթե խախտումը շարունակվում է:

4. Վերահետարձակման դադարեցում չի թույլատրվում 7-րդ հոդվածի երրորդ կետի և 8, 9, 10 հոդվածների խախտման դեպքում:

ՊԷձԷ 9
Ի »x»ՐԸ Ի³ Ն³ Ի ձձձԿ

Ճձ¹ Ի³ Ի 25
Ը³ ԲԻ »ձձձԿ

1. Սույն կոնվենցիայի իրագործման ժամանակ ծագող բարդությունների դեպքում մասնակից կողմերը պետք է ջանքեր ներդնեն խաղաղ լուծում գտնելու համար:

2. Եթե կողմերից ոչ մեկը չի առարկում, մշտական հանձնաժողովը կարող է քննել խնդիրը՝ շուտափույթ լուծում գտնելու, խորհրդարարական կարծիք հայտնելու համար:

3. Յուրաքանչյուր կողմ պարտավորվում է Մշտական հանձնաժողովի հետ համաձայնեցնել գործունեությունը դադարեցնելու ուղղված ողջ տեղեկատվությունը և միջոցները:

ՃձՁ ԳձՁ ԳՁ ԳՁ ԳՁ
ՃՁՁ ԳձՁ ԳՁ ԳՁ ԳՁ

1. Եթե մասնակից կողմերը ի վիճակի չեն լուծել բանավեճը ըստ 20 հոդվածի պայմանների, նրանք ընդհանուր համաձայնությամբ կարող են դիմել դատարան, որի ընթացակարգը տրված է սույն կոնվենցիայի հավելվածում: Նաչրեցման ընթացակարգ սկսելու դիմումից հետո վեց ամսվա ընթացքում նման համաձայնության բացակայության դեպքում բանավեճը կարող է փոխադրվել դատարան՝ կողմերից մեկի դիմումից համաձայն:

2. Ցանկացած կողմ կարող է հայտարարել, որ ընդունում է սույն կոնվենցիայի հավելվածում նշված դատական ընթացակարգը:

ՊԷՁԸ 10

ՃՁՁ 1/2 3 ՃՁՁ 3 ՄԷՁՁ ԸՁ ՕՁ ԿՁՁ . ՁՁՁ»Օ
Ի ձՕՍ»ՁՁ ԿՁՁՁ ԿՁՁՁ ԿՁՁՁ ԿՁՁՁ ԿՁՁՁ ԿՁՁՁ

ՃձՁ ԳձՁ ԳՁ ԳՁ ԳՁ

ՃՁՁ 1/2 3 ՃՁՁ 3 ՄԷՁՁ ԸՁ ՕՁ ԿՁՁ . ՁՁՁ
Ի 3 Ը ԸՁՁՁՁՁՁՁՁՁՁՁՁՁՁՁՁՁ

1. Իրենց փոխհարաբերություններում Եվրոպական տնտեսական համայնքի անդամները պետք է առաջնորդվեն համայնքի օրենքներով և չպետք է կիրառեն սույն կոնվենցիայից բխող կանոնները բացառությամբ այն դեպքերի, երբ որևէ կոնկրետ խնդրի համար համայնքային օրենք նախատեսված չէ:

2. Սույն կոնվենցիայի ոչ մի կետ չի խանգարի կողմերին կնքելու միջազգային համաձայնագրեր՝ լրացնելով և զարգացնելով դրա դրույթները կամ ընդլայնելով դրանց կիրառման ոլորտը:

3. Երկկողմանի համաձայնագրերի դեպքում սույն կոնվենցիան չի փոփոխի կողմերի իրավունքներն ու պարտականությունները, որոնք բխում են նման համաձայնագրերից և չեն խանգարում այլ կողմերի՝ օգտվելու իրենց իրավունքներից և կատարելու իրենց պարտականությունը՝ նախատեսված սույն կոնվենցիայով:

ՃձՁ ԳձՁ ԳՁ ԳՁ ԳՁ
Ի ձՁՁ »ԿՁՁՁ ՃՁՁ »ՕՁՁ ձՕՍ»ՁՁ ԿՁՁ ԿՁՁ
ԿՁՁ»ԿՁՁՁՁՁՁՁՁՁՁՁՁՁՁՁՁՁ

Սույն կոնվենցիայի ոչ մի կետ չի խանգարի կողմերին՝ հետաքննվող ծրագրերի հանդեպ կիրառելու կոնվենցիայով նախատեսվածներից ավելի խիստ օրենքներ իրենց իրավասության տակ գրավող տնտեսական հնարավորություններով և լիազոր մարմինների միջոցով:

ՊԷՁԸ 11

Օ 1/2 3 Ի ՃՁՁ 1 ՁՁՁՁՁՁՁՁ

ՃձՁ ԳձՁ ԳՁ ԳՁ ԳՁ

եի ձՁ . ՁՁՁ »Օ ձՁՁՁ ՍՁՁ Ըի ԿՁՁ»ԷՁ

1. Սույն կոնվենցիան բաց է Եև անդամ պետությունների, Եվրոպական մշակութային կոնվենցիային անդամակցած այլ երկրների և Եվրոպական տնտեսական համայնքի կողմից ստորագրվելու համար: Այն ենթակա է վավերացման, ընդունման և հաստատման: Վավերացման, ընդունման և հաստատման փաստաթղթերը հանձնվում են Եև գլխավոր քարտուղարությանը:

2. Սույն կոնվենցիան ուժի մեջ կմտնի յոթ երկրների կողմից (որոնցից առնվազն հինգը՝ Եև անդամ պետություններ), ընդունման հայտագիր ներկայացնելու համար տրված երեք ամիսներին հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

3. Պետությունը ստորագրման օրը կամ մինչև կոնվենցիայի ուժի մեջ մտնելու օրը պետք է հայտարարի կոնվենցիան կիրառելու իր մտադրության մասին:

4. Առաջին կետում նշված երկրների կամ Եվրոպական տնտեսական համայնքի համար, որոնք հայտնում են իրենց մտադրությունը անդամակցելու կոնվենցիային, այն ուժի մեջ կմտնի վավերացման, ընդունման և հաստատման փաստաթղթերի ներկայացման համար նախատեսված երեք ամիսները լրանալուց հետո՝ հաջորդ ամսվա առաջին օրը:

ՃՃ¹ Ի³ Ի 30
2 Կ¹ 3 Ս ԹՆ³ Կ¹ ՇԵ³ ՕՁ
ձ » Ի ԹՁԱԹՁԿ » ԽՇ ԱձՁ Ա

1. Սույն կոնվենցիան ուժի մեջ մտնելուց հետո, ԵՖ նախարարների կոմիտեն, համաձայնագիր կնքող պետությունների հետ խորհրդակցելուց հետո, կարող է ցանկացած երկրի հրավիրել անդամակցելու սույն կոնվենցիային՝ համաձայն ԵՖ կանոնադրության 20 հոդվածում նշված մեծամասնության որոշման կամ համաձայնագիր կնքող պետությունների ներկայացուցիչների փակ գաղտնի քվեարկությամբ:

2. Ցանկացած անդամակցող երկրի համար սույն կոնվենցիան ուժի մեջ կմտնի ԵՖ գլխավոր քարտուղարությանը ընդունման փաստաթուղթը ներկայացնելու համար տրվող երեք ամսվան հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

ՃՃ¹ Ի³ Ի 31
Ի³ Խ Ի Խ ԱԿԿ Ի ՇԽ ԵՁԱ

1. Ստորագրելու կամ վավերացման, ընդունման եւ հաստատման փաստաթուղթը ներկայացնելու ժամանակ ցանկացած պետություն կարող է որոշակիացնել այն փարածքը կամ փարածքները, որտեղ սույն կոնվենցիան կկիրառվի:

2. Ցանկացած պետություն գլխավոր քարտուղարությանը ներկայացվող հայտարարագրի միջով կարող է ընդլայնել սույն կոնվենցիայի կիրառման ոլորտը: Այդ փարածքների համար կոնվենցիան ուժի մեջ կմտնի գլխավոր քարտուղարության կողմից հայտարարագիրը ստանալուց երեք ամիս անց, հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

3. Վերոնշյալ երկու կետերով ներկայացված հայտարարագիրը որոշակի փարածքների համար կարող է եր կանչվել գլխավոր քարտուղարությանն ուղղված ծանուցման համաձայն: Դա կսկսի գործել գլխավոր քարտուղարության կողմից նման ծանուցում ստանալու օրվանից 6 ամիս անց, հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

ՃՃ¹ Ի³ Ի 32
Ի » Խ ձ³ ՆձԱԿ » Խ

1. Ստորագրման կամ վավերացման, ընդունման եւ հաստատման փաստաթղթերի ներկայացման ժամանակ.

ա) ցանկացած պետություն կարող է հայտարարել, որ իրեն իրավունք է վերապահում սահմանափակելու իր փարածքում այնպիսի ծրագրերի հաղորդումը, որոնք պարունակում են ոգելից խմիչքների այնպիսի գովազդ, որն արգելված է սույն կոնվենցիայի 15 հոդվածի 2-րդ կետով;

բ) Միացյալ Թագավորությունը կարող է հայտարարել, որ իրեն իրավունք է վերապահում չիրականացնելու 15 հոդվածի առաջին կետում նշված պարավորությունները՝ սիգարի եւ ծխախոտի գովազդի վերաբերյալ, որը ցամաքային միջոցներով հեռարձակվում է անկախ հեռարձակման ծառայության կողմից իր փարածքում:

Ոչ մի այլ վերապահում չպետք է կատարվի:

2. Նախորդ կետում նշված վերապահումները ենթակա չեն առարկության:

3. Համաձայնագիր կնքող յուրաքանչյուր պետություն, որը վերապահում է կատարել 1-ին կետի պայմաններով, կարող է ամբողջությամբ կամ մասնակիորեն շրջանառությունից հանել այն՝ գլխավոր քարտուղարությանն ուղղված ծանուցման միջոցով: Դա ուժի մեջ կմտնի գլխավոր քարտուղարության կողմից նման ծանուցում ստանալու օրվանից:

4. Այն կողմը, որը սույն կոնվենցիայի որևէ կետի վերաբերյալ վերապահումներ է կատարել, չի կարող պահանջել այդ կետի կիրառումը մեկ այլ կողմից. եթե վերապահումը մասնակի կամ պայմանական է, նա կարող է պահանջել փոխալ կետի կիրառումը այն դեպքում, երբ ինքն այն ընդունել է:

ՃՃ¹ Ի³ Ի 33
ձ » ՕՁ Ե ՆՅ Ս³ Խ Խ » ԵԱ

1. Ցանկացած կողմ ցանկացած ժամանակ կարող է չեղյալ հայտարարել սույն կոնվենցիան՝ գլխավոր քարտուղարությանն ուղղված ծանուցման միջոցով:

2. Չեղյալ հայտարարելն ուժի մեջ կմտնի գլխավոր քարտուղարությանն նման ծանուցում ստանալուց 6 ամիս անց, հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

ՃՃ¹ Ի³ Ի 34
Ի³ ԿձԹձԿ

ԵՖ գլխավոր քարտուղարությունը ԵՖ անդամ պետություններին, Եվրոպական մշակութային կոնվենցիային անդամակցած այլ պետություններին, Եվրոպական տնտեսական համայնքին եւ սույն կոնվենցիային անդամակցած կամ անդամակցելու հրավիրված յուրաքանչյուր պետության պետք է ծանուցի.

- ա)** ցանկացած ստորագրության մասին,
- բ)** վավերացման, ընդունման, հաստատման և մուտքի ցանկացած փաստաթուղթ սրանալու մասին,
- գ)** սույն կոնվենցիայի՝ 29 , 30, և 31 հոդվածների համաձայն ուժի մեջ մտնելու ցանկացած օրվա մասին,
- դ)** 22 հոդվածի կետերի համաձայն արված ցանկացած զեկուցման մասին,
- ե)** սույն կոնվենցիային վերաբերող ցանկացած այլ գործողության, հայտարարության, ծանուցման մասին:

Ի վկայություն վերոհիշյալի, կողմերը ստորագրեցին սույն կոնվենցիան:

Կատարվել է 1989թ. մայիսի 5-ին, Սյրասբուրգում, անգլերեն և ֆրանսերեն, ընդ որում երկու տեքստերն էլ հավասարազոր են, մեկ օրինակով, որը կհանձնվի ԵՄ արխիվ: ԵՄ գլխավոր քարտուղարությունը հաստատված պարձեները կհանձնի ԵՄ բոլոր անդամ պետություններին, Եվրոպական մշակութային կոնվենցիային անդամակցած պետություններին, Եվրոպական տնտեսական համայնքին և սույն կոնվենցիային միանալու հրավիրված բոլոր պետություններին:

ԹՅ Ի » Ե՜ 3 Ի

Դադարան

- 1.** Դադարան դիմելու մասին պետք է ծանուցվի ԵՄ գլխավոր քարտուղարությանը: Այն պետք է պարունակի վեճի մյուս կողմի անունը և խնդրո առարկան: Գլխավոր քարտուղարությունն այդ մասին պետք է տեղյակ պահի կոնվենցիայի բոլոր կողմերին:
- 2.** Եթե վիճող կողմերից մեկը Եվրոպական տնտեսական համայնքի անդամ պետություն է, դադարանի դիմումը պետք է հանձնվի և անդամ պետությանը, և համայնքին, որոնք միասին մեկ ամսվա ընթացքում պետք է ծանուցեն գլխավոր քարտուղարությանը, որ անդամ պետությունը կամ համայնքը, կամ երկուսը միասին հանդես են գալիս որպես բանավիճող կողմ: Նշված ժամկետում նման ծանուցման բացակայության դեպքում անդամ պետությունը և համայնքը կհամարվեն վեճի մեկ և նույն կողմը՝ դադարավարությունը առաջնորդող օրենքների կիրառման նպատակներով: Նույնը՝ այն դեպքերում, երբ անդամ պետությունը և համայնքը միասին հանդես են գալիս որպես վիճող կողմ: Մույն կետով նախատեսված դեպքերում 4-րդ կետում նշված մեկ ամիսը կարող է հասցվել 2-ի:

- 3.** Դադարանը պետք է կազմված լինի 3 անդամից. վեճի յուրաքանչյուր կողմ կնշանակի մեկ դադարավոր: Նշանակված 2 դադարավորները համարել կընտրեն երրորդին, որն էլ կլինի դադարանի նախագահը: Վերջինս չպետք է պարկանի վիճող կողմերից որևէ մեկի ազգությանը, նրա բնակության վայրը չպետք է լինի կողմերից մեկի փարածքում, նա չպետք է աշխատի նրանցից որևէ մեկի համար:

4. Եթե կողմերից որևէ մեկը ԵՄ գլխավոր քարտուղարությանը դիմում ներկայացնելուց հետո 1 ամսվա ընթացքում չի նշանակել իր դադարավորին, վերջինս կնշանակվի մյուս կողմի դիմումի համաձայն, Մարդու իրավունքների Եվրոպական դադարանի նախագահի կողմից, հաջորդ մեկ ամսվա ընթացքում: Եթե դադարանի նախագահը չի կարող գործել կամ վիճող կողմերից մեկի ազգակիցն է, նշանակումը պետք է կատարի դադարանի նախագահի տեղակալը կամ դադարանի ամենաբարեց դադարավորը, եթե վիճող կողմերից մեկի ազգակիցը չէ: Նույն ընթացակարգը պետք է կիրառվի, եթե 2-րդ դադարավորի նշանակումից մեկ ամիս անց դադարանի նախագահը դեռ նշանակված չէ:

5. 3 և 4 կետերի դրույթները գործում են ցանկացած թափուր պաշտոնի համար:

6. Համաձայնագրով նույն շահերը հետապնդող 2 կամ ավելի կողմերը միասին են նշանակում դադարավորին:

7. Վիճող կողմերը և մշտական հանձնաժողովը դադարանին ապահովում են դադարավարության արդյունավետության համար անհրաժեշտ բոլոր միջոցներով:

8. Դադարանը պետք է մշակի ընթացակարգի իր կանոնները: Նրա որոշումները պետք է ընդունվեն անդամների ձայների մեծամասնությամբ: Վճիռները վերջնական են և պարտադիր:

9. Դադարանի վճիռը պետք է ծանուցվի գլխավոր քարտուղարությանը, որն էլ կտեղեկացնի սույն կոնվենցիայի բոլոր կողմերին:

10. Վիճող յուրաքանչյուր կողմ պետք է հոգա իր նշանակած դադարավորի ծախսերը: Մյուս դադարավորի, ինչպես նաև դադարավարության հետ կապված այլ ծախսերը պետք է հավասարաչափ կիսվեն կողմերի միջև:

° í ñáá³ Ɔ Ę áñÁáóñ
Û³ Ę³ ñ ñ»ñĊ Ĩ áÛĊ Ĩ»
Đ³ ÝÓÝ³ ñ ñ Ĩ³ Ý ĀĊ Ĩ R(89)7

Û³ Ę³ ñ ñ»ñĊ Ĩ áÛĊ Ĩ»Ċóª³ Ý¹³ Ûª Ĩ»í áóÁñóÝ»ñĊÝ

**Բռնության, ագրեսիայի և պոռնոգրաֆիկ
համապետար ունեցող տեսագրությունների
տարածման վերաբերյալ**

*(Ընդունվել է նախարարների կոմիտեի կողմից՝
փոխնախարարների 425-րդ նիստում, 1989թ. ապրիլի 22-ին)*

Նախարարների կոմիտեն, Եվրոպայի խորհրդի կանոնադրության 15բ հոդվածի համաձայն,

նկարի առնելով, որ Եվրոպայի խորհրդի նպատակն իր անդամների միջև առավելագույն միաբանության հասնելը, նրանց ընդհանուր ժառանգություն հանդիսացող իդեալներն ու սկզբունքները պահպանելն ու իրագործելն է,

նկարի առնելով Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին կոնվենցիան, մասնավորապես՝ դրա 8 և 10 հոդվածները,

հիշարակելով իր հավատարմությունը արտահայտվելու ազատության և գաղափարների ու տեղեկատվության ազատ տարածման սկզբունքներին, որ տեղ են գրել, մասնավորապես, իր ապրիլի 28-ի Նոչակագրում,

հիշարակելով թիվ 5 որոշումը՝ բռնություն պատկերող տեսագրությունների մասին, որն ընդունվել է եվրոպական երկրների մշակույթի նախարարների 4-րդ կոնֆերանսում (Բեռլին, մայիսի 23-25, 1984թ.),

հաշվի առնելով Խորհրդարանական վեհաժողովի թիվ 963 հանձնարարականը (1983թ.)՝ բռնության և դաժանության դեմ պայքարելու մշակութային և կրթական միջոցների մասին,

հաշվի առնելով Խորհրդարանական վեհաժողովի թիվ 963 հանձնարարականը (1983թ.)՝ Եվրոպայի խորհրդի այն աշխատանքների մասին, որոնք վերաբերում են մամուլի ոլորտին, ուր հատկապես կարևորվում է ծրագրերի որակի և բռնություն ու դաժանություն պատկերող տեսագրությունների տարածման կարգավորումը, քանի որ դա կարող է կործանարար ազդեցություն ունենալ երեխաների և դեռահասների վրա,

նկարի ունենալով նաև Եվրոպայի երիտասարդության հարցերով զբաղվող նախարարների 1 կոնֆերանսը (Մյունխեն, դեկտեմբերի 17-

19, 1985թ.), Խորհրդարանական վեհաժողովի թիվ 1067 հանձնարարականը (1987թ.)՝ Եվրոպայում հեռահաղորդակցման մշակութային ոլորտի մասին, ինչպես նաև Եվրոպայի արդարադատության նախարարների 16-րդ կոնֆերանսի (Լիսաբոն, հունիսի 21-22, 1988թ.) որոշումներն ու հետևությունները,

գիտակցելով բռնություն, դաժանություն ու պոռնոգրաֆիա պատկերող, ինչպես նաև թմրամոլություն խրախուսող տեսագրությունների տարածումը վերահսկող միջոցների կարևորությունը, հատկապես՝ անչափահասներին պաշտպանելու տեսակետից,

1. հարկ է համարում, որ անդամ պետությունների կառավարությունները.

ա) ստորև ամրագրված սկզբունքներն իրականացնելու կոնկրետ միջոցներ ձեռնարկեն,

բ) բոլոր շահագրգիռ անձանց ապահովեն համապատասխան միջոցներով, ինչպես նաև համապատասխան մարմինների կողմից նշված սկզբունքների իմացությամբ,

գ) պարբերաբար գնահատեն այս սկզբունքների կիրառման արդյունավետությունը իրենց ներքին օրինական կարգերով:

2. Հանձնարարում է Եվրոպայի խորհրդի գլխավոր քարտուղարությանը՝ սույն հանձնարարականը փոխանցել բոլոր այն երկրների կառավարություններին, որոնք, Եվրոպայի խորհրդի անդամ չլինելով, անդամակցել են Եվրոպական մշակութային կոնվենցիային.

Ā Ċ Ĩ R(89)7 Ñ³ ÝÓÝ³ ñ ñ Ĩ³ ÝĊ Ñ³ í »Ē³ Ĩ

ēĬ ¼´ àóÛøÛ° ð

Բնութագիր

Ներույթ սկզբունքները նպատակաուղղված են աջակցելու անդամ պետություններին՝ ուժեղացնելու պայքարը բռնություն, դաժանություն ու պոռնոգրաֆիա պատկերող, ինչպես նաև թմրամոլությունը խրախուսող տեսագրությունների դեմ, հատկապես՝ անչափահասներին պաշտպանելու համար: Դրանք պետք է դիտվեն որպես ԵԽ-ի այլ օրինական միջոցների լրացում:

Այս սկզբունքները հիմնականում վերաբերում են տեսագրությունների տարածմանը:

1. Տեսագրությունների փարածման համակարգեր

Անդամ պետությունները պետք է.

- խրախուսեն ինքնակարգավորման համակարգերի ստեղծումը, կամ ստեղծեն դասակարգող և վերահսկիչ համակարգեր՝ շահագրգիռ մասնագիտական սեկտորների կամ իշխանությունների միջոցով, կամ

- ձեռավորեն համակարգեր, որոնք ինքնակարգավորման համակարգերը կմիավորեն դասակարգող և վերահսկիչ կամ ազգային օրենսդրության հետ համապետելի ցանկացած այլ համակարգերի հետ:

Ամեն դեպքում, անդամ պետությունները պահպանում են քրեական օրենսդրությունից և կանխարգելիչ ֆինանսական միջոցներից օգտվելու ազատ ընտրության իրավունքը:

2. Ինքնակարգավորման համակարգեր

Անդամ պետությունները պետք է բոլոր համապատասխան միջոցներով խրախուսեն տեսագրություն փարածող կազմակերպություններին՝ մշակելու մասնագիտական վարքագծի կանոնագիր և կարգավորման կամավոր համակարգեր, որոնք կրնդգրկեն ստորև նշված 3-րդ և 4-րդ սկզբունքների հիման վրա կազմված դասակարգման և վերահսկման մեխանիզմները:

3. Դասակարգման և վերահսկման մեխանիզմներ

3.1. Անդամ պետությունները պետք է խրախուսեն ինքնակարգավորման մեջ ընդգրկված մասնագիտական շրջանակների կամ իշխանությունների կողմից տեսագրությունների դասակարգման և վերահսկման համակարգերի ստեղծումը: Նման միջոցառումները կարող են կիրառվել կամ մինչև տեսագրությունների փարածումը կամ դրանից հետո:

3.2. Որպեսզի իշխանությունները սկսեն դասակարգման և վերահսկման համակարգերի օգտագործումը, երկրների օրենսդրական մարմինները պետք է ստանձնեն համապատասխան օրենսդրական դաշտի ձևավորումը:

3.3. Դասակարգման և վերահսկման համակարգերը պետք է ընդգրկեն կամ ազատ փարածման արտոնագրում, կամ սահմանափակ փարածման թույլտվություն, որով կամրագրվեն նման տեսագրությունների փարածման պայմանները, կամ, հնարավոր է, դրանց փարածման բացարձակ արգելում:

3.4. Դասակարգման և վերահսկման համակարգերում պետք է ամրագրվի այն փարիքը, որին հասնելուն պես տեսագրության ձեռքբերումը թույլատրվում է: Այդ փարիքը պետք է համապատասխանի ազգային չափանիշներին:

3.5. Բոլոր դասակարգված տեսագրությունները պետք է գրանցվեն, իսկ դրանց տուփերի վրա պետք է մշտապես և պարզորոշ նշվի նրանց դասակարգային պատկանելությունը, ինչպես նաև այն, թե որ դիտորդի համար են դրանք նախատեսված: Եթե տուփը մի քանի կարգի տեսագրություններ է պարունակում, ապա անդամ պետությունները պետք է կիրառեն խստագույն դասակարգում:

3.6. Այն դեպքերում, երբ տեսագրությունների դասակարգման ընթացակարգը փարբերվում է գեղարվեստական կինոնկարների դասակարգման ընթացակարգից, անդամ պետությունները պետք է հիմնվեն երկու ընթացակարգերի համար ընդհանուր հետևողականության վրա՝ հաշվի առնելով դրանց փարբերությունները:

3.7. Դասակարգման և վերահսկման համակարգերում ուշադրություն պետք է դարձվի ընթացակարգի պարզեցմանը կամ դրա առհասարակ վերացմանը այն դեպքերում, երբ նշված նյութերն ունեն ուսուցողական կամ կրոնական բնույթ: Այս արտոնությունները չպետք է վերաբերեն այն նյութերին, որոնց բովանդակությունը նման նպատակներով արդարացված չէ:

3.8. Տեսագրությունների փարածման վերահսկումը պետք է վերաբերի ինչպես սեփական արտադրության, այնպես էլ ներկրված նյութերին:

3.9. Տեսագրությունների դասակարգման կանոնների խախտման համար պատասխանատու պաշտոնյաների պատասխանարվության չափի որոշումը պետք է կատարվի անդամ պետությունների կողմից մշակված մեխանիզմներով:

4. Տարածման սահմանափակում

4.1. Սահմանափակ փարածման արտոնագրերը (տես՝ կետ 3.3), մասնավորապես, կարող են՝

- արգելել վաճառքը կամ վաճառքի առաջարկը անչափահասներին,
- արգելել վաճառքը կամ վաճառքի առաջարկը այն տեղերում, որոնք հասկացված չեն չափահասների համար,
- արգելել գովազդը,
- արգելել փոստային պատվերների միջոցով իրականացվող վաճառքը:

4.2 Յուրաքանչյուր տեսագրության՝ այս կամ այն դասին պատկանելությունը պետք է նշվի նյութի փաթեթի վրա, ինչպես նաև տեսակարար լոգոներում, գովազդներում, և այլն:

5. Միջոցառումներ՝ դասակարգման և վերահսկման համակարգերը խախտելու դեպքում

5.1. Անդամ պետությունները, որոնք օգտագործում են դասակարգման և վերահսկման համակարգեր, պետք է կիրառեն համապատասխան պատժամիջոցներ՝ այդ կանոնակարգերը խախտելու դեպքում, օրինակ, մեծ փոյժեր, ազատազրկում, տնտեսաբանությունների և դրանց ապօրինի փարածումից գոյացած գումարների բռնագրավում:

5.2. Այն անդամ պետություններում, որտեղ կիրառվում է արտոնագրման սկզբունքը, իշխանությունները պետք է նախատեսեն դրա դադարեցման մեխանիզմը:

6. Քրեական օրենսգրքի կիրառումը

Դասակարգման և վերահսկման համակարգեր օգտագործելու հետ մեկտեղ, դրան գուցահեռ, դրանից անկախ կամ որպես այլընտրանք, անդամ պետությունները պետք է հաշվի առնեն՝ արդյունավետ է, արդյոք, իրենց քրեական օրենսգրքերը բռնություն, պտոնոգրաֆիա և թմրամոլություն խրախուսող տնտեսաբանությունների դեմ պայքարելու գործում:

7. Կանխարգելիչ ֆինանսական միջոցներ

Անդամ պետությունները պետք է դիտարկեն նշված կարգի տնտեսաբանությունների արտադրությունը և փարածումը կանխարգելելու համար ֆինանսական միջոցների կիրառման հնարավորությունը:

° í ñãå ³ Ů Ę áñÑáõñ
Û³ Ę ³ ñ ñ»ñĴ Ĩ áÛĴ Ĩ »
Đ³ ÝÓÝ³ ñ ñ Ĩ ³ Ý ĀĴ Ĩ R(90)10

Û³ Ę ³ ñ ñ»ñĴ Ĩ áÛĴ Ĩ »Ĵõª ³ Ý¹ ³ Ûå » Ĩ áĀñáõÝ»ñĴ

Երևիսանների և դեռահասանների համար նախատեսված կինոնկարների վերաբերյալ

(Ընդունվել է նախարարների կոմիտեի կողմից փոխնախարարների 438-րդ նիստում, 1990թ. ապրիլի 19-ին)

1. Նախարարների կոմիտեն, Եվրոպայի խորհրդի կանոնադրության 15բ հոդվածի համաձայն, նկարի ունենալով Եվրոպական մշակութային կոնվենցիան,

2. նկարի առնելով, որ Եվրոպայի խորհրդի նպատակն իր անդամների միջև առավելագույն միաբանության հասնելն է, և այդ նպատակը կարող է իրագործվել մշակութային հարցերում ընդհանուր գործողությունների միջոցով,

3. համարելով, որ կինոն՝ 20-րդ դարի արվեստի հիմնական ճյուղերից մեկը, զգալի դեր ունի մշակութային հարցեր բարձրացնելու և դրանք աշխարհով մեկ փարածելու գործում,

4. գտնելով, որ կինոթատրոնը միշտ եղել է ֆիլմեր դիտելու լավագույն վայրը և այն ծառայում է խիստ կարևոր հասարակական նպատակների,

5. համարելով, որ ակնհայտորեն մշակութային արժեք ներկայացնող ֆիլմերի համար գոյություն ունի զգալի լարան,

6. հաշվի առնելով, որ երևիսանների և դեռահասանների զարգացման համար անհրաժեշտ է, որ նրանք դառնան կինոթատրոնի հանդիսատեսներ,

7. համարելով, որ առևտրային սեկտորը, իր ներկայիս արտադրական, փարածման և ցուցադրական որակով շատ հազվադեպ է համապատասխանում այդ կարիքներին,

8. գտնելով, որ հասարակական իշխանությունների օժանդակությունն այս հարցում դեռևս բավարար չէ,

9. համարելով, որ որոշակի միջոցներ, այնուամենայնիվ, ձեռնարկվում են եվրոպական որոշ երկրների կողմից, ինչպես, օրինակ՝ ֆինանսական օգնությունը երիտասարդների համար կամ նրանց կողմից արտադրվող ֆիլմերին կամ ֆիլմերի ցուցադրման խթանման անուղղակի միջոցները,

10. նկատի ունենալով այն քաղաքականության զարգացումը, որն ուղղված կլինի կրթական համակարգերում դեռահասներին կինոարվեստի հետ ծանոթացնելուն,

11. գտնելով, որ կինոն և հեռուստատեսությունը փոխկապակցված են և որ եվրոպական տեղական ֆիլմերի մակարդակը ներկայումս չի համապատասխանում դեռահասների համար նախատեսված հեռուստատեսության պահանջներին,

12. համարելով, որ երիտասարդների համար բավարար կինեմատոգրաֆիական փորձ ապահովելը խիստ կարևոր է, քանի որ նրանք ապագայի հավանական հանդիսատեսներ են,

13. համարելով, որ հեղափոխական ուսումնասիրությունները կարող են հաստատել, որ կապիտալիզմի վերամիավորումը կամ նման այլ երևույթները կինեմատոգրաֆիում կարող են նվազեցնել արտադրողների կամ տարածողների ֆինանսական ռիսկերը,

14. ցանկություն ունենալով համապատասխան միջոցներ ձեռնարկել՝ նկատի ունենալով Եվրոպայի խորհրդի պատասխանատվությունը երեխաների և դեռահասների զարգացման և բարօրության գործում,

15. հանձնարարում է անդամ պետություններին.

ա) համապատասխան միջոցներ ձեռնարկել դեռահասների համար ֆիլմեր արտադրելու գործում սերտացնելու կինոյի և հեռուստատեսության համագործակցությունը,

բ) սերտ համագործակցություն ստեղծել կինոարտադրության և կրթական հիմնարկների միջև,

գ) ուսումնասիրել և ներդնել գործնական միջոցներ՝ խթանելու ֆիլմերի կրկնօրինակումը և տարածումը՝ նկատի ունենալով դեռահասների կարիքները,

դ) երաշխավորել դեռահասների համար նախատեսված ֆիլմերի ցուցադրման ծրագրերի և լսարանների նախապատրաստումը,

ե) խթանել դեռահասների համար ֆիլմերի ցուցադրումները՝ ֆինանսական աջակցություն և (կամ) հարկային զեղչեր տրամադրելու միջոցով՝ ցուցադրումների հետ կապված ֆինանսական խնդիրները նվազեցնելու նպատակով,

զ) ուսումնասիրել և խթանել այնպիսի մեթոդների կիրառումը, որոնք կերաշխավորեն լրավամիջոցների կողմից այս բնագավառի առավելագույն լուսարանում,

է) հաշվի առնելով որոշ երկրներում արդեն իսկ գոյություն ունեցող մոդելները՝ կինո- և լրատվական դասընթացներ մտցնել դպրոցներում և կրթական այլ հիմնարկներում,

ը) խթանել համագործակցությունը կինոդպրոցների, պատկերային և ձայնային լեզուների կրթական կենտրոնների և երիտասարդական այլ հաստատությունների միջև,

թ) հեղափոխել և գտնել ֆիլմերի այնպիսի տեսակներ, որոնք կհեղափոխեն դեռահասներին և միաժամանակ կնպաստեն նրանց զարգացմանը,

ժ) նախաձեռնել կինոյի հետ կապված բոլոր հարցերն ուսումնասիրող դասընթացներ՝ դեռահասների համար ֆիլմերի արտադրության, տարածման և ֆինանսավորման արդյունավետ համակարգեր մշակելու համար,

ի) խթանել կինոյի առանձին ոլորտներում կրթական աշխատանքը՝ կազմակերպելով կինոակումբներ, տեսադասեր, փառատներ, սեմինարներ, ինչպես նաև հատուկ ծրագրեր, որոնցում կընդգրկվեն դեռահասները,

յ) խթանել դեռահասների համար գոյություն ունեցող ֆիլմերի կատալոգի կամ տվյալների բանկի ստեղծումը՝ այս բնագավառի մասնագետ կազմակերպությունների աջակցությամբ:

16. Վանձնարարում է Եվրոպայի խորհրդի գլխավոր քարտուղարությանը՝ սույն հանձնարարականը փոխանցել բոլոր այն երկրների կառավարություններին, որոնք, Եվրոպայի խորհրդի անդամ չլինելով, անդամակցել են Եվրոպական մշակութային կոնվենցիային:

° í ñãá ³ Ů Ę áñÑáõñ
Ü³ Ę ³ ñ ñ»ñĊ Ĭ áÜĊi »
Đ³ ÝÓÝ³ ñ ñ Ĭ ³ Ý ĀĊi R(90)11

Ü³ Ę ³ ñ ñ»ñĊ Ĭ áÜĊi »Ċóª ³ Ý¹ ³ Üá »i ááÑááóÝ»ñĊÝ

**Արտադրության (ռեպրոգրաֆիա) բնագավառում
հեղինակային իրավունքին առնչվող
սկզբունքների վերաբերյալ**

*(Ընդունվել է նախարարների կոմիտեի կողմից՝
փոխնախարարների 438-րդ նիստում, 1990թ. ապրիլի 25-ին)*

նախարարների կոմիտեն, ԵԽ կանոնադրության 15ր հոդվածի համաձայն,

նկարի առնելով, որ Եվրոպայի խորհրդի նպատակն իր անդամների միջև առավելագույն միաբանության հասնելը, նրանց ընդհանուր ժառանգություն հանդիսացող իդեալներն ու սկզբունքները պահպանելն ու իրագործելն է,

հաշվի առնելով Եվրոպայի տնտեսական արագընթաց զարգացման պայմաններում հեղինակային իրավունքների պաշտպանության անհրաժեշտությունը, մասնավորապես՝ նկարի ունենալով պատճենահանման և արտադրման հնարավորությունների լայն տարածումը,

գիտակցելով բնակչության կողմից նման նոր տեխնիկայի օգտագործումը սահմանափակելու անթույլատրելիությունը,

նկարի ունենալով, որ ԵԽ անդամ պետությունների միջև հեղինակային իրավունքների պաշտպանության պարտավորությունը վերահսկվում է գրական և արվեստագիտական աշխարհների մասին Բեռնի կոնվենցիայի դրույթներով, որի 9-րդ հոդվածը հեղինակներին շնորհում է բացառիկ իրավունք՝ թույլատրելու իրենց աշխարհների արտադրությունը, բացառությամբ միայն որոշակի դեպքերի,

վկայակոչելով Նեդիակային իրավունքի և մշակութային քաղաքականության մասին 1986թ. մայիսի 22-ի թիվ R (86) 9 հանձնարարականը,

հանձնարարում է անդամ պետություններին քննել ռեպրոգրաֆիայի հետ կապված հեղինակային իրավունքի խնդիրները և առաջնորդվել հետևյալ սկզբունքներով.

Սկզբունքներ

1. Պետությունները հեղինակային իրավունքի իրենց օրենքներում պետք է սահմանափակեն հեղինակային իրավունքների միջամտության դեպքերը՝ համաձայն Բեռնի կոնվենցիայի համապատասխան հոդվածների: Սա հարկապես կարևոր է, երբ այդ միջամտությունները չեն փոխհատուցվում:

2. Նկարի ունենալով Բեռնի կոնվենցիայի 9-րդ հոդվածը՝ պետությունները պետք է ստուգեն՝ արդյոք իրենց երկրներում ռեպրոգրաֆիայի կարարումը չի՞ հակասում աշխարհների ճիշտ օգտագործմանը և չի՞ հարվածում հեղինակային իրավունք ունեցող անձանց օրինական շահերին: Նման դեպքերում պետությունները պետք է համապատասխան միջոցներ ձեռնարկեն:

3. Այն դեպքերում, երբ հեղինակներն իրավունք ունեն թույլատրելու իրենց աշխարհների արտադրությունը, պետությունները պետք է քննարկեն, թե.

- ինչպես աջակցել հեղինակային իրավունք ունեցող անձանց՝ կենսագործելու իրենց իրավունքները,
- ինչպես աջակցել օգտագործողներին՝ արտադրելու թույլտրություն ստանալու:

Վերոնշյալն իրագործելիս, նրանք պետք է.

- պարզեցնեն կամավոր արտոնագրման համակարգը: Դա կարելի է անել նաև կանոնադրական համապատասխան կետերով,
- ստեղծեն հնարավոր վեճերի լուծման մեխանիզմներ:

4ա. 2 և 3 սկզբունքներին առնչվող խնդիրները քննարկելիս պետությունները հատուկ ուշադրություն պետք է դարձնեն այն դեպքերին, որոնք վերաբերում են.

- կրթական արտադրությանը,
- արտադրությանը գրադարաններում,
- արտադրությանը առևտրային ձեռնարկություններում, պետական կառավարման և հասարակական այլ հիմնարկներում:

4բ. Երբ ոչ կամավոր բնույթի որոշակի լուծումներ կգտնվեն կառուցվածքային արտադրության համար, պետությունները պետք է քննարկեն հեղինակային իրավունք ունեցողների փոխհատուցման անհրաժեշտության հարցը:

5. Եթե պետությունները թույլատրում են փոխհատուցման փրամադրում, նրանք պետք է երաշխավորեն, որ այն կարարվի անհատական հիմքի վրա:

° í ñãá ³ Ը Է անՆաօ՞
Ս³ Է ³ ր ր՝»րՇ Ի անՍՇի»
ԷՅ ԿՕԿ³ ր ր Ի ³ Կ ԲՇ R (91)5

Ս³ Է ³ ր ր՝»րՇ Ի անՍՇի»Շօª ³ Կ¹ ³ Ս ան ր»ի անՆաօԿ»րՇԿ

Կարևոր իրադարձությունները հակիրճ լուսարանելու վերաբերյալ՝ այն դեպքերում, երբ պետականորեն ձեռք են բերված դրանց հեռարձակման բացառիկ իրավունքներ

(Ընդունվել է նախարարների կոմիտեի կողմից՝ փոխնախարարների 456-րդ նիստում, 1991թ. ապրիլի 11-ին)

Նախարարների կոմիտեն, Եվրոպայի խորհրդի կանոնադրության 15ր հոդվածի համաձայն,

նկարի առնելով, որ Եվրոպայի խորհրդի նպատակն իր անդամների միջև առավելագույն միաբանության հասնելը, նրանց ընդհանուր ժառանգություն հանդիսացող իդեալներն ու սկզբունքները պահպանելն ու իրագործելը և նրանց արևմտասկան ու սոցիալական առաջընթացը խթանելն է,

նշելով, որ միջպետական հեռուստառաջնությունների զարգացումը դրանց կառավարիչներին բացարձակ իրավունքներ է տալիս լուսարանելու իրենց երկրից դուրս կարարվող իրադարձությունները,

հիշարակելով, որ մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածն ամրագրում է արտահայտվելու և տեղեկատվություն տարածելու ու ստանալու իրավունքը,

հիշարակելով նաև Անդրսահմանային հեռուստատեսության եվրոպական կոնվենցիայի 9-րդ հոդվածը, համաձայն որի «յուրաքանչյուր կողմ պետք է իրավական միջոցներ ձեռնարկի խուսափելու այն վիճակից, երբ ժողովրդի իրազեկ լինելու իրավունքը խաթարվում է 3 հոդվածում նշված որևէ հեռարձակողի հեռարձակման կամ վերահեռարձակման բացառիկ իրավունքի պարճառով, երբ որևէ իրադարձություն հասարակական մեծ հետաքրքրության առարկա է, իսկ բացառիկ իրավունքները հանրությանը գրկում են դրան հեռուստատեսությամբ հետևելու հնարավորությունից»,

գիտակցելով կարևոր իրադարձությունների լուսարանման բացառիկ իրավունքների հարցի կարևորությունը, հարկապես եվրոպական ավելի փոքր հեռարձակողների արևակերպից,

վճռած լինելով այս հարցերն ուսումնասիրել՝ նպատակ ունենալով խնդրին օրենսդրական լուծում տալու,

հանձնարարում է անդամ պետությունների կառավարություններին՝ հաշվի առնել ստորև շարադրված սկզբունքները՝ հանրության տեղեկատվություն ստանալու իրավունքը պաշտպանելու համար այն դեպքերում, երբ կարևոր իրադարձությունները հեռարձակելու իրավունքները ձեռք են բերված միջպետականորեն,

հանձնարարում է գլխավոր քարտուղարությանը այս Նախնարարական փոխանցել Անդրսահմանային հեռուստատեսության մասին կոնվենցիայի մասնակից բոլոր այն երկրներին, որոնք ԵԽ անդամ չեն:

Մահմանումներ

Մույն հանձնարարականի նպատակներով՝

«Կարևոր իրադարձություն» տերմինը նշանակում է ցանկացած իրադարձություն, որի հեռարձակման բացառիկ իրավունքները ձեռք են բերված հեռարձակողի և իրադարձության կազմակերպչի միջև կնքված պայմանագրով, և որը այլ երկրների մեկ կամ ավելի հեռարձակողների կողմից դիտվում է որպես իրենց հանդիսատեսի համար հատուկ հետաքրքրություն ներկայացնող:

«Բացառիկ իրավունքներ» տերմինը նշանակում է իրավունքներ, որոնք ձեռք են բերված հեռարձակողի և իրադարձության կազմակերպչի, փարաճքի սեփականատիրոջ, հեղինակային կամ այլ իրավունքների տերի միջև կնքված պայմանագրով՝ նպատակ ունենալով այդ հեռարձակողին տալ տվյալ փարաճքային գոտում իրադարձությունը հեռարձակելու բացառիկ իրավունք:

«Առաջնային հեռարձակող» տերմինը նշանակում է այն հեռարձակող ընկերությունը, որն ունի իրադարձության հեռարձակման բացառիկ իրավունքներ:

«Երկրորդային հեռարձակող» տերմինը նշանակում է ցանկացած հեռարձակող, առաջնային հեռարձակողի երկրից դուրս, որը ցանկություն ունի հակիրճ լուսարանման միջոցով տեղեկատվություն հաղորդել այն իրադարձությունների մասին, որոնց հեռարձակման բացառիկ իրավունքները պատկանում են առաջնային հեռարձակողին:

«Տակիրճ լուսարանում» նշանակում է իրադարձության մասին ձայնի և պատկերի հակիրճ դրվագների հաջորդականություն, որը նպատակ ունի տալու դրա հիմնական կողմերի բավարար նկարագիրը:

Սկզբունքներ

Սկզբունք 1.

Հանրության փեդեկափություն սրանալու իրավունքի պահպանումը

Որպեսզի փվյալ երկրում հանրությունը հնարավորություն ունենա իր փեդեկափություն սրանալու իրավունքից օգրվել, առաջնային հեռարձակողի սեփականարիրական իրավունքը պեդք է որոշակի չափով սահմանափակվի՝ համաձայն սրորեւ շարադրված պայմանների:

Սկզբունք 2.

Հակիրճ լուսարանման պարասրումը

2.1 Առաջնային հեռարձակողի հեդ համաձայնագրեր կնքելով՝ ցանկացած երկրորդային հեռարձակող պեդք է կարևոր իրադարձությունը հակիրճ լուսարանելու իրավունք սրանա՝

ա) ձայնագրելով առաջնային հեռարձակողի ազղանշանը՝ հակիրճ լուսարանում ապահովելու համար, եւ(կամ)՝

բ) իրադարձության փեղանք մուդք գործելով՝ իրադարձությունը լուսարանալու:

2.2. Այս սկզբունքի իրականացման համար պեդք է նկարի առնվեն հեդելյալ դրույթները.

ա) եթե իրադարձությունը բաղկացած է մի քանի առանձին փարրերից, յուրաքանչյուր փարրը պեդք է դիփվի որպես կարևոր իրադարձություն,

բ) եթե իրադարձությունը մի քանի օր է փելում, երկրորդային հեռարձակողը պեդք է ամեն օր առնվազն մեկ հակիրճ լուսարանում փալու իրավունք ունենա,

գ) հակիրճ լուսարանման թույլարրելի փելությունը պեդք է կախված լինի այն հանգամանքից, թե որքան ժամանակ է պեդք՝ իրադարձության մասին փեղեկություն հադորդելու համար:

Սկզբունք 3.

Հակիրճ լուսարանման օգրագործումը

3. Երկրորդային հեռարձակողների կողմից իրադարձությունը լուսարանելու պայմանները սահմանելիս, պեդք է հաշվի առնվեն հեդելյալ հանգամանքները .

ա) իրադարձությունը պեդք է հակիրճ լուսարանվի միայն երկրորդային հեռարձակողի կողմից եւ միայն պարրարական լուրերի թողարկումներում,

բ) կազմակերպված իրադարձության դեպքում, հակիրճ լուսարանումը չպեդք է կափարվի մինչեւ առաջնային հեռարձակողի հիմնական հեռարձակումը,

գ) եթե այլ սահմանափակումներ չկան, հակիրճ լուսարանման մեջ որպես նյութի ադրյուր պեդք է նշվի առաջնային հեռարձակողի անունը եւ ապրանքանիշը, երբ լուսարանումն արված է առաջնային հեռարձակողի ազղանշանը ձայնագրելով,

դ) հակիրճ լուսարանումն այլեւս չպեդք է օգրագործվի, եթե չկա դրա եւ այդ օրվա իրադարձության ուղղակի կապը,

ե) երկրորդային հեռարձակողի կողմից հակիրճ լուսարանման համար օգրագործված բոլոր օրիգինալ նյութերը պեդք է դրանից հեդո ոչնչացվեն, եւ առաջնային հեռարձակողը դրա մասին պեդք է փեղեկացվի,

զ) հակիրճ լուսարանման ռեպրափաները կարող են արիփիվում պահպանվել՝ առանց կրկնակի օգրագործման, բացառությամբ դ կեդրում սահմանված դեպքերի:

Սկզբունք 4.

Ֆինանսական պայմաններ

4.1. Այլ պայմանավորվածության բացակայության դեպքում, առաջնային հեռարձակողը չպեդք է իրավունք ունենա երկրորդային հեռարձակողից դրամ պահանջելու: Ամեն դեպքում, ոչ մի դրամավճար չի կարող պահանջվել հեռարձակման իրավունքի արժեքի դիմաց:

4.2. Եթե երկրորդային հեռարձակողն իրադարձության փեղանք մուդք գործելու իրավունք է սրացել, իրադարձության կազմակերպիչները կարող են դրամավճար պահանջել, եթե դա հանգեցրել է ավելորդ ծախսերի:

° í ñãå ³ Ȫ Ē áñÑáõñ
Û³ Ē ³ ñ ñ»ñÇ Ī áÛÇĪ »
Đ³ ÝÓÝ³ ñ ñ Ī ³ Ý ĀÇĪ R (91)14

Û³ Ē ³ ñ ñ»ñÇ Ī áÛÇĪ »Çóª ³ Ý¹ ³ Ûå »Ī ááĀñáóÝ»ñÇÝ

Կողավորված հեռուստաբերասային ծառայությունների իրավական պաշտպանության վերաբերյալ

*(Ընդունվել է նախարարների կոմիտեի կողմից՝
փոխնախարարների 462-րդ նիստում, 1991թ. սեպտեմբերի 27-ին)*

Նախարարների կոմիտեն, ԵԽ կանոնադրության 15ր հոդվածի համաձայն,

նկարի ունենալով, որ Եվրոպայի խորհրդի նպատակն է իր անդամների միջև առավելագույն միաբանության հասնելը, նրանց ընդհանուր ժառանգություն հանդիսացող իդեալներն ու սկզբունքները պահպանելն ու իրագործելն է,

նշելով, որ Եվրոպայում արագ զարգանում են հեռուստաբերասային և հատկապես վճարովի հեռուստաբերասային ծառայությունները, որոնք պաշտպանված են կողավորման տեխնիկայով,

հաշվի առնելով, որ այդ ծառայությունները նպաստում են հասարակությանն առաջարկվող հեռուստահաղորդումների բազմազանությանը՝ միաժամանակ ավելացնելով եվրոպական տեսաձայնային արտադրանքից օգտվելու հնարավորությունը,

համարելով, որ վճարովի հեռուստաբերասային ծառայությունը կարող է ավելացնել հեռուստաբերասային ֆինանսավորումը և որպես հետևանք՝ նաև Եվրոպայում տեսաձայնային արտադրության հնարավորությունները,

մտադրված կողավորված հեռուստաբերասայիններ ապօրինի մուտք գործելու դեպքերի ավելացմամբ,

նշելով, որ այս երևույթը կվերանցի հեռուստաբերասայիններ տրամադրող կազմակերպությունների ֆինանսական միջոցները և հասարակությանն առաջարկվող հաղորդումների բազմազանությունը,

հաշվի առնելով, որ կողավորված հեռուստաբերասայիններ ապօրինի մուտք գործելը վրասում է նաև մի կողմից՝ այդ ծառայությունը տրամադրող կազմակերպությունների, և մյուս կողմից՝ այն անձանց իրավահարաբերությունները, որոնք օգտվում են հեղինակային իրավունքների պաշտպանությունից,

իրազեկ լինելով, որ կողավորված հեռուստաբերասայիններ ապօրինաբար մուտք գործելը կողմնակիորեն վնասում է նաև հեղինակների և պրոդյուսերների իրավունքներին և շահերին,

նշելով, որ կողավորված հեռուստաբերասայիններ տրամադրող կազմակերպությունները իրավասու են լավագույն կողավորման տեխնիկա օգտագործելու,

համարելով, որ այդ տեխնիկան բարելավելու համար անհրաժեշտ է իրավական հիմք,

գրանցելով, որ արդյունավետ միջոցներ պետք է կիրառվեն կողավորված հեռուստաբերասայիններ ապօրինաբար մուտք գործելու դեմ,

համոզված լինելով, որ դրան լավագույնս կարելի է հասնել՝ նման մուտքն անհնարին դարձնող ջանքերի համախմբմամբ,

ընդունելով, որ կողավորված հեռուստաբերասայինները ներքին օրենսդրությամբ պաշտպանելը չպետք է ենթադրի պետության այդ ծառայության դիմաց փոխհատուցում,

հանձնարարում է անդամ պետություններին՝ բոլոր անհրաժեշտ քայլերը ձեռնարկել՝ կողավորված հեռուստաբերասայիններ ապօրինաբար մուտք գործելու դեմ պայքար ծավալելու համար:

Սահմանումներ

«Կողավորված ծառայություն» նշանակում է՝ ցանկացած տեխնիկական միջոցներով հաղորդվող կամ վերահաղորդվող հեռուստաբերասային, որի տեխնիկական բնույթը փոփոխված է՝ որոշակի հեռուստադիտողների մուտքը սահմանափակելու համար:

«Ապակողավորող սարքավորում» նշանակում է՝ ցանկացած մեխանիզմ, որը նախատեսված կամ հարմարեցված է կողավորված ծառայություն մուտք գործելը հնարավոր դարձնելու համար:

«Կողավորող կազմակերպություն» նշանակում է՝ ցանկացած կազմակերպություն, որի հետաքննումները, կարելային հաղորդումները կողավորված են՝ կամ այդ կազմակերպության, կամ նրա անունից գործող այլ անձանց ու կազմակերպությունների կողմից:

«Տարածում» նշանակում է՝ ապակողավորող սարքավորման վաճառք, վարձակալում կամ առևտրային ներդրում:

Պետություններն իրենց օրենսդրություններում պետք է ընդգրկեն ստորև նշված սկզբունքներից բխող պայմանները.

Սկզբունք I. Ապօրինի գործունեություն

Ապօրինի են համարվում հետևյալ գործողությունները.

1. Ապակողավորող սարքավորման արտադրությունը, եթե այն նպատակ ունի կողավորված ծառայությունը մատչելի դարձնել այն անձանց համար, ովքեր դուրս են կողավորող կազմակերպության կողմից սպասարկվող խմբից:

2. Ապակողավորող սարքավորման ներմուծումը, եթե այն նպատակ ունի կողավորված ծառայությունը մատչելի դարձնել այն անձանց համար, ովքեր դուրս են կողավորող կազմակերպության կողմից սպասարկվող խմբից:

3. Ապակողավորող սարքավորման փրամուծումը, եթե այն նպատակ ունի կողավորված ծառայությունը մատչելի դարձնել այն անձանց համար, ովքեր դուրս են կողավորող կազմակերպության կողմից սպասարկվող խմբից:

4. Ապակողավորող սարքավորման արտադրության, ներմուծման և փրամուծման գովազդը, եթե այն նպատակ ունի կողավորված ծառայությունը մատչելի դարձնել այն անձանց համար, ովքեր դուրս են կողավորող կազմակերպության կողմից սպասարկվող խմբից:

5. Ապակողավորող սարքավորման ձեռքբերումը, եթե այն կոմերցիոն նպատակով կարող է կողավորված ծառայությունը մատչելի դարձնել այն անձանց համար, ովքեր դուրս են կողավորող կազմակերպության կողմից սպասարկվող խմբից: Ինչ վերաբերում է ապակողավորող սարքավորման ձեռքբերմանը անձնական նկատառումներով, ապա անդամ պետություններն ազատ են որոշելու՝ համարել՝ դա անօրինականություն, թե՛ ոչ:

Սկզբունք II. Պատժամիջոցներ

Սկզբունք II.1 Տույժ և վարչական օրենք

1. Պետություններն իրենց օրենսդրություններում պետք է նախատեսեն կետեր, որոնց համաձայն հետևյալ գործողությունները պետք է ենթարկվեն պարժի կամ վարչական պոյժների.

ա) ապակողավորող սարքավորման արտադրություն, ինչպես նշված է I.1 սկզբունքում,

բ) ապակողավորող սարքավորման ներմուծում, ինչպես նշված է I.2 սկզբունքում,

գ) ապակողավորող սարքավորման փրամուծում, ինչպես նշված է I.3 սկզբունքում,

դ) ապակողավորող սարքավորման արտադրության, ներմուծման և փրամուծման գովազդ, ինչպես նշված է I.4 սկզբունքում, ապակողավորող սարքավորման ձեռք բերում, ինչպես նշված է I.5 սկզբունքում:

2. Օրենքում նախատեսված պատժամիջոցները պետք է սահմանվեն համապատասխան մակարդակով: Պետությունները պետք է ապահովեն այս պատժամիջոցների կիրառումը, և, եթե օրենսդրությունը թույլ է տալիս, ապա.

2.1 Պետք է հնարավորություն ստեղծվի գրանցել I սկզբունքում նշված գործողությունների մեջ ներգրավված անձանց և բռնագրավված բոլոր նյութերը, այդ թվում՝ ապակողավորող սարքավորումները դրա արտադրության համար օգտագործված միջոցները հասնելու հետաքննության:

2.2 Պետք է նախատեսվեն բռնագրավված իրերի ոչնչացումը թույլատրող նորմեր:

2.3 Պետք է նախատեսվի ապօրինի գործողությունների հետևանքով ստացված ֆինանսական եկամուտները բռնագրավելու հնարավորություն:

Դատարանները պետք է իրավունք ունենան բռնագրավված եկամուտները կամ դրանց մի մասը փրամադրել փոժողներին՝ որպես նրանց կրած կորուստների փոխհատուցում:

Սկզբունք II. 2 Քաղաքացիական օրենսդրություն

1. Պետություններն իրենց ներքին օրենքներում պետք է ընդգրկեն կետեր, որոնց համաձայն փոժամ կողավորող կազմակերպությունները, անկախ II.1 սկզբունքով նախատեսված դեպքերով դատարարություններից, կարող են քաղաքացիական հայցեր հարուցել անօրինական գործողությունների մեջ ներգրավված անձանց դեմ:

2. Որքանով որ թույլ է տալիս ներքին օրենքը, կողավորող կազմակերպությունը պետք է կարողանա հայց հարուցել ապօրինի գործողություններով ձեռք բերված եկամուտները վիճարկելու համար:

3. Որքանով որ թույլ է տալիս ներքին օրենքը, պետք է կետեր նախատեսվեն ապակողավորող սարքավորման և դրա արտադրության համար օգտագործված միջոցների առգրավման, ոչնչացման կամ փոժամ կողավորող կազմակերպության փոխանցելու համար:

4. Արդյունավետ միջոցներ պետք է նախատեսվեն վերոնշյալ անօրինական գործողությունները ներառող դեպքերն ապացուցելու համար:

° í ñã³ Ɔ Ę áñÑáõñ
Ü³ Ę³ ñ ñ»ñĊ Ĩ áÜĊi»
Đ³ ÝÓÝ³ ñ ñ Ĩ³ Ý ĀĊ Ĩ R (92)15

Ü³ Ę³ ñ ñ»ñĊ Ĩ áÜĊi»Ċóª³ Ý¹³ Üã »i áóÑáóÝ»ñĊÝ

**Օրենքի եւ փրկարարական օրենսդրականների
բնագավառում դասավանդման
հնարավորությունների եւ ուսուցման վերաբերյալ**

*(Ընդունվել է նախարարների կոմիտեի կողմից,
փոխնախարարների 482-րդ նիստում, 1992թ. հոկտեմբերի 19-ին)*

Նախարարների կոմիտեն, Եվրոպայի խորհրդի կանոնադրության 15բ հոդվածի համաձայն,

նկարի առնելով, որ ԵԽ նպատակը իր անդամների միջև առավելագույն միաբանության հասնելը, նրանց ընդհանուր ժառանգություն հանդիսացող իդեալներն ու սկզբունքները պահպանելն ու իրագործելն է,

հաշվի առնելով փրկարարական օրենսդրականների՝ հասարակության վրա ազդելու բազմաթիվ հնարավորությունները, եւ օրենքի կողմից նոր մարտավարության ընդունման անհրաժեշտությունը,

հաշվի առնելով, որ փրկարարական օրենսդրականների գարգացումն ընդլայնում է իրավաբանների գործունեության ոլորտը եւ հանգեցնում մի շարք փոփոխությունների գործարարության ու հասարակական կառավարման բնագավառներում, ներառյալ արդարադատության ավելի արդյունավետ կառավարումը,

գտնելով, որ օրենքի ուսուցումը կձանթացնի իրավաբաններին այս փոփոխություններին,

հանձնարարում է անդամ պետություններին.

1. խթանել եւ օժանդակել համալսարանների մակարդակով ուսուցողական եւ նախապարաստրակական ծրագրերի ներդրմանն ու հնարագազարգացմանը,

2. խթանել եւ օժանդակել օրենքի եւ փրկարարական օրենսդրականների բնագավառում հնարագրական աշխատանքների իրականացմանը,

3. իրավասու մարմինների ուշադրությունը հրավիրել օրենքի եւ փրկարարական օրենսդրականների խնդիրներում մասնագիտացող մեկ կամ

մի քանի ազգային հնարագրական կենտրոնների սրբեղծման անհրաժեշտությունը,

4. ընդունել, որ փրկարարական օրենսդրականները նպաստում են օրենքի ուսուցման հանդեպ հնարագրությանը, եւ որ ֆիզիկական ու մարդկային ռեսուրսների հանդեպ նոր պահանջները պետք է բավարարվեն,

5. հրավիրել համապատասխան մարմիններին, հատկապես կրթության համար պատասխանատու կառույցներին, օրենքի մասնագետների համար դասընթացներ կազմակերպելու,

6. իրավասու մարմիններին առաջարկել փոխադրել երկրի սահմաններից դուրս անցկացրած դասընթացները համարել աստիճան եւ դիպլոմ փայտ համար անհրաժեշտ դասընթացների մի մաս եւ խթանել ուսանողների միջազգային փոխանակումները:

Ā Ċ R (92)15 Ñ³ ÝÓÝ³ ñ ñ Ĩ³ ÝĊ Ñ³ í »Ē³ Ĩ Ĩ

Օրենքի եւ փրկարարական օրենսդրականների բնագավառում դասընթացների լրացումների առաջարկներ

Ա. Ընդհանուր շարադրանք

1. Տեղեկարարական օրենսդրականների ներկայացումը, որքանով որ դա կապված է օրենքի հետ, կարիք ունի մշակելու նոր իրավական սկզբունքներ, չափանիշներ, կանոնակարգեր, օրինասրբեղծ ռազմավարություն եւ համակարգի ծրագրավորում:

2. Նամակարգիչը որպես անհատական աշխատանքի միջոց՝ օրենք ուսումնասիրող ուսանողների եւ մասնագետների համար. օրինակ՝ համակարգերի եւ փոխադրելի կազմակերպում:

3. Իրավական սեկտորում փրկարարական օրենսդրականների կիրառում՝

- իրավական փրկարարության հավաքում եւ վերականգնում,
- կառավարման համակարգեր (օրինակ՝ դատարանների կառավարում, քրեական օրենքի համակարգեր),
- որոշումների աջակցության համակարգեր՝ հասարակական կառավարման եւ օրինասրբեղծության ոլորտներում,
- առեւտրի, կառավարման եւ տրանսպորտի բնագավառներում էլեկտրոնային փոխադրելի փոխանակում,
- բանկային եւ ֆինանսական գործարքների համար էլեկտրոնային միջոցների փոխանցում:

4. Վերը նշվածներին եւ փրկարարական օրենսդրականների այլ կիրառություններին վերաբերող իրավական խնդիրներ, ինչպիսիք են.

- համակարգչային հանցագործություններ,
- փվյալների պաշտպանություն,
- հեռահաղորդակցությունների և տեղեկատվական շուկայի կարգավորում,
- հասարակական կառավարման ավտոմատացում,
- տեղեկատվական ազատություն,
- պայմանագրեր, մտավոր սեփականության իրավունքներ:

Բ. Նվազագույն կուրս

Ներածական դասընթացի նվազագույն կուրսը պետք է ուսանողներին ծանոթացնի տեղեկատվական տեխնոլոգիաների հիմնական սկզբունքներին, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառման իրավական հարցերին և իրավաբանության բնագավառում տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառմանը:

Նվազագույն կուրսն անցնելիս ուշադրություն պետք է դարձնել ուսանողների՝ համակարգիչներից օգտվելու հնարավորությանը: Մասնավորապես, պետք է հնարավորություն ստեղծվի.

- օգտվել ազգային իրավական տեղեկատվության վերականգնման ծառայություններից,
- օգտվել փիլսոփիական մասնագիտական իրավական ծրագրերից,
- նկարագրել տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառման փառքեր իրավական ասպեկտները:

Գ. Խորացված կուրս

Ընդունելով, որ ընդհանուր շարադրանքում ներկայացված թեմաները կարող են ընդգրկվել խորացված կուրսում, այլ ուսուցողական ոլորտները կարող են հատկապես հարմար լինել ուսումնասիրման համար: Դրանք կարող են դասակարգվել հետևյալ կերպ.

- արհեստական ինտելեկտի տեսական հարցեր, այդ թվում՝ ներկայացման և պարզաբանման ռազմավարություններ՝ իրավաբանական նյութերի համար,
- տեխնոլոգիական մշակումներ՝ ցանցերի, անհատական և ինտերգրացված աշխատանքային կայանների, ծրագրավորման ոլորտում,
- միջառարկայական հարցեր՝ համակարգի ձևավորման, համակարգի և կազմակերպչական վերլուծությունների վերաբերյալ,
- նորմատիվային հարցեր՝ հասարակության և մասնավոր իրավաբանների տեղեկատվական տեխնոլոգիաներում մասնակցության մասին:

◦ í ñáá ³ Ŭ Ę áñÑáõñ
 Ŭ³ Ę ³ ñ ñ»ñĊ Ĩ áŬĊ Ĩ »
 Đ³ ÝÓÝ³ ñ ñ Ĩ ³ Ý ĀĊ Ĩ R(92)19

Ŭ³ Ę ³ ñ ñ»ñĊ Ĩ áŬĊ »Ċóª ³ Ý¹ ³ Ŭá »ĩ ááÑáóÝ»ñĊÝ

**Ռ-Տախստական բովանդակությանը
 փոխախաղերի վերաբերյալ**

*(Ընդունվել է Տախստական կոմիտեի կողմից՝
 փոխնախարարների 482-րդ նիստում, 1992թ. հոկտեմբերի 19-ին)*

Տախստական կոմիտեն, ԵԽ կանոնադրության 15բ հոդվածի համաձայն,

նկարի առնելով, որ Եվրոպայի խորհրդի նպատակն իր անդամների միջև առավելագույն միաբանության հասնելը, նրանց ընդհանուր ժառանգություն հանդիսացող իդեալներն ու սկզբունքները պահպանելն ու իրագործելն է,

գիտակցելով, որ Տախստական բովանդակությանը փոխախաղերը, որոնց առկայությունն անդամ պետություններում դժբախտաբար անժխտելի է, թաքնված կամ բռնությամբ գուցակցվող ազդեցիկ ազգայնականության, էթնոցենտրիզմի, քսենոֆոբիայի, հակասեմիտիզմի և ընդհանրապես անհանդուրժողականության փարածման աղբյուր են,

համարելով, որ նման խաղերը անհանդուրժելի են ժողովրդավարական հասարակություններում, որտեղ այլոց թվում հարգվում է նաև փառքեր լինելու իրավունքը, լինի դա ռասայական, կրոնական, թե՛ այլ փառքերություն,

համոզված լինելով, որ ավելի քան կարևոր է միջոցներ ձեռնարկել վերջ դնելու այդ խաղերի արտադրությանն ու փարածմանը, քանի որ դրանց հիմնական սպառողները երեխաներ են,

վկայակոչելով ռասայական, ազգային և կրոնական արելություն հրահրելու դեմ ձեռնարկվող միջոցառումներին վերաբերող իր (68) 30 հանձնարարականը և չարդարացված խտրականության կանխման մասին (72) 22 հանձնարարականը,

հիշելով 1981թ. մայիսի 14-ին ընդունված «Անհանդուրժողականությունը, որպես ժողովրդավարությանը սպառնացող վտանգ» հռչակագիրը,

անդրադառնալով «Բռնության, ազդեցիկ և պոռնոգրաֆիկ համափառքուր ունեցող տեսագրությունների փարածման վերաբերյալ թիվ» R

(89)7 հանձնարարականին և Անդրսահմանային հեռուստատեսության մասին եվրոպական կոնվենցիային (ETS 132)՝

հանձնարարում է անդամ պետությունների կառավարություններին.

ա) վերանայել իրենց օրենսդրության ազդեցության դաշտը ռասայական խտրականության և անհանդուրժողականության, բռնությունների և երիտասարդների պաշտպանության բնագավառներում, որպեսզի այն առանց սահմանափակումների վերաբերի նաև ռասիստական բովանդակությամբ փոստախաղերի արտադրությանն ու փարածմանը:

բ) դիտարկել փոստախաղերը որպես զանգվածային լրատվամիջոցներ՝ նրանց նկատմամբ կիրառելի դարձնելով թիվ (89) 7 հանձնարարականը և Անդրսահմանային հեռուստատեսության մասին կոնվենցիան (ETS 132):

° í ñãå ³ Ů Ě áñĽáõŕ

Ü³ Ě ³ ñ ñ»ñĴ Ĭ áÜĴi »

Đ³ ÝÓÝ³ ñ ñ Ĭ ³ Ý ĀĴi R (93)5

Տեսաձայնային փոքր արտադրություն կամ եվրոպական հեռուստաշուկայում սահմանափակ լեզվական կամ փարածքային ընդգրկվածություն ունեցող երկրներում փոստաձայնային արտադրանք փարածելու և հեռարձակելու սկզբունքների վերաբերյալ

(Ընդունվել է նախարարների կոմիտեի կողմից՝ փոխնախարարների 492-րդ նիստում, 1993թ. ապրիլի 13-ին)

Նախարարների կոմիտեն, Եվրոպայի խորհրդի կանոնադրության 15ր հոդվածի համաձայն,

հաշվի առնելով, որ Եվրոպայի խորհրդի նպատակն իր անդամների միջև առավելագույն միաբանության հասնելը, նրանց ընդհանուր ժառանգություն հանդիսացող իդեալներն ու սկզբունքները պահպանելն ու իրագործել և նրանց փոխանակելու սոցիալական առաջընթացը խթանելն է,

նկատի ունենալով Եվրոպական մշակութային կոնվենցիան,

նկատի ունենալով նաև Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին կոնվենցիան, մասնավորապես, դրա 10-րդ հոդվածը, որտեղ ամրագրված է արտահայտվելու և տեղեկատվության ազատության իրավունքը՝ անկախ սահմաններից,

ջանալով ապահովել այս իրավունքից օգտվելը փոստաձայնային արտադրողների կողմից այն երկրներում, որոնք ունեն փոստաձայնային փոքր արտադրություն կամ սահմանափակ լեզվական կամ փարածքային ընդգրկվածություն եվրոպական հեռուստաշուկայում՝ նրանց հնարավորություն ընձեռելով մուտք գործելու Եվրոպայի հեռուստաշուկաներ՝ իրենց որակյալ արտադրանքը փարածելու համար,

վճռած լինելով ստեղծել հավասար հնարավորություններ եվրոպական փոստաձայնային փարածքում արտացոլելով Եվրոպայի մշակութային փարբերակվածությունը՝ այդ խնդիրները լուծելու ի շահ փոստաձայնային ընկերությունների, որոնք գործում են փոստաձայնային փոքր արտադրություն կամ եվրոպական հեռուստաշուկայում սահմանափակ լեզվական կամ փարածքային ընդգրկվածություն ունեցող երկրներում,

այս առումով նշելով այս արտադրողների առջև ծառայած այն խնդիրները, որոնք խոչընդոտում են նրանց եվրոպական հեռուստաշուկաներ մտնելուն, օրինակ՝ լեզվական կողմի խնդիրը, Եվրոպայի հեռուստաբաժնեկերթույունների ոչ իրազեկ լինելը այդ արտադրանքի որակի մասին, փեսաձայնային արտադրանքի պատրաստման և հեռարձակման փոխնիկական չափանիշները, ինչպես նաև փեսաձայնային արտադրության բնագավառում աշխատող մասնագետների ուսուցման խնդիրը,

մասնավորապես՝ նշելով Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի խնդիրների շուրջափույթ լուծման անհրաժեշտությունը,

վճռական հետևելու լրացված միջոցների քաղաքականությանը վերաբերող եվրոպական նախարարական 3-րդ կոնֆերանսի (Կիպրոս, հոկտեմբերի 9-10, 1991) հանձնարարականներին, մասնավորապես՝ Եվրոպայում փեսաձայնային արտադրանքի փարածման վերաբերյալ թիվ R (86)3 հանձնարարականին,

հիշարակելով նաև Անդրսահմանային հեռուստաբաժնեկերթույուն մասին եվրոպական կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի 3-րդ կետը, որի համաձայն կոնվենցիայի կողմերը պարարականություն են սրանձնում գտնելու եվրոպական արտադրողների գործունությունը և գարգացումը խթանելու միջոցներ՝ հարուկ ուշադրություն դարձնելով փեսաձայնային արտադրության փոքր հգործություններ կամ լեզվական սահմանափակ դաշտ ունեցող երկրներին,

նշելով, որ այս ուղղությամբ նախաձեռնությունները պահանջում են ընդհանուր և կենտրոնացված միջոցառումներ, որոնք պետք է իրականացնեն կառավարությունները և համապարասխան մասնագիտական կառույցները,

գիտակցելով, այնուամենայնիվ, որ կառավարությունների կողմից ձեռնարկվելիք այս միջոցները չպետք է խանգարեն ծրագրեր կազմելու հարցում հեռարձակողների խմբագրական անկախությանը,

հաշվի առնելով այլ միջազգային կազմակերպությունների շրջանակներում գոյություն ունեցող նախաձեռնությունները և նպարակ ունենալով լրացնել դրանք,

հանձնարարում է անդամ պետությունների կառավարություններին.

I. Այս բնագավառի համար ազգային քաղաքականություն մշակելիս ղեկավարվել սորբել շարադրված սկզբունքներով՝ հաշվի առնելով նաև իրենց ազգային օրենսդրությունը և միջազգային ասպարեգում ունեցած պարարավորությունները:

II. Բոլոր համապարասխան միջոցներով Եվրոպայում գործող հեռարձակողների, ինչպես նաև փեսաձայնային փոքր արտադրություն կամ փարածքային կամ լեզվական սահմանափակում ունեցող երկրների արտադրողների ուշադրությունը հրավիրել այս սկզբունքներին:

Սկզբունքներ

Բնութագիր և սահմանումներ

Մույն հանձնարարականի նպարակն է աջակցել եվրոպական փոքր գործընկերների փեսաձայնային արտադրանքների փարածմանը և հեռարձակմանը եվրոպական հեռուստաշուկաներում:

Մույն հանձնարարականի նպարակներով՝

● «փոքր եվրոպական գործընկերներ» փերմիներ վերաբերում է Եվրոպայի այն երկրներին կամ փարածաշրջաններին, որոնք ունեն փեսաձայնային փոքր արտադրություն կամ լեզվական կամ փարածքային սահմանափակում ընդգրկում,

● «փեսաձայնային» փերմիներ վերաբերում է ցանկացած սրեղծագործական արտադրանքի, որը կարող է հեռարձակվել հեռուստաբաժնեկերթույուն անկախ նրա փեսակից և փոխնիկական հարկանիշներից:

I. Լեզվական կրկնօրինակման մեթոդների մշակում

Անդամ պետությունները պետք է խրախուսեն եվրոպական փոքր գործընկերների փեսաձայնային արտադրանքների լեզվական կրկնօրինակումը՝ եվրոպական հեռուստաշուկայում դրանց փարածումը և հեռարձակումը դյուրացնելու նպարակով:

Այս նպարակով անդամ պետությունները պետք է մասնավորապես մշակեն հարկային և ֆինանսական արտոնություններ, որպեսզի՝

ա) գնորդ-հեռարձակողի և վաճառող-արտադրողի լեզվական կրկնօրինակման հետ կապված ծախսերը նվազեցվեն,

բ) փեսաձայնային ոլորտի մասնագիտացված մարմինները խրախուսված լինեն՝

● եվրոպական մակարդակում լեզվական կրկնօրինակումների բնագավառում հետազոտություններ կարարելու,

● արդեն իսկ գոյություն ունեցող լեզվական կրկնօրինակման մեթոդները, ինչպես նաև հետազոտությունների շնորհիվ հայտնաբերված մեթոդները առավել արդյունավետ կերպով կիրառելու,

● ուսուցանելու և վերասուցանելու աշխարակազմին՝ այս նոր մեթոդների կիրառումը, ինչպես նաև փեսաձայնային արտադրության համար սցենար պարարասրելու և աշխարանքի սկզբունքները՝ հաշվի առնելով այդ գործերի լեզվական կրկնօրինակումն ասպահովելու հնարավոր պահանջը,

● հեռարձակողների և փեսաձայնային արտադրողների համար փերղեկարվություն մշակել՝ գոյություն ունեցող կամ հայտնաբերված լեզվական փոխակերպման մեթոդների վերաբերյալ:

II. Նոր արտադրողական և հեռարձակման տեխնոլոգիաների մատչելիության

II.1. Անդամ երկրները պետք է անհրաժեշտ միջոցներ ձեռնարկեն համապատասխան միջազգային մարմինների միջոցով իրազեկելու այն մասին, թե ինչ խնդիրների հետ են կապված եվրոպական փոքր գործընկերների համար հեռարձակման և արտադրության տեխնոլոգիաների և ստանդարտների զարգացումը, ինչպես նաև այն մասին, թե որքան կարևոր է նրանց համար այդ տեխնոլոգիաները հավասարապես հասանելի դարձնելը:

II.2. Անդամ պետությունները պետք է, մասնավորապես, խրախուսեն այնպիսի որոշումների ընդունումը, որոնք եվրոպական փոքր գործընկերներին հնարավորություն կտան՝

ա) տեսաձայնային գործեր արտադրելու՝ օգտագործելով այնպիսի տեխնոլոգիաներ, որոնք համարելի են նոր հեռուստատեսային չափանիշների և ֆորմատների հետ,

բ) շարունակել լիակատար կերպով օգտագործել գոյություն ունեցող արտադրանքը՝ դա համապատասխանեցնելով նոր չափանիշներին և տեխնոլոգիաներին:

II.3. Անդամ պետությունները պետք է խրախուսեն մասնագիտական կառույցներին՝ եվրոպական փոքր գործընկերների աշխատակազմի ուսուցում և վերաուսուցում կազմակերպելով, ինչը նրանց թույլ կտա հարմարվել նոր արտադրական և հեռարձակման տեխնոլոգիաների օգտագործմանը:

II.4. Ավելին, անդամ պետությունները պետք է քննարկեն հարկային և ֆինանսական արտոնությունները՝ եվրոպական փոքր գործընկերների կողմից նոր տեխնոլոգիաներով հագեցած տեսաձայնային գործերի արտադրությունը խրախուսելու նպատակով:

III. Տեսաձայնային արտադրանքի փարաձման զարգացումը

III.1. Անդամ երկրները պետք է խրախուսեն համագործակցության զարգացումը եվրոպական փոքր գործընկերների միջև՝ նրանց տեսաձայնային արտադրանքի փարաձումը, հարկապես ավելի մեծ երկրների հեռուստաշուկաներում, խթանելու նպատակով:

Այս առումով տեսաձայնային արտադրանքի բնագավառի մասնագետները պետք է խրախուսվեն՝ ուսումնասիրելու այնպիսի համակարգերի ստեղծումը, որոնք հնարավոր կդարձնեն փարաձումը միջոցների համարումը՝ նրանց գործերին ավելի լայն փարաձում փախուցնելու, հարկապես եվրոպական հեռուստաշուկաներում: Անդամ երկրները պետք է դիտարկեն այս համակարգերը իրականացնելու համար իրավական դաշտի ստեղծման հնարավորությունը:

III.2. Բացի այդ, անդամ երկրները պետք է դիտարկեն, իրենց հնարավորությունների սահմաններում, պարզեցումների համակարգի ստեղծում այն արտադրողների համար, որոնք արդեն հաջողությամբ տեսաձայնային գործեր են փարաձել մի շարք երկրներում: Այս պարզեցումների շնորհիվ կարող է կատարվել՝ գումարներն արտադրության մեջ ներդնելու պայմանով:

III.3. Անդամ երկրները պետք է նաև խրախուսեն մասնագիտական կառույցներին՝ մշակելու արտադրողների ուսուցումը՝ իրենց գործերի մարկետինգի, գովազդի և վաճառքի բնագավառում:

IV. Տեսաձայնային գործերի հեռարձակման զարգացումը

IV. 1. Անդամ երկրները պետք է խրախուսեն մեծ եվրոպական շուկաների հեռարձակողներին՝ ավելի լավ ըմբռնելու փոքր եվրոպական գործընկերների տեսաձայնային գործերը և նրանց ուշադրությունը հրավիրելու հետևյալ հնարավորություններին՝

ա) պարբերաբար եթերաժամանակ հատկացնել՝ փոքր եվրոպական գործընկերների որակյալ տեսաձայնային արտադրանքի ցուցադրման համար,

բ) տեղեկատվական ծրագրեր հեռարձակել՝ առավել իրազեկելու փոքր եվրոպական գործընկերների տեսաձայնային գործերի վերաբերյալ,

գ) համարել արտադրել տեսաձայնային գործեր այդ երկրների հետ՝ զարգացնելու համար վերջիններիս մշակութային ինքնատիպությունն արտացոլող տեսաձայնային գործերի հեռարձակումը,

դ) եվրոպական փոքր գործընկեր-երկրների արտադրողներին և հեռարձակողներին հնարավորություն տալ՝

● շահույթ ունենալ համարել արտադրության գործերից, օրինակ՝ առաջին հեռարձակման իրավունք ստանալով իրենց երկրի փարաձումը, երբ այդ գործերը համարել արտադրված են մեծ եվրոպական երկրների արտադրողների հետ, որոնք գրնվում են նույն փարաձումը և խոսում են նույն լեզվով,

● այլ ձևերով և այլ շուկաներում իրացնել այդ համարել արտադրված գործերը,

IV. 2. Բացի վերոնշյալ սկզբունքի դրույթներից, անդամ պետությունները, տեսաձայնային գործերի համարել արտադրությունը զարգացնելու նպատակով, պետք է՝

ա) դիտարկեն երկկողմանի և բազմակողմանի համաձայնագրերի հնարավորությունները հեռուստատեսության բնագավառում,

բ) ուսումնասիրեն ֆինանսական և հարկային արտոնությունների ստեղծման հնարավորությունը՝ եվրոպական մեծ շուկաների ներկայացուցիչներին խրախուսելու եվրոպական փոքր գործընկերների հետ համարել տեսաձայնային գործեր արտադրելու:

° í ñã³ Ɔ Ę áñÑáõŕ
Û³ Ę³ ñ ñ»ñĊ Ĭ áÛĊi»
Đ³ ÝÓÝ³ ñ ñ Ĭ³ Ý ĀĊi R (94)3

Û³ Ę³ ñ ñ»ñĊ Ĭ áÛĊi»Ċóª³ Ý¹³ Ûá »i ááÑáõŕ»ñĊÝ

Նեղինակային իրավունքի և հարակից սրբազորական իրավունքների մասին իրազեկությունը բարձրացնելու և դաստիարակչական աշխատանք կատարելու վերաբերյալ

(Ընդունվել է նախարարների կոմիտեի կողմից՝ փոխնախարարների 511-րդ նիստում, 1994թ. սպրիլի 5-ին)

Նախարարների կոմիտեն, Եվրոպայի խորհրդի կանոնադրության 15բ հոդվածի համաձայն,

հաշվի առնելով, որ Եվրոպայի խորհրդի նպատակն իր անդամների միջև առավելագույն միաբանության հասնելը, նրանց ընդհանուր ժառանգություն հանդիսացող իդեալներն ու սկզբունքները պահպանելն ու իրագործելը և նրանց փնտրելու և սոցիալական առաջընթացն իրականացնելն է,

գիտակցելով մարդու իրավունքների և մշակութային քաղաքականության անբախտելի կապը, հատկապես փոքր ձեռքով և ենթափոքր փոքրով ազատ ինքնարտահայտվելու իրավունքը, և սրբազորությունները հանրությանը ազատ հաղորդելու երաշխիքը, որը պետք է փոփոխի հեղինակներին և այլ մասնակիցներին,

այս առումով նկատելի օրինակներով Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի 9-րդ և 10-րդ հոդվածները, որոնք երաշխավորում են մտքի և արտահայտվելու ազատությունը, ինչպես նաև Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրի 27-րդ հոդվածը, որը հատուկ նշում է հեղինակների և այլ մասնակիցների՝ մշակույթ սրբազորելու և փարածելու հիմնարար իրավունքը,

վերահաստատելով նաև հեղինակների և այլ մասնակիցների ունեցած ավանդը ժողովրդավարության, մշակութային կյանքի և ազգի փնտրելու և զարգացման գործում, և այն փաստը, որ նրանց սրբազորությունները մշակութային և փնտրելու արժեք են, և որ նրանց գործունեության խրախուսումն ու պարգևատրումը հասարակական հետաքրքրություն են ներկայացնում,

գիտակցելով սրբազորությունների և այլ պաշտպանվող արժեքների հանրամարտելիության պահպանումը,

այնուամենայնիվ գիտակցելով անհրաժեշտությունը հանրությանը և իրավաբաններին (դատավորներին, դատախազներին, գործող իրավաբաններին, դատախոսներին և ուսանողներին) ավելի իրազեկ դարձնելու այն հանգամանքի մասին, որ արվեստի և այլ պաշտպանված գործերի հասանելիությունն ու օգտագործումը կարող է շնորհվել միայն սեփականատերերի հեղինակային իրավունքները հարգելով, և այս պարտականության չկատարումը հանդիսանում է օրենքի խախտում, որը խաթարում է հեղինակների և այլ մասնակիցների օրինական իրավունքները և շահագրգռվածությունը մշակույթ սրբազորելու ու փարածելու գործում, ինչը վերջին հաշվով բերում է հասարակության ընդհանուր գեղարվեստական և գրական զարգացմանը,

համոզված լինելով, որ դրան կարելի է հասնել միայն դաստիարակչական աշխատանքներ կատարելով և հանրությանը իրազեկ դարձնելով հեղինակների և այլ մասնակիցների օրինական իրավունքները պաշտպանելու անհրաժեշտությունը,

Նախնարարում է անդամ երկրների կառավարություններին

ա) ստորև շարադրված սկզբունքների հիման վրա ձեռնամուխ լինել դաստիարակչական և իրազեկության բարձրացմանն ուղղված աշխատանքների իրականացմանը հանրության և հատկապես իրավաբաններին (դատավորներին, դատախազներին, գործող իրավաբաններին, դատախոսներին և ուսանողներին) իրազեկելու հեղինակների և այլ մասնակիցների հեղինակային և հարակից իրավունքների (մասնավորապես՝ գրական և երաժշտական գործեր, գեղարվեստական գործեր, ձայնագրություններ, փեսաձայնային գործեր, հեռարձակումներ և համակարգչային ծրագրավորում) հանդեպ հարգանքի անհրաժեշտությունը,

բ) փոքր կարգի իրավունքներ ունեցողների ներկայացուցչական մարմինների, հասարակական իշխանությունների հետ համագործակցելով՝ խրախուսել մասնակցելու այս նախաձեռնությանը, հատկապես համապատասխան գրականություն, փեսաձայնային գործեր և այլն պատրաստելով և փարածելով, որոնք կօգնեն հանրությանը՝ գիտակցել հեղինակային և այլ սրբազորական իրավունքները հարգելու անհրաժեշտությունը, և հակառակ դեպքում առաջացող փնտրելու և մշակութային հետնանքները:

Սկզբունքներ

Սկզբունք 1

Բարձրագույն կրթության մակարդակում հատուկ ուշադրություն պետք է դարձվի հեղինակային և այլ ստեղծագործական իրավունքների վերաբերյալ օրենսդրության դասավանդմանը:

Այս նպատակով անդամ երկրները պետք է խրախուսեն իրավաբանության ամբիոններում պարբերական հատուկ դասընթացների մշակումը՝ հեղինակային և հարակից իրավունքների սկզբունքների վերաբերյալ, հատկապես նկատի ունենալով իրավաբանների նոր սերնդի դաստիարակությունը՝ հեղինակների և մշակույթի ստեղծման ու փրթածման գործընթացի այլ մասնակիցների իրավունքների պաշտպանության վերաբերյալ:

Իրավաբանական կրթությունից բացի, հեղինակային և հարակից իրավունքների ուսուցումը պետք է խրախուսվի այլ ֆակուլտետներում՝ մասնավորապես փնտհետազոտության, հաշվողական տեխնիկայի, արվեստների և հումանիտար գիտությունների, լրագրության և այլն:

Սկզբունք 2

Բացի կրթական միջոցառումներից, անդամ երկրները պետք է խրախուսեն առավել իրազեկություն իրավաբանների, մաթային աշխատողների, դատական որոշումների կատարման մարմինների և այլոց շրջանում՝ հեղինակների և մշակույթի ստեղծման և փրթածման այլ մասնակիցների օրինական իրավունքների մասին:

Այս նպատակով, կարելի է օգտվել գոյություն ունեցող միջոցներից, օրինակ կազմակերպել ուսուցողական դասընթացներ մասնագիտական շրջանակների համար, որոնց թեման կլինի այն լուրջ վնասը, որը հասցվում է հեղինակներին և այլ մասնակիցներին, ինչպես նաև ամբողջ հասարակությանը, անօրեն գործողությունների, ինչպիսին է, օրինակ, չթույլատրված կրկնօրինակումը, փրթածումը կամ հանրության համար հաղորդումը առևտրային նպատակներով, մասնավորապես՝ ձայնային և տեսաձայնային արտադրանքի, համակարգչային ծրագրավորման և ֆաբրիմիլային վերարտադրման հետևանքով:

Եթե նման դասընթացներ չկան, դրանց ստեղծման հնարավորությունը պետք է դիտարկվի:

Սկզբունք 3

Անդամ պետությունները պետք է խրախուսեն համապատասխան մասնագիտական կառույցների մշակելու գրականություն, տեսաձայնային գործեր, որոնք կարող են օգտագործվել կրթական ծրագրերում շեշտելու հեղինակային և հարակից իրավունքների հանդեպ հարգանքի կարևորությունը:

Այս կարգի նյութերը պետք է նաև բացահայտեն այն վնասը, որի պատճառ են դառնում չթույլատրված գործողությունները:

Սկզբունք 4

Անդամ երկրները պետք է աշխատեն հասարակությանն ավելի իրազեկ դարձնելու հեղինակային և հարակից իրավունքների պաշտպանման և հարգանքի անհրաժեշտության մասին: Այս նպատակով, փրթածվելիք տեղեկություններում և անցկացվելիք քարոզարշավներում պետք է շեշտվի հետևյալը՝

- հեղինակների և մշակույթի ստեղծման և փրթածման այլ մասնակիցների իրավունքների կարևորությունը՝ հասարակության մշակութային և տնտեսական զարգացման համար, ինչպես նաև այն վնասը, որը պատճառում է այդ իրավունքների խաթարումը հեղինակներին, ստեղծագործությանը և, վերջին հաշվով, հասարակությանը,

- այս իրավունքները խաթարող գործողությունների ապօրինի բնույթը: Նպատակ ուշադրություն պետք է դարձվի ոչ միայն տեսաձայնային և ձայնային գործերի սեփականության իրավունքի խաթարմանը, այլ նաև համակարգչային ծրագրերի ապօրինի կրկնօրինակմանը:

Սկզբունք 5

Անդամ երկրները պետք է ջանան բոլոր համապատասխան կրթական փուլերում իրազեկություն ստեղծելու հեղինակային իրավունքի հարգելու անհրաժեշտության վերաբերյալ, ներառելով համակարգչային ծրագրավորումը:

Այս նպատակով անդամ երկրները պետք է նրաշխատվորեն, որ ուսումնական դասընթացը նպատակաուղղված է ուսանողների մեջ սերմանելու այն հատուկ դերի գնահատում, որը կատարում են հեղինակները, կոմպոզիտորները, պրոդյուսերները, լուսանկարիչները, հեռարձակողները և այլն, հասարակության մշակութային և տնտեսական զարգացման մեջ:

Սկզբունք 6

Անդամ պետությունները պետք է դիտարկեն կրթական և մասնագիտական ուսուցողական ծրագրերում այնպիսի դասընթացների ընդգրկումը, որոնք հարմարեցված են լսարանի փոքրիկ և հեղաբոլորություններին, և որը կօգնի առավել իրազեկելու հետևյալի մասին.

- հեղինակներին և մշակույթի ստեղծման և փրթածման գործի այլ մասնակիցներին՝ որպես իրենց գործերի հանրային օգտագործումից ստացված եկամուտից կախվածների,

- երկրի տնտեսական և աշխատանքային շուկայի համար հեղինակային իրավունքի բնագավառի կարևորության,

● հեղինակաների և այլ մասնակիցների երաշխավորված իրավունքների օրինականության, հատկապես՝ դրանք նրանց մշակության և տնտեսական ավանդի հետ համեմատաբար:

● այն գործողությունների անօրինականության, որոնք վնաս են հասցնում հեղինակների և այլ մասնակիցների իրավունքներին, մասնավորապես ձայնային, տեսաձայնային, համակարգային ծրագրավորման և չթույլատրված ֆաբրիկային վերարտադրման բնագավառում:

° í ñã³ ³ Ů Ę áñÑáõñ
Ü³ Ę³ ñ ñ»ñĊ Ĭ áÜĊĬ »
Đ³ ÝÓÝ³ ñ ñ Ĭ³ Ý ĀĊĬ R (96)4

Ü³ Ę³ ñ ñ»ñĊ Ĭ áÜĊĬ »Ċóª³ Ý¹³ Üã »Ĭ áĀñáóÝ»ñĊÝ

Կոնֆլիկտային և լարված իրավիճակներում լրագրողների պաշտպանության վերաբերյալ

*(Ընդունվել է Նախարարների կոմիտեի կողմից
98-րդ նիստում, 1996թ. մայիսի 3-ին)*

Նախարարների կոմիտեն, Եվրոպայի խորհրդի կանոնադրության 15ր հոդվածի համաձայն,

շեշտելով, որ լրատվամիջոցների ազատությունը և լրագրողական ազատ և անկաշկանդ գործունեությունը խիստ կարևոր են ժողովրդավարական հասարակություններում, մասնավորապես, բնակչությանը տեղեկություններ հաղորդելու, ազատորեն կարծիքներ և գաղափարներ ձևավորելու և արտահայտելու, ինչպես նաև՝ իշխանությունների գործունեությունը վերլուծելու համար,

հաստատելով, որ լրատվամիջոցների ազատությունը և լրագրողական ազատ ու անկաշկանդ գործունեությունը պետք է հարգվեն կոնֆլիկտային և լարված իրավիճակներում, քանի որ անհավանական է հասարակության հասարակության՝ հասարակական հեղափոխություններ կայացնող բոլոր խնդիրների մասին տեղեկացված լինելու և հասարակական իշխանությունների ու ներգրավված բոլոր այլ կողմերի գործողությունները գնահատելու իրավունքը հատկապես կարևորվում է կոնֆլիկտային և լարված իրավիճակներում,

շեշտելով լրատվամիջոցների և լրագրողների նշանակալից դերը՝ կոնֆլիկտային և լարված իրավիճակներում հասարակության իրազեկելու ազգային և միջազգային օրենքների խախտման և մարդկային տառապանքի մասին, և այն փաստը, որ նրանք կարող են օգնել կանխելու հետագա բախումները,

նշելով, որ նման իրավիճակներում լրատվամիջոցների ազատությունը և լրագրողական ազատ ու անկաշկանդ գործունեությունը կարող են լրջորեն վտանգվել,

հաշվի առնելով, որ լրագրողների ֆիզիկական անվտանգության և անկախ գործունեության դեմ բռնությունները կարող են ամենատարբեր

ձևեր ընդունել՝ սկսած նրանց հաղորդակցության միջոցների հավաքական միջոցների միջոցով, կախնավորում և սպանություն,

վերահասարակելով միջազգային և եվրոպական մակարդակներում մարդու իրավունքների մասին միջազգային փաստաթղթերի, հատկապես՝ Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրի, Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների միջազգային համաձայնագրի և Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի կարևորությունը կոնֆլիկտային և լարված իրավիճակներում աշխարհը լրագրողների պաշտպանության համար,

վերահասարակելով նաև 1949 թ. օգոստոսի 12-ի Ժնևյան կոնվենցիայի Առաջին լրացուցիչ արձանագրության (ընդունված 1977թ. հունիսի 8-ին) 79-րդ հոդվածի կարևորությունը, որով նախատեսվում է, որ լրագրողները համարվում են քաղաքացիներ և ըստ այդմ էլ պետք է պաշտպանված լինեն,

համարելով, որ վերոնշյալը վերաբերում է նաև միջազգային ոչ զինված հակամարտություններին,

համոզված լինելով, որ անհրաժեշտ է վերահասարակել գոյություն ունեցող երաշխիքները, դրանք ավելի հանրամարտելի դարձնել և հասարակել, որ դրանք հարգվում են, և կոնֆլիկտային ու լարված իրավիճակներում լրագրողների պաշտպանությունն ուժեղացվում է,

շեշտելով, որ նման իրավիճակներում լրագրողների գործունեությանը ցանկացած միջամտություն պետք է լինի բացառիկ, նվազագույն և լիովին համապատասխանի մարդու իրավունքների միջազգային կազմակերպությունների առաջադրած պայմաններին,

նշելով, որ լրատվական կազմակերպությունները, մասնագիտական կառույցները և լրագրողներն իրենք կարող են նպաստել լրագրողների ֆիզիկական անվտանգության ապահովմանը՝ ձեռնարկելով ինքնապաշտպանության մի շարք միջոցներ,

համարելով, որ ի շահ սույն հանձնարարականի, «լրագրող» տերմինը պետք է ընդգրկի լրատվական միջոցների բոլոր ներկայացուցիչներին, ովքեր զբաղվում են նորությունների և տեղեկատվության հավաքմամբ, մշակմամբ և փոխանցմամբ, այդ թվում՝ օպերատորներ և լուսանկարիչներ, ինչպես նաև վարորդներ և թարգմանիչներ,

հանձնարարում է անդամ պետությունների կառավարություններին.

1. իրենց գործողություններում և քաղաքականության մեջ առաջնորդվել կոնֆլիկտային և լարված իրավիճակներում աշխարհը լրագրողների պաշտպանության՝ սույն հանձնարարականի հավելվածում ներկայացված հիմնարար սկզբունքներով, և կիրառել դրանք թե օտարերկրյա թղթակիցների և թե տեղաբնակ լրագրողների հանդեպ, առանց որևի՛ խտրականության

2. լայնորեն փարածել սույն հանձնարարականը և մասնավորապես ներկայացնել այն լրատվական կազմակերպությունների, լրագրողների, ինչպես նաև քաղաքացիական և ռազմական ղեկավար մարմինների ու շաղկապների:

Ա Շ Ր(96)4 ՆՅ ԿՕԿՅ Ռ Ռ Ի Յ ԿՇ ՆՅ Ի »ԵՑ Յ Ի

Կոնֆլիկտային և լարված իրավիճակներում լրագրողների պաշտպանության հիմնական սկզբունքները

ՊԷձԵ 1.

ԵՌ · ՌՕԿ»ՐՇ ԿՇԿՇՇՇ Յ Ի Յ Կ
Յ Կ Ի Յ Կ · ձՕՐՇ Կ Յ ձ Յ Նձձ ձձ

**Սկզբունք 1
Կանխարգելում**

1. Լրատվամիջոցները, լրագրողները և մասնագիտական կազմակերպությունները կարող են կանխարգելիչ միջոցառումներ ձեռնարկել՝ ուղղված լրագրողների ֆիզիկական անվտանգության ապահովմանը: Նախապարվությունը պետք է տրվի կոնֆլիկտային և լարված իրավիճակներում վտանգավոր առաքելությունների նախապարաստող հետևյալ միջոցառումներին.

ա) բոլոր լրագրողների գործնական նախապարաստում՝ փորձառու լրագրողների և իրավասու կազմակերպությունների՝ ոստիկանության և զինված ուժերի աջակցությամբ,

բ) «գոյարեւման ուղեցույցների» լայն փարածում,

գ) համապարաստական պաշտպանական սարքավորումների փրամադրում:

2. Մինչ այս միջոցառումների հիմնական պարաստանությունները լրատվամիջոցները, լրագրողները և մասնագիտական կազմակերպություններն են, անդամ պետությունների իշխանությունները և իրավասու մասնագիտական մարմինները պետք է համագործակցեն լրատվության և նախապարաստական աշխատանքների ապահովման հարցում:

**Սկզբունք 2
Ապահովագրում**

1. Կոնֆլիկտային և լարված իրավիճակներում աշխատող լրագրողները պետք է ապահովագրված լինեն հիվանդություններից, վնասվածքներից, արտաբնական և մահվանից: Լրագրվամիջոցները, նախքան լրագրողներին վրանգավոր առաքելությունների ուղարկելը, պետք է համոզվեն, որ նրանք ապահովագրված են: Մասնավոր կերպով աշխատող լրագրողները պետք է ինքնուրույն իրականացնեն ապահովագրական միջոցառումները:

2. Անդամ պետությունները և լրագրվամիջոցները պետք է քննարկեն վրանգավոր ծառայություններ իրականացնող լրագրողների ապահովագրության կերպ նրանց հետ կնքվող պայմանագրերի և համաձայնագրերի մեջ մտնելու հարցը:

3. Անդամ պետությունների լրագրվամիջոցները և մասնագիտական կազմակերպությունները պետք է քննեն լրագրողների և նրանց ընտանիքների համար հիմնադրամ ստեղծելու հարցը այն դեպքերում, երբ ապահովագրությունը բավարար չէ կամ ընդհանրապես գոյություն չունի:

**Սկզբունք 3
Օպերատիվ ծառայություններ (Hotline)**

1. Կարմիր խաչի միջազգային կոմիտեի (ԿԽՄԿ) կողմից ստեղծված հատուկ ծառայության դերը խիստ կարևոր է կորած լրագրողներին հայրնաբերելու գործում: Այլ կազմակերպություններ, ինչպիսին է լրագրողների միջազգային ֆեդերացիան, նույնպես արդյունավետ ծառայություններ են իրականացնում՝ ուշադրություն հրավիրելով լրագրողների ֆիզիկական անվտանգության և նրանց ազատությունների ուրանահարման դեպքերին: Լրագրվամիջոցները և մասնագիտական կազմակերպությունները պետք է քայլեր ձեռնարկեն՝ այս ծառայությունները մասնագետների շրջանում ավելի հանրամատչելի դարձնելու համար: Անդամ պետությունները պետք է աջակցեն նման նախաձեռնություններին:

2. Կոնֆլիկտային և լարված իրավիճակներում աշխատող լրագրողները կարող են ԿԽՄԿ-ի տեղական բաժանմունքների աշխատակիցներին գաղտնի կերպով տեղյակ պահել իրենց գրավելու վայրի մասին՝ այդպիսով հեշտացնելով լրագրողներին փնտրող ծառայության աշխատանքը՝ նրանց անվտանգությունն ապահովելու գործում:

Í áYýÉÇİ ï³ ŪÝ »ōÉ ñ³ Í Çŕ ĩ Ç×³ İ Y»řáĐŪ
³ BÉ³ ĩ áŌ Ēŕ · řáŌÝ»řÇ Çŕ ĩ áđYŪ»ŕŪ áō
³ BÉ³ ĩ³ Yŭ ŪÝ á³ Ū³ YŪ»řÁ

**Սկզբունք 4
Լրագրություն, տեղաշարժ և թղթակցություն**

Անդամ պետություններն ընդունում են, որ լրագրողներն իրավունք ունեն ազատորեն իրականացնել իրենց մասնագիտական գործունեությունը, որն ամրագրված է Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայով և ներառում է հետևյալը.

ա) ցանկացած անհատ, անկախ սահմաններից, իրավունք ունի տեղեկատվություն փնտրել, հաղորդել և ստանալ,

բ) ցանկացած անհատ իրավունք ունի պետության փարածքում ազատ տեղաշարժվել և իր բնակության վայրն ընտրել, ինչպես նաև բոլորն իրավունք ունեն ցանկացած երկիր լքել:

**Սկզբունք 5
Տեղեկատվության աղբյուրների գաղտնիություն**

Գիտակցելով կոնֆլիկտային և լարված իրավիճակներում աշխատող լրագրողների տեղեկատվական աղբյուրների գաղտնիության պահպանման անհրաժեշտությունը, անդամ պետությունները պետք է համոզվեն, որ այս սկզբունքը հարգվում է:

**Սկզբունք 6
Նաղորդակցության միջոցներ**

Անդամ պետությունները չպետք է սահմանափակեն լրագրողների կողմից հաղորդակցության միջոցների օգտագործումը՝ նորությունների, կարծիքների, գաղափարների և մեկնաբանությունների՝ միջազգային կամ ազգային ցանցերով հեռարձակելու համար: Նրանք չպետք է միջամտեն կամ խանգարեն նման հեռարձակումներին:

**Սկզբունք 7
Թույլատրելի սահմանափակումներ**

1. 4-6 սկզբունքներում նշված գործունեության իրավունքի և ազատության ոչ մի սահմանափակում չի թույլատրվում, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ դրանք համապատասխանում են մարդու իրավունքների կառույցների սահմանած պայմաններին: Այնուհանդերձ, ցանկացած միջամտություն պետք է.

- նախապեսված լինի օրենքով և ձևակերպվի հասկանալի լեզվով,
- հեղափոխության մարտու իրավունքների փաստաթղթերում նշված նպատակները, համաձայն մարտու իրավունքների եվրոպական դատարանի նախադեպի օրենքի, ազգային անվտանգության պահպանությունը չպետք է օգտագործվի որպես հիմք՝ ազատության և իրավունքների սահմանափակման համար,

● անհրաժեշտ լինի ժողովրդավարական հասարակությունում, այսինքն՝ համապատասխանի հասարակական ճնշող պահանջներին, հիմնավորված լինի բավարար և անհրաժեշտ պահանջներով և հեղափոխության օրինական նպատակները:

2. Պատերազմական և ժողովրդի կյանքին ու գոյությանը սպառնացող այլ իրավիճակներում պետության կողմից այս իրավունքները և ազատությունը պաշտպանելու անհրաժեշտությունից բխող միջոցառումները թույլատրելի են բացառապես այն պայմանով, որ դրանք պայմանավորված լինեն վիճակի ծայրահեղությամբ, չներառեն ռասայական, մաշկի գույնի, սեռական, լեզվական, կրոնական և այլ խտրականություն:

3. Անդամ պետությունները պետք է ձեռնպահ մնան լրացրողների դեմ սահմանափակող միջոցներ կիրառելուց, ինչպիսիք են հավաքարմագրի եր կանչումը կամ մասնագիտական գործունեության պարճատով նրանց վարումը:

Սկզբունք 7

Պաշտպանություն և օժանդակություն

1. Անդամ պետությունները պետք է կարգադրեն իրենց ռաբիկանությունը և զինված ուժերին՝ դիմելու դեպքում անհրաժեշտ օժանդակություն ցուցաբերել լրացրողներին և նրանց վերաբերվել որպես քաղաքացիների:

2. Անդամ պետությունները չպետք է լրացրողների պաշտպանությունն օգտագործեն որպես նրանց իրավունքները սահմանափակելու միջոց:

Սկզբունք 9

Ոչ մի խտրականություն

Անդամ պետությունները պետք է երաշխավորեն, որ իշխանությունները ոչ մի խտրականություն չեն ցուցաբերի լրացրողների հանդեպ, անկախ նրանից՝ նրանք օտարերկրացի են, թե քաղաքացի:

Սկզբունք 10

Պետության քարաճք մուքք գործելը

1. Անդամ պետությունները պետք է դյուրացնեն լրացրողների մուքքն իրենց քարաճքները՝ մուքքի թույլտվություն և այլ անհրաժեշտ փաստաթղթեր քարաճքելով:

2. Անդամ պետությունները պետք է դյուրացնեն նաև մասնագիտական քաղաքացիական ներկրման ու արքահանման մեխանիզմները:

Սկզբունք 11

Նավարարմագրման կարգ

Լրացրողների հավարարմագրման կարգը պետք է կիրառվի միայն բացառիկ անհրաժեշտության դեպքում և որոշակի իրավիճակներում: Եթե անհրաժեշտ փաստաթղթերն առկա են, հավարարմագրումը պետք է շնորհվի:

Անդամ պետությունները պետք է երաշխավորեն, որ.

ա) հավարարմագրումը պարզեցնում է լրացրողական գործունեությունը կոնֆլիկտային և լարված իրավիճակներում,

բ) լրացրողական գործունեությունը և ազատությունը կախման մեջ չի դրվում հավարարմագրումից,

գ) հավարարմագրումը չի օգտագործվում լրացրողի քաղաքացիական ազատությունն ու քաղաքացիականությունից օգրվելու իրավունքը սահմանափակելու նպատակով. հաշվի առնելով, որ հավարարմագրելու մերժումը կարող է մեկնաբանվել որպես այդ իրավունքների սահմանափակում, այն պետք է համապատասխանի վերոնշյալ 7-րդ սկզբունքում նշված պայմաններին,

դ) հավարարմագրի քարաճքելու դիմաց լրացրողների կողմից ոչ մի գիշում չի պահանջվում, քանի որ դա կարող է սահմանափակել նրանց իրավունքներն ու ազատությունը ավելի մեծ չափով, քան թույլատրում է 7-րդ սկզբունքը,

ե) հավարարմագրի ցանկացած մերժում, որը կարող է նշանակել լրացրողի շարժման ազատության սահմանափակում, պարճատարանված է:

ՊԷճԷ 3.

Ճ»i³ ս՚ՄձՁԱՆՁ

Սկզբունք 12

1. Անդամ պետությունները պետք է հեղաքնեն կոնֆլիկտային և լարված իրավիճակներում լրացրողների դեմ ֆիզիկական բռնությունների դեպքերը՝ ելնելով իրենց օրենսդրությունից: Նրանք պետք է աջալուրջ հեղաքեն լրացրողների, լրարվամիջոցների և մասնագիտական կազմակերպությունների հաղորդումներին, որոնք վերաբերում են նման բռնություններին, և անհրաժեշտության դեպքում ձեռնարկեն բոլոր անհրաժեշտ միջոցները:

2. Անդամ պետությունները պետք է անեն ամեն հնարավորը՝ գտնելու բռնությունների համար պատասխանատուներին, անկախ նրանից՝ դրանք ծրագրվել, քաջալերվել և կատարվել են անարևելական կազմակերպությունների անդամ անձանց, կառավարության և այլ իշխանական կառույցների համար աշխատողների, թե անհատների կողմից:

3. Անդամ պետությունները պետք է աջակցություն ցուցաբերեն քրեական հանցագործությունների հետաքննության ժամանակ՝ Եվրոպայի խորհրդի և Եվրոպական ու միջազգային այլ փաստաթղթերի համապատասխան կետերի համաձայն:

° í ñãå ³ Ը Ե áñՆáõñ
Ü³ Ե ³ ñ ñ»ñÇ Ի áÜÇi »

Նոչակագիր կոնֆլիկտային և լարված իրավիճակներում լրագրողների պաշտպանության մասին

(Ընդունվել է նախարարների կոմիտեի կողմից՝ փոխնախարարների 98-րդ նիստում, 1996թ. մայիսի 3-ին)

1. Եվրոպայի խորհրդի նախարարների կոմիտեն դաբապարտում է լրագրողների պաշտպանությունները, անհայտացումներն ու նրանց հանդեպ կիրառվող այլ բռնարարքները և դրանք համարում է բռնություն լրագրողական ազատ և անկաշկանդ գործունեության նկատմամբ:

2. Նախարարների կոմիտեն դիմում է բոլոր պետություններին, մասնավորապես՝ Եվրոպայի խորհրդի անդամ պետություններին՝ ընդունելու, որ անհատների և ընդհանրապես հասարակության հասարակական հետաքրքրություն ներկայացնող բոլոր խնդիրների մասին փնտրելիցված լինելու և հասարակական իշխանությունների ու ներգրավված բոլոր կողմերի գործողությունները գնահատելու իրավունքը հարկապես կարևորվում է կոնֆլիկտային և լարված իրավիճակներում:

3. Նախարարների կոմիտեն պաշտոնապես վերահաստատում է, որ կոնֆլիկտային և լարված իրավիճակներում աշխատող բոլոր լրագրողները, անկախ որակավորումից, գտնվում են միջազգային հումանիտար օրենքների, Մարդու իրավունքների պաշտպանության եվրոպական կոնվենցիայի լիակատար պաշտպանության ներքո:

4. Նախարարների կոմիտեն վերահաստատում է անդամ պետությունների կառավարությունների հավաքարմությունը՝ պահպանելու լրագրողների պաշտպանության առկա երաշխիքները:

5. Մամուլի ազատության միջազգային օրվա առիթով նախարարների կոմիտեն ուշադրություն է հրավիրում կոնֆլիկտային և լարված իրավիճակներում լրագրողների պաշտպանության թիվ R (96) 4 հանձնարարականի և դրան կից հիմնարար սկզբունքների վրա:

6. Նախարարների կոմիտեն գլխավոր քարտուղարության հետ միասին կքննարկի Եվրոպայի խորհրդի ներքո գործող միջոցառումների համախմբման ուղիները՝ կոնֆլիկտային և լարված իրավիճակներում լրագրողների իրավունքների և ազատության ոլորտահարման դեպքերի մասին փնտրելիքություն ստանալու և որոշակի գործողություններ ձեռնարկելու համար:

7. Նախարարների կոմիտեն այս կապակցությամբ գրնում է, որ ծայրահեղ դեպքերում գլխավոր քարտուղարությունը պետք է արագորեն անհրաժեշտ գործողություններ ձեռնարկի կոնֆլիկտային և լարված իրավիճակներում լրագրողների իրավունքների ուրնահարման վերաբերյալ տեղեկություն ստանալիս, և կոչ է անում անդամ պետություններին՝ այս հարցում համագործակցելու գլխավոր քարտուղարության հետ:

° í ñãå ³ Ů Ę áñŃáõŃ
Û³ Ę ³ ñ ñ»ñċ Ĭ áÛċĬ »
Đ³ ÝÓÝ³ ñ ñ Ĭ ³ Ý ĀċĬ R (96) 10

Û³ Ę ³ ñ ñ»ñċ Ĭ áÛċĬ »ċóª ²Ý¹ ³ Ûå »Ĭ áċĀñáĬÝ»ñċÝ

Նեոարձակման հանրային ծառայության անկախության երաշխավորման վերաբերյալ

*(Ընդունվել է նախարարների կոմիտեի կողմից
փոխնախարարների՝ 1996թ սեպտեմբերի 11-ի 573 նիստում)*

Նախարարների կոմիտեն, համաձայն Եվրոպայի խորհրդի կանոնադրության 15բ հոդվածի,

նկատի առնելով, որ Եվրոպայի խորհրդի նպատակն իր անդամների միջև առավելագույն միաբանության հասնելը, նրանց ընդհանուր ժառանգություն հանդիսացող իդեալներն ու սկզբունքները պահպանելն ու իրագործելն է,

հիշեցնելով, որ մամուլի, ներառյալ հեռարձակման անկախությունն էական է ժողովրդավարական հասարակության գործունեության համար,

շեշտելով մամուլի անկախությունը հատկապես իշխանությունների կողմից հարգելու կարևորությունը,

մտաբերելով այս առումով արտահայտվելու և տեղեկատվության ազատության մասին 1982 թ. ապրիլի 29-ի հռչակագրում Եվրոպայի խորհրդի անդամ պետությունների կառավարությունների կողմից հաստատված սկզբունքները, մասնավորապես՝ գաղափարների և կարծիքների բազմազանության արտացոլումն ապահովող անկախ ու ինքնավար հաղորդակցության միջոցների լայն ոլորտի պահանջը,

վերահաստատելով ինչպես ազգային, այնպես էլ տարածաշրջանային մակարդակում բոլորին մատչելի բազմակարծիք հաղորդակցման էական գործոն հանդիսացող և բազմակողմանի՝ տեղեկատվության, կրթության, մշակույթի և գվարճալի ծրագրերով հաղորդաշարային ծառայություն մատուցող հեռարձակման հանրային ծառայության կենսական դերը,

հիշարակելով Ջանգվածային լրավարմիջոցների քաղաքականության վերաբերյալ Եվրոպայի նախարարական 4-րդ կոնֆերանսի (Պրահա, դեկտեմբերի 7-8, 1994 թ.) մասնակից պետությունների ներկայացուցիչների կողմից հետարձակման հանրային ծառայության ապագայի, մասնավորապես՝ հետարձակման հանրային ծառայության կազմակերպությունների անկախության վերաբերյալ թիվ 1 Բանաձևի համաձայն ստանձնած պարավորությունները,

նշելով Պրահայի վերոհիշյալ բանաձևում հաստատված հետարձակման հանրային ծառայության անկախության սկզբունքների հետագա զարգացման անհրաժեշտությունը՝ Եվրոպայում քաղաքական, փոփոխական և փոփոխությունների փոփոխությունների փոփոխությունները,

համարելով, որ այս պահանջների լույսի ներքո հետարձակման հանրային ծառայության անկախությունը պետք է ազգային մակարդակում հստակ երաշխավորվի նրա գործնական բոլոր կողմերը կարգավարող դրոյթների միջոցով,

ընդգծելով հետարձակման հանրային ծառայությունում չընդգրկված անձանց կամ իշխանությունների կողմից այս դրոյթների հանդեպ հստակ հարգանք երաշխավորելու կարևորությունը,

հանձնարարում է անդամ պետությունների կառավարություններին՝

ա. իրենց ներպետական օրենքների կամ հետարձակման հանրային ծառայության կառավարման մեխանիզմների մեջ ներառել նրանց անկախությունը երաշխավորող դրոյթներ՝ համաձայն սույն հանձնարարականի հավելվածում սահմանված ուղենիշների,

բ. սույն ուղենիշները ներկայացնել հետարձակման հանրային ծառայության գործնական վերահսկող մարմինների, ինչպես նաև ծառայության ղեկավարության և անձնակազմի ուշադրությանը.

R (96) 10 ԾՅ ԿՕԿՅ թ թ ի Յ ԿՇ ՆՅ ի »ԵՅ Յ ի

Նետարձակման հանրային ծառայության անկախության երաշխավորման ուղենիշները

1. ԱԿ՝ ՆՅ Կճճ՝ 1 թճՃԱԿ՝ թ

Նետարձակման հանրային ծառայության գործունեությունը կարգավորող օրենսդրական դաշտը պետք է հստակորեն երաշխավորի նրա խմբագրական անկախությունը և ինքնավարությունը, մասնավորապես՝ այնպիսի բնագավառներում, ինչպիսիք են՝

- հաղորդումների ժամանակացույցի սահմանումը,
- հաղորդումների մրահագումն ու պարբերականությունը,
- լուրերի և լրավարական բնույթի ծրագրերի խմբագրումն ու ներկայացումը,
- ծառայության գործունեության կազմակերպումը,
- ծառայության մեջ աշխատանքի ընդունելը, աշխատանքի կազմակերպումը և աշխատակազմի ղեկավարումը,
- ապրանքների ու ծառայությունների գնումը, վարձակալումը, վաճառքը և օգտագործումը,
- ֆինանսական միջոցների կառավարումը,
- բյուջեի նախապարբերականությունն ու կարգավորումը,
- ծառայության աշխատանքին առնչվող նորմատիվ ակտերի շուրջ բանակցելը, դրանց նախապարբերականությունը և ստորագրումը,
- իրավական գործընթացներում, այդ թվում՝ երրորդ կողմի հետ հարաբերություններում, ծառայությունը ներկայացնելը:

Նետարձակման հանրային ծառայությունների և նրանց մարմինների պարականություններին և վերահսկմանը վերաբերող դրոյթները պետք է հստակ սահմանված լինեն գործող օրենսդրության շրջանակներում:

Նետարձակման հանրային ծառայության ծրագրային գործունեությունը ենթակա չէ որևէ գրաքննության: Նետարձակման հանրային ծառայության գործունեությունը չի կարող a priori վերահսկվել ծառայությունում չընդգրկված անձանց կամ մարմինների կողմից, բացառությամբ օրենքով նախատեսված հատուկ դեպքերի:

II. Ծ»é³ րՕ³ ի Ս³ Կ Ն³ Կթ ՍՇԿ՝ ի Յ é³ ԱճԱՅ Կ Օ»՝ ի Յ ի Յ թՍ³ րՍՇԿ՝ թԱ

1. Աթ ի Յ éճՃԱճՕԿ՝ թԱ

Նետարձակման հանրային ծառայության մասին գործող օրենսդրությունը պետք է սահմանի, որ միայն նրա ղեկավար մարմիններն են պարասխանաբար այդ ծառայության առօրյա գործունեության համար:

2. ի Յ թ ի Շx³ ի Ա

Նետարձակման հանրային ծառայության ղեկավար մարմինների կարգավիճակը, հատկապես դրանց անդամ դառնալու կանոնները, պետք է սահմանվեն այնպես, որ բացառեն քաղաքական կամ այլ ազդեցությունները:

Այս կանոնները պետք է, մասնավորապես, սահմանեն, որ ղեկավար մարմինների անդամները կամ անհատական կարգով այդ գործառնությունները սպանծնած անձինք, ովքեր իրենց գործառնությունները կատարում են բացառապես ի շահ հետաքրքրված հանրային ծառայության, որը ներկայացնում ու ղեկավարում են, չեն կարող`

- ձեռնարկություններում կամ լրացրվական ու հարյրավական սեկտորի այլ կազմակերպություններում ուղղակի կամ անուղղակի ձեռով կատարել գործառնություն, վճարվել կամ ունենալ շահ, որի հետևանքով կարող է հակասություն առաջանալ հետաքրքրված հանրային ծառայությունում նրանց կողմից իրականացվող ղեկավար աշխատանքի հետ:
- ընդունել որևէ լիազորագիր կամ հրահանգ որևէ անձից կամ կազմակերպությունից, բացառությամբ հետաքրքրված հանրային ծառայության վերահսկողությունն իրականացնող անձերի կամ մարմինների համար օրենքով սահմանված հատուկ դեպքերի:

3. ä ³ ñ ³ İ ³ ÝáĀĀđŸ»Ā

Օրենքով սահմանված դեպքերով դատարաններին իրենց գործունեության մասին հաշվետու լինելու գուցրնթաց, հետաքրքրված հանրային ծառայության ղեկավար մարմինները կամ անհատական կարգով այդպիսի գործառնություն սպանծնած անձինք` իրենց գործառնությունների կատարման համար հաշվետու են միայն հետաքրքրված հանրային ծառայությունը վերահսկող մարմիններին:

Իրենց պարտականությունների և պարտավորությունների խախտման համար հետաքրքրված հանրային ծառայության ղեկավար մարմինների կամ անհատական կարգով այդպիսի գործառնություն սպանծնած անձանց դեմ վերոհիշյալ վերահսկող մարմինների կողմից կայացրած յուրաքանչյուր որոշում պետք է լինի պարզաճորեն կշռադատված և իրավասու դատարաններում բողոքարկման ենթակա:

III Ð»é³ ƀ³ İ Ū³ Ý Ñ³ Ý Ā ŪŸ İ ³ é³ ĀĀŪ Ÿ İ » Ā ÑĒİ áŪ Ū³ ƀŪŸŸ»Ā

1. Ā Ā İ ³ éáĀĀđŸ»Ā

Նետաքրքրված հանրային ծառայության մասին գործող օրենսդրությունը պետք է հստակ և ճշգրիտ սահմանի նրանց վերահսկող մարմինների իրավասությունները:

Նետաքրքրված հանրային ծառայության ղեկավարությանը վերահսկող մարմինները չպետք է իրականացնեն որևէ a priori հսկողություն ծրագրերի վրա:

2. İ ³ ñ ³ İ Ÿx³ İ Ā

Նետաքրքրված հանրային ծառայության ղեկավարությանը վերահսկող մարմինների կարգավիճակը, հատկապես անդամակցությունը կարգավորող դրույթները պետք է սահմանված լինեն այնպես, որ բացառվի ղեկավար մարմինների` քաղաքական կամ այլ միջամտության վրանգի ենթարկելը:

Այս դրույթները, մասնավորապես, պետք է երաշխավորեն, որ վերահսկող մարմինների անդամները`

- նշանակվեն բաց ու բազմակարծիք եղանակով,
- միաձայնաբար ներկայացնեն հասարակության ընդամուր շահերը,
- որևէ անձից կամ մարմինից, բացի նրանցից, ում կողմից նշանակված են, չեն կարող ընդունել որևէ լիազորագիր կամ հրահանգ, բացառությամբ օրենքով սահմանված դեպքերի,
- պաշտոնում գտնվելու ընթացքում չեն կարող հեռացվել, ժամանակավոր ազատվել կամ փոխարինվել որևէ անձի կամ մարմնի կողմից, բացի նրանցից, ում կողմից նշանակված են, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ վերահսկող մարմինը պարզաճ կերպով հաստատում է, որ նրանք անկարող են իրականացնել իրենց գործառնությունները,
- չեն կարող ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն կատարել գործառնություն, վարձատրվել կամ շահ ունենալ գանգվածային լրացրվամիջոցների ոլորտին առնչվող ձեռնարկություններում կամ այլ կազմակերպություններում, որտեղ դա կարող է հանգեցնել վերահսկող մարմիններում իրենց գործառնությունների շահերի հետ բախման:

Նետաքրքրված հանրային ծառայության վերահսկող մարմինների անդամների վարձատրման դրույթները պետք է սահմանված լինեն բաց ու հստակ ձեռով այդ մարմինները ղեկավարող փաստաթղթերով:

IV. Ը»é³ ԴՕ³ Ի Ս³ Կ Ն³ ԿՐՔ ԸԿԿ
Ի ³ é³ ԱՃԱՅՅ Կ ³ ԿՕԿ³ Ի ³ ԿԱ

Նեոարձակման հանրային ծառայության աշխատակիցների աշխատանքի ընդունումը, առաջխաղացումը, տեղափոխումը, ինչպես նաև աշխատակազմի անդամների իրավունքներն ու պարտականությունները չպետք է կախման մեջ լինեն նրանց ծագումից, սեռից, կարծիքից, քաղաքական, փիլիսոփայական կամ կրոնական համոզմունքներից ու արհեստակցական միությանն անդամակցությունից:

Նեոարձակման հանրային ծառայության աշխատակազմի՝ արհեստակցական միությունների գործունեությանը մասնակցելու և գործադուլի իրավունքը պետք է երաշխավորված լինի և ենթակա օրենքով սահմանված սահմանափակումների՝ հանրային ծառայության հեռարձակման անընդհատությունը ապահովելու նպատակով կամ այլ օրինական պարճառներով:

Նեոարձակման հանրային ծառայությունը կարգավորող օրենսդրությունը պետք է հստակորեն սահմանի, որ նրա աշխատակազմը չի կարող ընդունել որևէ հրահանգ իրենց կազմակերպությանը չպատկանող անձանցից կամ մարմիններից, առանց կազմակերպության ղեկավար խորհրդի համաձայնության. դա վերահսկող մարմնի իրավասությունն է:

V. Ը»é³ ԴՕ³ Ի Ս³ Կ Ն³ ԿՐՔ ԸԿԿ
Ի ³ é³ ԱՃԱՅՅ Կ ԿՕԿ³ Կé³ Ի áԴԱ

Նեոարձակման հանրային ծառայության գործունեությունը կարգավորող դրույթները պետք է հիմնված լինեն անդամ պետությունների կողմից ընդունված սկզբունքների վրա և, անհրաժեշտության դեպքում, պետք է սրբեզվեն այնպիսի համապատասխան, ապահով և թափանցիկ ֆինանսավորման պայմաններ, որոնք կապահովեն հեռարձակման հանրային ծառայություններին իրենց առաքելության համար անհրաժեշտ միջոցներով:

Այն դեպքերում, երբ հեռարձակման հանրային ծառայության ֆինանսավորումը լիովին կամ մասամբ իրականացվում է պետական բյուջեից կատարվող կանոնավոր կամ բացառիկ հարկացումների, կամ արտոնագրի համար վճարվող վարձի հաշվին, պետք է կիրառվեն հետևյալ սկզբունքները՝

- իշխանությունների կողմից հեռարձակման հանրային ծառայության ֆինանսավորման հարցում որոշում ընդունելու լիազորությունը

չպետք է օգտագործվի կազմակերպության խմբագրային անկախության կամ ինքնուրույնության վրա ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն ազդելու նպատակով,

● հարկացումների կամ արտոնագրի համար վճարվող վարձի չափը պետք է սահմանվի շահագրգիռ հեռարձակման հանրային ծառայության հետ խորհրդակցելուց հետո՝ հաշվի առնելով նրա գործունեության հետ կապված ծախսերը և այնպես, որ ծառայությանը հնարավորություն ընձեռվի լիարժեք կերպով իրականացնելու իր առաքելությունը,

● հարկացումների կամ արտոնագրի համար վճարվող վարձի բաշխումը պետք է կատարվի այնպես, որ ապահովի հեռարձակման հանրային ծառայության գործունեության անընդհատությունը և նրան թույլ տա երկարաժամկետ ծրագրեր կազմել

● հեռարձակման հանրային ծառայության կողմից հարկացումների կամ արտոնագրի համար վճարվող վարձի օգտագործումը պետք է համապատասխանի 1 ուղենիշում հիշատակված անկախության և ինքնուրույնության սկզբունքին

● եթե հարկացումները կամ արտոնագրի վարձից ստացած եկամուտները բաշխվում են մի քանի ծառայությունների միջև, ապա դա պետք է արվի այնպես, որ հավասարապես բավարարի յուրաքանչյուր ծառայության պահանջները:

Նեոարձակման հանրային ծառայության ֆինանսական վերահսկողության դրույթները չպետք է վնասեն ծրագրեր սրբեզվելու հարցերում նրանց անկախությանը, ինչպես նշված է 1 ուղենիշում:

VI. Ը»é³ ԴՕ³ Ի Ս³ Կ Ն³ ԿՐՔ ԸԿԿ Ի ³ é³ ԱՃԱՅՅ Կ
Ի ՐՔ · ՐՔ ԸԿԿ ԿՐ Օ³ ԿՐ Ի ³ ԿáԱԱՃԱ

Նեոարձակման հանրային ծառայության մասին գործող օրենսդրական դրույթները պետք է որոշակիորեն սահմանեն, որ նա ապահովում է նորությունների ծրագրերում փաստերի ու իրադարձությունների արդարացի ներկայացումը և խրախուսում կարծիքների ազատ ձևավորումը:

Եթե հեռարձակման հանրային ծառայությունը հարկադրված լինի հեռարձակել պաշտոնական հաղորդագրություններ, հայտարարություններ կամ հաղորդումներ, իշխանությունների գործողությունների կամ որոշումների վերաբերյալ նյութեր կամ այդ իշխանություններին պրամադրել եթերային ժամանակ, ապա դրանք պետք է կատարվեն օրենքներով կամ կանոնադրությամբ սահմանված հատուկ պայմաններով:

Ամեն մի պաշտոնական հայտարարություն պետք է հստակորեն ներկայացվի որպես այդպիսին և հեռարձակվի բացառապես պատվիրող մարմնի պատասխանատվությամբ:

VII. ԹՅ Օան՝ 3 Ի օաճԱՅ Կ Կան
 Ի » Ե ԿաԵա՝ ՇՅ Կ» րՇ ՍՅ Ի ան» ԵՇ ԿաճԱՅ Կ Կ
 Ն» Եճ րՇՅ Ի ՍՅ Կ ՆՅ ԿրՇ ՍՇԿ
 ԻՅ Եճ ԱճԱՅ Կ ՆՅ ՍՅ ր

Նեռարձակման հանրային ծառայությունը պետք է հնարավորություն ունենա օգտվելու հաղորդակցության նոր տեխնոլոգիաներից և, հնարավորության դեպքում, այդպիսի տեխնոլոգիաների հիման վրա զարգացնելու նոր ծառայություններ՝ օրենքով սահմանված իր առաքելությունը անկախ ձևով իրագործելու նպատակով:

Օ Ի րաճՅ ԱՇ Ե անՆաճ
 ՍՅ ԵՅ րՇ րՇ Ի անՍՇ Կ
 ԹՅ ԿՕԿՅ րՇ րՇ ԻՅ Կ ԱՇ Կ R (97)19

ՍՅ ԵՅ րՇ րՇ Ի անՍՇ Կ ՇՅՅՅՅՅ Կ ԿՅՅՅ Կ անՍՇ Կ անՍՇ Կ անՍՇ Կ

Էլեկտրոնային լրատվամիջոցներում բռնություն ցուցադրելու վերաբերյալ

(Ընդունվել է նախարարների կոմիտեի կողմից, փոխնախարարների 425-րդ նիստում, 1989թ. ապրիլի 22-ին)

Նախարարների կոմիտեն, Եվրոպայի խորհրդի կանոնադրության 15ր հոդվածի համաձայն,

հաշվի առնելով, որ Եվրոպայի խորհրդի նպատակն իր անդամների միջև առավելագույն միաբանության հասնելը, նրանց ընդհանուր ժառանգություն հանդիսացող իդեալներն և սկզբունքները պահպանելն ու իրագործելն է,

հիշատակելով իր հավաքարմությունը խոսքի ազատության հիմնարար սկզբունքին՝ երաշխավորված Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների մասին կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածով, ինչպես նաև տեղեկատվության և գաղափարների ազատ խոսքի և մամուլի ազատության սկզբունքներին, որոնք մասնավորապես արտահայտություն են գրել ԵԽ-ի Խոսքի և տեղեկատվության ազատության մասին Նոչակագրում (ընդունված 29 ապրիլի, 1982 թ.),

հաշվի առնելով բռնություն ցուցադրելը կարգավորելու միջազգային կարևորությունը և Անդրսահմանային հեռուստատեսության մասին Եվրոպական կոնվենցիայի (1989) համապատասխան դրոյթները,

հիշատակելով, որ ՋԼՄ-ին վերաբերող Եվրոպական 4-րդ նախարարական կոնֆերանսում (Պրագա, դեկտեմբերի 7-8, 1994 թ.) ՋԼՄ-ների համար պատասխանատու նախարարները ժողովրդավարական մամուլ զարգացնելու վերաբերյալ գործանական պլան ներկայացրեցին ԵԽ Նախարարական հանձնաժողովին՝ խնդրելով «մամուլի և կարգավորող մարմինների ներկայացուցիչների հետ մշակել բռնության պատկերման հնարավոր կարգավորման ուղիներ»,

հիշատակելով, որ խոսքի ազատությունն իր հետ բերում է որոշ պարականություններ, որոնք ՋԼՄ-ները պետք է հաշվի առնեն, ու որ այդ ազատությունը հնարավոր է օրինական ուղիներով սահմանափակել՝ այս

և Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի նախադրեալ ալի հիմնարար ազատությունները պաշտպանելով,

իր մտահոգությունը հայտնելով էլեկտրոնային լրատվամիջոցներում բռնության պարկերման միտումի աճով, որը դարձել է կարևորագույն սոցիալական խնդիր,

հիշարակելով, որ բռնությունը չի կարող դիպվել որպես ցանկացած, ներառյալ անձնական հակամարտության լուծման ընդունելի միջոց,

այնուամենայնիվ ընդունելով, որ բռնությունը հասարակության առօրյա իրականության մասն է, և որ հասարակության՝ տեղյակ լինելու իրավունքը ընդգրկում է նաև արբեր տեսակի բռնության դրսևորումների մասին տեղեկարկություն,

նշելով, որ բռնությունը կարելի է պարկերել արբեր կերպ, կախված ենթարկեքարկից, որոնք կարող են արբերակվել տեղեկարկությունից մինչև զվարճանք, և որ, հարակապես վերջին դեպքում, բազմամարդ լսարան հավարկելու նպարակով բռնությունը ներկայացվում է իբրև սովորական և անգամ գովելի երևույթ,

նշելով նաև այն հանգամանքը, որ անկախ հերպայնդվող նպարակից, էլեկտրոնային լրատվամիջոցներում պարկերված բռնությունը երբեմն արդարացված չէ ենթարկեքարկով, և հասնում է անթույլարկելի, անմարդկային և նսեմացնող մակարդակի,

գիարակցելով, որ այս երևույթը կարող է վնաս հասցնել հասարակության, հարկապես՝ երիարասարդների՝ ֆիզիկական, մարվոր կամ հոգևոր զարգացմանը՝ պարճառ դառնարկով, օրինակ, տանջանքի հանդեպ անգգոնության, անպաշտպանվածության և անվարահոության զգացումի առաջացման,

հաշվի առնելով, որ ոչ բոլոր էլեկտրոնային լրատվամիջոցների դեկավարներն են գիարակցում բռնություն պարկերելու աճող վարանգր,

համարելով, որ էլեկտրոնային լրատվամիջոցների դեկավարների կողմից հերպայնդվող տնտեսական շահերը չեն կարող արդարացնել նման վարքագիծ,

համոզված լինելով, որ հասարակության արբեր հարվածները պերք է պարասխանարվություն սարանձնեն՝ էլեկտրոնային լրատվամիջոցներում բռնություն պարկերելու հարցում,

համոզված լինելով նաև, որ այդ ոլորտի բոլոր մասնագերները պերք է նման պարասխանարվություն սարանձնեն, և որ նրանց մտերցումը այդ հարցին առավել կարևոր է, և ողջունելով այդ ոլորտում արդեն արված քայլերը որոշ մասնագերների և հասարակական հարվածների կողմից,

հարկ է համարում, որ անդամ երկների կառավարությունները.

ա) էլեկտրոնային լրատվամիջոցների, կարգավորող մարմինների, կրթական համակարգի և հասարակության ուշադրությունը հրավիրեն ստորև նշված ընդհանուր ցուցումներին,

բ) կոնկրետ միջոցներ ձևարկեն ցուցումներն իրականացնելու համար,

գ) բոլոր համապարասխան միջոցներով երաշխավորեն շահագրգիռ անձանց և մարմինների կողմից այս ցուցումների իմացությունը՝ խրախուսելով դրանց ընդհանուր քնարկումը,

դ) ապահովեն ցուցումների արդունավեր կիրառումը՝ երկրի ներքին օրենսդրական դաշտում,

Նանձնարարում է Եվրոպայի խորհրդի գլխավոր քարտուղարությանը սույն հանձնարարականը փոխանցել բոլոր այն երկրների կառավարություններին, որոնք, Եվրոպայի խորհրդի անդամ չլինելով, անդամակցել են Եվրոպական մշակութային կոնվենցիային:

Բնութագիր

Սույն հանձնարարականը վերաբերում է բռնության կամավոր պարկերմանը արբեր էլեկտրոնային լրատվամիջոցներով՝ ինչպես պերական, այնպես էլ միջպերական մակարդակով: Պարկերման ինքնանպարակ բնույթը պերք է գնահարվի այս հանձնարարականին կից հավելվածում ամրագրված սկզբունքներով:

Սահմանումներ

Սույն հանձնարարականի նպարակներով՝

ա) «բռնության ինքնանպարակ պարկերում» տերմինը նշանակում է տեղեկություն, բառեր և պարկերներ, որոնց բռնություն պարկերող բնույթը չի արդարացվում ենթարկեքարկով,

բ) «էլեկտրոնային լրատվամիջոցներ» տերմինն ընդգրկում է ռադիոն և հեռուտարտեսությունը, ինտերակրիվ հեռուտարտեսություն, ինտերներ և նման ճառայություններ, և այնպիսի արտադրանք, ինչպիսիք են տեսախաղերը, կոմպակտ սկավառակները, և այլն, բացառությամբ այն մասնավոր լրատվամիջոցների, որոնք ընդհանուր հանդիսարեսի համար հասանելի չեն,

գ) «բովանդակության համար պարասխանարվություն կրող անձինք» տերմինը վերաբերում է այն ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձանց, որոնք պարասխանարվություն են կրում էլեկտրոնային լրատվամիջոցների կողմից հանդիսարեսին ներկայացվող հաղորդման, բառերի և պարկերների համար:

Ցուցումներ

Ցուցում 1.

Ընդհանուր օրենսդրական դաշտ

Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի 10 հոդվածը, ըստ Եվրոպայի մարդու իրավունքների դատարանի, պետք է ընդհանուր օրենսդրական դաշտ հանդիսանա էլեկտրոնային լրատվամիջոցներում բռնության պատկերման հարցում:

Սկզբունքորեն խոսքի ազատությունն ընդգրկում է նաև բռնություն պատկերող տեղեկություն ընդունելու և հաղորդելու իրավունքը: Այնուամենայնիվ, բռնության պատկերման որոշ դեպքեր կարող են օրենսդրորեն սահմանափակվել, հաշվի առնելով այն պարպականությունները, որոնք պարունակվում են խոսքի ազատության գաղափարում, եթե այդ սահմանափակումը թույլատրվում է օրենքով և անհրաժեշտ է ժողովրդավարական հասարակության համար:

Մասնավորապես, էլեկտրոնային լրատվամիջոցներում պատկերված բռնության դեմն առնելը կարող է նպատակ հետապնդել հարգելու մարդկային արժանապատվությունը և խոցելի խմբերի՝ երեխաների ու պատանիների պաշտպանությունը, որոնց ֆիզիկական, մտավոր և հոգեկան զարգացումը կարող է վնասվել:

Ցուցում 2.

Ոչ պետական գործիչների պատասխանատվությունը և ձեռնարկվելիք միջոցառումները

Բովանդակության համար պատասխանատվություն կրողները

Անդամ պետությունները պետք է հաշվի առնեն, որ բովանդակության համար պատասխանատու անձինք այնպիսի պարավորություններ պետք է ստանձնեն, որոնք բխում են խոսքի ազատության սկզբունքից, քանի որ այդ անձինք առաջնային պատասխանատվություն են կրում իրենց հաղորդած գաղափարների, բառերի և պատկերների համար: Մասնավորապես, էլեկտրոնային լրատվամիջոցները բռնություն պատկերող գաղափարներ, բառեր և պատկերներ տարածելիս որոշակիորեն պատասխանատու են լսարանի, հարկապես՝ դեռահասների վրա դրանց վնասակար ազդեցության համար: Նման պարավորությունների ստանձնումը լրատվամիջոցների կողմից կարող է տարբեր լինել՝ կախված լրատվամիջոցի տեսակից: Դա կարող է ներառել.

I. համապատասխան միջոցներով հանդիսատեսին նախօրոք իրազեկելը հաղորդվելիք գաղափարի, բառերի կամ պատկերի՝ բռնություն պատունակելու մասին,

II. այս բնագավառի պարպականությունները սահմանող մասնագիտական վարքագծի նորմեր մշակելը,

III. տարբեր էլեկտրոնային լրատվամիջոցների համար բովանդակությունը գնահատելու որոշակի չափանիշներ ներառող ներքին ցուցումներ ստեղծելը,

IV. ինչպես ընդհանուր, այնպես էլ բուն լրատվամիջոցի մակարդակներում համապատասխան խորհրդատվական և կարգավորիչ մեխանիզմներ ստեղծելը,

V. այլ բնագավառների՝ ծայնային և տեսաձայնային արտադրանք թողարկողների, տեսախաղեր արտադրողների, գովազդային գործակալությունների և ուրիշների հետ կնքած պայմանագրերում ինքնակարգավորման պահանջները հաշվի առնելը,

VI. ազգային, ինչպես նաև այլ երկրների կարգավորող մարմինների հետ սերտ համագործակցություն և տեղեկատվության փոխանակում հաստատելը:

Նասարակության տարբեր հատվածներ

Անդամ պետությունները պետք է ճանաչեն և հաշվի առնեն, որ հասարակության տարբեր հատվածներից յուրաքանչյուրն իր բնագավառում ունի պատասխանատվություններ: Նրանք կարող են այդ պատասխանատվությունն արտահայտել տարբեր կերպ, օրինակ՝ քարոզաշավների, կրթական համակարգի զարգացման, բռնության պատկերման հետևանքների ուսումնասիրման միջոցով:

Ինչ վերաբերում է երեխաների և պատանիների կողմից էլեկտրոնային լրատվամիջոցներից, ինչպես տանը, այնպես և դպրոցում, օգտվելուն, նրանց կողմից լրատվամիջոցներում պատկերված բռնության ընկալմանը, այստեղ ծնողներն ու մանկավարժները հատուկ դեր ունեն: Այդ դերը կարող է տարբեր ձևերով դրսևորվել, այդ թվում նաև՝

I. զարգացնելով և պահպանելով բռնության պատկերման հանդեպ քննադատական վերաբերմունքը,

II. էլեկտրոնային լրատվամիջոցները գիտակից և ընտրողական կերպով օգտագործելով, ինչպես նաև որակյալ արտադրանք և ծառայություններ պահանջելով,

III. դաստիարակչական միջոցներով խրախուսելով երեխաներին՝ զարգացնելու քննադատական վերաբերմունք,

IV. դիտարկելով ուղիներ՝ սահմանափակելու երեխաների և պատանիների կողմից բռնության դիտումը, քանի որ դա կարող է վնաս հասցնել նրանց ֆիզիկական, մտավոր կամ հոգևոր զարգացմանը:

Ցուցում 3.

Անդամ պետությունների պարտականությունները և ձեռնարկելիք միջոցառումները

Անդամ պետություններն ընդհանուր պատասխանատվություն են կրում բնակչության բարեկեցության, մարդու իրավունքների պաշտպանության և մարդու արժանապատվությունը հարգելու համար: Այնուամենայնիվ, ինչ վերաբերում է էլեկտրոնային լրատվամիջոցներում բռնություն պարկերելուն, անդամ պետությունների կառավարությունների պատասխանատվությունը երկրորդական է, քանզի առաջնային պատասխանատվությունը պարկանում է բովանդակության համար իրավասու անձանց:

Ազգային մամուլի քաղաքականություն

Անդամ պետությունները պետք է մշակեն ընդհանուր մի մոտեցում, որը կվերաբերի ընդգրկված մասնագիտական և հասարակական հարվածներին: Այդ մոտեցման նպատակը պետք է լինի՝

I. փարբեր էլեկտրոնային լրատվամիջոցների համար սքեղծել անկախ կարգավորիչ մարմիններ: Այս մարմինները պետք է ունենան համապատասխան իրավասություն և հնարավորություն՝ ազգային մակարդակում բռնության պարկերումը կարգավորելու համար,

II. հնարավորություն փայլ լրատվության այն սպառողին, որը դժգոհություն է հայտնում բռնության պարկերումից ինչպես երկրի ներսում, այնպես էլ երկրից դուրս, բողոք ներկայացնել կարգավորիչ կամ այլ իրավասու մարմիններին,

III. ռադիո- և հեռուստատեսայանների արտոնագրման կարգի մեջ ներառել որոշակի պարտավորություններ՝ բռնության պարկերման վերաբերյալ, որոնք պետք է գուգակցվեն վարչարարական միջոցառումներով, ինչպիսիք են, օրինակ, արտոնագրի դադարեցումը՝ պարտավորությունները չկատարելու դեպքում,

IV. մեթոդներ մշակել՝ բովանդակության համար պատասխանատվություն կրողների և հասարակության միջև պարտականությունների վերաբաշխումը հեշտացնելու համար,

V. գարգացնել լրատվամիջոցների կողմից բռնության պարկերման հետ կապված խնդիրների և եղած հասարակական վրանգի ըմբռումը,

VI. աջակցել լրատվամիջոցներում բռնության պարկերման երեւոյթի ուսումնասիրմանը, մասնավորապես այն տեսակետից, թե ինչպիսին են միտումները մամուլում, և ինչ հետեւանքներ ունի բռնության պարկերումը հանդիսարեսի վրա:

Միջազգային համագործակցություն

Բացի գոյություն ունեցող միջազգային պարտավորություններից և ԵՄ շրջանակներում ծավալած գործունեությունից, անդամ պետությունները պետք է բազմակողմանի համագործակցություն սկսեն նաև համապատասխան միջազգային կազմակերպությունների շրջանակներում՝ բռնության պարկերման միջազգային նշանակության վերաբերյալ ռազմավարություն մշակելու նպատակով:

Այս տեսակետից, անդամ պետությունները պետք է հեշտացնեն տեղեկատվության փոխանակումն ու համագործակցությունը իրավասու կարգավորիչ մարմինների միջև, մասնավորապես՝ բովանդակության դասակարգման և արտասահմանյան երկրներից սրացված բողոքների դիտարկման հարցում:

Օրինական միջոցներ

Երբ բովանդակության համար պատասխանատվություն կրող անձինք պարկերում են բռնություն, որը ոտնակոխ է անում մարդկային արժանապատվությունը կամ վնաս է հասցնում հանդիսարեսի, հատկապես դեռահասների, ֆիզիկական, մտավոր կամ հոգեւոր գրագացմանը, անդամ պետությունները պետք է արդյունավետ կերպով կիրառեն համապատասխան քաղաքացիական, քրեական կամ վարչարարական պարտամիջոցներ:

Այն անդամ երկրներին, որոնք դեռուս չեն միացել Անդրսահմանային հեռուստատեսության եվրոպական կոնվենցիային (1989), առաջարկվում է անդամակցել դրան: Կոնվենցիայի մասնակից պետությունները պետք է ապահովեն դրա արդյունավետ իրագործումը, հատկապես բռնությունը պարկերելու հարցում, և փարբերարար գնահատեն դրա արդյունքները: Անդամ երկրներին առաջարկվում է նաև գնահատել Նախարարների կոմիտեի բռնության, ագրեսիայի և պոռնոգրաֆիկ համարեքստ ունեցող տեսագրությունների տարածման վերաբերյալ թիվ R(89)7 Վանձնարարականի արդյունքները:

Որակյալ հաղորդումների, ծառայությունների և արտադրանքի գովազդում

Տարբեր ազգային և համաեվրոպական ձայնային և տեսաաշխատանքների արտադրության և տարածման աջակցման ծրագրերի շրջանակներում և եվրոպական մարմինների ու շահագրգիռ մասնագետների հետ սերտ համագործակցության մեջ գրկնելով՝ անդամ պետությունները պետք է գարգացնեն բռնության հետ չառնչվող որակյալ ծրագրերը, ծառայություններն և արտադրանքները, որոնք կարտացոլեն եվրոպական երկրների մշակութային հարստությունն ու բազմազանությունը:

Ֆուտուս 4.

ընդհանուր պատասխանատվությունը դաստիարակչական աշխատանքի համար

Երկրները պետք է էլեկտրոնային լրատվամիջոցների մասին դաստիարակչական աշխատանքը դիտեն որպես պատասխանատվություն, որը նրանք կհստի են հասարակության և բովանդակության համար պատասխանատու անձանց հետ: Այս դաստիարակչական աշխատանքը հարկապես արդյունավետ միջոց է՝ հանդիսարեսին օգնելու զարգացնելու բռնության պատկերման հանդեպ քննադատական վերաբերմունք և կատարել լավատեսայակ ընտրություններ:

ՃՇՐ R(97)19 ԾՅ ԿՕԿՅ ՌՅ ՌՅ ԻՅ ԿՇ ՌՅ Ի »ԵՅ Յ Ի

Չափանիշներ, որոնք պետք է հաշվի առնվեն բռնության պատկերման արդարացված լինելը որոշելիս

Էլեկտրոնային լրատվամիջոցներում բռնության պատկերման արդարացված լինելը գնահատելիս կարող են փարսաձայնություններ առաջանալ: Այս մոտեցումների բազմազանությունը պայմանավորված է մասնավորապես գնահատող անձանց կամ հաստատությունների (հեռարձակողներ, ծնողներ, գովազդատուներ, ինքնակարգավորող մարմիններ, դատարաններ, և այլն) փարքեր փարքականություններով: Այս բազմազանությունը կարտահայտվի նաև սփորելու նշված չափանիշներում:

Թեպետ սփորելու ներկայացված աղյուսակը սպառիչ չէ, այն միավորում է մի շարք ցուցանիշներ (օրինակ, ծրագրի փեսակը՝ վավերագրական թե մանկական, հեռարձակման ժամանակը, հասանելիությունը և այլն), որոնք պետք է հաշվի առնել՝ փվյալ դեպքում բռնության պատկերման արդարացվածությունը գնահատելու համար: Այդպիսով, բռնության պատկերումը կարող է արդարացված լինել փրեդեկատրվական հաղորդման մեջ, փայց ոչ ինփրակարիվ փրեսախաղի դեպքում, և այլն:

1. Հանդիսատեսը և էլեկտրոնային լրատվամիջոցի հասանելիությունը	2. Ծրագրերի տեսակը	3. Պատկերված բռնության տեսակը
<p>Պեռուստատեսություն</p> <p>հասանելի բաժանորդավճար հասանելի մասնագետների համար (բժշկական վճարովի հեռուստակայան)</p> <p>ինտերակտիվ հեռուստատեսություն (օգտագործելով տեսախաղեր, կոմպակտ սկավառակներ կամ Ինտերնետ)</p> <p>ծրագրի ժամը (մանկական/փրայմ-թայմ/կեսգիշերից հետո)</p> <p>Այլ</p> <p>Ինտերնետ վիդեո</p> <p>-ազատ մուտք</p> <p>-պայմանական մուտք (x- կարգի)</p>	<p>Պեռուստատրագրեր</p> <p>Նորություններ</p> <p>Ընթացիկ դեպքեր</p> <p>Վավերագրական ֆիլմեր, գիտական ծրագրեր, իրականություն պատկերող ծրագրեր, զվարճալի, երաժշտական տեսահոլովակներ</p> <p>խաղեր, մրցույթներ սպորտ</p> <p>կրոնական մանկական</p> <p>գեղարվեստական (ֆիլմեր, բեմադրություններ)</p> <p>զովագղներ, հեռուստախանութներ trailers</p> <p>Ռադիո ծրագրեր</p> <p>նորություններ</p> <p>ընթացիկ դեպքեր</p> <p>զվարճալի, երաժշտական սպորտ</p> <p>կրոնական</p> <p>երիտասարդական</p> <p>զովագղ</p> <p>Այլ</p> <p>տեսաձայնագրություններ</p> <p>տեսախաղեր</p> <p>մուլտիմեդիա</p>	<p>ֆիզիկական բռնություն սեռական բռնություն</p> <p>հոգեբանական բառային բռնություն</p> <p>ենթադրվող բռնություն</p> <p>սպառնալիքներ</p> <p>բռնություն որպես այդպիսին (օր.՝ ֆիզիկական ագրեսիա)</p> <p>միայն արդյունքը (օր.՝ վնասվածք կամ մահ, նյութական վնաս)</p> <p>բռնություն ու արդյունքը</p>

<p>4. Բռնության պատկերման ենթատեսուր</p> <p>տեղեկատվական կրթական</p> <p>ուշադրություն գրավող (բարեգործական)</p> <p>գեղարվեստական</p> <p>զվարճալի</p> <p>սոցիալական քննադատություն, հումոր, երգիծանք</p> <p>սենսացիոն</p> <p>ոչ միտումնավոր</p>	<p>5. Բռնություն պատկերելու ձևեր</p> <p>իրատեսական</p> <p>նատուրալիստական</p> <p>հեղոնիստական</p> <p>գեղագիտական</p> <p>ագրեսիվ</p> <p>հումք</p> <p>մեկնաբանական/դատողական</p> <p>դրական/բացասական</p> <p>(հերոսի/հակահերոսի արարքը)</p>
---	---

° í ñã³ Ɔ Ę áñÑáõñ
Ü³ Ę³ ñ ñ»ñĊ Ĭ áÜĊi»
Đ³ ÝÓÝ³ ñ ñ Ĭ³ Ý ĀĊi R (97) 20

Ü³ Ę³ ñ ñ»ñĊ Ĭ áÜĊi»Ċóª³ Ý¹³ Üã »i ááÑáõñ»ñĊÝ

Արելություն արտահայտող խոսքի վերաբերյալ

*(Ընդունվել է նախարարների կոմիտեի կողմից՝
փոխնախարարների 607-րդ նիստում, 1997թ. հոկտեմբերի 30-ին)*

Նախարարների կոմիտեն, ԵՖ կանոնադրության 15ր հոդվածի համաձայն,

հաշվի առնելով, որ Եվրոպայի խորհրդի նպատակն իր անդամների միջև առավելագույն միաբանության հասնելը, նրանց ընդհանուր ժառանգություն հանդիսացող իդեալներն ու սկզբունքները պահպանելն ու իրագործելն է,

վկայակոչելով ԵՖ անդամ պետությունների նախագահների հռչակագիրը ընդունված 1993թ. հոկտեմբերի 9-ին Վիեննայում,

վկայակոչելով, որ Վիեննայի հռչակագիրը ռասիզմի, քսենոֆոբիայի, հակասեմիտիզմի և անհարգուժողակեանության մթնոլորտի ձևավորման վերաբերյալ խոր մտախոհություն է արտահայտում և ռասայական արելություն, բռնություններ և խտրականություն հրահրող բոլոր գաղափարների և գործնական միջոցների դեմ պայքարելու պարտավորություններ է պարունակում,

վերահաստատելով արտահայտվելու և փրկակարվության ազատության սկզբունքը հարգելու իր խոր համոզմունքը, ինչպես նշված է 1982թ. ապրիլի 29-ի՝ Արտահայտվելու և փրկակարվության ազատության մասին հռչակագրում,

համաձայն Վիեննայի հռչակագրի և Զանգվածային լրատվամիջոցների քաղաքականությանը նվիրված 4-րդ եվրոպական նախարարական համաժողովում (Պրագա, դեկտեմբեր 7-8, 1994) ընդունված Ժողովրդավարական հասարակությունում լրատվամիջոցների մասին հռչակագրի, դատապարտելով ցանկացած արտահայտություն, որը հրահրում է ռասայական արելություն, քսենոֆոբիա, հակասեմիտիզմ և անհանդուրժողականության ցանկացած ձև,

նշելով, որ նման արտահայտությունները շար ավելի խորը և վրանգավոր ազդեցություն են ունենում, երբ փարսավում են լրատվամիջոցներով,

գրնելով, որ արտահայտվելու նման ձևերի դեմ պայքարն առավել կարեւորվում է հարկապես լարված իրավիճակներում և պատերազմների ու այլ զինված հակամարտությունների ժամանակ,

գրնելով, որ անրաժեշտ է անդամ պետությունների կառավարությունների համար ուղեցույցներ մշակել՝ նման արտահայտություններին արձագանքելու վերաբերյալ,

նկարի ունենալով Անդրսահմանային հեռուստատեսության մասին եվրոպական կոնվենցիայի 7-րդ հոդվածի 1-ին պարբերությունը և Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի 10 և նախադեպային օրենքի 17 հոդվածները,

նկարի ունենալով Ռասայական խտրականության վերացման մասին Միավորված ազգերի կազմակերպության կոնվենցիան և Ռասայական, ազգային և կրոնական արելության սերմանման դեմ միջոցներ ձեռնարկելու մասին նախարարների կոմիտեի թիվ 68(30) բանաձևը,

նշելով, որ ոչ բոլոր անդամ պետություններն են ստորագրել և վավերացրել այս կոնվենցիան և ընդգրկել այն իրենց ազգային օրենսդրություններում,

գիտակցելով ռասիզմի և անհանդուրժողականության դեմ պայքարը համախմբելու անրաժեշտությունը,

գիտակցելով նաև լրատվամիջոցների խմբագրական անկախությունն ու ինքնավարությունը հարգելու անրաժեշտությանը,

հանձնարարում է անդամ պետությունների կառավարություններին.

1. Նամապարասխան քայլեր ձեռնարկել արելության արտահայտությունների դեմ պայքարելու համար՝ սույն հանձնարարականում նշված սկզբունքների հիման վրա:

2. Երաշխավորել, որ այդ քայլերը երեւոյթի հանդեպ ընդհանուր մտքեցման մի մասն են կազմում:

3. Եթե մինչև այժմ չեն արել, ապա ստորագրել, վավերացնել և ազգային օրենսդրությունում կիրառել Ռասայական խտրականության վերացման մասին Միացյալ ազգերի կազմակերպության կոնվենցիան, համաձայն ռասայական, ազգային և կրոնական արելության սերմանման դեմ միջոցների ձեռնարկման մասին նախարարների կոմիտեի թիվ (68)30 բանաձևի:

4. Վերանայել իրենց ազգային օրենսդրությունը՝ երաշխավորելու, որ այն համապարասխանում է սույն հանձնարարականի հավելվածում նշված սկզբունքներին:

ÄY¹ Ñ³ ÝáõıµÝáõÄ³ · Çñ

Մտորելու նշված սկզբունքները վերաբերում են հատկապես լրացված միջոցներով փարաձվող ապրելություն արտահայտող խոսքին:

Այս հանձնարարականի նպատակներով՝ «Արելություն արտահայտող խոսք» ձևակերպման փակ պեղք է հասկանալ բոլոր այն արտահայտությունները, որոնք փարածում, հրահրում եւ արդարացնում են ռասայական արելություն, քսենոֆոբիա, հակասեմիտիզմ եւ անհանդուրժողականության բոլոր այլ ձևերը, ինչպիսիք են ագրեսիվ ազգայնականության եւ էթնոցենտրիզմի միջոցով արտահայտվող անհանդուրժողականությունը, խորականությունը փոքրամասնությունների, միգրանտների հանդեպ:

Սկզբունք 1

Անդամ պետությունների կառավարությունները, հասարակական իշխանություններն ու ազգային, ռեգիոնալ եւ տեղական կառավարման մարմինները պարտավոր են ձեռնպահ մնալ հատկապես մատուցվող փարաձվող այնպիսի ելույթներից, որոնք կարող են ընկալվել որպես արելության արտահայտություն կամ ռասայական արելության, քսենոֆոբիայի, հակասեմիտիզմի եւ անհանդուրժողականության այլ ձևերի արդարացման, փարաձման կամ քաջակերման ներգործություն ունենալ: Նման ելույթները պետք է կանխվեն կամ հրապարակայնորեն հերքվեն:

Սկզբունք 2

Անդամ պետությունների կառավարությունները պետք է ստեղծեն քաղաքացիական, քրեական օրենքներով նախատեսված իրավական դաշտ, որը իշխանությանը եւ իրավապահ մարմիններին հնարավորություն կընձեռնի պաշտպանել արտահայտվելու ազատությունը եւ անհատների իրավունքները: Մրանից ելնելով՝ անդամ պետությունների կառավարությունները պետք է ուղիներ ու միջոցներ գտնեն՝

- խթանելու եւ համակարգելու առկա օրենսդրության եւ օրենսդրական պրակտիկայի հերազոտությունները,
- վերանայելու առկա իրավական շրջանակները՝ երաշխավորելով, որ դրանք համապարասխանում են նոր լրացված միջոցներին եւ հաղորդակցական ժառանգություններին ու ցանցերին,
- մշակելու համակարգված դարասիրավական քաղաքականություն՝ հիմնված այս հանձնարարականում փրված սկզբունքների վրա,

- հնարավոր պարտաձեւերին ավելացնելու նաեւ հասարակական ժառանգության պահանջները,

- հնարավորություններ ստեղծելու արելություն արտահայտող խոսքի դեմ պայքարելու՝ քաղաքացիական օրենսդրության միջոցով, օրինակ՝ ոչ կառավարական կազմակերպություններին թույլատրել օրենքներ մշակել, որոնք կնախատեսեն փոխհատուցում արելության գոհերի համար կամ նրանց պարասխանելու իրավունք կընձեռնեն,

- լրացված միջոցներին փրամադրելու տեղեկատվություն՝ արելություն արտահայտող խոսքի վերաբերյալ օրենքի նախատեսումների մասին:

Սկզբունք 3

Անդամ պետությունների կառավարությունները պետք է երաշխավորեն, որ արտահայտվելու ազատությանը միջամտելու իրավական շրջանակները խիստ սահմանափակ են եւ կատարվում են օրենքի սահմաններում՝ օրյակերիվության սկզբունքի հիման վրա: Ավելին, համաձայն օրենքի հիմնարար պահանջի՝ արտահայտվելու ազատությանը ցանկացած միջամտություն կամ սահմանափակում պետք է ենթարկվի անկախ արդարության վերահսկմանը: Սա հատկապես կարևոր է այն դեպքերում, երբ արտահայտվելու ազատությունը պետք է գուցակցվի մարդու արժանապատվությունը հարգելու եւ ուրիշների հեղինակությունը եւ իրավունքները պաշտպանելու սկզբունքի հետ:

Սկզբունք 4

Ազգային օրենսդրությունը պետք է թույլ փա դարարաններին հաշվի առնել, որ արելություն արտահայտող խոսքի վիրավորականության չափը սահմանված է ՄԻԵԿ-ի 10-րդ հոդվածով: Սա այն դեպքն է, երբ արելություն արտահայտող խոսքը նպատակաուղղված է անարգելու Կոնվենցիայում նշված ազատություններն ու իրավունքները:

Սկզբունք 5

Ազգային օրենսդրությունը պետք է թույլատրի իրավասու դարահիրավական աբաններին հատուկ ուշադրություն դարծնել արելության արտահայտություններ ներառող դեպքերին: Նրանք, մասնավորապես, պետք է ուշադիր լինեն կասկածայի՝ արտահայտվելու ազատության իրավունքի նկատմամբ, բանի որ քրեական պարտամիջոցների կիրառումը հաճախ ազատությանը միջամտելու ձևեր է ընդունում: Արելության խոսքի համար դարասիրավող անձանց հանդեպ քրեական պարտամիջոցներ կիրառելիս իրավասու դարարանները պետք է երաշխավորեն հարգանք համասնության սկզբունքի նկատմամբ:

Սկզբունք 6

Ազգային օրենսդրությունը արելության արտահայտությունների դեպքերում պետք է հաշվի առնի լրավամիջոցների դերը արելության խոսքի յուրահատուկ ձևերը ցույց տալու, վերլուծելու և բացատրելու գործում: Ազգային օրենսդրությունը պետք է ճշգրտորեն փարբերակի արելություն արտահատուկ խոսքի հեղինակի պատասխանատվությունը և լրավամիջոցների պատասխանատվությունը, որոնք դա փարածում են՝ որպես հասարակական հերարքություն ներկայացնող լրավություն և գաղափարներ հաղորդելու իրենց առաքելության մի մաս:

Սկզբունք 7

Ազգային օրենսդրությունը պետք է հաշվի առնի այն փաստը, որ.

- ռասիզմի, քսենոֆոբիայի, հակասեմիտիզմի և անհանդուրժողականության այլ ձևերի մասին լրավությունը կարարելապես պաշտպանված է Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի առաջին պարբերությամբ և դրան կարելի է միջամտել միայն երկրորդ պարբերությամբ նախատեսված պարագաներում,
- արտահայտվելու ազատությունը սահմանափակելու անրաժեշտությունը որոշելիս ազգային իշխանությունների կողմից կիրառվող սկզբունքները պետք է համաձայնեցվեն 10-րդ հոդվածում նշված սկզբունքների հետ, ինչպես նշված է Կոնվենցիայի կառույցների նախադեպային օրենքում՝ հաշվի առնելով լրավության ոճը, բովանդակությունը և նպատակը,
- լրագրողական ազատության սկզբունքի հարգումը նաև նախատեսում է, որ դարարաններն ու հասարակական իշխանությունները իրենց փեսակերները չպետք է պարտադրեն լրավամիջոցներին:

° í ñá³ ³ Ū Ē áñÁáõñ
Ü³ Ē ³ ñ ñ»ñĴ Ĩ áÜĴi »
Đ³ ÝÓÝ³ ñ ñ Ĩ ³ Ý ĄĴi R (97)21

Ü³ Ē ³ ñ ñ»ñĴ Ĩ áÜĴi »Ĵóª ³ Ý¹ ³ Üª »i ááÁááóÝ»ñĴ

Լրավամիջոցների և հանդուրժողականության կուլտուրայի զարգացման վերարերյալ

(Ընդունվել է նախարարների կոմիտեի կողմից՝ փոխնախարարների 607-րդ նիստում, 1997թ. հոկտեմբերի 30-ին)

Նախարարների կոմիտեն, Եվրոպայի խորհրդի կանոնադրության 15բ հոդվածի համաձայն,

հաշվի առնելով, որ Եվրոպայի խորհրդի նպատակն իր անդամների միջև առավելագույն միաբանության հասնելը, նրանց ընդհանուր ժառանգություն հանդիսացող իդեալներն ու սկզբունքները պահպանելն ու իրագործելը և նրանց փնտրեսական ու սոցիալական առաջընթացը խթանելն է,

շեշտելով իր հերևոդականությունը՝ երաշխավորելու բոլոր անհատների արժանապարվության հարգումը և նրանց ազատության ու իրավունքների պահպանումն առանց որևէ խտրկանության, ինչպես օրինակ՝ սեռական, ռասայական, լեզվական, կրոնական, քաղաքական, ազգային կամ սոցիալական, ունեցվածքային և այլն,

վկայակոչելով, որ Եվրոպայի խորհրդի անդամ պետությունների նախագահներն ու կառավարությունները Վիեննայի համաժողովում (հոկտեմբեր, 1993) հայտնել են իրենց համոզմունքը, որ հանդուրժողականության սկզբունքը մշակութային փարբերությունները հարգող բաց հասարակության պահպանման երաշխիքն է Եվրոպայում,

վճռական լինելով ուժեղացնելու անհանդուրժողականության դեմ պայքարը՝ հիմք ընդունելով Վիեննայի համաժողովում ընդունված գործողությունների ծրագիրը,

ողջունելով միջազգային կազմակերպությունների, կառավարությունների, հասարակության փարբեր հարվածների և հարկապես լրավամիջոցների նախաձեռնությունները՝ ուղղված հանդուրժողականության կուլտուրայի զարգացմանը և նշելով, որ լրավամիջոցներն ավելի շարհնարավորություններ ունեն՝ առաջ մղելու այս նախաձեռնությունը,

նշելով, որ լրարվամիջոցները կարող են մեծ ավանդ ունենալ անհանդուրժողականության դեմ պայքարում, հարկապես երբ նրանք խթանում են հանդուրժողականության զարգացումը հասարակության փարբեր էթնիկ, մշակութային և կրոնական խմբերի միջև,

շեշտելով լրարվության մասնագետների և լրարվական կազմակերպությունների անկախությունն ու ինքնավարությունը՝ ըստ Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի և այս սկզբունքներին միջամտելուց խուսափելու անհրաժեշտությունը,

գտնելով, որ լրարվության մասնագետները պետք է պարբերաբար հրավիրվեն լուսաբանելու բազմաէթնիկ և բազմամշակութային կառուցվածք ունեցող անդամ պետություններում անհանդուրժողականության դեպքերը և դրա դեմ պայքարելու միջոցները,

համարելով, որ նման միջոցները կարող են արմատավորվել փարբեր մակարդակներում, ներառյալ լրագրության դպրոցները և լրարվական կազմակերպությունները,

համարելով նաև, որ այդ միջոցառումների հաջողությունը զգալիորեն պայմանավորված է լրարվական հարվածի ամենափարբեր մասնագետների՝ մասնավորապես լրարվամիջոցների սեփականատերերի, կառավարիչների, խմբագիրների, ծրագրեր ստեղծողների, լրագրողների և գովազդային գործակալների ներգրավմամբ,

վկայակոչելով Ներգաղթողների, ազգային փոքրամասնությունների և մամուլի վերաբերյալ խորհրդարանական վեհաժողովի թիվ 1277 հանձնարարականը (1995 թ.),

հանձնարարում է անդամ պետություններին.

1. սույն հանձնարարականի հավելվածում փրված գործողությունների մասին իրազեկել հետևյալ խմբերին.

- մամուլի, ռադիոյի և հեռուստատեսության կառույցներ, ինչպես նաև արդի հաղորդակցման և գովազդային ծառայություններ,

- այս հարվածների լրարվական մասնագիտական կառույցների ներկայացուցչական մարմիններ,

- այս հարվածների կարգավորող և ինքնակարգավորող մարմիններ,

- լրագրության դպրոցներ և նախապարաստական հիմնարկներ:

2. Քննել սույն հանձնարարականի խնդիրների իրագործման աջակցություն ակնկալող ցանկացած դիմում և դրական լուծում փալ դրան:

Բովանդակություն

Ներքոշարադրյալ միջոցառումները միտված են ուշադրություն հրավիրելու հանդուրժողականության կուլտուրայի զարգացմանը նպաստող գործնական օրինակների վրա:

Նանդուրժողականության կուլտուրայի զարգացմանը նպաստող գործնական միջոցառումներ

1. Ուսուցում

Նախնական ուսուցում

Լրագրության դպրոցները և այլ հիմնարկներ պետք է իրենց դասուցուցակներում ընդգրկեն մասնագիտական կարողությունները զարգացնող հարուկ դասընթացներ՝ ուշադրություն դարձնելով.

- լրարվամիջոցների ներգրավմանը բազմաէթնիկ, բազմամշակութային հասարակությունների կյանքում,

- այն ավանդին, որ կարող են ունենալ լրարվամիջոցները փարբեր էթնիկ, մշակութային և կրոնական համայնքների միջև փոխըմբռնման հաստատման գործում:

Ներսագու ուսուցում

Լրարվական կառույցները պետք է իրենց բոլոր մասնագետների համար դրսում սովորելու հնարավորություն ստեղծեն:

2. Լրարվական կառույցներ

Անհանդուրժողականության խնդիրը պետք է բարձրացվի թե հասարակության և թե լրարվական կառույցների կողմից: Լրարվական մասնագիտական կառույցների փորձը ցույց է փալխս, որ դրանցում պետք է հարկապես՝

- վավերագրորեն շարադրել ռասիզմի և անհանդուրժողականության փաստերը,

- անաչառ պարկերել համայնքների միջև լարված իրավիճակները,

- խուսափել հրապարակումներում և ծրագրային ծառայություններում մշակութային, էթնիկ կամ կրոնական համայնքների անդամներին նսնացնող սրերևոփիպային նկարագրություններից,

- անհատական վարքը նկարագրելիս անտեղի չկապել այն նման համայնքներին անհատի անդամակցությանը,

- մշակութային, էթնիկ եւ կրոնական համայնքները պարկերել հավասարակշռված եւ անկողմնակալ սկզբունքով՝ արտացոլելով այդ համայնքների փոփոխությունն ու հետանկարները,

- հասարակությանը զգոն պահել անհանդուրժողականության հետևանքների հանդեպ,

- խորացնել հասարակության կողմից փոփոխությունների ըմբռնումն ու ճիշտ գնահատումը,

- վիճարկել հարցազրույցների, ելույթների, բանավիճային ծրագրերի եւ այլնի ընթացքում խոսնակների անհանդուրժողական արտահայտությունները,

- քննել փոփոխության աղբյուրի ազդեցությունը հաղորդման վրա,

- քննել լրատվական կառույցների աշխատակիցների բազմազանությունը եւ որքանով է այն համապատասխանում ընթերցողների, ունկնդիրների կամ հեռուստադիտողների բազմաէթնիկ, բազմամշակութային բնույթին:

3. Լրատվության մասնագետների ներկայացուցչական մարմիններ

Լրատվության մասնագետների ամենափոքր շրջանակների ներկայացուցչական մարմինները կարող են հանդուրժողականության կուլտուրայի զարգացման նպատակով գործողությունների ծրագրեր կամ գործնական նախաձեռնություններ մշակել:

4. Վարքագծի կանոններ

Այս նախաձեռնությունները եւ միջոցառումները կարող են իրականացվել փոքր լրատվական հարվածների մշակած վարքագծի կանոնների հիման վրա, որոնք բարձրացնում են խորհրդակցության եւ անհանդուրժողականության խնդիրները՝ խրախուսելով լրատվության մասնագետներին՝ լուրջ ավանդ ներդնելու փոփոխությունների կրոնական, էթնիկ եւ մշակութային խմբերի միջև հանդուրժողականության եւ փոխըմբռնման մթնոլորտի ձևավորման գործում:

5. Նեոարձակում

Նեոարձակման հանրային ծառայությունները հատուկ պարտավորություններ ունեն փոխըմբռնման եւ հանդուրժողականության կուլտուրա զարգացնելու գործում, իսկ հեռարձակվող լրատվամիջոցներն ընդհանրապես լուրջ ուժ են անհանդուրժողականության դեմ պայքարի մթնոլորտի ձևավորելու համար: Նրանք կարող են հետևել այն հեռարձակողների օրինակին, ովքեր.

- անհատների, խմբերի եւ համայնքների ինտեգրացմանը նպաստող համապատասխան ծրագրեր են պատրաստում, մանավանդ ամենադիպլոմ ժամերին, ինչպես նաեւ եթերաժամեր են փոփոխություն փոփոխել էթնիկ, կրոնական եւ այլ համայնքներին,

- ունեն բազմամշակութային մոտեցում, խուսափում են այնպիսի ծրագրերից, որոնք հասարակությունը ներկայացնում են միամշակութային (մոնոմշակութային) եւ միալեզվական փոփոխությունից,

- միջոցներ են ձեռնարկում՝ փոփոխություններ ազգային եւ եվրոպական մակարդակներում ցուցադրելու ծրագրային նյութեր, որոնք հասարակական կարծիքն ուղղորդում են ընդդեմ անհանդուրժողականության կամ նպաստում են բազմաէթնիկ եւ բազմամշակութային հասարակություններում միջհամայնքային հարաբերությունների սերտացմանը:

6. Գովազդ

Չնայած հասարակության բազմաէթնիկ եւ բազմամշակութային բնույթն արդեն իսկ արտացոլված է մի շարք կոմերցիոն գովազդներում եւ չնայած որոշ գովազդողներ արդեն ջանում են գովազդներում ներկայացնել մշակութային, կրոնական եւ էթնիկ փոփոխությունների դրական կողմերը, այնուամենայնիվ, ներքոշարադրյալ միջոցները կարող են կիրառվել շահագրգիռ խմբերի կողմից:

Որոշ երկրներում գովազդային ծառայությունների կողմից մշակվել են վարքագծի կանոններ, որոնք արգելում են ռասայական, մաշկի գույնի, ազգային եւ այլ խորհրդանշանների պարկերում:

Որոշ լրատվական կառույցներ մերժում են այնպիսի գովազդների փոփոխությունը, որոնք պարունակում են մշակութային, կրոնական կամ էթնիկ փոփոխությունների բացասական երանգներ:

Որոշ հանրային եւ մասնավոր կազմակերպություններ անցկացնում են հանդուրժողականություն քարոզող գովազդային արշավներ: Լրատվամիջոցները կարող են նման գովազդների փոփոխման հարցում համագործակցության հրավիրվել:

° í ñãá ³ Ȫ Ę áñÑáõñ
Û³ Ę³ ñ ñ»ñĊ Ĭ áÛĊi»
Ď³ ÝÓÝ³ ñ ñ Ĭ³ Ý ĀĊi R (99)1

Û³ Ę³ ñ ñ»ñĊ Ĭ áÛĊi»Ċóª³ Ý¹³ Ûá »i ááñáóÝ»ñĊÝ

Լրավամիջոցներում բազմակարծությանն աջակցելու միջոցների վերաբերյալ

(Ընդունված է նախարարների կոմիտեի կողմից փոխնախարարների՝ 1999թ հունվարի 19-ի 656 նիստում)

Նախարարների կոմիտեն, համաձայն Եվրոպայի խորհրդի Կանոնադրության 15բ հոդվածի,

շեշտելով հարկապես տեղեկատվության բնագավառում բազմակարծիք բովանդակությամբ լրավամիջոցների մարջնկության կարևորությունը անհարների համար,

շեշտելով նաև, որ լրավամիջոցները, մասնավորապես՝ հեռարձակման հանրային ծառայությունները, հասարակության փարբեր խմբերին, ներառյալ՝ լեզվական, սոցիալական, տնտեսական, մշակութային կամ քաղաքական փոքրամասնություններին, պետք է հնարավորություն ընձեռեն ինքնարտահայտվելու,

նշելով, որ ազգային, տարածաշրջանային և տեղական մակարդակներում ինքնավար և անկախ բազմապեսակ լրավամիջոցների գոյությունն ամրապնդում է բազմակարծությունը և ժողովրդավարությունը,

վկայակոչելով, որ լրավամիջոցների քաղաքական և մշակութային բազմազանությունը կարևոր է բազմակարծության զարգացման համար,

շեշտելով, որ պետությունները պետք է քաջալերեն քաղաքական և մշակութային բազմակարծությունը՝ համապատասխանեցնելով լրավամիջոցների նկատմամբ իրենց քաղաքականությունը Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի դրույթներին և հարգելով լրավամիջոցների անկախության սկզբունքը,

ընդունելով անդամ պետությունների՝ լրավամիջոցների բազմակարծությանն աջակցելուն ուղղված ջանքերի ցանկալիությունը, անհրաժեշտության դեպքում նաև՝ եվրոպական մակարդակով,

ընդունելով միաժամանակ, որ Եվրոպայում լրավամիջոցների բազմակարծությունը կարգավորող առկա դաշտի հնարավոր թերությունը բացառապես ավանդական լրավամիջոցների վրա կենտրոնանալու միտումն է,

նշելով, որ նոր տեխնոլոգիաների ու ծառայությունների ոլորտում արդեն կան որոշ խոչընդոտներ, ինչպիսին է օրինակ թվային հեռուստատեսային ծառայությունների պայմանական մուտքի հսկողությունը,

նշելով նաև, որ գերակա դիրքի հաստատման և լրավամիջոցների բեռնացման միտումները կարող են զարգանալ հեռարձակման, հեռահաղորդակցության և համակարգչային սեկտորների տեխնոլոգիական միացման հետևանքով,

իրազեկ լինելով, որ հաղորդակցության նոր միջոցների, ինչպիսին է Ինտերնետը, և նոր ծառայությունների զարգացման ակտիվ մոնիտորինգը անհրաժեշտ է գնահատելու համար այս բնագավառում գործարարության նոր ռազմավարությունների ազդեցությունը բազմակարծության վրա,

համոզված լինելով, որ լրավամիջոցների, հաղորդակցության նոր ծառայությունների բովանդակության հսկողության թափանցիկությունը կարող է նպաստել բազմակարծիք լրավամիջոցների դաշտի գոյությանը,

հիշեցնելով նորությունների խմբագրությունների խմբագրական անկախության կարևորությունը,

նշելով, որ Եվրոպական լրավակային միջոցները զարգացնելու անհրաժեշտության հետ մեկտեղ պետք է հաշվի առնել նաև դրանց ազդեցությունը մշակութային և հասարակական արժեքների վրա,

հիշեցնելով Եվրոպայի խորհրդի կողմից լրավամիջոցների բազմակարծությունը երաշխավորելու նպատակով անդամ պետություններին նախկինում արդեն տրված ուղեցույցները, մասնավորապես՝ Ջանգվածային լրավամիջոցների քաղաքականության վերաբերյալ նախարարական 3-րդ, 4-րդ և 5-րդ կոնֆերանսներում (Կիպրոս, հոկտեմբեր 1991, Պրահա, դեկտեմբեր 1994 և Սալոնիկ, դեկտեմբեր 1997) վավերացված հռչակագրերում և բանաձևերում տեղ գրած սկզբունքները և նախարարների հանձնաժողովի՝ լրավամիջոցների թափանցիկությանը աջակցող միջոցների վերաբերյալ թիվ R (96)10 հանձնարարականը,

հիշեցնելով նաև Անդրսահմանային հեռուստատեսության մասին եվրոպական կոնվենցիայի լրացուցիչ արձանագրության մեջ լրավամիջոցների բազմակարծության մասին տեղ գրած դրույթները,

նկարի առնելով լրավամիջոցների համակենտրոնացման և բազմակարծության ոլորտում Եվրոպական միության և այլ միջազգային կազմակերպությունների շրջանակներում կատարված աշխատանքը,

հանձնարարում է անդամ պետությունների կառավարություններին.

I. քննել սույն հանձնարարականի հավելվածում ներկայացվող միջոցները և անհրաժեշտության դեպքում ուսումնասիրել ներքին օրենսդրության մեջ ու պրակտիկայում դրանց կիրառման հնարավորությունը՝ լրավամիջոցների բազմակարծությանն աջակցելու փասանկյունից,

II. մշտապես գնահատել բազմակարծության և (կամ) հակահամակենտրոնացման մեխանիզմներին աջակցելու իրենց միջոցառումների արդյունավետությունը և քննել դրանք վերանայելու անհրաժեշտությունը՝ լրավամիջոցների ոլորտում փոփոխական և փոխանորդական զարգացումների փասանկյունից:

Â Ğ R(99) 1 Ñ³ ÝÓÝ³ ã ã İ³ ÝÇ Ñ³ í »Ē³ İ³

Ē³ İ³ ÜÇçáóÝ»řÇ µ³ ¼J³ İ³ ř áĀĤđŸÁ
Ē Ā³ ÝáŌ ÜÇçáóÝ»ñ

I. ê»÷³ İ³ ÝáĀŪ Ýİ³ ã³ í ářáŌ.
Ñ»é³ řŌ³ İ áŌ»Ō³ ŪáĒ

Անդամ պետությունները պետք է հաշվի առնեն այնպիսի նոր օրենսդրության ընդունման հնարավորությունը, որն ուղղված կլինի ազգային, փորձաշրջանային և փրկական մակարդակներում լրավամիջոցների բազմակարծությունը վրանգելու հնարավորությունը կանխարգելելու կամ հակակշռելու նպատակին:

Անդամ պետությունները պետք է ուսումնասիրեն իրենց օրենսդրության մեջ կամ թույլտվության, արտոնագրման և համանման ընթացակարգերում այնպիսի դրույթներ սահմանելու հնարավորությունը, որոնք կկարգավորեն մեկ առևտրային ընկերության կամ խմբի հնարավոր ազդեցությունը մեկ կամ մի քանի լրավակայան սեկտորների վրա: Նման դրույթները կարող են հանգել, օրինակ, հանդիսատեսների առավելագույն քանակի բաժանման կամ էլ հիմնված լինել լրավամիջոցների առևտրային ընկերությունների եկամտի (շրջանառության) վրա: Առևտրային լրավամիջոցներում կապիտալի մասնաբաժինների սահմանափակումները նույնպես կարող են նկատի առնվել: Եթե սահմանափակումներ են կիրառվում, ապա անդամ պետությունները պետք է նկատի առնեն լրավամիջոցների շուկայի մասշտաբները և դրանում առկա ռեսուրսների մակարդակը: Այն ընկերություններին, որոնք համապատաս-

խան շուկայում հասել են թույլատրելի մակարդակի, չպետք է շնորհվի փոխյալ շուկայում լրացուցիչ հեռարձակման արտոնագիր:

Այս միջոցներից բացի, մասնավոր հեռարձակողների արտոնագրման համար պարասխանատու ազգային մարմինները իրենց առաքելությունը իրականացնելու համար պետք է առանձնահատուկ ուշադրություն դարձնեն լրավամիջոցներում բազմակարծության աջակցությանը:

Անդամ պետությունները կարող են նկատի առնել այնպիսի հատուկ մարմինների սրեղծման հնարավորությունը, որոնք լիազորված կլինեն գործել լրավամիջոցների բազմակարծությանը սպառնացող միավորումների դեմ կամ հեռարձակման սեկտորը կարգավորող մարմիններին փայ նման լիազորություններ: Այն դեպքում, եթե անդամ պետություններն այս միջոցները նպատակահարմար չեն համարում, մրցակցության ընդհանուր մարմինները լրավամիջոցների սեկտորում միավորումները կամ էլ այլ համակենտրոնացման գործողությունները ուսումնասիրելիս պետք է հատուկ ուշադրություն դարձնեն լրավամիջոցների բազմակարծությանը:

Անդամ պետությունները պետք է նկատի առնեն հատուկ միջոցների ընդունումն այնպիսի, որպեսզի ուղղահայաց ինֆրագրային, այն է՝ արտադրանքի, հեռարձակման, մարակարարման և դրանց հետ կապված գործողությունների առանցքային փորձերի վերահսկողությունը մեկ ընկերության կամ խմբի կողմից, կարող է վնասակար լինել բազմակարծության համար:

II. Đ³ Ōáñ³ İ óáĀŪ Ý Ýáñ
İ »Ē³ ÝáĒá. Ç³ Ý»ñ»Ōİ³ é³ ŪĀĤđŸÁ»ñ

1. AY¹ Ñ³ ÝáŌēİ ¼ááŸŪ

Անդամ պետությունները պետք է հետևեն նոր լրավամիջոցների զարգացմանը, անհրաժեշտության դեպքում միջոցներ ձեռնարկելով աջակցելու լրավամիջոցների բազմակարծությանը, ինչպես նաև ապահովելու ծառայության և բովանդակության համար պարասխանատուների ցանցերից օգտվելու հավասար հնարավորությունը և երաշխավորելու հասարակության համար հաղորդակցության նոր ծառայությունների մատչելիությունը:

2. $\tilde{A} \acute{I} 3 \text{ } \tilde{U} \text{C} \acute{Y} \tilde{N} \text{e} 3 \text{ } \tilde{r} \text{O} 3 \text{ } \acute{I} \text{ } \tilde{U} 3 \text{ } \acute{Y} \tilde{A}$ $\acute{I} \text{ } \text{»} \tilde{r} \text{ } \mu \text{»} \tilde{r} \tilde{a} \text{O} \text{e} \acute{I} \text{ } \frac{1}{2} \mu \tilde{a} \text{O} \acute{Y} \text{»} \tilde{n}$

Նեոահաղորդակցության սեկտորի ընդարձակման պայմաններում թվային համակարգի անցնելիս, անդամ պետությունները, հաճախակա- նությունների վերաբաշխման ընթացքում պետք է հաշվի առնեն հեռար- ձակման սեկտորի շահերը՝ նկատի առնելով նրա ավանդը քաղաքական ու մշակութային բազմակարծության ապահովման գործում:

Անդամ պետությունները պետք է քննարկեն թվային հեռարձակման համար կարևոր համակարգերին և ծառայություններին արդար, թա- փանցիկ և ոչ խտրական մուտքի այնպիսի կանոններ մշակելու հնարա- վորությունը, որոնք կապահովեն հիմնական ուղղություն րվող համա- կարգերի անկողմնակալությունը և կարգավորող մարմիններին կարտո- նեն չարաշահումները կանխելու լիազորություններով:

Այս միջոցներից բացի, անդամ պետությունները պետք է ուսումնասի- րեն թվային հեռարձակման ընդհանուր չափանիշներ սահմանելու նպա- րակահարմարությունը և ցանկալիությունը: Ավելին, հաշվի առնելով, որ փոխնիկական համակարգերի փոխշահագործումը կարող է ավելացնել հանդիսատեսի ընդհանուր հնարավորությունը և մուտքի գնային մար- չելիությունը, անդամ պետությունները պետք է ջանան հասնել թվային ապակողավորող սարքերի առավելագույն համարելիություն:

III. $\tilde{E} \tilde{r} \text{ } \acute{I} \text{ } 3 \text{ } \tilde{U} \text{C} \acute{c} \tilde{a} \text{O} \acute{Y} \text{»} \tilde{r} \text{C} \text{ } \mu \tilde{a} \acute{I} \text{ } 3 \text{ } \acute{Y} \text{ } 1 \text{ } 3 \text{ } \acute{I} \text{ } \tilde{a} \tilde{O} \tilde{A} \tilde{U} \tilde{O} \acute{Y} \tilde{A}$

1. $\tilde{A} \acute{Y} \text{ } \tilde{N} 3 \text{ } \acute{Y} \tilde{a} \text{O} \tilde{e} \acute{I} \text{ } \frac{1}{2} \mu \tilde{a} \text{O} \acute{Y} \tilde{u}$

Անդամ պետությունները պետք է քննարկեն փոխարևր քաղաքական ու մշակութային տեսակետներ արտացոլող բովանդակությամբ լրատվա- միջոցների ամբողջ բազմազանությունը հասարակությանը մատչելի դարձնելու հնարավոր ուղիները՝ նկատի ունենալով լրատվամիջոցների խմբագրական անկախությունը երաշխավորելու կարևորությունը, ինչ- պես նաև՝ այն դերը, որը կարող են ունենալ լրատվամիջոցների կողմից կամավոր կերպով ձեռնարկվող միջոցները:

2. $\tilde{D} \text{»} \text{e} 3 \text{ } \tilde{r} \text{O} 3 \text{ } \acute{I} \text{ } \tilde{U} 3 \text{ } \acute{Y} \text{e} \text{»} \acute{I} \text{ } \tilde{a} \tilde{n}$

Անդամ պետությունները պետք է քննարկեն այնպիսի միջոցներ կի- րառելու հնարավորությունը, որոնք կաջակցեն հեռարձակող կազմակեր- պությունների կողմից ամենաարթեր բովանդակությամբ ծրագրերի

պատրաստմանը: Օրինակ, հեռարձակման արտոնագրերում կարող է պահանջվել, որ հեռարձակողներն ապահովեն սեփական հաղորդումնե- րի, մասնավորապես նորությունների և ընթացիկ իրադարձությունների ծրագրերի որոշակի քանակություն:

Ավելին, որոշ հանգամանքներում, ինչպես օրինակ որոշակի ոլորտում հեռարձակողի գերակշիռ դիրքի պայմաններում, անդամ պետություննե- րը պետք է նախատեսեն հաճախականության բաժանման միջոցառում- ներ՝ այլ հեռարձակողներին եթերային ալիքներ մուտք գործելու հնարա- վորություն ընձեռելու համար:

Անդամ պետությունները պետք է քննեն բազմակարծիք ռադիո և հե- ռուստրատեսային դաշտի ապահովմանն ուղղված կանոնների մշակումը՝ մասնավորապես երաշխավորելով, որ ցանցավորումը, որի միջոցով կա- րարվում է ծրագրերի և նման ծառայությունների նախապատրաստումը, չի վրանգում բազմակարծությունը:

3. $\text{O} 3 \text{ } \tilde{U} \tilde{a} \text{O} \tilde{C} \text{e} \text{»} \acute{I} \text{ } \tilde{a} \tilde{n}$

Անդամ պետությունները պետք է երաշխավորեն տեղեկատվական աղբյուրների բազմազանությունը՝ մամուլի միջոցների բազմակարծու- թյունն ապահովելու նպատակով:

IV. $\text{e} \text{»} \div \text{ } 3 \text{ } \acute{I} \text{ } 3 \text{ } \acute{Y} \text{ } 3 \text{ } \acute{I} \text{ } \text{C} \tilde{r} \tilde{a} \tilde{O} \tilde{A} \tilde{U} \tilde{O} \acute{Y} \text{ »} \tilde{o}$ $\tilde{E} \text{ } \tilde{U} \mu 3 \text{ } \cdot \tilde{r} \tilde{ } \text{ } 3 \text{ } \acute{Y} \text{ } \tilde{a} \text{ } 3 \text{ } \acute{I} \text{ } 3 \text{ } \text{e} \tilde{E} \text{ } 3 \text{ } \acute{Y} \text{ } 3 \text{ } \acute{I} \text{ } \tilde{a} \tilde{O} \tilde{A} \tilde{U} \tilde{O} \acute{Y}$

Անդամ պետությունները պետք է խրախուսեն լրատվամիջոցներին՝ կամավոր կերպով ամրապնդելու խմբագրական և լրագրողական ան- կախությունը՝ խմբագրական կանոնադրությունների կամ այլ ինքնակար- գավորման միջոցների սրելով մամուլը:

V. $\tilde{D} \text{»} \text{e} 3 \text{ } \tilde{r} \text{O} 3 \text{ } \acute{I} \text{ } \tilde{U} 3 \text{ } \acute{Y} \text{ } \tilde{N} 3 \text{ } \acute{Y} \tilde{r} \text{ } \text{C} \tilde{Y} \text{ } \acute{I} \text{ } 3 \text{ } \text{e} 3 \text{ } \tilde{U} \tilde{a} \tilde{O} \tilde{A} \tilde{U} \tilde{O} \acute{Y}$

Անդամ պետությունները պետք է պահպանեն հեռարձակման հան- րային ծառայությունը և հնարավորություն րան նրան զարգանալու՝ օգտվելով հաղորդակցության նոր տեխնոլոգիաներից ու ծառայություն- ներից:

Անդամ պետությունները պետք է ուսումնասիրեն հանրային հեռար- ձակման կազմակերպությունների հասարակայնության հետ խորհրդապ- վորություններ անցկացնելու ձևերի զարգացման ուղիները, որոնք կարող են ներառել խորհրդակցական ծրագրի կոմիտեների սրելով մամուլը իրենց

ծրագրային քաղաքականության մեջ հասարակության փոփոխությունները խմբերի կարիքներին և պահանջներին անդրադառնալու նպատակով:

Անդամ պետությունները պետք է սահմանեն հանրային հեռարձակողների համապատասխան և ապահով ֆինանսավորման ձևերը, որոնք կարող են ներառել հասարակական ֆինանսավորում և առևտրային եկամուտներ:

Թվայնացման (դիգիթիզացիայի) հեռանկարի պայմաններում անդամ պետությունները պետք է նկատի ունենան «կապարման համար պարպաղի» կանոնների պահպանումը կարելի է ցանցերի համար: Նմանապիսի կանոնները անհրաժեշտության դեպքում կարող են նախատեսվել նաև փոքրամասն և հաղորդման այլ միջոցների համար:

VI. Ե՞՞ Ի՞՞ 3 ՍՇՇՁՁՁ»ՐՇՇ 3 ՇՇ Ի՞՞ 3 Ե՞՞ ՍՇՇՁՁՁ»Ր

Անդամ պետությունները պետք է քննարկեն լրատվամիջոցների բազմակարծությունն ու բազմազանությունը խթանելու նպատակով ուղղակի կամ անուղղակի ֆինանսական աջակցության համակարգ ներդնելու հնարավորությունը, մասնավորապես փոքրամասնության և տեղական մակարդակներով: Ազգային փոքրամասնությունների լեզուներով փոխադրվող կամ հեռարձակվող լրատվամիջոցների ֆինանսավորումը նույնպես կարող է քննարկվել:

Լրատվամիջոցների բազմակարծության համար կարևոր նշանակություն ունեցող տեսաշարային, ձայնային և այլ նյութերի ստեղծմանը, արտադրությանը և առաքմանն աջակցելու միջոցներից բացի, անդամ պետությունները կարող են ուսումնասիրել դժվարությունների հանդիպող, հարկադրված կառուցվածքային կամ տեխնոլոգիական փոփոխություններ կատարող, կամ նոր ստեղծվող լրատվամիջոցներին ու մասնույի միավորներին աջակցելու միջոցները:

Չբացառելով մրցակցության պայմանները՝ վերոհիշյալ աջակցության միջոցներից յուրաքանչյուրը պետք է շնորհվի օբյեկտիվ և ոչ-կուսակցական չափանիշի հիման վրա՝ թափանցիկ ընթացակարգով, որը ենթակա է անկախ վերահսկողության: Աջակցություն շնորհելու պայմանները պետք է պարբերաբար վերանայվեն՝ խուսափելու համար լրատվամիջոցների համակենտրոնացման որևէ գործընթաց կամ աջակցությունից օգտվող ձեռնարկությունների չափազանց հարստացումն ակամա քաջալերելուց:

VII. ՂՇՇ 3 Ի՞՞ 3 Կ՞՞ Ն»՞՞ 3 Կ՞՞ ՆՁՁՁ

Անդամ պետությունները պետք է աջակցեն լրատվամիջոցների համակենտրոնացման և բազմակարծության ոլորտում գիտական հետազոտություններին և ուսումնասիրություններին, հատկապես, երբ դրանք նվիրված են նոր տեխնոլոգիաների և ծառայությունների ազդեցությանը:

° í ñáá ³ Ŭ Ę áñÁáōī
Ŭ³ Ę ³ ñ ñ»ñĊ Ĭ áŬĊī »
Đ ŸÓŸ³ ñ ñ Ĭ ³ Ÿ ĀŬ R (99)14

Ŭ³ Ę ³ ñ ñ»ñĊ Ĭ áŬĊī »Ŭ³ ³ Ÿ¹ ³ Ŭ á »ī áāĬāōŸ»ñĊŸ

Նեոսահաղորդակցության եւ փրկելակարգական նոր միջոցների ոլորտում հանրային ծառայություն սպեղծելու վերաբերյալ

(Ընդունվել է նախարարների կոմիտեի կողմից՝ փոխնախարարների 678-րդ նիստում, 1999 թ. սեպտեմբերի 9-ին)

Նախարարների կոմիտեն՝ Եվրոպայի խորհրդի կանոնադրության 15ր հոդվածի համաձայն,

հաշվի առնելով, որ Եվրոպայի խորհրդի նպատակն իր անդամների միջև առավելագույն միաբանության հասնելը, նրանց ընդհանուր ժառանգություն հանդիսացող իդեալներն ու սկզբունքները պահպանելն ու իրագործելն է,

շեշտելով անդամ պետությունների հավասարությունը խոսքի եւ փրկելակարգության հիմնարար իրավունքի սկզբունքին, որը սահմանվել է Մարդու իրավունքների եւ հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածում, եւ նրանց վճռականությունը այդ կոնվենցիայի կիրառման վերահսկումը հանձնարարելու Եվրոպայի մարդու իրավունքների դատարանին,

վերահաստատելով, որ խոսքի ազատությունն անհրաժեշտ է յուրաքանչյուր մարդու հասարակական, քաղաքական, մշակութային եւ քաղաքական զարգացման համար եւ պայման է հանդիսանում հասարակական եւ մշակութային խմբերի, ազգությունների եւ միջազգային հանրության ներդաշնակ առաջընթացի համար՝ ըստ 1982 թ. Խոսքի եւ փրկելակարգության ազատության մասին հռչակագրի,

շեշտելով, որ նոր հեռահաղորդակցային եւ փրկելակարգական ծառայությունների շարունակական զարգացումը պետք է յուրաքանչյուր անձի հնարավորություն ընձեռի արտահայտելու, փնտրելու, ստանալու եւ հղելու փրկելակարգություն ու գաղափարներ՝ հոգուր անձի եւ ցանկացած հասարակության ժողովրդավարական մշակույթի,

ողջունելով այս մտքերումը, բանի որ դա կարևոր գործն է, որը թույլ կտա անդամ երկրների եւ այլոց համար Եվրոպական մայրցամաքում

սպեղծել համապարփակ փրկելակարգական հասարակություն,

հիշարակելով Նոսակագիրը եւ գործունեության պլանը՝ ընդունված 1997 թ. հոկտեմբերի 11-ին, ԵԽ անդամ երկրների վարչապետների 2-րդ զագաթաժողովում, որտեղ վարչապետները որոշում ընդունեցին զարգացնելու եվրոպական քաղաքականությունը՝ նոր փրկելակարգական փրկելակարգի փրկելակարգի կիրառման համար,

հաշվի առնելով հռչակագիրն ու որոշումները փրկելակարգական հասարակության վերաբերյալ՝ ընդունված մասնակից նախարարների կողմից եվրոպական նախարարների 5-րդ, լրավորականը նվիրված կոնֆերանսում, որը փրկել էր ունեցել Մալմոյում 1997թ. դեկտեմբերի 11-ին ու 12-ին;

համոզված լինելով, որ նոր փրկելակարգական ու հեռահաղորդակցային միջոցները փրկելակարգական, կրթական ու մշակութային նորանոր հնարավորություններ կընձեռեն,

համոզված լինելով նաեւ, որ նոր հեռահաղորդակցային եւ փրկելակարգական ծառայությունները կբարելավեն գոյություն ունեցող հնարավորությունները՝ մասնակցելու միջազգային փրկելակարգության փոխանակմանը՝ աջակցելով միջազգային համերաշխությանը եւ մշակույթների փոխադարձ հարստացմանը,

համոզված լինելով, որ նոր հեռահաղորդակցական եւ փրկելակարգական ծառայությունների օգտագործումը կնպաստի հասարակական կյանքին համընդհանուր մասնակցությանը, անհատների եւ հասարակական մարմինների միջև հաղորդակցմանը, ինչպես նաեւ հասարակական ծառայությունների բարելավմանը,

գիտակցելով այն հանգամանքը, որ Եվրոպայում շարքեր բավարար հնարավորություններ չունեն նոր հեռահաղորդակցային եւ փրկելակարգական համակարգեր մուտք գործելու, եւ որ համակարգի զարգացումն ավելի հեշտ կընթանա հանրային եւ ոչ թե անձնական մակարդակում,

գիտակցելով այն հասարակական, քաղաքական եւ փրկելակարգական արարելությունները, որոնք գոյություն ունեն ազգային, արաձաշրջանային եւ փրկելակարգական մակարդակներում նոր փրկելակարգական ու հեռահաղորդակցային ծառայությունների զարգացման հարցում,

գիտակցելով հասարակական մարմինների եւ մասնավոր սեկտորի համագործակցության անհրաժեշտությունը հոգուր նոր հեռահաղորդակցական ու փրկելակարգական համակարգեր օգտագործողների,

վճռական խրախուսելու հանրային փրկելակարգական ու հեռահաղորդակցական համակարգի սկզբունքի իրականացումը, ինչպես սահմանված է Եվրոպայի նախարարների ԶԼՄ-ի վերաբերյալ 5-րդ կոնֆերանսի 1-ին Որոշման մեջ,

հանձնարարում է անդամ պետություններին՝

1. իրագործել այս հանձնարարականի հավելվածում ամրագրված սկզբունքները՝ հաշվի առնելով համապատասխան ազգային յուրահարկությունները և միջազգային պարտականությունները,

2. լայնորեն փարածել այս հանձնարարականը և հավելվածը, անհրաժեշտության դեպքում թարգմանելով, և

3. դրանք ներկայացնել հատկապես հասարակական մարմիններին, ներառյալ՝ հեռահաղորդակցական և տեղեկատվական ծառայություններին և օգրագործողներին:

Â Ğ R (99) 14Ñ³ ÝÓÝ³ Æ Æ Í³ ÝÇÑ³ í »Ē³ Í

Ցուցումներ՝ հանրային տեղեկատվական և հեռահաղորդակցական ծառայություն սպեղծելու վերաբերյալ

Սկզբունք 1.

Նասանելիություն

1. Անղամ պետությունները պետք է աջակցեն հանրային մուտքի կետերի ստեղծմանն ու սպասարկմանը, որոշ քանակությամբ հեռահաղորդակցային և տեղեկատվական ծառայություններ համընդհանուր մուտք գործելու հնարավորություն ընձեռելով՝ հանրային ծառայության սկզբունքի համաձայն:

Սա պետք է ընդգրկի հասարակական՝ վարչական, կրթական հաստատությունների, մասնավոր անձանց խրախուսումը՝ օգրագործելու նոր ծառայությունները, որպեսզի դրանք հասանելի դառնան հանրության համար:

2. Անղամ պետությունները պետք է աջակցեն համապատասխան և միջազգայնորեն կապակցված ցանցերի ստեղծմանը նոր տեղեկատվական և հեռահաղորդակցական ծառայությունների համար և մասնավորապես՝ դրանց փարածմանը դեպի այն շրջաններ, որտեղ հեռահաղորդակցական և տեղեկատվական ենթակառուցվածքը թերզարգացած է:

3. Անղամ պետությունները պետք է նաև ձեռնամուխ լինեն համապատասխան հարմարություններ ստեղծելու ներ տեղեկատվական և հեռահաղորդակցական համակարգեր մուտք գործելու՝ աջակցության կարիք ունեցող օգրագործողների համար:

Սկզբունք 2.

Բովանդակություն և ծառայություններ

1. Անղամ պետությունները պետք է խրախուսեն հասարակական իշխանություններին՝ կենտրոնական, փարածաշրջանային և տեղական մակարդակներում հասարակությանը նոր տեղեկատվական և հեռահաղորդակցական համակարգերի միջոցով ներկայացնելու հետևյալ հիմնական ծառայությունները:

ա) հասարակական հեղաբերություն ներկայացնող տեղեկատվություն,

բ) այդ հասարակական իշխանությունների մասին տեղեկություններ, նրանց աշխատանքը և այն, թե ինչպես նրանց հետ կարելի է հաղորդակցվել ինչպես ավանդական, այնպես էլ նոր տեխնոլոգիական համակարգերի միջոցով,

գ) վարչարարական գործընթացների հնարավորություն քաղաքացիների և այդ մարմինների միջև, օրինակ, անհատական դիմումների պատասխանում, որոշումների հրապարակում, բացի այն դեպքերից, երբ ազգային օրենսդրությունը պահանջում է շահագրգռված անձի ներկայությունը,

դ) ընդհանուր, ժողովրդավարական գործընթացի համար անհրաժեշտ տեղեկություններ:

2. Առաջին կետում նշված ծառայությունները չպետք է փոխարինեն հասարակական մարմինների հետ հաղորդակցվելու ավանդական միջոցներին՝ գրավոր կամ անձամբ, ինչպես նաև տեղեկությունների հաղորդումը ավանդական մամուլի միջոցով:

3. Անղամ պետությունները պետք է խրախուսեն կրթական հաստատություններին՝ այդ նոր համակարգերի միջոցով փրամադրելու կրթական ծառայություններ:

4. Անղամ պետությունները պետք է խրախուսեն մշակութային հաստատություններին, ինչպիսիք են գրադարանները, թանգարանները և թատրոնները, նոր համակարգերի միջոցով հանրությանը ծառայություններ մատուցելու:

Սկզբունք 3.

Տեղեկատվություն և ուսուցում

1. Անղամ պետությունները պետք է գովազդեն 1 սկզբունքում նշված հանրային մուտքի կետերը, նրանցով սրացվելիք բովանդակություն և ծառայությունները, ինչպես նաև այդ մուտքի միջոցներն ու հնարավոր ասիմանափակումները:

2. Անդամ պետությունները պետք է դիտարկեն նոր տեղեկատվական և հաղորդակցական տեխնոլոգիաներն ուսումնական ծրագրերի մեջ ընդգրկելու հնարավորությունը ինչպես դպրոցներում, այնպես էլ բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում:

Սկզբունք 4.

Հանրային ծառայության ֆինանսավորումը

1. Անդամ պետությունները պետք է դիտարկեն հանրային ծառայության ֆինանսավորման հնարավորությունները, օրինակ, սուբսիդիաների, հանրային աղբյուրների կամ անհատական բարեգործների օգնությամբ:

2. Անդամ պետությունները պետք է հերքեն, որ հանրային ծառայության սկզբունքները իրագործելիս ֆինանսական աջակցությունը չհանգեցնի անտեղի ազդեցությունների:

Սկզբունք 5.

Ազատ մրցակության ապահովում

Անդամ պետությունները պետք է ապահովեն ազատ մրցակցություն տեղեկատվական ու հաղորդակցական ծառայություններ մատուցողների միջև, որին չպետք է խանգարի հանրային ծառայության սկզբունքը:

Սկզբունք 6.

ԵՆ-ին ներկայացվելիք տեղեկություններ

Անդամ պետությունները պետք է տեղեկացնեն ԵՆ գլխավոր քարտուղարությանը այս սկզբունքների իրագործման մասին՝ պարբերաբար գնահատելու և ապագայում կարարելագործելու նպատակով, նաև ի նկատի առնելով ընդհանուր և բազմապարփակ հանրային ծառայությանը վերաբերող եվրոպական քաղաքականություն մշակելու անհրաժեշտությունը:

° í ñáá ³ Ū Ę áñÁáõñ

Ū³ Ę ³ ñ ñ»ñĊ ĩ áŪĊi »

Đ³ ÝÓÝ³ ñ ñ ĩ ³ Ý ĀĊi R (99)15

Ū³ Ę ³ ñ ñ»ñĊ ĩ áŪĊi »Ċóª ³ Ý¹ ³ Ūá »i ááÁááóÝ»ñĊÝ

Մամուլում ընտրարշավների լուսաբանման վերաբերյալ

(Ընդունվել է Նախարարների կոմիտեի կողմից՝ փոխնախարարների 607-րդ նիստում, 1999թ. սեպտեմբերի 9-ին)

Նախարարների կոմիտեն, Եվրոպայի խորհրդի կանոնադրության 15ր հոդվածի համաձայն,

նշելով մամուլի կարևորագույն դերը ժամանակակից հասարակությունում, հատկապես ընտրությունների ժամանակ,

շեշտելով, որ մամուլի ազատության հիմնարար սկզբունքը հատկապես կարևորվում է ընտրությունների ժամանակ,

իրագրել լինելով տրամադրական և էլեկտրոնային լրատվամիջոցների միջև առկա զգալի տարբերությունները հաշվի առնելու անհրաժեշտությամբ,

ընդգծելով, որ ընտրությունների լուսաբանումը էլեկտրոնային լրատվամիջոցներում պետք է լինի արադարացի, հավասարակշռված և անկողմնակալ,

գրելով, որ հանրային հեռարձակողները պարտավոր են իրենց ծրագրերում երաշխավորել ընտրությունների անաչառ և համակողմանի լուսաբանում, ինչը ներառում է նաև անվճար եթերաժամի տրամադրում քաղաքական կուսակցություններին և թեկնածուներին,

նշելով, որ առանձնահատուկ ուշադրություն պետք է դարձվի ընտրարշավների լուսաբանման որոշակի յուրահատկություններին, ինչպիսիք են կարծիքների հարցման արդյունքների տարածումը, վճարովի քաղաքական գովազդը, պարասխանի իրավունքը, մտորումի օրերը,

շեշտելով իրենց լրատվության մասնագետների կողմից ընտրարշավների ճշմարտացի և անաչառ լուսաբանման համար ուղեցույց դարձող ինքնակարգավորման միջոցառումների (օրինակ՝ վարքագծի կանոնների մշակում) կարևորագույն դերը,

գիտակցելով այս բնագավառում կարգավորող և ինքնակարգավորող միջոցների փոխլրացնող բնույթը,

համոզված լինելով լրավամիջոցներով ընտրությունների լուսարանման համար համապատասխան դաշտի առկայության օգտակարությանը, չմոռանալով անդամ պետությունների փարբեր իրավական և գործնական մոտեցումներն այս բնագավառում,

ընդունելով, որ ընտրությունների լուսարանման ցանկացած կարգավորող մեխանիզմ պետք է հարգի արտահայտվելու ազատության հիմնարար սկզբունքը, որը պաշտպանված է Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածով,

վկայակոչելով Լրավամիջոցների քաղաքականության 4-րդ նախարարական համաժողովում (Պրագա, դեկտեմբեր, 1994թ.) ընդունված թիվ 2 բանաձևեր և նախարարների կոմիտեի հանրային ծառայության հետարձակման անկախության երաշխիքների մասին թիվ R (96) 10 հանձնարարականը,

հանձնարարում է անդամ երկրների կառավարություններին՝ ուսումնասիրել մամուլի կողմից ընտրարշավների անաչառ, հավասարակշռված և անկողմնակալ լուսարանումը երաշխավորող ուղիները և քննարկել այս սկզբունքներն իրենց օրենքներում ընդգրկելու հնարավորությունը:

Â Ç R (99) 15 № 3 YÖZ 3 3 3 İ 3 YÇ № 1 »E 3 İ

Հանձնարարականի բնութագիր

Մամուլի կողմից ընտրարշավների անաչառ, հավասարակշռված և անկողմնակալ լուսարանման սկզբունքը պետք է կիրառվի անդամ պետություններում տեղի ունեցող ցանկացած փիլիքի քաղաքական ընտրությունների նկատմամբ, լինի դա նախագահական, խորհրդարանական, փարաձբային, թե տեղական ընտրություն կամ քաղաքական հանրաքվե:

Այս սկզբունքը պետք է կիրառվի նաև փոխալ երկրից դուրս տեղի ունեցող ընտրությունների լուսարանման համար, հարկապես, երբ մամուլը դիմում է այն երկրի քաղաքացիներին, որտեղ տեղի են ունենում ընտրությունները:

I. Տպագիր մամուլին վերաբերող միջոցառումներ

1. Մամուլի ազատություն

Մամուլում ընտրությունների լուսարանումը կարգավորող մարմինները չպետք է միջամտեն թերթի կամ ամսագրի ազատությանը կամ նրա՝ քաղաքական նախապատվությունն արտահայտելու իրավունքին:

2. Իշխանություններին պարկանող տպագիր մամուլ

Անդամ պետությունները պետք է միջոցներ ձեռնարկեն, որպեսզի իշխանություններին պարկանող տպագիր մամուլն ընտրարշավը լուսարանելիս կիրառի անաչառության, հավասարակշռության և անկողմնակալության սկզբունքը առանց որևէ քաղաքական կուսակցության կամ թեկնածուի դեմ արտահայտվելու կամ մեկ ուրիշին օժանդակելու:

Եթե նման մամուլը վնասում է քաղաքական գովազդ է տեղադրում իր էջերում, այն պետք է երաշխավորի, որ բոլոր քաղաքական կուսակցություններն ու թեկնածուները, որոնք դիմում են նրանց՝ գովազդային փարաձբ ձեռք բերելու համար, օգտվում են դրանից հավասարաչափ և առանց խտրականության:

II. Հեռարձակող լրավամիջոցներին վերաբերող միջոցառումներ

1. Ընդհանուր բնութագիր

Կարգավորող մարմինները ընտրարշավի ժամանակ պետք է խթանեն հեռարձակող լրավամիջոցներում բազմակարծության արտահայտումը:

Հարգելով հեռարձակող լրավամիջոցների ազատության սկզբունքը՝ կարգավորող մարմինները պետք է հետևեն, որ հեռարձակվող ծրագրերում պահպանվի անաչառությունը, հավասարակշռությունը և անկողմնակալությունը: Դա պետք է վերաբերի թե հանրային ծառայությանը և թե մասնավոր հեռարձակողներին:

Այն անդամ պետություններում, որտեղ ընտրարշավային ժամանակը սահմանված է ներքին օրենսդրությամբ, ընտրարշավի լուսարանման անաչառության, հավասարակշռվածության և անկողմնակալության սկզբունքը պետք է կիրառվի նշված ժամանակահատվածի համար:

2. Նորություններ և բնթացիկ արշավի մասին ծրագրեր

Եթե ինքնակարգավորում սահմանված չէ, ապա անդամ պետությունները պետք է միջոցներ ձեռնարկեն, որպեսզի հանրային և մասնավոր հեռարձակումները ընտրությունների ժամանակաշրջանում լինեն անաչառ, հավասարակշռված և անկողմնակալ իրենց ծրագրերում, ներառյալ բանավիճային ծրագրերը՝ հարցազրույցներն ու բնարկումները:

Նման ծրագրերում հեռարձակողների կողմից իշխանություններին որևէ առավելություն չպետք է տրվի: Մա պետք է իրականացվի ինքնակարգավորող համապատասխան միջոցներով: Անդամ պետությունները պետք է քննեն՝ արդյոք ընտրությունների լուսարանման մոնիթորինգով զբաղվող իրավասու մարմիններին կարելի՞ է իրավունք տալ միջամտելու՝ հնարավոր թերացումները շտկելու համար:

3. Այլ ծրագրեր

Նախուկ ուշադրություն պետք է դարձվի այն ծրագրերին, որոնք անմիջականորեն կապված չեն ընտրարշավին, բայց կարող են ազդեցություն ունենալ քվեարկողների վրա:

4. Նեոարձակող լրացված միջոցներով քաղաքական կուսակցություններին և թեկնածուներին ազատ եթերաժամի տրամադրում:

Անդամ պետությունները իրենց կարգավորման դաշտում պետք է նախատեսեն ընտրարշավի ժամանակ քաղաքական կուսակցություններին և թեկնածուներին հեռարձակման հանրային ծառայություններում անվճար եթերաժամի տրամադրման հնարավորությունը:

Անվճար եթերաժամը պետք է տրամադրվի անաչառորեն և առանց խորականություն դնելու, օբյեկտիվության և թափանցիկության սկզբունքի հիման վրա:

5. Վճարովի քաղաքական գովազդ

Այն անդամ պետություններում, որտեղ քաղաքական կուսակցություններին և թեկնածուներին թույլատրվում է ընտրարշավի նպատակներով վճարովի գովազդ տեղադրել, կարգավորող մարմինները պետք է երաշխավորեն, որ.

- գովազդային տարածք գնելու հնարավորությունը հավասար է բոլոր մրցակիցների համար, նույն են նաև պայմաններն ու սակագները,

- հասարակությունը տեղյակ է, որ դա վճարովի քաղաքական գովազդ է:

Անդամ պետությունները կարող են քննարկել քաղաքական գովազդի տարածքը սահմանափակելու դրույթն իրենց կարգավորող դաշտում ընդգրկելու հարցը:

III. Տյազիր և հեռարձակվող լրացված միջոցներին վերաբերող պայմաններ

1. «Մտորումի օր»

Անդամ պետությունները կարող են ուսումնասիրել ընտրության նախորդ օրը քարոզարշավն արգելելու մասին դրույթ ընդունելու հարցը:

2. Նասարակական կարծիքի հարցում

Կարգավորող կամ ինքնակարգավորող մարմինները պետք է երաշխավորեն, որ կարծիքների հարցման արդյունքները հաղորդելիս լրացված միջոցները բնակչությանն ապահովում են հարցման վերաբերյալ բավարար տեղեկատվությամբ: Այդ տեղեկատվությունը կարող է պարունակել մասնավորապես.

- քաղաքական կուսակցության կամ այլ կազմակերպության և անձի անունը, որը պատվիրել և վճարել է հարցման համար,

- հարցումն իրականացրած կազմակերպության անունը և կիրառած մեթոդը,

- նշել հարցման արդյունքների հնարավոր սխալի սահմանները,

- հարցման իրականացման օրը կամ ժամանակը:

Նասարակական կարծիքի հարցման արդյունքների հրատարակման/հեռարձակման արգելումը ընտրությունների օրը կամ դրանից մի քանի օր առաջ պետք է համապատասխանեցվի Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածին՝ ինչպես սահմանված է մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի կողմից:

Ինչ վերաբերում է ընտրական տեղամասերից դուրս գալու պահին հարցումներին, անդամ պետությունները կարող են արգելել դրանց արդյունքների հաղորդումը լրացված միջոցներով մինչև երկրի բոլոր ընտրական տեղամասերի փակումը:

3. Պատասխանելու իրավունք

Ընտրարշավի կարճատև ժամանակաընթացքում ցանկացած թեկնածու կամ քաղաքական կուսակցություն, որն ըստ օրենքի պատասխանելու իրավունք ունի, պետք է կարողանա օգտվել այդ իրավունքից:

IV. Ընտրությունների ժամանակահատվածում լրացված միջոցների պաշտպանության միջոցառումներ

1. Ոչ մի միջամտություն հասարակական իշխանությունների կողմից

Նասարակական իշխանությունները պետք է ձեռնպահ մնան ընտրությունների վրա ազդելու նպատակով լրագրողների կամ լրացված միջոցների այլ աշխատակիցների գործունեությանը միջամտելուց:

2. Պաշտպանություն հարձակումներից, ահարկումից կամ լրացված միջոցների դեմ ձեռնարկվող այլ անօրինական ճնշումներից

Նասարակական իշխանությունները պետք է համապատասխան քայլեր ձեռնարկեն ապահովելու լրագրողների և լրացված միջոցների այլ աշխատակիցների լիակատար պաշտպանությունը, քանի որ դա հարկապես կարևորվում է ընտրությունների ժամանակաշրջանում: Միևնույն ժամանակ այդ պաշտպանությունը չպետք է խանգարի աշխատանքին:

° í ñáá ³ Ը Է áñՆáօԽ
Ս³ Է ³ ñ ñ»ñՇ Ի áՍՇ Ի»
Ծ³ ԿՕԿ³ ñ ñ Ի ³ Կ ԶՇ Ի R(2000)7

Ս³ Է ³ ñ ñ»ñՇ Ի áՍՇ Ի»Շօ³ Կ Կ¹³ Ս á Ի»áՆՆՕԿ»ñՇԿ

Տեղեկատվության աղբյուրը չբացահայտելու լրագրողների իրավունքի վերաբերյալ

*(Ընդունվել է նախարարների կոմիտեի կողմից՝
փոխնախարարների 401-րդ նիստում, 2000թ. մարտի 8-ին)*

Նախարարների կոմիտեն, Եվրոպայի խորհրդի կանոնադրության 15բ հոդվածի համաձայն,

հաշվի առնելով, որ Եվրոպայի խորհրդի նպատակն իր անդամների միջև առավելագույն միաբանության հասնելը, նրանց ընդհանուր ժառանգություն հանդիսացող սկզբունքներն ու իդեալները պահպանելն ու իրագործելն,

հիշատակելով անդամ պետությունների հավասարությունը արբանյակվելու ազատության սկզբունքին, ինչպես նշված է Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների կոնվենցիայի 10 հոդվածում,

վերահաստատելով, որ արբանյակվածն ու փրկելիությունը ազատությունը հանդիսանում է ժողովրդավարական հասարակության հիմնաքարերից մեկը, և անհատի զարգացման հիմնական պայման, ինչպես նշված է 1982թ. «Արբանյակվածն և Տեղեկատվության ազատության մասին հռչակագրում»,

վերահաստատելով, որ ժողովրդավարական հասարակությունները պետք է անհրաժեշտաբար միջոցներ ձեռնարկեն՝ ազատ, անկախ և բազմակարծիք մամուլը զարգացնելու համար,

ընդունելով, որ ազատ լրագրությունը բնականորեն բխում է խոսքի ազատության իրավունքից և հասարակական նշանակություն ունեցող հարցերի մասին փրկելիություն ստանալու քաղաքացիների իրավունքից,

համոզված լինելով, որ փրկելիության աղբյուրները պաշտպանելը լրագրության և առհասարակ մամուլի ազատության հիմնական պայմաններից մեկն է,

հաշվի առնելով, որ բազմաթիվ լրագրողներ իրենց մասնագիտական վարձագծի կանոնագրում պարտավորվել են չբացահայտել փրկելիության աղբյուրները, եթե փրկելիությունները ստացվել են գաղտնի,

հիշատակելով, որ լրագրողների և նրանց աղբյուրների պաշտպանու-

թյունը ամրագրվել է որոշ անդամ պետությունների օրենսդրությամբ,

հիշատակելով նաև, որ լրագրողների կողմից փրկելիության աղբյուրների չբացահայտումը առնչվում է որոշ պարտավորությունների՝ ամրագրված Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածում,

նկատելով Եվրոպական Խորհրդարանի 1994 թվականի որոշումը՝ լրագրողական աղբյուրների գաղտնիության և պետական պաշտոնյաների՝ փրկելիություն փակելու իրավունքի վերաբերյալ,

նկատելով մամուլին վերաբերող նախարարական 4-րդ կոնֆերանսի (դեկտեմբեր, 1994 թ., Պրագա) թիվ 2 որոշումը՝ լրագրողական ազատությունների և մարդու իրավունքների վերաբերյալ, ինչպես նաև հիշատակելով թիվ R(96)4 Նանձնարարականը՝ կոնֆիդիալիտի և լրված իրավիճակներում լրագրողների պաշտպանության մասին,

առաջարկում է անդամ պետությունների կառավարություններին.

1. իրենց ներքին օրենսդրության մեջ ընդգրկել և իրագործել այս հանձնարարականի հավելվածում ամրագրված սկզբունքները,

2. ձեռնամուխ լինել այս հանձնարարականի և նրանում ամրագրված սկզբունքների փրկածմանը՝ անհրաժեշտության դեպքում ապահովելով դրանց թարգմանությունը,

3. դրանք ներկայացնել փրկելիության իշխանությունների, ոստիկանության և դատական իշխանության ուշադրությանը, ինչպես նաև՝ փրկածմանը լրագրողներին, մամուլին և նրանց մասնագիտական կազմակերպություններին:

ՁՇ R(2000)7 ՆՅ ԿՕԿ³ ñ ñ Ի ³ ԿՇ ՆՅ Ի Ի»Է ³ Ի

Մահմանումներ

Այս հանձնարարականի նպատակներով՝

ա) «լրագրող» փրկելիությունը նշանակում է ցանկացած ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձ, որը պարբերաբար կամ մասնագիտաբար զբաղվում է փրկելիություն հավաքելով և ցանկացած զանգվածային լրատվամիջոցով փրկածելով,

բ) «փրկելիություն» փրկելիությունը նշանակում է ցանկացած փաստի, կարծիքի կամ գաղափարի հաստատում՝ փրկելի, հնչյունի կամ նկարի փրկածելով,

գ) «աղբյուր» փրկելիությունը նշանակում է լրագրողին փրկելիություն փրկածաղբող ցանկացած անձ,

դ) «աղբյուրը բացահայտող փրկելիություն» կարող է նշանակել՝

Է. աղբյուրի անունը և նրա մասին անձնական փրկելիություններ, ինչպես նաև աղբյուրի ձայնն ու պատկերը,

II. լրագրողի կողմից տեղեկատվության ձեռք բերման հանգամանքները,

III. աղբյուրի կողմից տրամադրված տեղեկատվության չհրապարակված բովանդակությունը, և

IV. լրագրողների կամ նրանց վերադասների մասին անձնական տվյալները:

Սկզբունք 1. (աղբյուրը չբացահայտելու լրագրողների իրավունք)

Անդամ երկրների ներքին օրենսդրությունը պետք է ապահովի լրագրողների՝ աղբյուրը չբացահայտելու իրավունքի բացահայտ և պարզորոշ պաշտպանություն՝ Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների կոնվենցիայի (այսպես և՛ հետագայում՝ Կոնվենցիա) 10-րդ հոդվածի և ստորև սահմանված սկզբունքների համաձայն, որոնք պետք է համարվեն այս իրավունքը հարգելու նվազագույն չափանիշներ:

Սկզբունք 2. (երրորդ անձանց չբացահայտելու իրավունք)

Երրորդ անձինք, ովքեր, լրագրողների հետ մասնագիտական հարաբերություններ ունենալով, տեղեկություն են ձեռք բերում աղբյուրի մասին՝ տեղեկատվությունը հավաքելու, խմբագրելու կամ տարածելու ընթացքում, պետք է հավասարապես պաշտպանվեն՝ ստորև սահմանված սկզբունքների համաձայն:

Սկզբունք 3. (չբացահայտման իրավունքի սահմանափակում)

ա) Լրագրողների՝ աղբյուրը չբացահայտելու իրավունքը չպետք է սահմանափակվի այլ կերպ, քան Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի երկրորդ կետի համաձայն: Որոշելիս, թե արդյոք բացահայտելու կարևորությունը, ինչպես սահմանված է Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածում, ավելի մեծ է, քան չբացահայտելու հասարակական շահագրգռվածությունը, անդամ երկրների համապատասխան մարմինները պետք է առաջնություն տան աղբյուրը չբացահայտելու իրավունքին, ինչպես դա արվում է Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանում, և կարող են պահանջել աղբյուրի բացահայտում միայն եթե ըստ բ կետի, հանգամանքները բավականաչափ կարևոր են և առնչվում են հասարակական շահերին:

բ) Աղբյուրի բացահայտումը չի կարող պարտադրվել, եթե համոզիչ կերպով չի ապացուցվել, որ՝

I. բացահայտման այլընտրանքային միջոցներ չկան կամ սպառվել են այն անձանց կամ մարմինների կողմից, որոնք բացահայտում են պահանջում, և

II. բացահայտման օրինական հետաքրքրվածությունը գերազանցում է չբացահայտման հասարակական շահագրգռվածությունը, հաշվի առնելով, որ՝

- բացահայտման անհրաժեշտությունը ապացուցված է,
- հանգամանքները բավականաչափ լուրջ են և կարևոր,
- բացահայտման անհրաժեշտությունը հաստատվում է հասարակական կարիքներով, և
- անդամ պետությունները որոշակի ազատություն ունեն այս կարիքները գնահատելու, սակայն դա պետք է արվի Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի վերահսկմամբ:

գ) Վերոհիշյալ պայմանները պետք է հետևողականորեն կատարվեն բոլոր այն դեպքերում, երբ աղբյուրը չբացահայտելու իրավունքը կվիճարկվի:

Սկզբունք 4. (այլընտրանքային վկայություն)

Անձի հեղինակագրկման համար լրագրողի դեմ դատական գործ հարուցելիս՝ իշխանությունները մեղադրանքի ճիշտ կամ կեղծ լինելը ապացուցելու համար, պետք է հաշվի առնեն բոլոր այլընտրանքային վկայություններն ըստ գործող ընթացակարգի, որը թույլ կտա աղբյուրի բացահայտումից խուսափել:

Սկզբունք 5. (բացահայտման վերաբերող պայմաններ)

ա) Իրավասու իշխանությունների կողմից աղբյուրը բացահայտելու ցանկացած գործողության ձեռնարկում պետք է սկսվի միայն այն անձանց կամ մարմինների խնդրանքով, որոնք ուղղակիորեն, օրինականորեն հետաքրքրված են այդ բացահայտմամբ:

բ) Բացահայտում խնդրելուց առաջ իրավասու իշխանությունները պետք է տեղեկացնեն լրագրողներին նրանց՝ աղբյուրը չբացահայտելու իրավունքի մասին, ինչպես նաև այդ իրավունքի սահմանափակումների մասին:

գ) Աղբյուրը չբացահայտելու պարճառով լրագրողների դեմ պարտավորված միջոցներ կարող են ձեռնարկվել միայն դատական իշխանության կողմից դատական գործի ընթացքում, որտեղ հնարավոր է լրագրողի վկայակոչումը՝ Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածին:

դ) Լրագրողները պետք է իրավունք ունենան աղբյուրը չբացահայտելու համար կիրառված պարտավորված միջոցները բողոքարկել այլ դատական մարմնում:

ե) Երբ լրագրողները պարտախանում են բացահայտման պահանջին, իշխանությունները պետք է դիտարկեն բացահայտումը սահմանափակելու

լու և գաղտնիություն պահպանելու հնարավորությունը, օրինակ, խուսափել հրապարակումից՝ միաժամանակ պահպանելով համապարասխան հարգանքը Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի նկատմամբ:

Սկզբունք 6 (հաղորդագրության խափանում, լրբեսում, հեփախուզում և կալանավորում)

ա) Նկրեյալ միջոցները չպերք է կիրառվեն, եթե դրանց նպարակն է գրկել լրագրողներին աղբյուրը չբացահայտելու իրավունքից:

Լ. լրագրողների կամ նրանց վերադասների հաղորդագրության բռնագրավմանն ուղղված գործողություններ կամ համապարասխան հրամաններ,

լրբեսական գործողություններ կամ համապարասխան հրամաններ՝ լրագրողների, նրանց ընբրանիքների և ծանոթների, ինչպես նաև նրանց վերադասների նկատմամբ, կամ՝

լրագրողների կամ նրանց վերադասների քարածքի, ունեցվածքի կամ հաղորդագրության հեփախուզման կալանքի կամ բռնագրավման գործողություններ կամ համապարասխան հրամաններ:

բ) Այն դեպքերում, երբ աղբյուրը բացահայտող քեղեկությունները ձեռք են բերվել ոսքիկանության կամ դարական իշխանությունների կողմից վերը նշված ճանապարհներով, անգամ ոչ միքումնավոր, միջոցներ պերք է ձեռնարկվեն՝ այդ քեղեկությունների հեփագա օգքագործումն իբրև վկայություն դարարանում կանխարգելելու համար, այն դեպքերի բացառությամբ, երբ բացահայտումը արդարացվում է սկզբունք 3-ով:

Սկզբունք 7 (ինքնամեղսագրության դեմ պաշքպանություն)

Վերը սահմանված սկզբունքները ոչ մի կերպ չպերք է սահմանափակեն ինքնամեղսագրության դեմ գործող ագգային օրենքները, և լրագրողները, նշված օրենքների սահմաններում, պերք է օգքվեն նման պաշքպանությունից՝ քեղեկարվության աղբյուրը բացահայտելու վերարերյալ:

° í ñáá ³ ԱՇ Է անՆաօի
Ս³ Է ³ ր³ ր³»րՇ Ի անՍՇի»

ԷԾ ԿՕԿ³ ր³ ր³ Ի ³ Կ Rec (2000) 23

Ս³ Է ³ ր³ ր³»րՇ Ի անՍՇի»Շօª ³ Կ¹ ³ Սª »ի անՆաօի»րՇԿ

Նեարձակման բնագավառը կարգավորող մարմինների անկախության և գործառույթների վերարերյալ

(Ընդունվել է նախարարների կոմիքեի կողմից, փոխնախարարների 735-րդ նիսքում, 2000 թ. դեկտեմբերի 20-ին)

Նախարարների կոմիքեն, Եվրոպայի խորիրդի կանոնադրության 15ր հոդվածի համաձայն,

հաշվի առնելով, որ Եվրոպայի խորիրդի նպարակն իր անդամների միջև առավելագույն միարանության հասնելը, նրանց ընդհանուր ժառանգություն հանդիսագող իդեպներն ու սկզբունքները պահպանելն ու իրագործելը և նրանց քնքրեսական ու սոցիալական առաջընթացն իթանելն է,

նկարի ունենալով Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածը՝ Մարդու իրավունքների եվրոպական դարարանի մեկնարանություններով,

նկարի ունենալով, որ ժողովրդավարական հասարակության համար կարեուր է հաղորդակցության անկախ և ինքնավար միջոցների լայն շրջանակի գոյությունը, ինչը հնարավորություն կքր արքահայտել գանագան գաղափարներ և կարծիքներ, ինչպես շարադրված է 1982 թ. ապրիլի 29-ին ընդունված արքահայքման և ինֆորմացիայի ագարության հռակագքում,

շեշքելով հեարձակման միջոցների կարեուր դերը ժամանակակից ժողովրդավարական հասարակությունում,

հաշվի առնելով, որ հեարձակման անկախ և ինքնավար միջոցների գոյությունը պայմանավորված է այդ բնագավառի համապարասխան և համաչափ կարգավորմամբ, ինչը կերաշխավորի լրարվամիջոցների ագարությունը միևնույն ժամանակ հավասարակշռություն ապահովելով այդ ագարության և այլ օրինական իրավունքների և շահերի միջև,

հաշվի առնելով, որ նշված նպարակներին հասնելու համար օրենսդ-

րության շրջանակներում կարևոր դեր պետք է ունենան հեռարձակման ոլորտը կարգավորելու համար հատուկ նշանակված, փյայ բնագավառի մասնագիտական գիտելիքներին, փորձապետող անկախ մարմինները, նկատի ունենալով, որ փոխնիկական և փոփոխական զարգացումը, ընդարձակելով և ավելի բաղադրյալ դարձնելով բնագավառը, ազդեցություն է ունենալու այդ իշխանավորների դերի վրա և կարող է կարիք ստեղծել, որ կարգավորումը վերամշակվի, ի լրումն հեռարձակողների կողմից ընդունված ինքնակարգավորման միջոցների,

ընդունելով, որ, համաձայն իրենց իրավական համակարգերի և ժողովրդավարական և մշակութային ավանդույթների, անդամ պետությունները փոքրեր կերպ են հիմնել կարգավորող մարմինները և, հետևաբար, անկախության, արդյունավետ լիազորությունների և թափանցիկության հասնելու մեթոդներն ու չափը փոքրերում են,

հաշվի առնելով այդ զարգացումները և նկատի ունենալով, որ անդամ պետությունները պետք է կարողանան երաշխավորել հեռարձակման բնագավառը կարգավորող մարմինների իրական անկախությունը նրանց աշխատանքի բոլոր կողմերին վերաբերող կանոնների և միջոցառումների օգնությամբ՝ հնարավորություն տալով նրանց գործուն և արդյունավետ իրականացնել իրենց գործառնությունները,

հանձնարարում է անդամ պետությունների կառավարություններին.

ա. ստեղծել, եթե մինչև այժմ չեն ստեղծել, հեռարձակման բնագավառը կարգավորող անկախ մարմիններ,

բ. ներքին օրենսդրության մեջ ներմուծել դրույթներ, իսկ ծրագրային քաղաքականության մեջ՝ միջոցներ, հեռարձակման բնագավառը կարգավորող մարմիններին փրամադրելով լիազորություններ, որոնք հնարավորություն կտան նրանց իրականացնել իրենց առաքելությունները՝ ազգային օրենքներին համապատասխան, արդյունավետ, անկախ և թափանցիկ ձևով, ըստ այն սկզբունքների, որոնք շարադրված են այս հանձնարարականի հավելվածում,

գ. այդ ղեկավար սկզբունքները ներկայացնել հեռարձակման բնագավառը կարգավորող մարմինների, պետական իշխանությունների և շահագրգիռ մասնագիտական խմբերի, ինչպես նաև ընդհանուր հասարակության ուշադրությանը՝ հարգելով կարգավորող մարմինների անկախությունը, բացառելով նրանց գործունեությանը ցանկացած միջամտություն:

Ղեկավար սկզբունքներ՝ հեռարձակման բնագավառը կարգավորող մարմինների անկախության և գործառնությունների վերաբերյալ

I. AÝ¹ N³ Yáõñúñ»Yë¹ řãĀĬăĎ

1. Անդամ պետությունները պետք է ապահովեն հեռարձակման բնագավառը կարգավորող մարմինների հիմնումը և անխափան գործունեությունը՝ այդ նպատակով ստեղծելով համապատասխան օրենսդրական դաշտ: Կարգավորող մարմինների գործունեությունը ղեկավարող կամ այդ գործունեության վրա ազդող կանոնները և ընթացակարգերը պետք է հստակորեն հաստատվեն և պաշտպանեն նրանց անկախությունը:

2. Հեռարձակման բնագավառը կարգավորող մարմինների պարտականություններն ու լիազորությունները, ինչպես նաև նրանց պարտականավորության կանչելու ձևերը, անդամներին նշանակելու ընթացակարգերը և մարմինների ֆինանսավորման միջոցները պետք է հստակորեն սահմանված լինեն օրենքում:

II. ÜB³ Y³ İ áđŬ, İ³ ¼Ŭ »ō· ář áđ»áĀĬăĎ

3. Այն դրույթները, որոնք կանոնակարգում են հեռարձակման բնագավառը կարգավորող մարմինների, հատկապես՝ դրանց կազմի ձևավորումը, հանդիսանում են նրանց անկախության հիմնական փորձը: Ներկառար, նրանք պետք է սահմանված լինեն այնպես, որ այդ մարմինները պաշտպանվեն ցանկացած միջամտությունից, հատկապես՝ քաղաքական ուժերի կամ փոփոխական շահագրգիռ խմբերի կողմից:

4. Ինչ վերաբերում է անհամարելիություններին, հարկավոր է սահմանել կոնկրետ կանոններ, որպեսզի հնարավոր լինի խուսափել հետևյալ իրավիճակներից.

- կարգավորող մարմինները գտնվում են քաղաքական իշխանությունների ազդեցության տակ,

- կարգավորող մարմինների անդամները իրականացնում են գործառնություններ կամ շահեր ունեն լրատվական բնագավառի հիմնարկներում, կամ այլ կազմակերպություններում, կամ հարակից բնագավառներում, որը կարող է շահերի բախում առաջացնել կարգավորող մարմնի անդամության հետ:

5. Բացի այդ, կանոնները պետք է երաշխավորեն, որ այդ մարմինների անդամները

- նշանակվում են ժողովրդավարական և թափանցիկ ձևով,
- որևէ անձից կամ մարմնից չեն կարող ստանալ մանդատ կամ ընդունել հրահանգներ,

- չեն անում հայտարարություններ կամ նախաձեռնում գործողություններ, որոնք կարող են վնաս հասցնել իրենց գործառնությունների անկախությանը, ինչպես նաև չեն չարաշահում իրենց գործառնությունները:

6. Վերջապես, ինչ վերաբերում է կարգավորող մարմինների անդամներին ազատելուն, պետք է սահմանված լինեն ճշգրիտ կանոններ, որպեսզի ազատումը չօգտագործվի որպես քաղաքական ճնշման միջոց:

7. Մասնավորապես, ազատումը պետք է հնարավոր լինի միայն այն դեպքում, երբ չեն հարգվում անհամարելիության կանոնները, որոնք նրանք պետք է պահպանեն կամ երբ անդամը անկարող է պարզաձև կերպով իրականացնել իր գործառնությունները, ընդ որում շահագրգիռ անձը պետք է հնարավորություն ունենա ազատումը բողոքարկել դատարանում: Բացի այդ, անդամների գործառնությունների հետ կապված կամ չկապված իրավախախտման վրա հիմնված ազատումը պետք է հնարավոր լինի միայն ծանրակշիռ ապացույցներով, որոնք որոշակիորեն սահմանված պետք է լինեն օրենքում, ընդ որում վերջնական վճիռը կայացնում է դատարանը:

8. Կարգավորող մարմինները, հաշվի առնելով հեռարձակման բնագավառի հարույժ ընթացքը և իրենց առաքելության առանձնահատկությունները, պետք է օգտվեն այդ բնագավառներին իրագրել մասնագետների ծառայություններից:

III. ü ÇÝ³ Ýë³ İ³ Ý³ Ýİ³ È áãĀĬăđ

9. Կարգավորող մարմինների ֆինանսավորման հարցերը, որոնք նույնպես նրանց անկախության հիմնական տարրն են, պետք է սահմանված լինեն օրենքում՝ համաձայն որոշակիորեն սահմանված ծրագրի, վկայակոչելով կանոնավորող մարմինների գործունեության մոտավոր ծախսերը, որպեսզի նրանք լրիվ և անկախ կերպով իրականացնեն իրենց գործառնությունները:

10. Պետական մարմինները չպետք է օգտագործեն ֆինանսական որոշումներ կայացնելու իրենց իշխանությունը՝ կարգավորող մարմինների անկախությանը միջամտելու համար: Բացի այդ, հայրենական վարչակազմի ծառայությունների կամ մասնագետների, կամ երրորդ կողմի օգնությանը դիմելը չպետք է ազդի մարմինների անկախության վրա:

11. Ֆինանսավորելիս, հնարավորության դեպքում, պետք է օգտվել այն մեխանիզմներից, որոնք կախված չեն հասարակական կամ մասնավոր մարմինների փոխալ պահին կայացրած վճիռներից:

IV. ÈÇ³ ½ããĀĬăđÝ»ñ»öÇñ í³ ëáãĀĬăđ

Կարգավորող լիազորություններ

12. Օրենսդրի կողմից հստակորեն սահմանված լիազորություններով կարգավորող մարմինները պետք է իրավունք ունենան հեռարձակման գործունեությանը վերաբերող որոշումներ ու սկզբունքներ ընդունել: Նրանք նաև պետք է լիազորված լինեն օրենքի շրջանակներում ներքին կանոններ ընդունել:

Արտոնագրերի տրամադրումը

13. Նեոարձակումը կարգավորող մարմինների հիմնական խնդիրներից մեկը սովորաբար հեռարձակման արտոնագրերի տրամադրումն է: Նեոարձակման արտոնագրեր տրամադրելու և վերահաստատելու հիմնական պայմանները և չափանիշները պետք է հստակորեն սահմանված լինեն օրենքում:

14. Նեոարձակման արտոնագիր տրամադրելու ընթացակարգի դրույթները պետք է լինեն որոշակի, հստակ և կիրառվեն բացահայտ, թափանցիկ ու անկողմնակալ ձևով: Կարգավորող մարմինների կայացրած որոշումներն այս համատեքստում պետք է ենթակա լինեն համապատասխան հրապարակայնության:

15. Նեոարձակումը կարգավորող մարմինները պետք է պլանավորեն հեռարձակող ծառայություններին տրամադրվող հաճախությունների ցանկը: Նրանք պետք է իրավունք ունենան լիազորել հեռարձակողներին ծրագրային ծառայություններ մատուցել հեռարձակման համար նախատեսված հաճախություններով: Դա չի վերաբերում հեռահաղորդակցության օրենսդրությամբ հաղորդակցման ցանցերի օպերատորներին հաճախություններ տրամադրելուն:

16. Հաճախությունների ցանկը կազմելուց հետո կարգավորող մարմինները համապատասխան ձևով պետք է հրապարակային մրցույթ հայտարարեն: Մրցույթի հայտարարությունը պետք է սահմանի մի շարք հավերժորոշումներ, ինչպիսիք են ծառայության փախը, ծրագրերի նվազագույն փակցությունը, աշխարհագրական տարածման սահմանը, ֆինանսավորման տեսակը, արտոնագրային ծախսերը և, որքան որ հնարավոր է այդ մրցույթների դեպքում, տեխնիկական չափանիշները, որոնց պետք է համապատասխանեն դիմողները: Նկատի ունենալով ընդհանուր հետաքրքրությունը՝ անդամ պետությունները կարող են հանրային հեռարձակողներին հաճախություններ շնորհելու տարբեր ընթացակարգեր սահմանել:

17. Մրցույթի հայտարարությունը նաև պետք է հարկորոշի արտոնագիր ստանալու դիմումի բովանդակությունը և այն փաստաթղթերը, որոնք պետք է ներկայացնեն թեկնածուները: Մասնավորապես, թեկնածուները պետք է նշեն ընկերության կառուցվածքը, տրեքերին, կապիտալը, ինչպես նաև իրենց առաջարկած ծրագրերի բովանդակությունը և տեղությունը:

Նեոարձակողների պարտավորությունների ու պարտականությունների կադարման հսկողությունը

18. Կարգավորող մարմինների հիմնական գործառնություններից մեկը պետք է լինի օրենքում և հեռարձակողներին տրամադրված արտոնագրերում սահմանված պայմանների կադարման հսկողությունը: Նրանք, մասնավորապես, պետք է ապահովեն, որ իրենց իրավասության շրջանակներում գրնվող հեռարձակողները հարգեն Անդրասահմանային հեռուտարտեսության մասին եվրոպական կոնվենցիայում սահմանված հիմնական սկզբունքները, և հարկապես նրանք, որոնք նշված են 7-րդ հոդվածում:

19. Կարգավորող մարմինները չպետք է նախնական հսկողություն իրականացնեն ծրագրերի վրա, և, հետևաբար, ծրագրերի հսկողությունը միշտ պետք է տրեղի ունենա ծրագրերի հեռարձակումից հետո:

20. Կարգավորող մարմինները պետք է իրավունք ունենան հեռարձակողներից պահանջել և ստանալ ինֆորմացիա, այնքանով, որքանով դա անհրաժեշտ է իրենց խնդիրները իրականացնելու համար:

21. Կարգավորող մարմինները պետք է լիազորված լինեն իրենց իրավասության շրջանակներում քննարկել հեռարձակողների գործունեության վերաբերյալ բողոքներ և պարբերաբար հրապարակել իրենց եզրակացությունները:

22. Այն դեպքերում, երբ հեռարձակողը չի հարգում օրենքը կամ իր արտոնագրում սահմանված պայմանները, կարգավորող մարմինները պետք է լիազորված լինեն պարտամիջոցներ կիրառել՝ համաձայն օրենքի:

23. Օրենքով սահմանված պարտամիջոցների շարքը պետք է մարչել լի լինի և սկսվի նախագգուչացմամբ: Պարտամիջոցները պետք է լինեն գանցանքին համարժեք, և վճիռը պետք է կայացվի տվյալ հեռարձակողին արտահայտվելու հնարավորություն տալուց հետո: Բոլոր պարտամիջոցները պետք է բաց լինեն, որպեսզի իրավասու մարմինները կարողանան դրանք վերահսկել՝ համաձայն ազգային օրենքների:

Լիազորություններ, որոնք վերաբերում են հանրային հեռարձակողներին

24. Կարգավորող մարմինները նաև կարող են իրականացնել առաքելություններ, որոնք հաճախ հանձնարարվում են հանրային ծառայություն մարուցող հեռարձակող կազմակերպությունները վերահսկող մարմիններին՝ միևնույն ժամանակ հարգելով նրանց խմբագրական անկախությունը և նրանց հասարակությունների ինքնավարությունը:

V. ԾՅ ԵՐ »ՐՐ ԺՃԱՆԺՃ

25. Կարգավորող մարմինները պետք է հասարակությանը հաշվետու լինեն իրենց գործունեության համար և, օրինակ, հրապարակեն պարբերական կամ առիթից բխող հաշվետվություններ, որոնք վերաբերում են իրենց աշխատանքին կամ իրենց առաքելությունների իրականացմանը:

26. Որպեսզի կարգավորող մարմինները պահպանեն իրենց անկախությունը և, միևնույն ժամանակ, հաշվետու լինեն իրենց գործողությունների համար, անհրաժեշտ է, որ նրանք վերահսկվեն միայն իրենց գործունեության օրինականության տեսակետից, ինչպես նաև իրենց ֆինանսական գործունեության ճշգրտության և թափանցիկության տեսակետից: Ինչ վերաբերում է նրանց գործունեության օրինականությանը, հսկողությունը պետք է իրականացվի միայն գործողությունը կարարելուց հետո: Կարգավորող մարմինների պարտասխանաբարության և վերահսկողության կանոնները պետք է հարակկիորեն սահմանված լինեն համապարասխան օրենքներում:

27. Կարգավորող մարմիններ կայացրած բոլոր որոշումները և ընդունած բոլոր կանոնները պետք է լինեն

- պարչաճ կերպով պարճառարանված, ազգային օրենքներին համապարասխան,
- բաց, որպեսզի իրավասու մարմինները կարողանան դրանք վերահսկել՝ ըստ ազգային օրենքների,
- մարչելի լինեն հասարակությանը:

Նոտարական րնագավառը կարգավորող մարմինների անկախության և գործառնությունների մասին Rec(2000)23 հանձնարարականի վերաբերյալ

Ներածություն

1. Այժմ ավելի, քան երբևէ, հեռարձակող լրատվամիջոցները վճռական դեր են խաղում հասարակության մեջ և հասարակության վրա ունեցած իրենց ազդեցությամբ խիստ կարևոր տեղ են գրավում ժողովրդավարական գործընթացներում: Միևնույն ժամանակ, աճող մրցակցության (երբ հանրային հեռարձակման ծառայությունների կողքին զարգանում են առևտրային հեռարձակման ծառայությունները) և տեխնիկական փոփոխությունների (երբ առաջ է եկել թվային հեռարձակման գաղափարը և իրար են միակցվել հեռարձակումը, համակարգչային ծառայությունները և հեռահաղորդակցությունը) շնորհիվ այս բնագավառը արագորեն զարգանում է:

2. Որքան զարգանում է բնագավառը, դառնալով բաղադրյալ ու դինամիկ, այնքան ավելի շար է զգացվում լավ մրավակում ու կշռադարձված կարգավորման կարիքը, որը կապահովի պարզաճ գործունեություն: Սա համանվիրոպական հարց է, թեև Եվրախորհրդի անդամ պետությունները խիստ տարբեր փորձառություն ունեն հեռարձակման կարգավորման վերաբերյալ, ինչն արտահայտվում է նրանց քաղաքական համակարգերի, տնտեսական զարգացման մակարդակների, ինչպես նաև պարմական և մշակութային ավանդույթների տարբերություններում:

3. Ընդունելով այս ամենը՝ Նամանվիրոպական հեռանկարի լրատվամիջոցների մասնագետների միջկառավարական խումբը (ՏՏԼՄԽ) որոշեց պարրաստել հանձնարարական, որը հեռարձակումը կարգավորող գործուն, անկախ մարմինների ստեղծման (եթե նրանք դեռևս գոյություն չունեն) և նրանց աջակցելու հիմքը կդառնա: Խումբը գտավ, որ այդպիսի հանձնարարականը, որը առաջին միջազգային գործիքն է այդ բնագավառում, կարող է հատկապես օգտակար լինել այն պետությունների համար, որոնք վերջերս են դարձել Եվրախորհրդի անդամ կամ դիմել անդամության համար և որտեղ համապարասխան փորձի և ինֆորմացիայի պակաս էր նկատվում: Այդ իմաստով, ազգային կարգավորող մարմինների միջև փորձի փոխանակումը և գործակցությունը պետք է զարգանան համապարասխան այն միջոցառումների, որոնք արդեն տեղի են ունենում եվրոպական մակարդակում, համագործակցող այնպիսի մարմիններ

րի միջոցով, ինչպիսիք են Կարգավորող մարմինների եվրոպական պարաֆորմը (ԿՄԵՊ) և Միջերկրածովյան երկրների կարգավորող մարմինների ցանցը:

Նախաբան

4. Նախաբանը նախատեսում է, որ հեռարձակման կարգավորումը պետք է իրականացվի օրենքի շրջանակներում, հատուկ նշանակված անկախ մարմինների միջոցով, որոնք մասնագիտական գիտելիքներ ունեն այս բարդ ու արագորեն զարգացող բնագավառում: Ջարգացումները հաղթահարելու համար անհրաժեշտ է, որ անդամ պետությունները երաշխավորեն հեռարձակումը կարգավորող մարմինների իրական անկախությունը՝ հաստատելով կանոնների ամրոցություն, որը կդեկավարի նրանց աշխատանքի հիմնական կողմերը:

5. Բացի այդ, նախաբանը նշում է, որ հեռարձակման բնագավառի զարգացումները, անշուշտ, ազդեցություն են ունենալու այն մարմինների դերի վրա, որոնց հանձնարարված է կարգավորել այդ բնագավառը: Վերջիններիս պարզաճ գործունեությունը կարգավորելու համար, շարունակվող փոփոխությունների համարեքստով, հնարավոր է, կարգավորման վերամշակման կարիք առաջանա, ի լրումն հեռարձակողների կողմից ընդունված ինքնակարգավորման միջոցների:

Հանձնարարական

6. Որոշվեց, որ, ըստ հանձնարարականի պայմանների, անդամ պետությունների կառավարությունները ստեղծեն, եթե մինչև այժմ չեն ստեղծել, հեռարձակման բնագավառը կարգավորող անկախ մարմիններ և իրենց օրենսդրության մեջ ներմուծեն դրույթներ, իսկ ծրագրային քաղաքականության մեջ՝ միջոցներ, հեռարձակման բնագավառը կարգավորող մարմիններին տրամադրելով լիազորություններ, որոնք հնարավորություն կտան նրանց իրականացնել իրենց առաքելությունները, համապարասխան ազգային օրենքների, արդյունավետ, անկախ և թափանցիկ ձևով:

7. Նաև որոշակիորեն հանձնարարվեց, որ կառավարությունները հարգեն կարգավորող մարմինների անկախությունը՝ պաշտպանելով նրանց ցանկացած միջամտությունից, հատկապես՝ քաղաքական ուժերի կամ տնտեսապես շահագրգիռ խմբերի կողմից: Այս դրույթը համարվեց ամենաանհրաժեշտը, քանի որ որոշ դեպքերում, չնայած պարզաճ իրավական շրջանակի առկայությանը և այն փաստին, որ պետական իշխանությունները պարտավոր են երաշխավորել հեռարձակումը կարգավոր

րող մարմինների անկախությունը, նրանց գործունեությանը, իրականում, միջամտում են:

8. Յուրաքանչյուր անդամ պետություն ինքը պետք է որոշի, համապատասխան իր իրավական համակարգի, այն մակարդակը, որպես վերոհիշյալ սկզբունքները պետք է կիրառվեն: Այն երկրներում, որպես մի շարք հասարակություններ են պատասխանատու հետարձակման կարգավորման համար (ինչպես դաշնային սկզբունքներով համախմբված պետություններում կամ համայնքներում), հանձնարարականի սկզբունքները պետք է կիրառվեն յուրաքանչյուր հասարակության կողմից:

I. ԱՄ՝ ՆՅ՝ ԿձԹՈՒՆ՝ ԿԵ՝ ՌՁԱՆԹ՝

9. Որպեսզի հետարձակումը արդյունավետ կերպով կարգավորվի, կարգավորող մարմինները իրենք պետք է պաշտպանված լինեն ամեն փրկարարական և փրկարարական միջամտություններից՝ միևնույն ժամանակ պահպանելով հետարձակողների անկախությունը ծրագրերի առնչությամբ:

10. Օրենսդրությունը, որը որոշակիորեն սահմանում է կարգավորող մարմինների իրավական կարգավիճակը և նրանց գործունեության ու լիազորությունների սահմանները, պետական իշխանություններից, քաղաքական ուժերից և փրկարարական շահագրգիռ խմբերից անկախ լինելու անհրաժեշտ պայմանն է: Եթե օրենսդրական դաշտն առկա է, այն կպաշտպանի կարգավորող մարմինները արտաքին ճնշումներից:

11. Հանձնարարականը նախատեսում է, որ օրենսդրությունը պետք է սահմանի կարգավորող մարմինների գործունեությունը ղեկավարող կամ այդ գործունեության վրա ազդող կանոններ և ընթացակարգեր: Այդ կանոնների և ընթացակարգերի իրավասությունը զանազան երկրներում կարող է փոքրերով, սակայն նրանք գոնե պետք է առնչություն ունենան մի շարք հիմնական փոքրերի հետ, ինչպիսիք են կարգավորող մարմինների կարգավիճակը, պարտավորություններն ու լիազորությունները, նրանց գործունեության սկզբունքները, անդամներին նշանակելու ընթացակարգերը և ֆինանսավորման սկզբունքները:

II. ՍՅ՝ ԿՅ՝ ԻձԹ՝ ԻՅ՝ ՎՄ՝ ՆՁ՝ ԳՆ՝ ԳՆ՝ ԳՆ՝

12. Կարգավորող մարմինների անդամները կարող են զանազան ուժերի կամ շահագրգիռ խմբերի կողմից ճնշման ենթարկվել իրենց ունեցած դերի և իշխանության չափի պարճառով: Հաշվի առնելով այս վտանգը և ենթակա լինելով հանձնարարականի այլ սկզբունքներում

նախատեսված սահմանափակումներին (փրկարարական, մասնավորապես, 26-րդ պարբերությունը) կանոնները, որոնք ղեկավարում են հետարձակման բնագավառը կարգավորող մարմինները, պետք է այնպես սահմանված լինեն, որ պաշտպանեն այդ մարմինները ցանկացած միջամտությունից և երաշխավորեն նրանց անկախությունը:

13. Հանձնարարականը նախատեսում է, որ հետարձակման բնագավառը կարգավորող մարմինների անդամները պետք է նշանակվեն ժողովրդավարական և թափանցիկ ձևով: «Ժողովրդավարական» արմիքը պետք է հասկանալ ամենալայն իմաստով՝ նկատի ունենալով, որ կարգավորող մարմինների անդամները երբեմն ընտրվում են, երբեմն՝ նշանակվում պետական իշխանությունների (նախագահի, կառավարության կամ խորհրդարանի) կամ ոչ կառավարական կազմակերպությունների կողմից:

14. Այս առումով, նշանակման ընթացակարգերը զանազան երկրներում կարող են միմյանցից խիստ փոքրերով, թեև նրանք բաժանվում են երկու հիմնական դասերի: Որոշ երկրներում համարվում է, որ կարգավորող մարմինները պետք է ներկայացնեն հասարակության փոքր շահեր, մարքի հոսանքներ և քաղաքական ու սոցիալ-աշխարհային խմբեր: Այս դեպքերում դրանք լինելու են բավականին խոշոր մարմիններ, որոնց անդամները, շարք դեպքերում նշանակված լինելով ոչ կառավարական կազմակերպությունների կամ փրկարարական իշխանությունների կողմից, սովորաբար աշխատում են ոչ լրիվ հասարակության և ոչ միջոց են հանդիսանում փոքր բնագավառի մասնագետներ:

15. Այլ երկրներում պարտադիր չի համարվում, որ կարգավորող մարմինների անդամները ներկայացնեն հասարակության լրիվ սպեկտրը, քանի որ նրանք դիտվում են որպես անկախ «դատավորներ»: Այդպիսի դեպքերում, մեծ մասամբ, կարգավորող մարմինը կոլեգիալ է, որում ընդգրկված են լինում սահմանափակ թվով մասնագետ-փորձագետներ և որի անդամները նշանակվում են օրենսդիր կամ գործադիր իշխանությունների կողմից, լրիվ հասարակության, ողջամտորեն երկարաժամկետ պաշտոնով ու որոշումներ կայացնելու որոշ աստիճանի իշխանությամբ: Այնուամենայնիվ, նույնիսկ երկրորդ դասի կարգավորող մարմինները պետք է հարգեն բազմակարծության սկզբունքը և չպետք է ազդեցություն կրեն որևէ խմբի կամ քաղաքական կուսակցության կողմից: Դեռ ավելին, կարգավորող մարմիններն ամեն դեպքում պետք է գործեն թափանցիկ ձևով և ենթարկվեն ժողովրդավարական հսկողության՝ նկատի ունենալով այն առաջադրանքը, որ նրանք ընդհանուր առմամբ իրականացնում են հանուն հասարակության (այս կապակցությամբ փրկարարական V գլուխը):

16. Որոշակիորեն նախատեսված է, որ եթե այդ մարմիններն առավելազուցում անկախ են լինելու, ապա պետք է սահմանել անհամեմատելի

թյան կանոններ, որպեսզի այդ մարմինները քաղաքական իշխանությունների կողմից ազդեցություն չկրեն: Նանձնարարականը նաև նախատեսում է, որ պետք է լինեն որոշակի կանոններ, որոնք կերաշխավորեն, որ այդ մարմինների անդամները որևէ անձից կամ մարմնից չեն կարող ստանալ մանդատ կամ ընդունել հրահանգներ, կամ չեն անի հայտարարություններ կամ նախաձեռնի գործողություններ, որոնք կարող են վնաս հասցնել իրենց գործառնությունների անկախությանը, ինչպես նաև չեն չարաշահի իրենց գործառնությունները քաղաքական նպատակներով: Թեև դա որոշակիորեն նշված չէ Նանձնարարականի մեջ, կարգավորող մարմինների անկախության համար նախընտրելի է, որ այդ մարմինների անդամները չլինեն խորհրդարանի կամ կառավարության անդամներ, կամ իրենց գործունեության ժամանակաշրջանում չզբաղեցնեն այլ քաղաքական մանդատ: Սա կարևոր պաշտպանական միջոց է արտաքին ճնշումների և քաղաքական միջամտության դեմ: Դա չի արգելում կարգավորող մարմինների անդամներին լինել քաղաքական կուսակցության սովորական անդամ՝ առանց մանդատի, քանի որ այս դեպքում քաղաքական ճնշում գործադրելու վրանգը ավելի քիչ է:

17. Օրինակ, Գերմանիայի դաշնային սահմանադրական դատարանը ընդգծել ու պաշտպանել է Land-երում (մարզերում) հետաքննվումը կարգավորող մարմինների անկախությունը՝ բացառելով պետության կողմից ցանկացած գերիշխող ազդեցություն: Այնուամենայնիվ, այդ մարմինների «հիմնական օրգանը» (ասամբլեան կամ խորհուրդը) հենվում է կամ բազմակարծ ներկայացուցչության, կամ լրարվամիջոցների բնագավառում փորձագիտության ու փորձառության վրա և, հետևաբար, կարող է ընդգրկել հասարակական կամ կառավարական մարմինների ներկայացուցիչներ: Կարգավորող մարմինների անկախությունը ապահովելու համար անհրաժեշտ է, որ այդ ներկայացուցիչները կազմեն բոլոր անդամների 25%-ը: Այսպիսով, Land-երի կարգավորող մարմինների կազմակերպչական ու ֆինանսական շրջանակը երաշխավորում է, որ նրանք անկախ ու ազատ են կառավարական ազդեցությունից՝ լիովին համապատասխանելով Նամաձայնագրում սահմանված սկզբունքներին:

18. Նանձնարարականի անհամարելիությունները դուրս են գալիս քաղաքականության սահմաններից՝ առնչվելով նաև այլ բնագավառների, որոնք կարող են ուրնձգություն անել կարգավորող մարմինների անդամների անկախության դեմ: Նրանք ընդգրկում են ցանկացած գործառնությունների իրականացում կամ ցանկացած շահերի առկայություն լրարվամիջոցներին կամ հարակից բնագավառներին (ինչպիսիք են գովազդը և հեռահաղորդակցությունը) առնչվող հիմնարկներում կամ այլ կազմակերպություններում, ինչը կարող է շահերի բախում առաջացնել կարգավորող մարմնի անդամության հետ: Եթե, օրինակ, այդպիսի մարմնի ան-

դամը ֆինանսական շահեր ունենար կամ պաշտոն զբաղեցներ որևէ հետաքննվող կամ կարելի է ընկերությունում, որը գտնվում է կարգավորող մարմնի իրավասության տակ, երկու գործառնությունները որոշակիորեն անհամարելի կլինեին:

19. Մյուս կողմից, հանձնարարականը կարգավորող մարմինների անդամներին չի զրկում այլ գործառնություններ իրականացնելու իրավունքից, եթե այդ գործառնությունները շահերի բախման չեն հանգեցնում (օրինակ, եթե այդպիսի մարմնի անդամը ուսուցիչ է): Միևնույն ժամանակ, ոչինչ չի խանգարում պետություններին սրբեղծել ավելի խիստ կանոններ, որոնք արգելում են ցանկացած այլ գործառնության իրականացում, անկախ նրանից, այդ գործառնությունը կարող է շահերի բախում առաջացնել, թե ոչ: Նմանապես, ոչինչ չի խոչընդոտում պետություններին պահանջել, որ կարգավորող մարմինների անդամները հայտարարեն իրենց միջոցների մասին նշանակման պահին և նաև պաշտոնավարման վերջում: Սա կխանգարի նրանց այդ պաշտոնից անօրինական օգուտ քաղել:

20. Կարգավորող մարմինների անկախությունն ապահովող մեկ այլ միջոցն էլ նրանց մանդատի ժամկետն ու բնույթն է: Որպեսզի այդ մարմինների անդամներն ավելի շար պաշտպանված լինեն ճնշումներից, նրանց պետք է նշանակել ամրագրված ժամկետով: Պետք է նշել, որ որոշ երկրներում (որոնք այս դեպքում հանձնարարականից առաջ են անցել) կարգավորող մարմնի անդամների պաշտոնավարության ժամկետը չի վերականգնվում կամ վերականգնվում է միայն մեկ անգամ, որպեսզի անդամները ոչ մի «նվիրվածություն» չզգան իրենց նշանակված իշխանությունների նկատմամբ:

21. Վերջապես, որպես կարգավորող մարմինների անկախությունը երաշխավորող լրացուցիչ միջոց, կարելի է պահանջել, որ անդամները խուսափեն անել այնպիսի հայտարարություններ կամ նախաձեռնել այնպիսի գործողություններ, որոնք կարող են վնաս հասցնել իրենց գործառնությունների անկախությանը, ինչպես նաև կարելի է պահանջել, որ նրանք զերծ մնան իրենց գործառնությունները քաղաքական, տնտեսական կամ այլ նպատակներով օգտագործելուց: Նույն պատճառով, երբ կարգավորող մարմնի անդամը թողնում է իր գործառնությունները, օգտակար կլինի նախապես գաղտնիության պարտավորություն, որպեսզի հնարավոր լինի խուսափել կարգավորող մարմնի գործունեության հետ կապված ինֆորմացիայի բացահայտումից:

22. Ինչ վերաբերում է կարգավորող մարմինների անդամներին ազատելու պայմաններին (որոնք նույնպես խիստ կարևոր են մարմինների անկախության համար), ապա հանձնարարականը նշում է, որ այս առնչությամբ հստակ կանոններ պետք է սահմանված լինեն, որպեսզի հնարավոր լինի խուսափել այն իրավիճակից, երբ ազատումը օգտա-

գործվում է որպես քաղաքական ճնշման միջոց: Նանձնարարականը նշում է, որ ազատումը պետք է հնարավոր լինի միայն այն դեպքում, երբ կարգավորող մարմինների անդամները չեն հարգում անհամարելիության կանոնները, որոնք նրանք պետք է պահպանեն, կամ երբ առկա է համապատասխան կերպով նկատված անկարողություն (ֆիզիկական կամ մտավոր), որը խանգարում է գործառույթների իրականացմանը: Երկու դեպքում էլ շահագրգիռ անձը պետք է հնարավորություն ունենա ազատումը բողոքարկել դատարանում: Բացառության կարգով, հանձնարարականը նաև նախատեսում է ազատման հնարավորություն հիմնված կարգավորման մարմինների անդամների գործառույթների հետ կապված կամ չկապված իրավախախտումների վրա՝ սակայն նշելով, որ այդպիսի ազատումը պետք է հնարավոր լինի միայն ծանրակշիռ ապրանքներում, որոնք որոշակիորեն սահմանված պետք է լինեն օրենքում, ընդ որում վերջնական դատավճիռը կայացնում է դատարանը: Նասկանալի է, թեև հանձնարարականում ուղղակի նշված չէ, որ ազատումը կարող է վերաբերել միայն կարգավորող մարմինների առանձին անդամներին, և ոչ երբեք ամբողջ մարմնին:

23. Առանձին խնդիր է կարգավորող մարմինների անդամների մասնագիտական որակավորման հարցը: Նաշվի առնելով հետաքննչական բնագավառի յուրահատուկ տեսչականական բնույթը՝ հանձնարարականով նախատեսվում է, որ կարգավորող մարմիններում պետք է լինեն նրանց իրավասության սահմաններում գտնվող ոլորտների մասնագետներ: Նկատի ունենալով անդամ պետությունների ավանդույթների ու փորձի փոխանակությունները, ինչպես նաև կարգավորող մարմինների փոքր կառուցվածքը, շատ դժվար է պահանջել, որպեսզի կարգավորող մարմինների բոլոր անդամները լինեն փոքր բնագավառի մասնագետներ: Այդ պատճառով հանձնարարականը նշում է, որ կարգավորող մարմինների կազմում պետք է ընդգրկված լինեն նրանց իրավասության ներքո գտնվող ոլորտների մասնագետներ: Այնուամենայնիվ, բնական է, որ անդամները լինեն տեսա-ձայնային և դրան մոտ բնագավառի մասնագետներ (օրինակ՝ գովազդային հարցերի, հետաքննչական տեսչական ոլորտի և այլն): Այս առումով պետք է նշվի, որ հիմնական դեպքերում կարգավորող մարմիններում ընդգրկված են լինում ամենափոքր բնագավառների մասնագետներ, ինչպես օրինակ մամուլի մասնագետներ, ճարտարագետներ, իրավաբաններ, սոցիոլոգներ, տնտեսագետներ և այլն:

III. ü ÇŸ³ Ȳë³ İ ³ Ȳ ³ Ȳİ ³ Ē áǎǎǎǎǎǎ

24. Կարգավորող մարմինների ֆինանսավորման ընթացակարգերը, ինչպես նրանց անդամների նշանակման ընթացակարգերը, կարող են

օգտագործվել և որպես ճնշում գործադրելու լծակներ, և որպես անկախության երաշխիքներ: Փորձը ցույց է տալիս, որ եթե կարգավորող մարմիններն օժտված են լիակատար ֆինանսական անկախությամբ, նրանք ավելի քիչ են հակված կողմնակի միջամտության կամ ճնշման ենթարկվելու:

25. Նկատի ունենալով այս ամենը՝ հանձնարարականը նախատեսում է, որ կարգավորող մարմինների ֆինանսավորման ընթացակարգերը պետք է սահմանվեն օրենքով՝ որոշակի ծրագրի համապատասխան, որպեսզի նշված կլինի նրանց գործունեության նախահաշվարկը, որպեսզի նրանք իրենց գործառույթների լիարժեք և անկախ իրականացման հնարավորություն ունենան: Ինչ վերաբերում է այն հարցին, թե արդյո՞ք կարգավորող մարմինները պետք է օգտագործեն միայն իրենց սեփական մարդկային և ֆինանսական ռեսուրսները, ապա հանձնարարականը ազգային ղեկավար մարմիններին կամ որևէ երրորդ կողմի չի արգելում գործել կարգավորող մարմինների կողմից, սակայն այն պայմանով, որ այդ գործունեությունը չմիջամտի կարգավորող մարմնի անկախությանը:

26. Հանձնարարականը չի մատչանշում կարգավորող մարմինների ֆինանսավորման հնարավոր աղբյուրները: Եվրոպական երկրների մեծամասնությունը փորձը ցույց է տալիս, որ կա երկու հիմնական աղբյուր, որոնք կարող են համապատասխանաբար կապակցվել: Ֆինանսավորումը կարող է իրականացվել արտոնագիր ստացած անձանց կողմից վճարվող արտոնագրավճարների կամ համապատասխան դեպքերում նաև շրջանառությունից գանձվող գումարների հաշվին: Նաշվի առնելով, որ արտոնագրման նշված վճարները պետք է գանձվեն այնպես, որ չհաջրնդուրեն հետաքննչողների գործունեությանը, այս միջոցը կարող է ամենահարմարը լինել կարգավորող մարմինների ֆինանսական անկախության պահպանման համար, քանի որ այդպիսով նրանք կախման մեջ չեն լինի իշխանությունների բարի կամքից: Միևնույն ժամանակ հանձնարարականով չի բացառվում նաև պետությունից ֆինանսավորվելու փոքրերակը: Այնուամենայնիվ, քանի որ այս դեպքում կարգավորող մարմիններն առավել կախված կլինեն կառավարության և խորհրդարանի կամքից, հանձնարարականում պարզորոշ կերպով նշված է, որ հասարակական իշխանությունները չպետք է ֆինանսական որոշումներ ընդունելու իրենց լիազորությունն օգտագործեն կարգավորող մարմինների անկախությանը միջամտելու նպատակներով:

27. Ֆինանսավորման ինչպիսի ձևեր էլ որ ընտրվեն, պետք է հաշվի առնվեն մարդկային, տեսչական և բոլոր մյուս ռեսուրսները, որոնք անհրաժեշտ են կարգավորող մարմիններին՝ իրենց գործառույթներն անկախ կերպով իրականացնելու համար: Նասկանալի է, որ որքան բազմաթիվ և նշանակալի են այդ գործառույթները, այնքան առավել կարևոր է, որպեսզի կարգավորող մարմնի ֆինանսավորումը համապատասխանի նրա կարիքներին:

28. Եթե ֆինանսավորումը ֆիքսված է փարեկան մակարդակով, պետք է հաշվի առնվի կարգավորող մարմինների գործունեության նախահաշիվը և այն փաստը, որ բացի կարգավորող գործունեության հիմնական արժեքից, գոյություն ունեն նաև այլ ծախսեր, որոնք անհրաժեշտ են այդ մարմինների գործունեության արդյունավետ իրականացման համար: Այս առումով, իրենց գործունեությունը լիարժեք կատարելու, հետաքննված բնագավառի ընթացիկ և ապագա իրավիճակի վերլուծության վրա հիմնված որոշումներ կայացնելու նպատակով, կարգավորող մարմիններին անհրաժեշտ են խորհրդատուներ, հեղափոխությունների անցկացում, հրապարակումներ, որոնցից յուրաքանչյուրը հավելյալ ծախսեր է պահանջում:

IV. ԷՇՅՅ 1/2005 ԱՆԾԿՆԻՆՆԵՐԻ ՎԵՐԿՆԵՐԻ ԵՆԿՆԵՐԻ ԵՎ ԵՇՅՅ 1/3 ԵՆԿՆԵՐԻ

29. Ինչպես նշվել է վերը, հետաքննված կարգավորող մարմինների լիազորություններն ու իրավասությունը փարբեր երկրներում փարբեր են: Որոշ երկրներում կան մի քանի կարգավորող մարմիններ, որոնք լուծում են փարբեր հարցեր. բողոքների քննում, ծրագրերի մոնիթորինգ, արտոնագրերի փրամադրում և այլն: Այլ երկրներում մեկ մարմին զբաղվում է հետաքննված բնագավառի բոլոր խնդիրներով: Նկատի առնելով այդ փարբերությունը, Հանձնարարական առաջարկում է մի շարք մտրեցումներ, որոնք հետաքննված բնագավառի կարգավորման հիմնաքարն են:

Կարգավորող լիազորություններ

30. Հետաքննված բնագավառի կարգավորումը հանձնարարականում բացատրվում է որպես մեկ կամ մի քանի կառավարող մարմինների՝ փոխյալ բնագավառի համար որոշակի չափանիշների սահմանման լիազորություններով օժտում: Անկախ մարմինների կողմից հետաքննվողների գործունեության կարգավորման հիմնական նպատակն է երաշխավորել, որ հետաքննված բնագավառը գործում է անխափան, անաչառ և բազմակարծիք կերպով՝ հարգելով հետաքննվողների խմբագրական ազատությունն ու անկախությունը:

31. Անդամ պետությունների միջև փարբերություններ կան սույն չափանիշների իրավական բնույթի հարցում՝ կապված սահմանադրության

շրջանակների և փարբեր իրավական ավանդույթների հետ: Որոշ դեպքերում նման մարմիններն օժտված են միայն խորհրդարական լիազորություններով, ինչով նրանց դերը հանգեցվում է հանձնարարականներ մշակելուն և կարծիքներ ներկայացնելուն: Այսպիսի երկրներում կարգավորումը հանձնարարված է օրենսդրին կամ կառավարությանը՝ խորհրդարանի վերահսկողության ներքո: Մինչդեռ մի շարք այլ երկրներում կարգավորող մարմինները օրենսդրի կողմից օժտված են կարգավորող լիազորություններով, որոնք նրանց հնարավորություն են ընձեռում հետաքննված բնագավառի գործունեության վերաբերյալ առանձնահատուկ կանոնակարգեր ընդունելու:

32. Սույն կանոնակարգումները կարող են ընդգրկել այնպիսի բնագավառներ, ինչպիսիք են արտոնագրերի փրամադրումը և հետաքննվողների կողմից իրենց պարտավորությունների կատարումը: Մասնավորապես, կարգավորման լիազորությունը կարող է ներառել իրավասու մասնագիտական շրջանակների հետ համապետ հետաքննվողների վարքագծի պարտադիր կանոնների մշակում հանձնարարականների կամ ուղեցույցների փակցում այնպիսի հարցերի շուրջ, ինչպիսիք են գովազդը և հովանավորչությունը, նախընտրական պայքարի լուսաբանումը և անչափահասների պաշտպանությունը: Ինչպես նշվել է հանձնարարականի նախաբանում, սույն կարգավորող լիազորությունը չի բացառում իրենց՝ հետաքննվողների կողմից ինքնակարգավորման միջոցառումների ընդունում:

33. Նախատեսվում է, որ կարգավորող մարմինները լիազորված լինեն օրենքի շրջանակներում համապատասխան ձևերով արձագանքելու անկանխատեսելի և բարդ խնդիրներին, որոնցից ոչ բոլոր կարող են լուծվել կամ նախատեսված լինել օրենքով: Համարվում է, որ կարգավորող մարմիններն իրավասու են մշակելու «խաղի կանոնները», քանի որ նրանք ավելի լավ են փրկելիցված հետաքննված բնագավառի մասին: Ավելին, կարգավորող մարմիններն օրենքի շրջանակներում լիազորված են ներքին կանոններ մշակելու իրավունքով:

Արտոնագրերի փրամադրում

34. Հանձնարարականով ենթադրվում է, որ հետաքննված արտոնագրի փրամադրումը կարգավորող մարմինների կատարագույն խնդիրներից է, թեպետ ներկայումս ԵՄ ոչ բոլոր անդամ պետություններում է այդպես: Դա ենթադրում է պատասխանատվության ծանր բեռ՝ հաշվի

առնելով, որ հեռարձակման ծառայություններ ստեղծելու թույլտվություն ստացողների ընտրությունից կախված է հեռարձակման բնագավառում հավասարակշռության և բազմակարծության սկզբունքների պահպանման մակարդակը: «Արտոնագիր» տերմինը պետք է ընկալվի ընդհանուր իմաստով. գործնականում այն կարող է արտահայտել «պայմանագիր», «համաձայնագիր» կամ «կոնվենցիա» իմաստները:

35. Վանձնարարականը նախատեսում է, որ կարգավորող մարմինները արտոնագրերի տրամադրման միջոցով կարող են լիազորել հեռարձակողներին ծրագրային ծառայություններ ստեղծել հեռարձակման համար տրամադրվող հաճախականություններում: Սա չի վերաբերում հեռահաղորդակցության օրենսդրության սահմաններում հաղորդակցման ցանցի օպերատորներին հաճախականություններ տրամադրելուն: Չնայած թվային տեխնոլոգիաների շարունակական զարգացումը ենթադրում է ալիքների թվաքանակի ազդեցիկ աճ, ներկայումս կա հեռարձակման համար նախատեսված հաճախականությունների հարաբերական պակաս, և անհրաժեշտ է, որպեսզի դրանք տրամադրվեն լավագույն ծառայություններ առաջարկողներին: Ավելին, արտոնագրերի տրամադրման միջոցով հնարավոր է երաշխավորել, որ հեռարձակողները բավարարեն հասարակական հետաքրքրություն ներկայացնող պահանջները, ինչպիսիք են օրինակ անչափահասների պաշտպանությունը և բազմակարծության ապահովումը:

36. Արտոնագրեր կարող են շնորհվել տարբեր տիպի հաղորդումների՝ կախված ծառայության տեսակից (տաղիտ կամ հեռուստատեսություն), հաղորդման/ընդունման ձևից (եթերային հաղորդակցության ցանց, արբանյակ, կաբել), հաճախականության տեսակից (analogic կամ թվային) կամ աշխարհագրական ընդգրկումից (ազգային, տարածաշրջանային կամ տեղական): Վանձնարարականը նպատակ չունի անդամ պետություններին մատնանշել, թե հատկապես ծառայության որ տեսակներն են ենթակա արտոնագրման: Միևնույն ժամանակ, նախատեսվում է, որ արտոնագրման ընթացակարգը պետք է լինի հստակ և որոշակի և կիրառվի բաց, թափանցիկ և անաչառ սկզբունքով, և այս հարցում կարգավորման մարմինների ընդունած որոշումները լինեն հնարավորինս հրապարակային:

37. Արտոնագրման հայտերի ընտրությունը երկար ընթացակարգ է՝ մի շարք փուլերով: Հաճախականությունների ցանկը մշակելուց հետո պետք է հրապարակվի հայտերի ընդունման մասին տեղեկատվություն: Ի շահ թափանցիկության և ազատ մրցակցության՝ ցանկալի է, որ հայ-

տերի մասին տեղեկատվությունը հրապարակվի բոլոր հնարավոր միջոցներով, օրինակ, պաշտոնական թերթերում, մամուլում և այլն: Այն պետք է պարունակի մի շարք չափանիշներ, ինչպիսիք են շահագործման առաջարկվող ծառայության տեսակը, ծրագրերի բովանդակությունը և նվազագույն տևողությունը, ծառայության աշխարհագրական ընդգրկումը, ֆինանսավորման տեսակը, արտոնագրման վճարները և տեխնիկական չափանիշները, որոնք պետք է բավարարվեն: Այն պետք է մատնանշի նաև արտոնագրման հայտի կազմման և մրցույթին մասնակցելու համար ներկայացվող փաստաթղթերի մասին տեղեկատվություն: Վանձնային մամուլի թափանցիկության խթանման միջոցների մասին թիվ R(94) 13 հանձնարարականի, մրցույթի մասնակիցները պետք է նշեն իրենց ընկերության կառուցվածքը, սեփականատերերին և դրամագլուխը: Մրցույթի մասին հայտարարության մեջ պետք է նշված լինեն նաև հայտերի հանձնման և դրանց ուսումնասիրման վերջնաժամկետները:

38. Վաճառող փուլը ներկայացված հայտերի քննությունն ու թեկնածուների ընտրությունն է: Հայտերում պետք է մանրամասնորեն նկարագրվի, թե ինչպես է նախատեսվում ծառայության իրականացումը, հիմնական շեշտը դնելով տնտեսական և տեխնիկական հարցերին և ենթադրվող բովանդակությանը: Վանձնարարականը թեկնածուների ընտրության հարցում չի սահմանում կարգավորող մարմինների համար որոշակի չափանիշներ՝ դա թողնելով յուրաքանչյուր պետության հայեցողությանը՝ վարվելու առկա հանգամանքներին համապատասխան, սակայն, այնուամենայնիվ ընտրությունը պետք է կատարվի՝ ելնելով հայտերի բովանդակությունից:

39. Ընտրված թեկնածուները պետք է ստորագրեն համաձայնություն՝ ներկայացնելով իրենց մրցութային փաստաթղթերում պարունակվող հիմնական տեղեկատվությունը և այն պարտավորությունները, որ նրանք պետք է կատարեն արտոնագիրը տնօրինելու ընթացքում:

40. Դատական որոշումների անհրաժեշտությունը նվազագույնի հասցնելու համար, հանձնարարականով նախատեսվում է, որ արտոնագրերի շնորհումը կարգավորող կանոնները պետք է սահմանվեն և կիրառվեն բաց և թափանցիկ սկզբունքով: Նույն պարճառով, արտոնագրերի շնորհումը և վերաշնորհումը կարգավորող պայմանները և չափանիշները պետք է հստակորեն նշված լինեն օրենքում և/կամ կարգավորող մարմնի կողմից, և արտոնագիր շնորհելու մասին կարգավորող մարմնի որոշումները պետք է հրապարակվեն բոլոր համապատասխան միջոցներով:

41. Նանձնարարականով պահանջվում է թափանցիկության առավել մեծ աստիճան ապահովելու համար արտոնագրի շնորհման ընթացակարգը բաց դարձնել հասարակության համար, ինչը սակայն չի բացառում հայրերի ուսումնասիրության հնարավորությունը փակ դռների հետևելու՝ ճնշումներից խուսափելու և անաչառ մրցակցություն ապահովելու նպատակով, և թեկնածուների մասին որոշակի տեղեկատվության գաղտնիության պահպանում (տես. Նանձնարարական R(94) 13 մամուլի թափանցիկությանն աջակցելու միջոցների մասին և մասնավորապես թիվ 1 ուղեցույցը):

Նեոարձակողների՝ իրենց պարտավորությունները կապարելու մոնիթորինգ

42. Ապահովելու համար գոյություն ունեցող կանոնների և հեռարձակողների սպանձնամ պարտավորությունների արդյունավետությունը, կարգավորող մարմինները պետք է լիազորված լինեն հետազոտելու գործնականում դրանց իրականացումը՝ օրենքով սահմանված կարգի և նրանց շնորհված արտոնագրերի համաձայն:

43. Նանձնարարականում նշված է, որ կարգավորող մարմինները պետք է երաշխավորեն Անդրսահմանային հեռուստատեսության մասին եվրոպական կոնվենցիայում, մասնավորապես 7-րդ հոդվածում (հեռարձակողների պարտավորությունների մասին) նշված հիմնական սկզբունքների հարգումը հեռարձակողների կողմից: Սույն հոդվածով նախատեսվում է, որ ծրագրային ծառայությունների բոլոր հաղորդումները իրենց բովանդակությամբ պետք է հարգեն մարդու արժանապատվությունը և այլոց հիմնարար իրավունքները (այն մասնավորապես արգելում է պոռնոգրաֆիան, բռնությունները խրախուսող հաղորդումները կամ ռասայական արկերի հրահրումը): Այն արգելում է նաև ծրագրերի այնպիսի կազմակերպում, որով վրանգվում է երեխաների և դեռահասների ֆիզիկական, հոգեկան կամ բարոյական զարգացումը, մասնավորապես դրանք չպետք է տեղադրվեն այն ժամերին, երբ երեխաները կարող են դա դիտել:

44. Նանձնարարվում է, որ հեռարձակողների գործունեության մասին բողոքները, որոնք գրվում են կարգավորող մարմինների իրավասության ներքո (մասնավորապես ծրագրերի բովանդակության վերաբերյալ) կամ արտոնագրման ընթացակարգերի և օրենքի խախտումը (հե-

ռարձակումը, գովազդը և հովանավորչությունը կարգավորող) պետք է քննվեն կարգավորող մարմինների կողմից: Բողոքների քննման ընթացակարգն առավել արդյունավետ դարձնելու համար, կարգավորող մարմինները պետք է պարբերաբար հրապարակեն իրենց եզրակացությունները:

45. Կախված առկա միջոցներից՝ կան հեռարձակողի գործունեությունը քննելու ընթացակարգի մի շարք տարբերակներ. դրանք կարող են բաժանվել երկու հիմնական խմբի: Առաջին դեպքում մոնիթորինգն իրականացվում է հենց կարգավորող մարմնի կողմից, ինչը բավական մարդկային և տեխնիկական միջոցներ է պահանջում և հետևաբար թանկ է: Խնդրի լուծում կարող է հանդիսանալ պարզ և ոչ պարբերաբար քննությունը, և դրա թիվը կարող է աճել, քանի որ աճում է նաև հեռարձակող ծառայությունների թիվը թվային տեխնոլոգիաների հետ համընթաց: Ընթացակարգի երկրորդ տարբերակը ներառում է վերլուծական հաշվարկներ հենց հեռարձակողների կողմից, որոնք որոշ երկրներում իրենց վերահսկող կարգավորման մարմինների հետ համատեղ ստեղծել են ինքնավերահսկման կառույցներ: Մա պակաս ծախսատար է, սակայն դրա թերությունն այն է, որ ավելի քիչ վստահելի է, քան առաջին տարբերակը: Բոլոր դեպքերում, հիմնական սկզբունքն այն է, որ ծրագրերի ցանկացած քննություն պետք է լինի հետադարձ ուժ ունեցող և համապատասխանի տեղեկատվության և արտահայտվելու ազատության իրավունքին:

46. Նեոարձակման բնագավառի կարգավորող մարմինները պետք է հետևեն մամուլի բազմակարծության և որոշ դեպքերում նաև մրցակցության կանոնների պահպանմանը: Այսպես պետք է նշվի, որ «Լրատվամիջոցներում բազմակարծության խթանման միջոցների վերաբերյալ» R(99) 1 հանձնարարականը նախատեսում է, որ անդամ պետությունները «պետք է ուսումնասիրեն իրենց օրենսդրության մեջ կամ թույլտվության, արտոնագրման և համանման ընթացակարգերում այնպիսի դրույթներ սահմանելու հնարավորությունը, որոնք կկարգավորեն մեկ առևտրային ընկերության կամ խմբի հնարավոր ազդեցությունը մեկ կամ մի քանի լրատվական սեկտորների վրա»: Ավելին, դրանով նախատեսվում է, որ «մասնավոր հեռարձակողներին արտոնագրեր շնորհելու իրավասու ազգային մարմինները պետք է հատուկ ուշադրություն դարձնեն մամուլի բազմակարծության խթանմանը»:

47. Մոնիթորինգը երբևք արդյունավետ չի կարող լինել առանց պարտավորությունների կիրառման լիազորության: Նախաձայն Նանձնարարակա-

նի, երբ հեռարձակողը չի հարգում օրենքը կամ արտոնագրում նշված պայմանները, կարգավորող մարմինները կարող են պատժամիջոցներ կիրառել (դրանց խախտությունը կախված պետք է լինի խախտման լրջությունից) համաձայն օրենքի:

48. Պատժամիջոցները կարող են տարանջատվել պարզ նախագրուչացումից ու փոքր կամ ավելի մեծ փուլանքից, արտոնագրի ժամանակավոր դադարեցումից մինչև ծայրահեղ պատժի՝ արտոնագիրը հետ վերցնելը: Ներքին օրենքի համաձայն, պատժամիջոցները կարող են կիրառվել հրապարակայնորեն՝ իրազեկելու համար հասարակությանը և ապահովելու կարգավորող մարմինների որոշումների թափանցիկությունը: Նախապես արտոնագիրը հետ վերցնելու պատժի ծանրությունը՝ այն պետք է կիրառվի միայն ծայրահեղ դեպքերում, երբ հեռարձակողները մեղադրվում են պարտավորությունների շարժ լուրջ խախտման համար:

49. Նախատեսվում է, որ պատժամիջոցները պետք է համապատասխանեն խախտման ծանրությանը և չպետք է կիրառվեն քանի դեռ հեռարձակողին հնարավորություն չի տրվել խոսելու: Փաստորեն կարգավորող մարմինների հիմնական խնդիրն այն է, որ նրանք չդառնան հեռարձակման բնագավառի «ոստիկաններ», այլ վստահության և երկխոսության բաց մթնոլորտ ստեղծելու միջոցով երաշխավորեն, որ այն գործում է անխափան կերպով: Այնուամենայնիվ, որոշ բացառիկ դեպքերում պատժամիջոցները կարող են կիրառվել առանց նախագրուչացման: Այդ դեպքերը պետք է սահմանվեն օրենքով:

50. Կատարելով մոնիթորինգի և պատժամիջոցների կիրառման իրենց պարտականությունները, կարգավորող մարմինները պետք է գործեն ոչ միայն անաչառ՝ հավասար վերաբերմունք ցուցաբերելով բոլոր հեռարձակողների հանդեպ, այլև պետք է մտահոգվեն թափանցիկության և պարասխանաբանության մասին: Ըստ հանձնարարականի, բոլոր պատժամիջոցները պետք է բաց լինեն՝ համապատասխան դատական արյանների կողմից վերանայվելու համար:

Հանրային հեռարձակողներին վերաբերող լիազորություններ

51. Նախապես առնելով մի կողմից հանրային հեռարձակման և մյուս կողմից առևտրային հեռարձակման առանձնահատուկ բնույթը, անդամ պետություններում ընդունված է առանձին կարգավորող կանոններ մշակել դրանցից յուրաքանչյուրի համար: Այս բաժանումն առկա է նաև վերահսկող մարմինների և կարգավորիչ լիազորությունների համար:

52. Այնուամենայնիվ, հանձնարարականը նշում է, որ հեռարձակման կարգավորող մարմինները կարող են օժտվել նաև հանրային ծառայությունների հեռարձակումը կարգավորող լիազորություններով, որը հաճախ դրվում է հանրային ծառայությունների հեռարձակումը վերահսկող մարմինների վրա: Այսպես հանձնարարականը անդրադառնում է հանրային ծառայությունների հեռարձակման կազմակերպությունների խնդիրներին ինչպես նշված է «Նեոարձակման հանրային ծառայության անկախության երաշխավորման վերաբերյալ» R (96) 10 հանձնարարականում:

53. Եվ առևտրային հեռարձակողների, և հանրային ծառայությունների հեռարձակողների կարգավորման գործառնությունները կարող են տրվել միևնույն կարգավորող մարմին՝ երաշխավորելու համար արդար մրցակցություն հանրային հեռարձակողների և մասնավոր հեռարձակողների միջև:

V. ԹՅ ԵՐ »ՐԻՆՈՒՄԻՆԻՆԵՐԸ

54. Հանձնարարականը նախատեսում է, որ կարգավորող մարմինները հաշվեկրու են հասարակության առջև, քանի որ գործում են բացառապես ի շահ հասարակության: Իրենց գործունեությունը թափանցիկ դարձնելու համար նրանք կարող են, օրինակ, փարեկան հաշվեկրություն տպագրել իրենց աշխատանքի մասին: Սա կնպաստի, որպեսզի ավելի լավ ընկալվեն կարգավորող մարմինների նպատակները, գործառնությունները և լիազորությունները:

55. Ինչպես նշվել է վերը, կարգավորող մարմինները կարիք ունեն լայնաձավալ լիազորությունների, որպեսզի հեռարձակման բնագավառի կարգավորումն ավելի արդյունավետ դառնա: Ինչպես ժողովրդավարական հասարակության իշխանության բոլոր մարմինները, նրանք ևս պետք է պարասխանաբան լինեն իրենց գործունեության համար և ենթակա ժողովրդավարական վերահսկողության: Հիմնական հարցն այն է, թե ում կողմից և ինչպես պետք է իրականացվի այդ վերահսկողությունը: Հանձնարարականն այս առումով ոչինչ չի նախատեսում, թողնելով դա յուրաքանչյուր պետության հայեցողությանը՝ նշանակելու դեկավար մարմին կամ մարմիններ, որոնք պարասխանաբան կլինեն հեռարձակումը կարգավորող մարմինների գործունեության համար:

56. Նանձնարարականով նախադրվում է, որ կարգավորող մարմինները կարող են վերահսկվել միայն իրենց գործունեության իրավահամապարասխանության և ֆինանսական գործունեության ճշգրտության ու թափանցիկության առումով: Կարգավորող մարմնի որոշումների որևէ այլ վերահսկում չի թույլատրվում: Խուսափելու համար այնպիսի դեպքերից, երբ կարգավորող մարմինների գործունեության վերահսկումը վերածվում է գրաքննության, այն միշտ պետք է տրվի ունենա a posteriori: Մյուս կողմից, ըստ տեղական օրենքի, կարգավորող մարմինների ֆինանսական գործունեության ճշգրտության ու թափանցիկության վերահսկումը կարող է կատարվել a priori:

57. Վերջապես, հանձնարարականը նախադրում է, որ կարգավորող մարմինների ընդունված բոլոր որոշումները և կանոնակարգումները պետք է պատճառաբանված լինեն և, համաձայն ազգային օրենքի, բաց լինեն համապարասխան դատարանի կողմից վերանայվելու համար: Որոշումների պատճառաբանվածության պահանջը հնարավորություն է տալիս նրանց, ովքեր դժգոհ են կարգավորող մարմինների որոշումներից, վիճարկելու դրանք իրավասու դատարանի կողմից միջոցով: Քանի որ թափանցիկությունը կարգավորող մարմինների գործունեության հիմնական սկզբունքներից մեկն է, բոլոր ընդունված որոշումները և կանոնակարգումները պետք է համապարասխան միջոցներով հասու դառնան հասարակությանը:

ä ³ Ū³ Ý³ ĩ³ Ý Ûáõ ùç í ñ ÑçÛÝí ³ Í ĩ³ Û
 ¹ ñ Ýçó ĩ³ ¼½ ĩ³ Í ĩ³ é³ Ûáõ Ûáõ Ý»ñç
 ùñ»Ýé¹ ñ ĩ³ Ý á ³ Bi á ³ Ýáõ Û Û Ý
 í »ñ ì»ñ Ë
 ° í ñá ³ ĩ³ Ý Í áÝí »Ýóç³

ëí ñ ëmäõ , 24.01.2001

Ներածություն

Եվրոպայի խորհրդի անդամ պետությունները, սույն փաստաթուղթը ստորագրած մյուս երկրները և Եվրոպական համայնքը,

հաշվի առնելով, որ Եվրոպայի խորհրդի նպատակն իր անդամների միջև առավելագույն միաբանության հասնելն է,

վերհիշելով «Կողմորված հեռուստատեսային ծառայությունների իրավական պաշտպանության վերաբերյալ» նախարարների կոմիտեի թիվ R (91) 14 հանձնարարականը,

գտնելով, որ հեռուստատեսային ծառայությունների համար նախադրված ապակողմորման սարքավորումների օգտագործման իրավունքների ուղղահարումը լուրջ հիմնախնդիր է ողջ Եվրոպայի համար,

նշելով, որ հիշյալ հանձնարարականի ընդունման պահից ի վեր ստեղծվել են պայմանական մուտքի նորանոր ծառայություններ ու սարքավորումներ, ինչպես նաև ի հայտ են եկել դրանց ապօրինի մուտք ապահովող նոր ձևեր,

նշելով, որ պայմանական մուտքի վրա հիմնված կամ դրանից կազմված ծառայությունների պաշտպանության հարցում եվրոպական պետությունների օրենսդրությունների միջև առկա են լուրջ տարբերություններ,

նշելով նաև, որ ապօրինի մուտքը սպառնում է հետաքննվման և տեղեկատվական հասարակության ծառայություններ տրամադրող կազմակերպությունների եկամտաբերությանը և, որպես հետևանք, կարող է բացասաբար անդրադառնալ հասարակությանն առաջարկվող ծառայությունների և ծրագրերի բազմազանության վրա,

վստահ լինելով պայմանական մուտքի վրա հիմնված կամ դրանից կազմված ծառայությունների պաշտպանության համընդհանուր քաղաքականություն ունենալու անհրաժեշտությանը,

համոզված, որ պայմանական մուտքի ծառայությունների հանդեպ ա-

պօրհնությունների կանխարգելման գործում խիստ արդյունավետ կարող են լինել քրեական, վարչական կամ այլ պատժամիջոցները,

համարելով, որ առանձնահատուկ ուշադրություն պետք է դարձվի առևտրային նպատակներով ձեռնարկվող ապօրինի գործողություններին,

նկարի առնելով պայմանական մուտքի վրա հիմնված կամ դրանից կազմված ծառայությունների պաշտպանության վերաբերյալ դրույթներ պարունակող առկա միջազգային փաստաթղթերը,

համաձայնության եկան հետևյալի մասին.

¹ 3 ԱՇԿ 1
ԱՅ՝ ՌՅ Կաժ 1 ռձԱԿ»՞

Ճա՛ 1 3 1.
2 է3 ը՛ 3 Կ »օԿա՛ 3 ի՛ 3 Ի Ա

Սույն Կոնվենցիան վերաբերում է վճարովի հիմունքներով փրամադրվող և պայմանական մուտքի վրա հիմնված կամ դրանից կազմված հետարձակող և տեղեկատվական հասարակության ծառայություններին: Սույն Կոնվենցիայի նպատակը Կողմերի փորձերում պաշտպանված ծառայություններից ապօրինի օգտվելուն նպաստող գործունեության կանխարգելումը և այս ոլորտում Կողմերի օրենսդրությունների միջև համապատասխանության հաստատումն է:

Ճա՛ 1 3 2.
ԵՇԱԿ՝ 3 Ի՛ 3 Կ ՌՅ է՛ 3 օա՛ՅԱՅձԿ՝՞

Սույն Կոնվենցիայի հիմնական հասկացություններն ունեն հետևյալ նշանակությունը.

ա. «պաշտպանված ծառայություն» նշանակում է վճարովի հիմունքներով փրամադրվող և պայմանական մուտքի վրա հիմնված կամ դրանից կազմված հետևյալ ծառայություններից յուրաքանչյուրը,

- հեռուստատեսային ծրագրային ծառայություններ, ինչպես ամրագրված է Անդրաշահմանային հեռուստատեսության մասին եվրոպական կոնվենցիայի (փոփոխություններով) 2-րդ հոդվածով,

- ռադիոհեռարձակման ծառայություններ՝ հասարակության համար նախատեսված ռադիոծրագրեր, որոնք հաղորդվում են կաբելային կամ եթերային ճանապարհով, ներառյալ՝ արբանյակի միջոցով,

- տեղեկատվական հասարակության ծառայություններ, որոնք փրամադրվում են էլեկտրոնային միջոցներով, հեռավորության վրա և անհատական պատվերների համաձայն,

ինչպես նաև վերոնշյալ ծառայությունների համար պայմանական

մուտքի ապահովումը, ինչը համարվում է ինքնուրույն ծառայություն,

բ. «պայմանական մուտք» նշանակում է ցանկացած տեխնիկական միջոց և/կամ միջոցառում, որն ապահովում է սույն հոդվածի ա. կետում նշված ծառայությունների մատչելիությունը՝ անհատական արտոնագրի պարագայում,

գ. «պայմանական մուտքի սարքավորում» նշանակում է ցանկացած սարքավորում, ծրագրային փաթեթ և/կամ միջոց, որը նախագծված և հարմարեցված է սույն հոդվածի ա. կետում նշված ծառայությունների մատչելիությունն ապահովելու համար,

դ. «ապօրինի (արգելված) սարքավորում» նշանակում է ցանկացած սարքավորում, ծրագրային փաթեթ և/կամ միջոց, որը նախագծված և հարմարեցված է սույն հոդվածի ա. կետում նշված ծառայություններից որևէ մեկի մատչելիությունն ապահովելու համար՝ առանց ծառայություն փրամադրողի արտոնագրի առկայության:

Ճա՛ 1 3 3.
ԲՐՇ՝ 3 Կ՝ էա՛ՅԱՅձԿ՝

Սույն Կոնվենցիան կիրառելի է պաշտպանված ծառայություն առաջարկող ցանկացած իրավաբանական կամ ֆիզիկական անձի հանդեպ, ինչպես ամրագրված է հոդված 2-ում՝ անկախ նրա ազգային պատկանելությունից և Կողմերից որևէ մեկի իրավասության ներքո գտնվելուց:

¹ 3 ԱՇԿ 2
2 ա՛ ը՛ՇԿՇ · ա՛ ը՛ օա՛ՅԱՅձԿ՝՞

Ճա՛ 1 3 4.
ԱԵՖ՝ 1 3 Է՛ 3 Է՛ ի՛ օա՛Յ՞՞

Տակաօրինական են համարվում Կողմերից մեկի փորձերում իրականացվող հետևյալ գործողությունները.

ա. առևտրային նպատակներով ապօրինի սարքավորումներ սրել-ծելը կամ արտադրելը,

բ. առևտրային նպատակներով ապօրինի սարքավորումներ ներմուծելը,

գ. առևտրային նպատակներով ապօրինի սարքավորումներ փրամադրելը,

դ. առևտրային նպատակներով ապօրինի սարքավորումներ վաճառելը կամ վարձակալության փայլը,

ե. առևտրային նպատակներով ապօրինի սարքավորումների փրկապնակը,

զ. առևտրային նպատակներով ապօրինի արքավորումներ փրկապնակը, սպասարկելը և փոխելը,

է. ապօրինի սարքավորումների առևտրային մարկետինգը կամ գովազդը:

Ցանկացած Կողմ ցանկացած պահի Եվրոպայի խորհրդի գլխավոր քարտուղարին ուղղված հայտարարագրով կարող է հայտարարել սույն հոդվածի առաջին մասում փրկապնակը չգտնվող գործողություններ ևս հակաօրինական համարելու մասին:

³ 3. ԱՇԿ

ä³ i³ Å³ ÛÇçáóÝ»ñ»öÇ³ í³ ì³ Ý

â³ Bî³ â³ ÝáõÃÛ Ý ÛÇçáóÝ»ñ

Đá¹ í³ í³ 5.

Đ³ í³ ú³řÇÝ³ í³ Ý . á³ř³ áóÝ»áõÃÛ Ý Ñ³ Û³ ñ

ë³ ÑÛ³ Ýí áõ³ â³ i³ Å³ ÛÇçáóÝ»ñ

Կողմերը պետք է միջոցներ ձեռնարկեն հոդվածում 4-ում նշված հակաօրինական գործողությունները քրեական, վարչական կամ այլ պատասխանատվության ենթարկելու ուղղությամբ: Այդ միջոցները պետք է լինեն արդյունավետ և բխեն հակաօրինական գործունեության հնարավոր հետևանքների չափերից:

Đá¹ í³ í³ 6.

é³Ý³ . ñ³ í³ áóÝ »ö³ é . ñ³ í³ áóÝ

Կողմերը պետք է միջոցներ ձեռնարկեն ապօրինի սարքավորումների և մարկետինգային, գովազդային օրինազանց նյութերի, ինչպես նաև ապօրինի գործունեության արդյունքում ստացված ցանկացած եկամտի ու ֆինանսական շահույթի բռնագրավման ուղղությամբ:

Đá¹ í³ í³ 7.

ö³ Õ³ Û³ óÇ³ í³ Ý³ 1³ ì³ í³ ñ³ áõÃÛáóÝ

Կողմերը պետք է ձեռնարկեն բոլոր անհրաժեշտ միջոցառումները, որպեսզի պաշտպանված ծառայություններ փրամադրողները, ում շահերը վրանգվում են հողած 4-ում նշված հակաօրինական գործողությունների պատճառով, կարողանան օգտվել իրավական պաշտպանության համապատասխան միջոցներից, ներառյալ վնասների փոխհատուցումը և կանխարգելիչ միջոցառումները, ինչպես նաև անհրաժեշտության դեպքում դիմեն առևտրային ալիքներից ապօրինի սարքավորումները վերացնելու համար:

³ 4. ԱՇԿ

Ä³ í³ Ý³ óáóÝ »ö ÷ á ÷ áÈ áõÃÛáóÝ»ñ áó

È³ óáóÝ»ñ

Đá¹ í³ í³ 8.

ØÇç³ ½³ ԼՇԿ Ñ³ Û³ . á³ř³ í³ óáõÃÛáóÝ

Կողմերը պետք է փոխօգնություն ցուցաբերեն միմյանց՝ սույն Կոնվենցիան իրականացնելու համար: Զրեական և վարչական հարցերի վերաբերյալ համապատասխան միջազգային փաստաթղթերի, ինչպես նաև իրենց օրենսդրությունների համաձայն, Կողմերը պետք է լայնորեն համագործակցեն սույն Կոնվենցիայով ամրագրված քրեական կամ վարչական օրինազանցություններին առնչվող հետաքննությունների և դատական ընթացակարգերի հարցում:

Đá¹ í³ í³ 9.

³ 1/2³ ì³ áõÛ È á³ř³ Ñ³ í³ óáõÃÛáóÝ»ñ

1. Սույն Կոնվենցիան ուժի մեջ մտնելու պահից 2 փարվա ընթացքում և դրանից հետո յուրաքանչյուր երկու փարին մեկ, ինչպես նաև ցանկացած Կողմի պահանջով, Կողմերը Եվրախորհրդի շրջանակներում պետք է անցկացնեն բազմակողմ խորհրդակցություններ՝ սույն Կոնվենցիայի և մասնավորապես հոդված 2-ի դրույթների իրականացումը և դրանց ընդլայնելու կամ վերանայելու հնարավորությունը քննարկելու նպատակով: Այդ խորհրդակցությունները պետք է փրկապնակը և ունենան Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարի կողմից անցկացվող նիստերի ընթացքում:

2. Այդ խորհրդակցություններին յուրաքանչյուր Կողմ ներկայացված պետք է լինի մեկ կամ մի քանի պատվիրակներով: Յուրաքանչյուր Կողմ ունի ձայնի իրավունք: Սույն Կոնվենցիայի յուրաքանչյուր անդամ պետություն պետք է ունենա մեկ ձայն: Իր իրավասությունների սահմաններում Եվրոպական համայնքը կարող է գործադրել ձայնի իր իրավունքը, եթե սույն Կոնվենցիայի կողմեր հանդիսացող անդամ պետությունների քանակը հավասար է ձայների քանակին: Եվրոպական համայնքը չի կարող գործադրել ձայնի իր իրավունքը, եթե քվեարկությունը վերաբերում է իր իրավասությունների սահմաններից դուրս գտնվող հարցերի:

3. Նոդված 12-ի 1-ին կետում նշված ցանկացած պետություն կամ Եվրոպական համայնքը, որը սույն Կոնվենցիայի Կողմ չի հանդիսանում, խորհրդակցություններում ներկայացվում է դիպորդի միջոցով:

4. Յուրաքանչյուր խորհրդակցությունից հետո Կողմերը Եվրոպայի Խորհրդի նախարարների կոմիտեին պետք է տրամադրեն խորհրդակցությունների և Կոնվենցիայի իրականացման մասին զեկուցումներ, ինչպես նաև, ահրաժեշտության դեպքում, սույն Կոնվենցիայի լրացման առաջարկություններ:

5. Սույն Կոնվենցիայի դրույթների համաձայն, Կողմերն իրենք պետք է մշակեն խորհրդակցությունների ընթացակարգի կանոնները:

ՃՁՎԻՅՈՒՆ
ՕՁԻՅՈՒՆ

1. Ցանկացած Կողմ կարող է փոփոխություններ առաջարկել սույն Կոնվենցիայում:

2. Փոփոխության ցանկացած առաջարկ պետք է հանձնվի Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարին, որն էլ այդ մասին տեղյակ կպահի Եվրախորհրդի անդամ պետություններին, Եվրոպական մշակութային Կոնվենցիայի անդամ պետություններին, Եվրոպական համայնքին և բոլոր այն պետություններին, որոնք անդամակցել կամ հրավիրվել են անդամակցելու սույն Կոնվենցիային՝ 13 հոդվածի պայմանների համաձայն:

3. Նախորդ կետի պայմանների համաձայն առաջարկվող ցանկացած փոփոխություն պետք է ուսումնասիրվի՝ գլխավոր քարտուղարին այն հանձնելու պահից 6 ամսվա ընթացքում, բազմակողմ խորհրդակցությունների ընթացքում, որտեղ այդ փոփոխությունը պետք է ընդունվի սույն Կոնվենցիան վավերացրած պետությունների ձայների երկու երրորդի կողմից:

4. Բազմակողմ խորհրդակցությունների ընթացքում ընդունված ցանկացած տեքստ պետք է ներկայացվի Նախարարների կոմիտեի հաս-

տարմանը: Նաստարվելուց հետո, տեքստը պետք է ուղարկվի Կողմերին՝ ընդունման համար:

5. Ցանկացած փոփոխություն ուժի մեջ կմտնի բոլոր Կողմերի՝ գլխավոր քարտուղարին ընդունման մասին տեղեկացնելուց հետո՝ 30-րդ օրը:

6. Բազմակողմ խորհրդակցությունների արդյունքում ընդունված հանձնարարականի հիման վրա, նախարարների կոմիտեն, համաձայն Եվրախորհրդի կանոնադրության 20 հոդվածում նշված մեծամասնության որոշման կամ կոմիտեում ներկայացված պետությունների ներկայացուցիչների միաձայն քվեարկությամբ, կարող է որոշում կայացնել, որ փոփոխությունը ուժի մեջ կմտնի դրա՝ ընդունման ներկայացվելու օրվանից սկսած երկու տարի անց, եթե Կողմերից մեկը Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարին չի ծանուցել դրա ուժի մեջ մտնելու հարցում իր առարկության մասին: Եթե Կողմերից մեկը առարկություն է ներկայացրել, ապա փոփոխությունն ուժի մեջ է մտնում առարկությունը ներկայացրած Կողմից ԵԽ գլխավոր քարտուղարին ընդունման փաստաթուղթը հանձնելու օրվան հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

7. Եթե փոփոխությունը հաստատվել է նախարարների կոմիտեի կողմից, բայց 5 կամ 6 կետերի պայմանների համաձայն դեռևս ուժի մեջ չի մտնել, ապա որևէ պետություն կամ Եվրոպական համայնքը կարող են չարտահայտել Կոնվենցիային անդամակցելու համաձայնություն՝ միաժամանակ չընդունելով փոփոխությունը:

ՃՁՎԻՅՈՒՆ
ՕՁԻՅՈՒՆ

1. Սույն Կոնվենցիան չի խցընդոտում այլ միջազգային Կոնվենցիաներից բխող իրավունքներին և նախաձեռնություններին:

2. Կոնվենցիան ստորագրած Կողմերը, դրանում տեղ գրած սկզբունքների իրականացումն առավել դյուրին դարձնելու և դրույթներն ամրապնդելու ու լրացնելու նպատակով, կարող են երկկողմ և բազմակողմ համաձայնագրեր կնքել միմյանց հետ՝ սույն Կոնվենցիայում ամրագրված հարցերի շուրջ:

3. Եթե երկու կամ ավելի Կողմեր արդեն համաձայնագիր են կնքել սույն Կոնվենցիայի առարկա հանդիսացող հարցերից մեկի շուրջ կամ արդեն ունեն որոշակի հարաբերություններ այդ հարցերի վերաբերյալ, ապա նրանք կլիազորվեն իրականացնելու այդ համաձայնագիրը՝ սույն Կոնվենցիայի փոխարեն, եթե դա նպաստում է միջազգային համագործակցության պարզեցմանը:

4. Իրենց փոխարարներություններում Եվրոպական համայնքի անդամ երկրները պետք է հետևեն համայնքային կանոններին և հետևա-

բար չպետք է իրականացնեն սույն Կոնվենցիայից բխող սկզբունքները, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ րվյալ մասնավոր խնդրի վերաբերյալ համայնքային կանոններ գոյություն չունեն:

ՊԷՁԷ 4.

° 1/2 ÷ 3 İ Çā 1 řāđĀÝ»ñ

Ըձ¹ İ ³ İ 12.

ëi áñ · řāđĀ »ō áĀÇ Û»ç Ûi Ý»ÉÁ

1. Սույն Կոնվենցիան բաց է Եվրախորհրդի անդամ պետությունների, Եվրոպական մշակութային Կոնվենցիային անդամակցած այլ երկրների, Եվրոպական համայնքի կողմից ստորագրվելու համար: Այդ երկրները եւ Եվրոպական համայնքը իրենց համաձայնությունը կարող են արտահայտել՝ ամրագրելով այն:

ա. ստորագրությամբ՝ առանց հետագա վավերացման, ընդունման կամ հաստատման անհրաժեշտության,

բ. ստորագրությամբ՝ հետագա վավերացման եւ հաստատման պայմանով, ինչին պետք է հաջորդի վավերացումը, ընդունումը եւ հաստատումը:

1. Վավերագիրը կամ ընդունման եւ հաստատման փաստաթղթերն ի պահ են հանձնվում Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարին:

2. Սույն Կոնվենցիան ուժի մեջ կմտնի 3 պետությունների կողմից ընդունման հայտագիր ներկայացնելու համար րված երեք ամիսների հաջորդող ամսվա առաջին օրը՝ վերոնշյալ կետով ամրագրված պայմաններով:

3. Բոլոր ստորագրած Կողմերի եւ Եվրոպական համայնքի համար, որոնք հայտնում են իրենց համաձայնությունը անդամակցելու Կոնվենցիային, այն ուժի մեջ կմտնի համաձայնություն հայտնելու համար նախատեսված 3 ամիսները լրանալուց հետո՝ հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

Ըձ¹ İ ³ İ 13.

2 Ý¹ 3 Û āÑ³ Ý¹ Çē³ óáŌ á »i áĀŪāđŸ»řÇ Ûáō ũÁ

1. Սույն Կոնվենցիայի ուժի մեջ մտնելուց հետո, Եվրախորհրդի նախարարների կոմիտեն, համաձայնագիր կնքող պետությունների հետ խորհրդակցելուց հետո, կարող է ցանկացած երկրի հրավիրել անդամակցելու սույն Կոնվենցիային՝ համաձայն Եվրախորհրդի կանոնադրության 20 հոդվածում նշված մեծամասնության որոշման կամ կոմիտեում ներկայացված պետությունների ներկայացուցիչների միաձայն քվեարկու-

թյան:

2. Ցանկացած անդամակցող Կողմի համար սույն Կոնվենցիան ուժի մեջ կմտնի ԵԽ գլխավոր քարտուղարին ընդունման փաստաթուղթը ներկայացնելու համար րվող 3 ամսվա հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

Ըձ¹ İ ³ İ 14.

İ³ ř Ā İ Ÿ ŪŸ İ Ūř éáđĀ

1. Ստորագրելու կամ վավերացման, ընդունման եւ հաստատման փաստաթղթերը ներկայացնելու ժամանակ Եվրոպական համայնքի ցանկացած պետություն կարող է որոշակիացնել այն փարածքը կամ փարածքները, որտեղ սույն Կոնվենցիան կկիրառվի:

2. Եվրոպական համայնքի ցանկացած պետություն գլխավոր քարտուղարին ներկայացվող հայտարարագրի միջոցով կարող է ընդլայնել սույն Կոնվենցիայի կիրառման ոլորտը: Այդ փարածքների համար Կոնվենցիան ուժի մեջ կմտնի գլխավոր քարտուղարի կողմից հայտարարագիրը ստանալու պահից երեք ամիս անց հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

3. Վերոնշյալ երկու կետերով ներկայացված հայտարարագիրը դրանում նշված փարածքների համար կարող է ետ կանչվել Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարին ուղղված ծանուցման միջոցով: Դա կսկսի գործել գլխավոր քարտուղարի կողմից նման ծանուցում ստանալու օրվանից երեք ամիս անց՝ հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

Ըձ¹ İ ³ İ 15.

İ »ñ á³ ÑāđŸ»ñ

Սույն Կոնվենցիան ենթական չէ վերապահումների:

Ըձ¹ İ ³ İ 16.

İ »x»řÇ İ³ · 3 İ ářāđĀ

Կողմերի միջև սույն Կոնվենցիայի մեկնարանության եւ կիրառման շուրջ վեճերի ծագման դեպքում Կողմերը պետք է ջանան խաղաղ լուծումների գտնել՝ բանակցությունների կամ այլ ձևերով՝ ներառյալ վեճերի լուծումը դատարաններում, որոնց վճիռները պարտադիր են Կողմերի համար:

Ըձ¹ İ ³ İ 17.

â »ŪŸ É Ñ³ Ū³ ř ñ»ÉÁ

1. Ցանկացած Կողմ ցանկացած պահի կարող է չեղյալ հայտարարել սույն Կոնվենցիան՝ Եվրոպայի խորհրդի գլխավոր քարտուղարին ուղղված ծանուցման միջոցով:

2. Չեղյալ հայտարարելն ուժի մեջ կմտնի գլխավոր քարտուղարի՝ նման ծանուցում ստանալու պահից 3 ամիս անց՝ հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

**Ճճ¹ Ի³ Ի 18.
Ի³ ԿճԾճԸ**

Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարը Եվրախորհրդի անդամ պետություններին, Եվրոպական մշակութային կոնվենցիային անդամակցած այլ պետություններին, Եվրոպական համայնքին և սույն Կոնվենցիային անդամակցած յուրաքանչյուր պետության պետք է ծանուցի.

- ա. 12 հոդվածի կետերի համաձայն արված ցանկացած ստրագրության մասին,
- բ. վավերացման, ընդունման, հաստատման և մուտքի ցանկացած փաստաթուղթ ստանալու մասին՝ համաձայն 12 և 13 հոդվածների,
- գ. սույն Կոնվենցիայի՝ 12 և 13 հոդվածների համաձայն ուժի մեջ մտնելու ցանկացած օրվա մասին,
- դ. 4 հոդվածի համաձայն ցանկացած հայտարարության մասին,
- և. 10 հոդվածի կետերի համաձայն արված փոփոխության յուրաքանչյուր առաջարկի մասին,
- զ. սույն Կոնվենցիային վերաբերող ցանկացած այլ գործողության, հայտարարության, ծանուցման մասին:

Ի վկայություն վերոհիշյալի Կողմերը, որ պարզաճ կերպով լիազորված են, ստորագրեցին սույն Կոնվենցիան:

Կատարվել է 2001թ. հունվարի 24-ին Ստրասբուրգում, անգլերեն և ֆրանսերեն, ընդ որում երկու տեքստերն էլ հավասարազոր են, մեկ օրինակով, որը պահվում է Եվրոպայի խորհրդի արխիվում: Եվրախորհրդի գլխավոր քարտուղարը վավերացված պատճենները կհանձնի Եվրախորհրդի անդամ պետություններին, Եվրոպական մշակութային Կոնվենցիային անդամակցած պետություններին, եվրոհամայնքին և սույն Կոնվենցիային միանալու հրավիրված բոլոր պետություններին:

**° Ի Թճ³ Ը Ե ԳՆՆճԸ
Ս³ Ե³ Թ ԹՂ»ԹՇ Ի ԳՍՇԻ »
ԾՅ ԿՕԿ³ Թ Թ Ի³ Կ Rec (2001)7**

Ս³ Ե³ Թ ԹՂ»ԹՇ Ի ԳՍՇԻ »ԾՅ³ Կ¹ 3 Ս Գ »Ի ԳՆՆճԸԿՂ»ԹՇԿ

Ռ-վային միջավայրում հեղինակային և հարակից իրավունքների պաշտպանության, դրանց ոլորնահարման և զրագողության դեմ պայքարի նպատակով կիրառվող միջոցառումների վերաբերյալ

(Ընդունվել է նախարարների կոմիտեի կողմից, փոխնախարարների 762-րդ նիստում, 2001թ. սեպտեմբերի 5-ին)

Նախարարների կոմիտեն, Եվրոպայի խորհրդի կանոնադրության 15բ հոդվածի համաձայն՝

հաշվի առնելով, որ Եվրոպայի խորհրդի նպատակն իր անդամների միջև առավելագույն միաբանության հասնելը, նրանց ընդհանուր ժառանգություն հանդիսացող իդեալներն ու սկզբունքները պահպանելն ու իրագործելը և նրանց փոփոխական ու սոցիալական առաջընթացը խթանելն է,

ողջունելով հաղորդակցության և տեղեկատվական հասարակության հաստատմանը հանգեցնող տեղեկությունների տարածման ոլորտում արձանագրվող հաջողությունները,

նշելով, որ նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաների զարգացումը առավել դյուրին է դարձնում մրավոր սեփականության իրավունքներով պաշտպանվող աշխատանքների, ներդրումների և գործունեության հերշփոմը և դրանց կիրառումը,

մտահոգ՝ տեղեկատվական ցանցերի, թվայնացման և տվյալների խրատման առկա հնարավորությունների հետևանքը հանդիսացող հեղինակային իրավունքների ոլորնահարման նոր ձևերի երևան գալու փաստով,

նշելով, որ այս երևույթը լուրջ ներգործություն է ունենում հեղինակային և հարակից իրավունքների շրջանակներում գործող ոլորտների վրա,

իրագրել այն զգալի վնասին, որ կրում են հեղինակները, հրատարակիչները, արվեստագետները, պրոդյուսերները, հեռարձակողները, ինչ-

պես նաև մշակութային գործիչները և այդ շրջանակներում գործող ուրույնները՝ մի կողմից պաշտպանական մեխանիզմների բացակայության և մյուս կողմից թվային միջավայրում հեղինակային իրավունքների ուրանահարման և գրագողության հետևանքով,

գիտակցելով, որ այս իրավիճակը վնասակար ազդեցություն է ունենում սպառողների շահերի և տեղեկատվական հասարակության զարգացման համար՝ մասնավորապես խոչընդոտելով մշակութային գործունեությունը և այդպիսով վնասելով շուկա հանվող արտադրանքի բազմազանությանը և որակին,

վերահաստատելով հեղինակային և հարակից իրավունքների պաշտպանության ամրապնդման անհրաժեշտությունը՝ որպես գրական և մշակութային գործունեության խթանիչ ուժ,

հիշելով անբավարար պաշտպանության և գրագողության հետևանքով ազգային բյուջեների կրած վնասները,

նշելով գրագողության և կազմակերպված հանցագործության միջև սերտ կապերի առկայությունը,

հիշելով այլ ոլորտներում, մասնավորապես՝ Մրավոր սեփականության համաշխարհային կազմակերպության, Եվրամիության, ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի և Աեուրրի համաշխարհային կազմակերպության շրջանակներում մրավոր սեփականության իրավունքների պաշտպանության ամրապնդման ուղղությամբ կատարված աշխատանքները,

կարևորելով 1996թ. դիվանագիտական կոնֆերանսի ընթացքում Մրավոր սեփականության համաշխարհային կազմակերպության կողմից չափանիշների սահմանման աշխատանքները, որոնցով միջազգային պաշտպանություն է ապահովվում ստեղծագործությունների և թվային տարբերակով տարածվող աշխատանքների համար,

վերհիշելով իր՝

- «Նեղիսակային և հարակից իրավունքների ոլորտում օրինախախտումների և գրագողության դեմ պայքարի վերաբերյալ» R (88) 2 հանձնարարականը,

- «Կողմնորված հեռուստատեսային ծառայությունների պաշտպանության վերաբերյալ» R (91) 14 հանձնարարականը,

- «Նեղիսակային իրավունքի և հարակից ստեղծագործական իրավունքների մասին իրազեկությունը բարձրացնելու և դաստիարակչական աշխատանք կատարելու վերաբերյալ R (94) 3 հանձնարարականը,

- «Չայնային և տեսաձայնային գրագողության դեմ ձեռնարկվող միջոցառումների վերաբերյալ» R (95) 1 հանձնարարականը,

հանձնարարում է անդամ երկրների կառավարություններին՝ հեղինակային իրավունքների ուրանահարումների և գրագողության դեմ պայքարի քաղաքականություն մշակելիս և տեխնիկական զարգացումներին իրենց օրենսդրությունը համապատասխանեցնելիս հաշվի առնել սույն հանձնարարականի հավելվածում ամրագրված սկզբունքները:

Իրավունքների գիտակցում

1. Անդամ երկրները պետք է երաշխավորեն, որպեսզի իրենց աշխատանքների շահագործման և օգտագործման նոր ձևերի առկայության պայմաններում հեղինակները, ստեղծագործողները, արտադրողները և հեռարձակողները օգտվեն հավասար իրավունքներից՝ իրենց շահերի պաշտպանության և հեղինակային ու հարակից իրավունքների ուրանահարման դեմ պայքարի նպատակով: Մասնավորապես, անդամ երկրները պետք է՝

- հեղինակներին, կատարողներին և ձայնագրություններ արտադրողներին օժտեն Մրավոր սեփականության համաշխարհային կազմակերպության (ՄՄՏԿ) Նեղիսակային իրավունքների համաձայնագրում (Ժնև, 1996թ.) և ՄՄՏԿ Կատարողների և ձայնագրությունների համաձայնագրում (Ժնև, 1996թ.) նշված իրավունքներով,

- հզորացնեն տեղեկատվական ցանցերի և թվային միջավայրում հեռարձակողների, տվյալների շրեմարաններ ստեղծողների և ստեղծագործողների պաշտպանությունը:

Ուղղումներ և պարժամիջոցներ

2. Անդամ երկրները պետք է երաշխավորեն, որպեսզի իրենց ազգային օրենսդրությունը արագ և արդյունավետ հակազդեցության միջոցներ առաջարկի այն անձանց դեմ, ովքեր խախտում են հեղինակային և հարակից իրավունքները և գրադվում են անօրինական նյութերի ներմուծմամբ, արտահանմամբ և տարածմամբ:

Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի պահանջների համաձայն, այդ միջոցառումները չպետք է լինեն բարդ, երկարատև կամ թանկարժեք:

- *քրեական օրենսդրություն*

3. Անդամ երկրները պետք է համապատասխան քրեական ընթացակարգեր և պարժամիջոցներ նախատեսեն գրագողության դեպքերի համար: Բացի փոժամների կողմից ներկայացվող բողոքների հիման վրա ձեռնարկվող միջոցառումներից, անդամ երկրները պետք է ստեղծեն նախադրյալներ, որպեսզի հանրային իշխանությունները կարողանան գործել նաև սեփական նախաձեռնությամբ:

4. Պետք է սրելովն համապարասխան պայմաններ, որպեսզի իրավասու մարմինները կարողանան գտնել հեղինակային իրավունքների ուրնահարման և գրագողության մեջ կասկածվող անձանց իրավաբանական հասցեները, բռնագրավեն և ոչնչացնեն այդպիսի օրինակները, դրանց արտադրության միջոցները, նյութերը: Բացի այդ, պետք է նախապես անպիսի միջոցներ, որոնք կնպաստեն հեղինակային և հարակից իրավունքների պաշտպանության փնտնիչական միջոցների խափանմանն ուղղված գործունեության բացահայտմանը: Նախապես ուշադրություն պետք է դարձվի նաև օրինախախտ գործունեությանը ձեռք բերված եկամուտների բռնագրավման հնարավորությունների սրելովն համար: Այդ միջոցները պետք է վերահսկվեն իրավասու իշխանությունների կողմից:

5. Պատժամիջոցները պետք է ներառեն՝ բանտարկություն և/կամ դրամական պաշտպանություն, որոնց չափը պետք է համապարասխանի նման ծանուցանման մեթոդների համար կիրառվող պատժամիջոցների չափին:

- քաղաքացիական օրենսդրություն

6. Քաղաքացիական օրենսդրության շրջանակներում դատական իշխանությունները պետք է օժտված լինեն հեղինակային կամ հարակից իրավունքների ուրնահարմանների դադարեցմանն ուղղված պատժամիջոցների կիրառման հնարավորություններով:

7. Դատական իշխանությունները պետք է ունենան նաև կանխարգելիչ միջոցառումներ կիրառելու իրավասություններ: Այդ միջոցառումները պետք է լինեն անհատալ, մասնավորապես այնպիսի դեպքերում, երբ հաստատվում է կարող է անուղղելի վնաս հասցնել իրավունքը կրողին, կամ երբ առկա է ապացույցների ոչնչացման վտանգը:

8. Դատավարությունների ժամանակ դատական իշխանությունները պետք է իրավունքը կրողի ներկայացրած բողոքի հիման վրա կարողանան պաշտպանող կողմից ապացույցներ պահանջել, և անդամ երկրները կարող են նաև նախապես, որպեսզի պաշտպանող կողմի լռությունից արվեն համապարասխան եզրակացություններ:

9. Դատական իշխանությունները պետք է իրավասություն ունենան օրինախախտ կողմից պահանջելու վնասի փոխհատուցում փոփոխ կողմին:

10. Անդամ երկրները դատարաններին պետք է օժտեն նաև օրինախախտ կողմից անօրինական գործունեության մեջ ներգրավված երրորդ անձի ինքնության բացահայտումը պահանջելու իրավասությամբ, եթե դա թույլ է տալիս գործի լրջությունը:

- մաքսային իշխանությունների ներգրավումը

11. Անդամ երկրները հեղինակային իրավունքների ուրնահարման և գրագողության դեմ պայքարում պետք է ներգրավեն նաև մաքսային մարմիններին, և նրանց օժտեն կասկածվող նյութի ազատ շրջանառությունը կանխելու իրավասություններով:

Տեխնոլոգիական միջոցառումներ և իրավունքների կառավարում

12. Անդամ երկրները պետք է խրախուսեն հեղինակային և հարակից իրավունքների պաշտպանությանն ուղղված տեխնոլոգիական միջոցառումների և էլեկտրոնային իրավունքների կառավարման տեղեկատվական համակարգերի զարգացումը՝ մասնավորապես ապահովելով դրանց օրենսդրական պաշտպանվածությունը:

13. Անդամ երկրները, մասնավորապես օպտիկական ՋԼՄ-ների արտադրության հնարավորություն ունեցող ընկերությունների պարագայում պետք է քննարկեն, օրինակ, միասնական իդենտիֆիկացիոն կոդերի հարկադիր օգտագործման հնարավորությունը, որպեսզի պարզորոշ երևա այդ մասնագետների և ավարտուն արտադրանքի սկզբնաղբյուրը:

Նամագործակցությունը հանրային իշխանությունների միջև և այդ իշխանությունների ու իրավունքներ կրողների միջև

14. Ազգային մակարդակում անդամ պետությունները հեղինակային և հարակից իրավունքների ոլորտում գրագողության դեմ պայքար ծավալելու նպատակով պետք է խրախուսեն ոստիկանության և մաքսային մարմինների միջև համագործակցության հաստատումը, ինչպես նաև հանրային իշխանությունների և իրավունքներ կրողների միջև հնարավոր համագործակցության ընդլայնումը: Մասնավոր հարվածի շրջանակներում պետք է խրախուսվի փոխգործակցությունը իրավունքներ կրողների միջև:

15. Գրագողության և հեղինակային իրավունքների ուրնահարման դեմ արդյունավետորեն պայքարելու նպատակով անդամ երկրները պետք է խրախուսեն տարբեր երկրների ոստիկանական և մաքսային մարմինների միջև համագործակցության հաստատումը:

Նամագործակցությունը անդամ երկրների միջև

16. Անդամ երկրները պետք է միմյանց իրազեկեն հեղինակային և հարակից իրավունքների ոլորտում օրինախախտումների դեմ ձեռնարկվող միջոցառումների մասին:

17. Անդամ երկրները պետք է փոխադարձաբար աջակցեն միմյանց՝ նման միջոցառումների կիրառման հարցում, ինչպես նաև անհրաժեշտության դեպքում համապատասխան խողովակների միջոցով ձեռնարկեն համապետ միջոցառումներ:

Նամաձայնագրերի վավերացում

18. Անդամ երկրները հնարավորինս արագ պետք է միանան Մրավոր սեփականության համաշխարհային կազմակերպության Նեդինակային իրավունքների վերաբերյալ համաձայնագրին՝ նկատի ունենալով, որ հեղինակային իրավունքներ կրողների արդյունավետ պաշտպանությունը մեծապես կախված է միջազգային շրջանակներում այդ պաշտպանության համաձայնեցումից:

19. Անդամ երկրները պետք է անդամակցեն նաև՝

- Գրական և մշակութային սրբապատկերությունների պաշտպանության Բեռնի կոնվենցիայի փարիզյան ակտին (1971թ.),

- Սրբապատկերողների, արվարդողների և ձայնագրությունների ու հեռարձակող կազմակերպությունների պաշտպանության միջազգային կոնվենցիային (Նոն, 1961թ.),

- Ձայնագրությունների ապօրինի կրկնօրինակման դեմ արվարդողների և ձայնագրությունների պաշտպանության միջազգային կոնվենցիային (Ֆնե, 1971թ.),

- Նեոստրատիպի հեռարձակումների պաշտպանության եվրոպական համաձայնագրին և դրա արձանագրություններին,

- Արբանյակային անդրսահմանային հեռարձակումների շրջանակներում հեղինակային և հարակից իրավունքների վերաբերյալ եվրոպական կոնվենցիային (Մրբաբուրգ, 1994թ.),

- Մրավոր սեփականության իրավունքների վաճառքի հետ կապված հարցերի վերաբերյալ համաձայնագրին (ՏԻՒՍ համաձայնագիր), (1994թ.):

° í ãá ³ Ը Ե անՆաժ
Ս³ Ե ³ Թ Ն՝ՐՇԻ ԳՍՈ՛՛»
ԵՅ ԿՕՂ³ Թ Թ Ի ³ Կ Rec (2001)8

Ս³ Ե ³ Թ Ն՝ՐՇԻ ԳՍՈ՛՛»Շճ` ³ Կ¹ ³ Ս Գ »i ԳՄՆԳՎՂ՝ՐՇԿ

Վիրտուալ բովանդակության ոլորտում ինքնակարգավորման սկզբունքների վերաբերյալ (նոր տեղեկատվական և հաղորդակցական ծառայություններում ապօրինի կամ վնասակար բովանդակության տարածման ինքնակարգավորում և դրանցից սպառողների պաշտպանություն)

*(Ընդունվել է նախարարների կոմիտեի կողմից,
փոխնախարարների 762-րդ նիստում, 2003թ. սեպտեմբերի 5-ին)*

Նախարարների կոմիտեն, Եվրոպայի խորհրդի կանոնադրության 15բ հոդվածի համաձայն,

Նաշվի առնելով, որ Եվրոպայի խորհրդի նպատակն իր անդամների միջև առավելագույն միաբանության հասնելը, նրանց ընդհանուր ժառանգություն հանդիսացող իդեալներն ու սկզբունքները պահպանելն ու իրագործելը և նրանց տնտեսական ու սոցիալական առաջընթացը խթանելն է,

հղում կատարելով Եվրոպայի խորհրդի 1999թ. 50-րդ տարեդարձի կապակցությամբ ընդունված նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաների եվրոպական քաղաքականության իր հռչակագրին,

նկատի առնելով Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածով երաշխավորված արտահայտվելու և տեղեկատվության ազատության իրավունքի և Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանում դրա վերահսկման և կիրառման վերաբերյալ անդամ երկրների ստանձնած պարտավորությունները,

կարևորելով արտահայտվելու և տեղեկատվության ազատության իրավունքը՝ որպես յուրաքանչյուր անհատի սոցիալական, տնտեսական, մշակութային և քաղաքական զարգացման, ինչպես նաև սոցիալական և մշակութային խմբերի, ազգությունների ու միջազգային համայնքի ներդաշնակ առաջընթացի կարևորագույն նախապայման, որը ամրագր-

ված է 1982թ. Արտահայրվելու և տեղեկատվության ազատության մասին հռչակագրում,

ընդգծելով, որ հաղորդակցական և տեղեկատվական նոր ծառայությունների շարունակական զարգացումը պետք է նպաստի մարդկանց՝ տեղեկատվություն և գաղափարներ արտահայտելու, սրանալու և կիսելու իրավունքի ամրապնդմանը՝ անկախ սահմաններից, հանուն յուրաքանչյուր անհատի և յուրաքանչյուր հասարակության ժողովրդավարական մշակույթի առաջընթացի,

ընդգծելով նաև, որ հաղորդակցական և տեղեկատվական նոր ծառայությունների օգտագործման ազատությունը չպետք է վնաս հասցնի մարդկանց և հատկապես անչափահասների արժանապատվությանը, իրավունքներին և հիմնարար ազատություններին,

վերահաստատելով իր՝ «Բռնության, ագրեսիայի և պոռնոգրաֆիկ համալրերի ունեցող տեսագրությունների փարածման վերաբերյալ» R (89)7, «Ռասիստական բովանդակությամբ տեսախաղերի վերաբերյալ» R (92)19, «Էլեկտրոնային լրատվամիջոցներում բռնություններ ցուցադրելու վերաբերյալ» R (97)19, «Արտահայտող խոսքի վերաբերյալ» R (97) 20 հանձնարարականները, ինչպես նաև ՄԱԿ-ի՝ «Ռասիստական խտրականության ցանկացած արտահայտության վերացման մասին» 1965թ. միջազգային կոնվենցիայի 4-րդ հոդվածի ա. կետը,

նկատելով նաև, որ «ապօրինի և հատկապես անչափահասների ֆիզիկական, մտավոր և բարոյական զարգացման համար վնասակար բովանդակություն» (այսուհետ՝ «վնասակար բովանդակություն») հասկացությունների շուրջ ազգային քրեական օրենսդրությունների փոփոխությունները,

նկատելով նաև, որ ինքնակարգավորման համար պատասխանատու կազմակերպությունները, ազգային հանգամանքների և ավանդույթների բերումով, կարող են ներգրավվել որոշակի նորմերի համապատասխանելու վերաբերյալ մոնիթորինգի անցկացման գործում, ցանկալի է համակարգավորման շրջանակներում,

իրագրել լինելով հաղորդակցական և տեղեկատվական նոր արտադրությունների կողմից ապօրինի բովանդակության վերացմանը և վնասակար բովանդակությունից սպառողների պաշտպանությանն ուղղված ինքնակարգավորման նախաձեռնություններին, ինչպես նաև օգտվողներին բովանդակության ընտրության և գրման հնարավորություն ընձեռող տեխնիկական միջոցների առկայությանը,

ցանկություն ունենալով զարգացնել և ամրապնդել ապօրինի կամ վնասակար բովանդակության դեմ ուղղված ինքնակարգավորման մեխանիզմները,

հանձնարարում է անդամ պետությունների կառավարություններին՝

1. իրենց ներքին օրենքներում և/կամ գործնականում կիրառել սույն հանձնարարականի հավելվածում ամրագրված սկզբունքները,

2. ապահովել սույն հանձնարարականի և դրա հավելվածում ամրագրված սկզբունքների լայն փարածումը՝ ահրաժեշտության դեպքում կցելով նաև դրանց թարգմանությունը,

3. ներկայացնել դրանք մամուլի, հաղորդակցական և տեղեկատվական նոր արտադրությունների, սպառողների և նրանց կազմակերպությունների, ինչպես նաև մամուլի և հաղորդակցական ու տեղեկատվական նոր ծառայությունների կարգավորման մարմինների, իրավասու իշխանությունների ուշադրությանը:

Rec(2001)8ՆՅ ԿՕԿՅ Թ Թ Ի 3 ԿՇՆՅ Ի »Ե՝ 3 Ի

Տեղեկատվական և հաղորդակցական նոր ծառայություններում ապօրինի կամ վնասակար բովանդակության փարածման ինքնակարգավորման և դրանցից սպառողների պաշտպանության սկզբունքներն ու մեխանիզմները

**ՊԵՏՃ 1.
ԱԿԿՅ Ի 3 ճ 3 Ի 3 ԿՇՆՅ Կ
Ի 3 ԿՇՆՅ Ի »ԹՃ 3 ԿՇՆՅ ԿՇՆՅ Կ**

1. Անդամ պետությունները պետք է խրախուսեն Ինտերնետը ներկայացնող կազմակերպությունների սրեղծումը, ինչպիսիք են, օրինակ, ինտերնետային ծառայություններ մատուցողները (պրովայդերները), բովանդակություն ապահովողները և օգտագործողները:

2. Անդամ երկրները պետք է նպաստեն, որպեսզի այդ կազմակերպություններն իրենց միջոցներով սրեղծեն կարգավորման մեխանիզմներ, մասնավորապես վարքի կանոնագրի մշակում և այդ կանոնագրի սկզբունքներին իրենց համապատասխանության վերահսկում:

3. Անդամ երկրները մամուլի ոլորտի այդպիսի կազմակերպություններին պետք է խրախուսեն կիրառելու այդ չափանիշները հաղորդակցական և տեղեկատվական ծառայություններում:

4. Անդամ երկրները այդ կազմակերպություններին պետք է խրախուսեն մասնակցելու իրավական գործընթացներին՝ խորհրդատվությունների, լուսմների և կարծիքների փոխանակման միջոցով, ինչպես նաև համապատասխան նորմերի իրագործմանը՝ այդ նորմերին համապատասխանությունը վերահսկելու միջոցով:

5. Անդամ երկրները պետք է խրախուսեն այդպիսի կազմակերպությունների միջև համագործակցությունը Եվրոպայի շրջանակներում և միջազգային մակարդակով:

ՊԵՏՃԷ 2.

՝ áí³ Ỳ¹³ İ áĊĀŬ Ỳ Ỳİ³ Թ̄ . Թ̄áĊĀŬáŎ

6. Անդամ երկրները պետք է խրախուսեն 1-ին գլխում նշված կազմակերպությունների հետ համարեղ բովանդակության նկարագրման լայն հավաքակազմի ստեղծումը, որով կապահովվի բովանդակության չեզոք դասակարգումը՝ այդպիսով հնարավորություն ընձեռելով սպառողներին կարծիք կազմելու այդ բովանդակության վերաբերյալ:

7. Այդպիսի դասակարգումը պետք է գալի, օրինակ, բռնություններ և պոռնոգրաֆիա պարունակող, ինչպես նաև ծխախոտի և ալկոհոլի օգտագործմանը նպաստող նյութերը, մոլախաղերի և մեծահասակների ու անչափահասների միջև անվերահսկելի ու գաղտնի կապեր հաստատելու հնարավորություն ընձեռող ծառայությունները,

8. Բովանդակություն ապահովողները պետք է կարողանան օգտվել բովանդակության դասակարգման ծառայություններից, որպեսզի օգտագործողներին հնարավորություն ընձեռվի ճանաչելու և գտնելու նման նյութերը:

ՊԵՏՃԷ 3.

՝ áí³ Ỳ¹³ İ áĊĀŬ Ỳ AỲİ Թ̄áĊĀŬ Ỳ ȪĊĊáŎY» Դ̄

9. Անդամ երկրները պետք է խրախուսեն որոնման և գրման հնարավորությունների զարգացումը, որոնք օգտագործողներին թույլ կտան բովանդակությունը դասակարգող միջոցների հնարավորություններն օգտագործելով կատարել նյութերի ընտրություն:

10. Օգտագործողները գրումը պետք է կատարեն կամավոր սկզբունքով:

11. Անդամ երկրները պետք է խրախուսեն բովանդակություն ապահովողների կողմից պայմանական մուտքի ծառայությունների կիրառումը՝ անչափահասներին վնասակար բովանդակությունից պաշտպանելու նպատակով, օրինակ՝ տարիքի վերահսկման համակարգեր, անձնական կողեր, բանալի բառեր, սպակոդավորման համակարգեր կամ էլեկտրոնային կոդով քարտեր:

ՊԵՏՃԷ 4.

՝ áí³ Ỳ¹³ İ áĊĀŬ Ỳ máŌáí³ Դ̄ Ȫ³ Ỳ
N³ Ȫ³ İ³ Դ̄ » Դ̄

12. Անդամ երկրները պետք է խրախուսեն բովանդակության բողոքարկման համակարգերի, օրինակ՝ ուղիղ կապի գծերի ստեղծումը, որոնք փրամադրվում են ինտերնետային ծառայություններ մատուցողների, բովանդակություն ապահովողների, սպառողական միությունների կամ այլ հաստատությունների կողմից: Բովանդակության բողոքարկման այդպիսի համակարգերը պետք է համալրվեն պետական իշխանությունների կողմից փրամադրվող անմիջական կապի գծերով այն դեպքերում, երբ անհրաժեշտություն է ծագում արձագանքել ենթադրվող ապօրինի բովանդակությանը:

13. Անդամ երկրները պետք է խրախուսեն բովանդակության բողոքարկման համակարգերի համար ընդհանուր չափանիշների զարգացումը: Այդ չափանիշները պետք է ներառեն, օրինակ՝

ա. մշտապես գործող հստակ ինտերնետային հասցեի ապահովում,

բ. բովանդակության բողոքարկման համակարգի մաքսիմալ 24-ժամյա սկզբունքով,

գ. հասարակության իրազեկում բովանդակության բողոքարկման համակարգեր փրամադրող ծառայությունների շրջանակներում գործող իրավական պարասխանավորություն կրող անձանց կամ կազմակերպությունների վերաբերյալ,

դ. հասարակության իրազեկում բովանդակության բողոքարկման գործընթացի կանոնների և գործողությունների վերաբերյալ, ներառյալ համագործակցությունը իրավապահ մարմինների հետ՝ ենթադրվող ապօրինի բովանդակության շուրջ,

ե. արձագանքում բովանդակության բողոքարկման գործընթացի վերաբերյալ սպառողների հարցերին,

զ. բովանդակության բողոքարկման այլ ծառայությունների հետ կապող համակարգերի ապահովում:

14. Անդամ երկրները ենթադրվող ապօրինի բովանդակության շուրջ պետք է համագործակցություն ապահովեն բովանդակության բողոքարկման ծառայությունների և պետական իրավասու մարմինների միջև: Այս նպատակով անդամ երկրները պետք է սահմանեն բովանդակության բողոքարկման համակարգեր առաջարկող մարմինների իրավական պարասխանավորության չափը և արտոնությունները՝ ենթադրվող ապօրինի բովանդակություն մուտք գործելիս, պարճնելիս, հավաքելիս և իրավապահ մարմիններին այն փոխանցելիս:

15. Անդամ երկրները պետք է խթանեն եվրոպական և միջազգային շրջանակներում բովանդակության բողոքարկման ծառայությունների համագործակցությունը:

16. Անդամ երկրները պետք է ձեռնարկեն բոլոր անհրաժեշտ իրավական և վարչական միջոցառումները՝ արտերկրից եկող ենթադրվող սպորինի բովանդակության բողոքարկման և բացահայտման շուրջ իրավապահ մարմինների միջև անդրսահմանային համագործակցության հաստատման համար:

ՊԵՃԸ 5.

ՕՇԸ ԿճՐ՝ ԳՐՈՒՄՆԵՐԻ ԿՐԻՏԵՐԻ ՆԱԿԱՐԱՐՆԵՐԻ ԿՐԻՏԵՐԻ

17. Անդամ երկրները պետք է խրախուսեն տեղական մակարդակում կամավոր, անաչառ, անկախ, մարզելի և արդյունավետ մարմինների կամ ընթացակարգերի ստեղծումը՝ արտադարձական միջնորդություններ իրականացնելու նպատակով, ինչպես նաև բովանդակության շուրջ վիճարկությունների կարգավորման մեխանիզմների հաստատումը:

18. Անդամ երկրները պետք է խթանեն եվրոպական և միջազգային շրջանակներում նման միջնորդ և դատական մարմինների համագործակցություն, միջնորդական և դատական ընթացակարգերի մարզելիությունը:

ՊԵՃԸ 6.

Ս՝ ԻՅ՝ ԳՐՈՒՄՆԵՐԻ ԿՐԻՏԵՐԻ ՆԱԿԱՐԱՐՆԵՐԻ ԿՐԻՏԵՐԻ

19. Անդամ երկրները պետք է խրախուսեն ինտերնետային բովանդակության որակյալ սպրանքանիշերի գարգացումը, օրինակ, կառավարական, կրթական, երեխաների համար նախատեսված նյութերի համար, որպեսզի օգտագործողները կարողանան ճանաչել և ցանկության դեպքում գտնել այդ նյութերը:

20. Անդամ երկրները պետք է նպաստեն ինքնակարգավորման մեխանիզմների, բովանդակության դասակարգման, գրման հնարավորությունների, բովանդակության բողոքարկման համակարգերի, արտադարձական միջնորդությունների և դատավարությունների վերաբերյալ հասարակության տեղեկացվածության բարձրացմանը:

ՕՇԸ ԿճՐ՝ ԳՐՈՒՄՆԵՐԻ ԿՐԻՏԵՐԻ ՆԱԿԱՐԱՐՆԵՐԻ ԿՐԻՏԵՐԻ

ՕՇԸ ԿճՐ՝ ԳՐՈՒՄՆԵՐԻ ԿՐԻՏԵՐԻ ՆԱԿԱՐԱՐՆԵՐԻ ԿՐԻՏԵՐԻ

ՕՇԸ ԿճՐ՝ ԳՐՈՒՄՆԵՐԻ ԿՐԻՏԵՐԻ ՆԱԿԱՐԱՐՆԵՐԻ ԿՐԻՏԵՐԻ

Պաշտոնական փաստաթղթերի մարզելիության վերաբերյալ

(ընդունվել է նախարարների կոմիտեի կողմից՝ փոխնախարարների 784-րդ նիստում, 2002թ. փետրվարի 21-ին)

Նախարարների կոմիտեն, Եվրոպայի խորհրդի կանոնադրության 15բ հոդվածի համաձայն,

նկարի ունենալով, որ Եվրոպայի խորհրդի նպատակը իր անդամների միջև առավելագույն միաբանության հասնելը, նրանց ընդհանուր ժառանգություն հանդիսացող սկզբունքների և իդեալների պահպանումն ու իրագործումն է,

հաշվի առնելով, մասնավորապես, Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրի 19-րդ հոդվածը, Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ, 8-րդ և 10-րդ հոդվածները, ՄԱԿ-ի Տեղեկատվության մարզելիության, որոշումների կայացմանը հանրության մասնակցության և բնապահպանական հարցերում արդարադատության մարզելիության կոնվենցիան (ընդունված Արևմուտքում, Դանիա, 1998թ. հունիսի 25-ին), Անձնական տվյալների պաշտպանության մասին հռչակագրի անհատների պաշտպանության՝ 1981թ. հունվարի 28-ին ընդունված կոնվենցիան (ETS No. 108), 1982թ. ապրիլի 29-ին ընդունված Արտահայտման և տեղեկատվության ազատության մասին հռչակագիրը, ինչպես նաև՝ իր «Պետական իշխանությունների մոտ պահվող տեղեկատվության մարզելիության վերաբերյալ» R (81) 19 հանձնարարականը, «Պետական մարմինների մոտ պահվող անձնական տվյալների՝ երրորդ անձանց փոխանցման վերաբերյալ» R (91)10 հանձնարարականը, «Վիճակագրական նպատակներով հավաքված և մշակված անձնական տվյալների պաշտպանության վերաբերյալ» R (97) 18 հանձնարարականը, ապա նաև՝ «Արխիվների մարզելիության հարցում համակարգական քաղաքականության վերաբերյալ» R (2000) 13 հանձնարարականը,

I. ê³ ÑÛ³ YáđÛY»ñ

նկարի ունենալով բազմակարծիք, ժողովրդավարական երկրներում պետական կառավարման թափանցիկության և հանրության համար հե-
տաքրքրություն ներկայացնող հարցերի վերաբերյալ տեղեկատվության
դյուրամատչելիության նշանակությունը,

համարելով, որ պաշտոնական փաստաթղթերի՝ հավասարության և
հստակ գործող կանոնների վրա հիմնված լայն մարտչելիությունը՝

- թույլ է տալիս հանրությանը՝ համարժեք տեսակետ ունենալ ու քննա-
դատական կարծիք ձևավորել իրենց ապրած հասարակության մեջ տի-
րոջ իրավիճակի և իրենց կառավարող իշխանությունների մասին՝ ընդ-
մին խրախուսելով հանրության մասնակցությունը համընդհանուր հե-
տաքրքրություն ներկայացնող խնդիրներին,

- խթանում է կառավարման մարմինների կատարողականությունն ու
արդյունավետությունը և նպաստում նրանց պարկեշտության պահպան-
մանը՝ հնարավորություն տալով հեռու մնալ կոռուպցիայի վտանգներից,

- նպաստում է կառավարման մարմինների՝ իրրեւ պետական ծառա-
յության տեսակների, օրինականության հաստատմանը և հասարակու-
թյան կողմից պետական իշխանությունների հանդեպ վստահության ամ-
րապնդմանը,

ըստ այդմ՝ նկարի առնելով, որ անդամ պետություններն առավելա-
գույն ջանք պետք է գործադրեն՝ ապահովելու հանրության համար պաշ-
տոնական փաստաթղթերում պարունակվող տեղեկությունների մարտչե-
լիությունը՝ մնալով մյուս իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպա-
նության դիրքերում,

ընդգծելով, որ ստորև ամրագրված սկզբունքները նվազագույն չա-
փանիշներ են ներկայացնում իրենցից, և որ դրանք չպիտի ընկալվեն ի
վնաս տվյալ երկրի այն օրենքների ու կանոնակարգերի, որոնցով արդեն
խսկ վերապահված են պաշտոնական փաստաթղթերին հասու դառնալու
ավելի լայն իրավունքներ,

հաշվի առնելով, որ սույն հանձնարարականը հիմնականում անդրա-
դառնում է պաշտոնական փաստաթղթերից օգտվելու շուրջ անհատ ան-
ձանց ներկայացրած հայերին, պետական իշխանությունները պետք է
պարտավորվեն իրականացնել ակտիվ հաղորդակցման քաղաքականու-
թյուն՝ նպատակ ունենալով հանրությանը մարտչելի դարձնել ցանկացած
տեղեկատվություն, որը կարող է օգտակար դիտվել բաց, ժողովրդավա-
րական հասարակության համար,

առաջարկում է անդամ պետությունների կառավարություններին՝ ի-
րենց օրենսդրության մեջ և գործնականում առաջնորդվել սույն հանձնա-
րարականում ամրագրված սկզբունքներով:

Սույն հանձնարարականի նպատակներով՝

«Պետական իշխանություններ» նշանակում է.

i. կառավարությունը և կառավարման մարմինները՝ համազգային,
շրջանային կամ տեղական մակարդակում,

ii. ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձինք, որքանով որ նրանք
կատարում են պետական գործառնություն կամ իրականացնում վարչա-
կան իշխանություն՝ տվյալ երկրի օրենսդրությամբ նախատեսված կար-
գով,

«Պաշտոնական փաստաթուղթ» նշանակում է ցանկացած ձևով
գրառված այն տեղեկատվությունը, որը կազմվել կամ սրացվել է պետա-
կան իշխանությունների կողմից, պահվում է նրանց մոտ և առնչվում է
այս կամ այն պետական կամ վարչական գործառնության՝ բացառությամբ
նախապարաստման փուլում գտնվող փաստաթղթերի:

II. î³ ñ³ í »ÉÇáõÃŭóYÁ

1. Սույն հանձնարարականը վերաբերում է միմիայն պետական իշ-
խանությունների մոտ պահվող պաշտոնական փաստաթղթերին: Այդու-
հանդերձ, անդամ պետությունները պետք է իրենց երկրի օրենսդրության
և գործող կարգի համաձայն քննեն ու պարզեն, թե որքանով են սույն
Հանձնարարականի սկզբունքները կիրառելի օրենսդիր մարմինների և
դատախոսական իշխանությունների մոտ պահվող տեղեկատվության
նկատմամբ:

2. Սույն հանձնարարականը որևէ կերպ չի ազդում Անձնական
տվյալների ավտոմատ մշակման դեպքում անհատների պաշտպանու-
թյան կոնվենցիայով նախատեսված՝ մարտչելիության իրավունքի կամ
մարտչելիության սահմանափակումների վրա:

III. ä³ Ñi áY³ İ³ Y ÷³ ëi³ ÃÕÃ»ñÇ
U³ ï ä»ÉÇáõÃŭ Y ÁY¹ Ñ³ Yáõëi¹ ¼ááõYÁ

Անդամ պետությունները պետք է երաշխավորեն յուրաքանչյուրի ի-
րավունքը՝ հայտ ներկայացնելու պայմանով հասու լինել պետական իշ-
խանությունների մոտ պահվող պաշտոնական փաստաթղթերին: Այս
սկզբունքը պետք է կիրառվի առանց որևէ (այդ թվում՝ ազգային պատ-
կանություն) հիմքով խտրականության:

IV. ä ³ Bì áÝ³ Ì ³ Ý ÷ ³ ëì ³ ĀŌĀ»řÇ
 Û³ ì ā»ĒÇáĉĀŪ³ Ý ÑÝ³ ř ĩ áñ
 ë³ ÑŪ³ Ý³ ÷ ³ Ĭ áđŪ»řĀ

1. Անդամ պետությունները կարող են սահմանափակել պաշտոնական փաստաթղթերին հասու լինելու իրավունքը: Սահմանափակումները պետք է հստակ ամրագրված լինեն օրենքով, անհրաժեշտ լինեն ժողովրդավարական հասարակության պայմաններում և նպատակամղված լինեն պաշտպանելու:

- i. ազգային անվտանգությունը, պաշտպանությունը և միջազգային հարաբերությունները,
- ii. հասարակության անվտանգությունը,
- iii. քրեական գործողությունների կանխումը, հետաքննությունը և դատական կարգով հետապնդումը,
- iv. անձի անձեռնմխելիությունը և անձի մյուս օրինական շահերը,
- v. առևտրային և փոխառական այլ շահերը՝ մասնավոր թե հանրային,
- vi. կողմերի հավասարությունը՝ կապված դատական վարույթների հետ,
- vii. բնությունը,
- viii. պետական իշխանությունների կողմից իրականացվող փեսչական ստուգումները, հսկողությունը և վերահսկողությունը,
- ix. փվյալ պետության փոխառական, դրամավարկային և արժույթային քաղաքականությունը,
- x. որևէ հարցի ծառայողական նախապարաստման ընթացքում պետական իշխանությունների ներսում կամ դրանց միջև վարվող խորհրդակցությունների գաղտնապահությունը:

2. Տվյալ փաստաթղթին հասու լինելը կարող է մերժվել, եթե պաշտոնական փաստաթղթում պարունակվող տեղեկությունների բացահայտումը վնասում է կամ կարող է վնասել 1-ին պարբերության մեջ նշված որևէ շահի, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ բացահայտման հարցում գերակայում է հասարակության շահը:

3. Անդամ պետությունները պետք է մտածեն սահմանելու այնպիսի ժամկետներ, որոնց լրանալու դեպքում 1-ին պարբերության մեջ նշված սահմանափակումներն այլևս չեն գործի:

V. ä ³ Bì áÝ³ Ì ³ Ý ÷ ³ ëì ³ ĀŌĀ»řÇY Ñ³ éáō
 Ñ³ éáō¹³ éÝ³ ÉáōÑ³ Ū³»řĀ

1. Պաշտոնական փաստաթուղթ հայցողը պարտավորված չպետք է լինի հիմնավորելու պաշտոնական փաստաթղթին հասու դառնալու իր ցանկությունը:

2. Նայերին առնչվող ձևականությունները պետք է հասցվեն նվազագույնի:

VI. ä ³ Bì áÝ³ Ì ³ Ý ÷ ³ ëì ³ ĀŌĀ»řÇY Ñ³ éáō
 ¹³ éÝ³ ÉáōÑ³ Ū³»řÇ Û³³ Ì áđŪ

- 1. Պաշտոնական փաստաթղթին հասու դառնալու հայտը պետք է քննարկի պետական այն իշխանությունը, որի մոտ պահվում է փվյալ փաստաթուղթը:
- 2. Պաշտոնական փաստաթղթերին հասու դառնալու հայտերը պետք է քննարկվեն հավասարության սկզբունքի հիման վրա:
- 3. Պաշտոնական փաստաթղթին հասու դառնալու հայտը պետք է քննարկվի շուրջափույթ կարգով: Այդ հարցով որոշումը պետք է կայացվի, ըստ պարկանելույն փոխանցվի և իրագործվի որոշակի ժամանակահատվածում, որը կարող է նախապես սահմանված լինել:
- 4. Եթե պահանջվող պաշտոնական փաստաթուղթը փվյալ պետական իշխանության մոտ չի պահվում, ապա վերջինս պետք է, որքանով որ հնարավոր է, հայցողին ուղղորդի համապատասխան պետական իշխանության մոտ:
- 5. Պետական իշխանությունը պետք է հնարավորինս օգնի հայցողին՝ գտնելու պահանջվող պաշտոնական փաստաթուղթը, սակայն պետական իշխանությունը պարտավորված չէ բավարարել հայտը, եթե այն վերաբերում է մի փաստաթղթի, որը հնարավոր չէ գտնել:
- 6. Պաշտոնական փաստաթղթին հասու դառնալու հայտը կարող է մերժվել, եթե այն ակնհայտորեն անհիմն է:
- 7. Պաշտոնական փաստաթղթին հասու դառնալու հայտն ամբողջությամբ կամ մասամբ մերժող պետական իշխանությունը պետք է ներկայացնի նման մերժման հիմքերը:

VII. ä ³ Bì áÝ³ Ì ³ Ý ÷ ³ ëì ³ ĀŌĀ»řÇY Ñ³ éáō
 ¹³ éÝ³ Éáō»Ō³ Ý³ Ì Ý»řĀ

1. Պաշտոնական փաստաթղթին հասու դառնալու հնարավորություն փալու դեպքում պետական իշխանությունը պետք է թույլատրի բնօրինակի բնությունը կամ փրամատրի դրա պատճենը՝ հնարավորության սահ-

մաններում հաշվի առնելով հայցողի արտահայտած ցանկությունը:

2. Եթե պաշտոնական փաստաթղթում եղած տեղեկատվության մի մասի վերաբերյալ կա որևէ սահմանափակում, ապա պետական իշխանությունը պետք է այդուհանդերձ հնարավորություն ընձեռի ծանոթանալ դրանում պարունակվող մնացած տեղեկություններին: Ցանկացած բացթողում պետք է հստակորեն մատնանշվի: Այնուամենայնիվ, եթե փաստաթղթի մասնավորապես տարբերակը ապակողմնորոշող է կամ անիմաստ, ապա նման թույլտվությունը պետք է մերժվի:

3. Պետական իշխանությունը կարող է պաշտոնական փաստաթղթին հասու դառնալու հնարավորություն ընձեռել՝ հայցողին ուղղորդելով դեպի այլընտրանքային դյուրամատչելի աղբյուրները:

**VIII. ä ³ Bi áY³ İ ³ Ý ÷ ³ ëi ³ ĀŌĀ»řÇY Ñ³ ëáõ
1 ³ éY³ ÉáõÑ³ Û³ ñ. ³ ÝŌí áŌí ×³ ñY»ñĀ**

1. Պաշտոնական փաստաթղթերի բնօրինակներին տեղում ծանոթանալը պետք է սկզբունքորեն լինի անվճար:

2. Պաշտոնական փաստաթղթի պատճենի դիմաց հայցողից կարող է գանձվել վճար, որը պետք է լինի ողջամտության սահմաններում և չպետք է գերազանցի պետական իշխանության կողմից կատարված իրական ծախսը:

IX. ì »ñ Y³ Ū³ Ý İ ³ ñ Ā

1. Նայցողը, ում պաշտոնական փաստաթղթից օգտվելու հայրը մասամբ կամ ամբողջապես մերժվել է կամ չի ընդունվել, կամ չի քննարկվել VI սկզբունքի 3-րդ կետում նշված ժամկետների շրջանակում, պետք է հնարավորություն ունենա օգտվել վերանայման կարգից՝ դատարանում կամ օրենքով սահմանված մեկ այլ անկախ և անկողմնակալ արյանում:

2. Նայցողը պետք է մշտապես հնարավորություն ունենա օգտվելու վերանայման շտաբային և ոչ թանկ արարողակարգից, որը ենթադրում է կանոնավոր պետական իշխանության կողմից հայտի վերաքննարկում, կան վերանայում ըստ 1-ին պարբերության մեջ նշված կարգի:

X. Ēñ óáõÇã ÛÇçáó³ éáđY»ñ

1. Անդամ պետությունները պետք է անհրաժեշտ միջոցներ ձեռնարկեն, որպեսզի.

i. հանրությանը տեղեկացնեն պաշտոնական փաստաթղթերին հասու լինելու իր իրավունքի և այդ իրավունքից օգտվելու եղանակների մասին,

ii. ապահովեն պետական ծառայողների պարբերական ծանոթությունը՝ այդ իրավունքի իրագործմանն առնչվող իրենց պարտականությունների և պարտավորությունների հարցում,

iii. ապահովեն հայցողներին՝ իրենց այդ իրավունքից օգտվելու հնարավորությունը:

2. Այդ նպատակով, պետական իշխանությունները հարկապես պետք է.

i. պարզաճ կարգով վարեն իրենց փաստաթղթերը, որպեսզի դրանք դյուրամատչելի լինեն,

ii. կիրառեն հստակ և հաստատված կանոններ՝ իրենց փաստաթղթերի պահպանման ու ոչնչացման համար,

iii. հնարավորության սահմաններում մատչելի դարձնեն իրենց պարասխանավորության տակ գտնվող հարցերի կամ գործունեության տեսակների վերաբերյալ տեղեկատվությունը, ասենք՝ կազմելով իրենց մոտ պահվող փաստաթղթերի ցանկեր կամ մատյաններ:

**XI. ä »i ³ İ ³ Ý ÇBE ³ YáõĀđđY»řÇ
Y³ Ē ³ Ō»éYáõĀŪ Ûµ
Ññ á ³ ñ İ í áŌí »Ō»İ ³ í í áõĀđđYĀ**

Պետական իշխանությունը պետք է սեփական նախաձեռնությամբ և ըստ նպատակահարմարության անհրաժեշտ միջոցներ ձեռնարկի՝ հրապարակելու իր մոտ պահվող տեղեկատվությունը, եթե նման տեղեկությունների տրամադրումը ծառայում է պետական կառավարման թափանցիկության և կառավարման մարմինների կատարողականությունը խթանելու գործին կամ կարող է նպաստել հանրության համար հետաքրքրություն ներկայացնող խնդիրներում հասարակության իրազեկված մասնակցությանը:

° í ñãã ³ Ը Է անՆաօ՞
Ս³ Է ³ ñ ñ»րՇ Ի ԳՍՇԻ»
Ծ³ ԿՕԿ³ ñ ñ Ի ³ Կ Rec(2002)7

Ս³ Է ³ ñ ñ»րՇ Ի ԳՍՇԻ»Շօ` ³ Կ¹³ Ս Գ »ի ԳՍՇԻՅ»րՇԿ

**Նոտարձակող կազմակերպությունների հարակից
իրավունքների պաշտպանությունը խթանող
միջոցառումների վերաբերյալ**

*(Ընդունվել է նախարարների կոմիտեի կողմից,
փոխնախարարների 807-րդ նիստում, 2002թ. սեպտեմբերի 11-ին)*

Նախարարների կոմիտեն, Եվրոպայի խորհրդի կանոնադրության 15ր հոդվածի համաձայն,

հաշվի առնելով, որ Եվրոպայի խորհրդի նպատակն իր անդամների միջև առավելագույն միաբանության հասնելը, նրանց ընդհանուր ժառանգություն հանդիսացող իդեալներն ու սկզբունքները պահպանելն ու իրագործելը և նրանց փոխհարաբերական ու սոցիալական առաջընթացը խթանելն է,

վերահաստատելով հեղինակային և հարակից իրավունքների պաշտպանության կարևորությունը՝ որպես գրական և մշակութային աշխատանքներ ստեղծելու խթան,

գիտակցելով, որ ստեղծագործական և մշակութային գործունեության ասպարեզում եվրոպական հեռարձակող կազմակերպությունների ունեցած բարձրարժեք ավանդը մեծ ներդրումներ և ջանքեր է պահանջում՝ ծրագրերի որակը և բազմազանությունը ապահովելու նպատակով, և որ այն վրանգվում է հեղինակային իրավունքների ոտնահարման դեմ անբավարար պաշտպանվածության պատճառով,

գիտակցելով հասարակության ընդհանուր շահերի հետ հեռարձակող կազմակերպությունների իրավունքների հավասարակշռման անհրաժեշտությունը, մասնավորապես կրթության, հեղափոխությունների և տեղեկատվության մատչելիության ոլորտում, և հեռարձակող կազմակերպությունների կողմից իրենց հաղորդումներում պարունակվող աշխատանքների և պաշտպանության ենթակա այլ ստեղծագործությունների հանդեպ հեղինակային և հարակից իրավունքների ճանաչման անհրաժեշտությունը,

գիտակցելով Մտավոր սեփականության համաշխարհային կազմակերպության շրջանակներում հեռարձակող կազմակերպությունների պաշտպանության ուղղությամբ ձեռնարկվող աշխատանքների կարևորությունը, ինչպես նաև միջազգային իրավական դաշտում ցանկացած նոր զարգացումը հաշվի առնելու անհրաժեշտությունը,

հանձնարարում է անդամ երկրների կառավարություններին՝ հեռարձակող կազմակերպությունների հարակից իրավունքները պաշտպանելիս և այդ իրավունքները թվային միջավայրին հարմարեցնելիս հաշվի առնել սույն հանձնարարականի հավելվածում ամրագրված սկզբունքները:

Rec(2002)7 Ն³ ԿՕԿ³ ñ ñ Ի ³ ԿՇ Ն³ Ի »Է ³ Ի

Վերապահվող իրավունքներ

Նոտարձակող կազմակերպությունների հարակից իրավունքների պաշտպանությունը ապահովելու նպատակով անդամ երկրները պետք է օժտեն նրանց հետևյալ իրավունքներով՝ նկատի առնելով, որ այդ իրավունքները կարող են սահմանափակումների ենթարկվել միջազգային համաձայնագրերով նախատեսված դեպքերում,

ա. իրենց հեռարձակումների վերահաղորդումը թույլատրելու կամ արգելելու բացառիկ իրավունք,

բ. իրենց հեռարձակումների տեսաձայնագրումը թույլատրելու կամ արգելելու բացառիկ իրավունք,

գ. իրենց հեռարձակումների տեսաձայնագրության ուղղակի կամ անուղղակի վերարտադրումը թույլատրելու կամ արգելելու բացառիկ իրավունք,

դ. իրենց հեռարձակումների տեսաձայնագրությունը հանրության համար կաբելային կամ առանց կաբելի միջոցներով մատչելի դարձնելը թույլատրելու կամ արգելելու բացառիկ իրավունք, այնպես, որ հանրության անդամների համար դրանք մատչելի լինեն՝ նրանց կողմից ընտրված ժամին և վայրում,

ե. իրենց հեռարձակումների տեսաձայնագրության կրկնօրինակները վաճառքի միջոցով հանրության համար մատչելի դարձնելը թույլատրելու կամ արգելելու բացառիկ իրավունք,

զ. իրենց հեռարձակումների մասին հանրության իրազեկումը թույլ տալու կամ արգելելու բացառիկ իրավունք, եթե իրազեկման հետևանքով հանրությունը դրանցից անվճար օգտվելու հնարավորություն է ստանում:

Տեխնոլոգիական միջոցառումներ

Անդամ երկրները համապատասխան իրավական պաշտպանվածություն պետք է ապահովեն ընդդեմ յուրաքանչյուր անձի, ով գիտակցաբար և առանց համապատասխան լիազորությունների կոչնչացնի կամ փոփոխություններ կմտնի էլեկտրոնային իրավունքների կառավարման տեղեկատվության մեջ՝ իրազեկ լինելով, որ դա կհանգեցնի սույն հանձնարարականում ամրագրված իրավունքների ոտնահարման: Նույնը պետք է կիրառվի այն անձանց հանդեպ, ովքեր վերահսկողություն, տարածում կամ հանրության սեփականությունն են դարձնում հեռարձակումների կրկնօրինակները՝ իմանալով, որ էլեկտրոնային իրավունքների կառավարման մասին տեղեկատվությունը, առանց համապատասխան լիզորությունների, ոչնչացվել կամ փոփոխվել է:

Պաշտպանվածության ժամկետները

Անդամ երկրները հեռարձակող կազմակերպություններին պետք է օժտեն պաշտպանվածության ժամկետներով, որը կտևի առնվազն 50 տարի՝ սկսած այն տարվա ավարտից, որի ընթացքում տեղի է ունեցել հեռարձակումը:

° í ñáá ³ Ů Ę áñÁáŵ
Ü³ Ę ³ ñ ñŸ»ñĈ İ áÜĈi »

Đéā³ İ ³ . Ĉñ

Ինտերնետային հաղորդակցության ազատության վերաբերյալ

(Ընդունվել է նախարարների կոմիտեի կողմից, փոխնախարարների 840-րդ նիստում, 2003թ. մայիսի 28-ին)

Եվրոպայի խորհրդի անդամ պետությունները՝

վկայակոչելով արտահայտվելու և տեղեկատվության ազատության վերաբերյալ անդամ երկրների ստանձնած պարտավորությունները, որոնք երաշխավորված են Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածով,

համարելով, որ անհրաժեշտ է ամրապնդել արտահայտվելու ազատությունը և Ինտերնետում տեղեկատվության ազատ շրջանառությունը, միևնույն ժամանակ գիտակցելով, որ արտահայտվելու և տեղեկատվություն ստանալու ազատությունը պետք է հավասարակշռվի օրինական այլ իրավունքների և շահերի հետ՝ Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի 2 կետի համաձայն,

վկայակոչելով «Վիրտուալ բովանդակության ոլորտում ինքնակարգավորման սկզբունքների վերաբերյալ» Rec (2001)8 հանձնարարականը,

վկայակոչելով նաև Զանգվածային լրատվամիջոցների քաղաքականության վերաբերյալ 5-րդ նախարարական համաժողովի թիվ 1 հռչակագիրը (Սալոնիկ, 1997թ. դեկտեմբերի 11-12),

մտահոգ՝ քաղաքական կամ ժողովրդավարությանն անհարիր այլ պատճառներով ինտերնետային կապը սահմանափակելու փորձերով,

համոզված, որ ինտերնետային հաղորդակցության վերահսկում կարող է կիրառվել միմիայն բացառիկ դեպքերում,

համարելով, որ անհրաժեշտ է վերացնել անհարական ինտերնետային կապ ունենալու խոչընդոտները և հավելյալ միջոցներ ձեռնարկել «Նեոահաղորդակցության և տեղեկատվական նոր միջոցների ոլորտում հանրային ծառայություն ստեղծելու վերաբերյալ» թիվ R (99) 14 հանձնարարականին համընթաց շարժվելու նպատակով,

համոզված լինելով, որ Ինտերնետի միջոցով մատուցվող ծառայություններ ստեղծելու ազատությունը կերաշխավորի, որպեսզի օգտագործողներն իրավունք ունենան տեղական և օտարերկրյա բազմազան աղբյուրների միջոցով ստանալու բազմակարծիք տեղեկատվություն,

համոզված լինելով նաև, որ անհրաժեշտ է սահմանափակել ծառայություններ մատուցողների (պրովայդերների) լիազորություններն այն դեպքերում, երբ նրանք հանդիսանում են պարզ հաղորդողներ (փոխանցողներ) կամ կապ են ապահովում որևէ երրորդ կողմի տեղեկատվության համար,

այս առումով վերհիշելով տեղեկատվական հասարակության ծառայությունների իրավական կողմերի և մասնավորապես ինտերնետային շուկայում էլեկտրոնային առևտրի վերաբերյալ Եվրոխորհրդարանի և Խորհրդի՝ 2000թ. հունիսի 8-ի 2000/31/EC հրահանգը,

շեշտելով, որ ինտերնետային հաղորդակցության ազատությունը չպետք է վնասի մարդկանց և հատկապես անչափահասների արժանապատվությունը, իրավունքներն ու հիմնարար ազատությունները,

համարելով, որ որոշակի հավասարակշռություն պետք է հաստատվի օգտագործողների ինքնությունը չբացահայտելու ցանկության և իրավապահ մարմինների կողմից հանցագործությունների համար մեղադրվող անձանց փնտրելու անհրաժեշտության միջև,

ողջունելով Ինտերնետում ապօրինի բովանդակություն հանդիպելու դեպքում ծառայություններ մատուցողների՝ իրավապահ մարմինների հետ համագործակցելու ջանքերը,

կարևորելով այս գործակալությունների միջև համագործակցությունը նման բովանդակության դեմ պայքարի հարցում,

հայտարարում են, որ ինտերնետային հաղորդակցության բնագավառում նրանք առաջնորդվելու են հետևյալ սկզբունքներով.

Սկզբունք 1.

Ինտերնետային բովանդակության կանոններ

Անդամ երկրները չպետք է սահմանափակումների ենթարկեն ինտերնետային բովանդակությունը, բացի այնպիսի սահմանափակումներից, որոնք կիրառվում են տեղեկատվական այլ միջոցների հանդեպ:

Սկզբունք 2.

Ինքնակարգավորում կամ համակարգավորում

Անդամ երկրները պետք է խրախուսեն Ինտերնետում տարածվող բովանդակության վերաբերյալ ինքնակարգավորման կամ համակարգավորման միջոցառումները:

Սկզբունք 3.

Պետության կողմից վերահսկման բացակայություն

Նախապես իշխանությունները, անկախ սահմաններից, չպետք է սահմանափակեն ինտերնետային տեղեկատվության և այլ հաղորդակցության մատչելիությունը հասարակության համար: Սա չի վերաբերում անչափահասների պաշտպանության նպատակով կիրառվող սահմանափակումներին, մասնավորապես՝ նրանց համար մատչելի վայրերում, ինչպիսիք են, օրինակ, դպրոցները կամ գրադարանները:

Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի 2-րդ կետի պահանջներն իրագործելու նպատակով միջոցներ պետք է ձեռնարկվեն, որպեսզի Ինտերնետում վերացվեն ակնհայտորեն նույնական բովանդակության նյութերը, կամ պետք է դադարեցվի դրանց տարածումը, եթե իրավասու մարմինները որոշում են կայացրել դրանց ապօրինի բնույթի վերաբերյալ:

Սկզբունք 4.

Տեղեկատվական հասարակությունում անհատների մասնակցության սահմանափակումների վերացում

Անդամ երկրները պետք է խրախուսեն ինտերնետային հաղորդակցության և տեղեկատվական ծառայությունների մատչելիությունը բոլորի համար՝ առանց խտրականության և մատչելի գներով: Ավելին, հասարակության ակտիվ մասնակցության, օրինակ, անհատական ինտերնետային էջերի ստեղծման համար չպետք է առաջադրվեն արտոնագրերի ձևեր բերման կամ նման այլ պահանջներ:

Սկզբունք 5.

Ինտերնետի միջոցով ծառայություններ մատուցելու ազատություն

Ինտերնետի միջոցով ծառայություններ մատուցելու նպատակով հաղորդման միջոցներից օգտվելու համար չպետք է պահանջվի հատուկ թույլտվություն:

Անդամ երկրները պետք է միջոցներ գտնեն օգտվողների կամ սոցիալական խմբերի փարբեր կարիքների բավարարման նպատակով Ինտերնետի միջոցով նրանց առաջարկելու բազմազան ծառայությունների ցանց: Ծառայություններ մատուցողները պետք է հնարավորություն ունենան աշխատելու օրինական շրջանակներում, ինչը հնարավորություն կընձեռի նրանց ազատ մուտք ունենալ ազգային կամ միջազգային հեռահաղորդակցման ցանցեր:

**Սկզբունք 6.
Ինտերնետային բովանդակության համար ծառայություններ մատուցողների պատասխանատվության սահմանափակում**

Անդամ երկրները չպետք է պարտավորեցնեն ծառայություն մատուցողներին իրականացնելու իրենց կողմից տրամադրվող, հաղորդվող կամ պահվող ինտերնետային բովանդակության ընդհանուր մոնիտորինգ (հսկում):

Անդամ երկրները պետք է երաշխավորեն, որպեսզի ծառայություններ մատուցողները պատասխանատու չլինեն ինտերնետում տեղադրվող նյութերի բովանդակության համար, եթե նրանց գործառնությունները սահմանափակվում են միայն տեղեկատվության հաղորդմամբ կամ ինտերնետային կապի ապահովմամբ, ինչպես սահմանված է ազգային օրենսդրությամբ:

Այն դեպքերում, երբ ծառայություններ մատուցողների գործառնություններն ավելի լայն են և նրանք պարունակում են նաև այլ կողմերից ստացվող տեղեկատվություն, և այդ տեղեկատվությունը ապօրինի է, ապա այդ մասին տեղեկանալու պահից դրա մուտքը չսահմանափակելու կամ փարածումը չդադարեցնելու դեպքում նրանք կհստի են պատասխանատվությունը:

Եթե նախորդ կետում նշված դեպքերում ազգային օրենսդրությամբ նախատեսված է որոշակի պատասխանատվություն ծառայություններ տրամադրողների համար, ապա պետք է հոգ տարվի, որպեսզի երաշխավորվեն առաջնային տեղեկատվության ինտերնետային կապի ապահովված անձանց արտահայտվելու ազատությունը, ինչպես նաև տեղեկատվությունն օգտագործողների համապատասխան իրավունքները:

Բոլոր դեպքերում, վերոնշյալ սահմանափակումները չպետք է խանգարեն դարական որոշումներ կայացնելու գործընթացին այն դեպքերում, երբ ծառայություններ մատուցողներից պահանջվում է սահմանափակել կամ կանխել օրինախախտումները:

**Սկզբունք 7.
Անանուսություն (անձի գաղտնիություն)**

Օնլայն հսկողությունից պաշտպանություն ապահովելու և տեղեկատվության ու գաղափարների ազատ արտահայտումը խթանելու նպատակով անդամ երկրները պետք է հարգեն Ինտերնետից օգտվողների՝ գաղտնի մնալու ցանկությունը: Մրանով անդամ երկրներին չի արգելվում համապատասխան միջոցներ ձեռնարկել հանցագործությունների համար մեղադրվող անձանց փնտրելու նպատակով՝ ազգային օրենսդրության, Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին կոնվենցիայի և արդարադատության ու ոստիկանության ոլորտում միջազգային այլ համաձայնագրերի պահանջների համաձայն:

° í ñáá ³ Ū Ę áñÁáõñ
Û³ Ę ³ ñ ñ»ñĊ Ĩ áÛĊi »
Đ³ ÝÓÝ³ ñ ñ Ĩ ³ Ý Rec (2003) 9

Û³ Ę ³ ñ ñ»ñĊ Ĩ áÛĊi »Ċó` ³ Ý¹³ Ûá »i ááÁááóÝ»ñĊÝ

**ԹՎԱՅԻՆ ԻՆՏԱՐՃԱԿԻՄԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐԱԿԱՆ ԵՒ
ՍՈՑԻԱԿԱԿԱՆ ԻՆՉԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԽՅՁՈՒՆԵՐԻ
ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԿ**

*(Ընդունվել է նախարարների կոմիտեի կողմից,
փոխնախարարների 840-րդ նիստում, 2003թ. մայիսի 28-ին)*

Նախարարների կոմիտեն, Եվրոպայի խորհրդի կանոնադրության 15բ հոդվածի համաձայն,

հաշվի առնելով, որ Եվրոպայի խորհրդի նպատակն իր անդամների միջև առավելագույն միաբանության հասնելը, նրանց ընդհանուր ժառանգություն հանդիսացող իդեալներն ու սկզբունքները պահպանելն ու իրագործելը և նրանց փոխանակման ու սոցիալական առաջընթացը խթանելն է,

նկարի ունենալով գաղափարների և կարծիքների բազմազանություն արտացոլող անկախ և ինքնավար մամուլի անհրաժեշտությունը ժողովրդավարական հասարակությունների համար, ինչն ամրագրված է 1982թ. ապրիլի 29-ի Արտահայտվելու և փոխանակման ազատության վերաբերյալ հռչակագրով,

հիշարակելով ՁԼՄ-ների քաղաքականությանը նվիրված եվրոպական նախարարական 4-րդ կոնֆերանսում ընդունված պետական հեռարձակման ծառայությունների ապագայի վերաբերյալ թիվ 1 որոշումը (Պրագա, 1994թ. դեկտեմբերի 7-8), ինչպես նաև «Նեոարձակման հանրային ծառայությունների անկախության երաշխիքների վերաբերյալ» իր R (96) 10 հանձնարարականը,

ընդգծելով հեռարձակվող լրատվամիջոցների և մասնավորապես հեռարձակման հանրային ծառայությունների յուրահատուկ դերը ժողովրդավարական հասարակությունների քաղաքական, իրավական և սոցիալական կառույցների հիմքում ընկած արժեքների, մասնավորապես մարդու իրավունքների, մշակույթի և քաղաքական բազմակարծության պաշտպանության գործում,

նշելով, որ թվային տեխնոլոգիաների զարգացումը նոր հնարավորություններ է ընձեռում հաղորդակցության ոլորտում, որոնք կարող են որոշակի ազդեցություն ունենալ տեխնոլոգիայի ոլորտի վրա,

հաշվի առնելով, որ անցումը թվային միջավայրին բազմաթիվ առավելությունների հետ մեկտեղ պարունակում է նաև որոշակի վտանգներ, և այն հնարավորինս արդյունավետորեն իրականացնելու համար պահանջվում է որոշակի պարտասպվածություն՝ ի շահ հասարակության, հեռարձակողների և տեխնոլոգիայի արտադրության,

նշելով, որ թվային միջավայրում ալիքների քանակի աճի հետ զուգահեռ շարունակվում է նաև խտրացումը մամուլի դաշտում, և հիշեցնելով «Լրատվամիջոցներում բազմակարծությանն աջակցելու միջոցների վերաբերյալ» R (99) 1 հանձնարարականում ամրագրված սկզբունքները, մասնավորապես մամուլի սեփականության կանոնների, քաղաքականության մարտնչության և մամուլի բովանդակության բազմազանության առնչությամբ,

ընդգծելով այն հնարավորությունները, որոնք ընձեռում է թվային հեռուստատեսությունը,

գիտակցելով թվային միջավայրում հասարակության շահերի պաշտպանության անհրաժեշտությունը, ներառյալ արտահայտվելու ազատության և փոփոխության մարտնչության, մամուլի բազմակարծության, մշակութային բազմազանության, անչափահասների և մարդկային արժանապատվության պաշտպանության և գաղտնիության սկզբունքները,

նշելով, որ անդամ երկրների կառավարությունները հատուկ պարտավորություններ ունեն այս առումով,

համոզված լինելով, որ նոր թվային միջավայրում պետք է պահպանվի հանրային հեռարձակման ծառայությունների միավորող գործոն լինելու յուրահատուկ դերը, որը ծրագրերի և ծառայությունների լայն ընդգրկություն է առաջարկում հասարակության բոլոր շերտերին,

նշելով, որ անդամ երկրները պետք է պահպանեն և անհրաժեշտության դեպքում ստեղծեն ֆինանսավորման ապահով համակարգ, որը հանրային հեռարձակման ծառայություններին կտրամադրի անհրաժեշտ միջոցները՝ նոր թվային միջավայրում անդամ երկրների կողմից նրանց վրա դրված պարտավորություններն իրականացնելու համար,

գիտակցելով, որ տեխնոլոգիական և շուկայական զարգացումներն իրենց հետ կարող են բերել ժողովրդավարական և սոցիալական դեֆիցիտ, և համաձայնելով, որ թվային միջավայրում պետք է հաստատվի որոշակի հավասարակշռություն փոփոխական շահերի և սոցիալական կարիքների միջև,

հանձնարարում է անդամ պետությունների կառավարություններին, հաշվի առնելով հավելվածում նշված սկզբունքները՝

ա. սրեղծել համապատասխան իրավական և փնտրական պայմաններ թվային հեռարձակման զարգացման համար, որը հասարակությանը կերաշխավորի հեռարձակող ծառայությունների բազմակարծություն և որակյալ ծրագրերի լայն ընդգրկություն, ներառյալ անդրասահմանային ծառայությունների պահպանումը և հնարավորության դեպքում՝ դրանց ընդլայնումը,

բ. պաշտպանել և անհրաժեշտության դեպքում նաև միջոցառումներ ձեռնարկել լրատվամիջոցներում բազմակարծություն ապահովելու համար՝ այս ոլորտում աճող խտրումը հավասարակշռելու նպատակով,

գ. զգոն լինել՝ անչափահասների և մարդկային արժանապատվության պաշտպանությունը երաշխավորելու նպատակով և զգուշանալ բովանդակության բազմազանության լայն հնարավորություն ընձեռող թվային միջավայրում բռնությունների և սպերտության հրահրումից,

դ. հասարակությանը նախապատրաստել նոր թվային միջավայրի անցմանը՝ մասնավորապես խրախուսելով թվային սարքավորումներից և նոր ծառայություններից օգտվելու հմտությունների զարգացման նոր սխեմաների մշակումը,

ե. երաշխավորել, որպեսզի նոր թվային միջավայրում պահպանվեն հեռարձակման հանրային ծառայությունները՝ որպես ժողովրդավարական հասարակությունների միավորման կարևոր գործոն, ապահովելով հանրային հեռարձակման ծառայությունների ծրագրերի մատչելիությունը անհատների համար և գլոբալ թվային հեռարձակման անցնելու գործընթացում դրանց օժտելով կենտրոնական դերակատարմամբ,

զ. վերահաստատել հանրային հեռարձակման ծառայությունների իրավասությունները՝ անհրաժեշտության դեպքում հարմարեցնելով դրանք նոր թվային միջավայրին՝ համաձայն Եվրոպայի խորհրդի նախկին փորձերում ամրագրված հիմնական սկզբունքներին, միևնույն ժամանակ սրեղծել ֆինանսական, փոխհիմնական և մյուս անհրաժեշտ պայմանները՝ ապահովելու նրանց իրավասությունների ամենաարդյունավետ իրագործումը,

է. այս հանձնարարականի հավելվածում պարունակվող հիմնական սկզբունքները ներկայացնել պետական իշխանության մարմինների և շահագրգիռ մասնագիտական շրջանակների ուշադրությանը, և պարբերաբար գնահատել այս սկզբունքների իրագործման արդյունավետությունը:

Թվային հեռարձակման հիմնական սկզբունքներ

Ընդհանուր սկզբունքներ

1. Նկատելով, որ փոխնյութիական առումով թվային հեռարձակման զարգացումն այլևս անխուսափելի է, ցանկալի կլինեն, որպեսզի մինչև թվային միջավայրին անցնելը, անդամ երկրները, շահագրգիռ արտադրությունների և հասարակության հետ խորհրդակցություններով մշակեն այդ անցման արդյունավետությունը երաշխավորող ռազմավարություն՝ շեշտելով դրա առավելությունները և նվազագույնի հասցնելով բոլոր հնարավոր բացասական հետևանքները:

2. Այդ ռազմավարությունը, որը հարկապես անհրաժեշտ է գլոբալ թվային հեռուստատեսության համար, պետք է ապահովի օպերատորների միջև համագործակցությունը, դեկոդերների փոխկապակցվածությունը, բովանդակության բազմազանությունը՝ ներառյալ եթերային ազատ ռադիոյի և հեռուստատեսության ծառայությունները, և թվային փոխնյութիականների ընձեռած հնարավորությունների ամենալայն օգտագործումը:

3. Հաշվի առնելով թվային հեռարձակման բարձր սակագները՝ անդամ երկրները պետք է ապահովեն արագ անցում թվային հեռարձակման միևնույն ժամանակ երաշխավորելով հասարակության և հեռարձակողների շահերի պաշտպանությունը: Այս առումով, պետք է ապահովվեն համապատասխան իրավական դաշտ և բարենպաստ փնտրական և փոխհիմնական պայմաններ:

4. Թվային հեռարձակման արտոնագրեր փորձադրելիս իրավասու իշխանությունները պետք է երաշխավորեն առաջարկվող ծառայությունների բազմազանությունը և խրախուսեն փորձաշրջանային/փորձական ծառայությունների սրեղծումը, որոնք կարողարացնեն հասարակության ակնկալիքները:

1. Անցում թվային միջավայրի. հասարակություն

1.1 Ապահով անցում թվային հեռարձակման

5. Հասարակությանը բազմազան ծրագրերով ապահովելու նպատակով անդամ երկրները պետք է ապահովեն ընդունիչ, ապակողմորման և փորձառող սարքավորումների փոխկապակցված աշխատանքը և թվային հեռարձակման և հարակից ծառայությունների մատչելիությունը:

6. Հաշվի առնելով, որ սպառողների կողմից թվային հեռարձակման անցումը պահանջում է նոր սարքավորումների ձեռքբերում, ինչը ենթադր-

րում է չնախաբեւաւած ծախսեր, եւ նյութական խտրականության ցանկացած արտահայտությունից ու սոցիալական խավերի միջև «թվային բաժանման» վրանգից խուսափելու նպատակով անդամ երկրները պետք է հատուկ ուշադրություն դարձնեն նման սարքավորումների արժեքի նվազեցման հնարավորություններին:

7. Թվային միջավայրին անցնելու ժամկետներն արագացնելու նպատակով անդամ երկրները պետք է հնարավորինս դյուրին դարձնեն այդ անցումը հասարակության համար: Օրինակ, նրանք կարող են խրախուսել ապակողովորման բազմազան համակարգերի ստեղծումը՝ ներառյալ հիմնական ապակողովորման սարքավորումները, որոնք հնարավորություն են տալիս ունենալ ծառայությունների նվազագույն ցանկ:

8. Լրարվամիջոցների վերաբերյալ գրագիտությունը առանցքային գործոն է՝ հասարակության «թվային բաժանման» վրանգները նվազեցնելու առումով: Այդպիսով, հասարակությունը պետք է ապահովված լինի լրարվամիջոցների մասին ընդգրկուն տեղեկատվությամբ: Մեկ այլ կարևորագույն միջոցառում է թվային սարքավորումների եւ նոր ծառայությունների օգտագործման վերաբերյալ հասարակության վերապարտաստումը: Մասնավորապես, հասարակության մեծահասակ եւ պակաս հմտություններ ունեցող խավերին պետք է գիտելիքներ տրամադրվեն թվային տեխնոլոգիաների կիրառության վերաբերյալ: Բոլոր այս միջոցառումները պետք է իրականացվեն անդամ երկրների, հեռարձակողների, կարգավորիչ մարմինների եւ այլ պետական ու մասնավոր հասարակությունների կողմից, ովքեր շահագրգռված են թվային հեռարձակման անցմամբ:

9. Անչափահասների եւ մարդկային արժանապատվության պաշտպանությունը, ծասիստական եւ կրոնական հիմքերի վրա բռնությունների ու արելության հրահրման կանխարգելումը, ինչպես նաև տեղեկատվության անաչառությունը եւ սպառողների պաշտպանությունը պետք է հատուկ ուշադրության արժանան թվային միջավայրում:

10. Պետք է ձեռնարկվեն համապատասխան միջոցներ, որպեսզի հեռարձակման ծառայությունների բովանդակությունը մարզելի լինի լսողության եւ տեսողության խանգարումներով անձանց համար:

11. Անդամ երկրները պետք է երաշխավորեն թվային միջավայրում անհատների գաղտնիության իրավունքի պաշտպանությունը՝ մասնավորապես արգելելով հեռարձակման եւ հարակից ծառայությունների օգտագործման միջոցով սրացված անձնական տվյալների օգտագործումը:

1.2. Թվային միջավայրում կողմնորոշվելը

12. Թվային միջավայրում կողմնորոշվելու հարցում հասարակությանն օգնելու նպատակով անդամ երկրները պետք է խրախուսեն հեռարձակողներին՝ իրենց ծառայություններում ապահովելու տեղեկություններ էլեկտրոնային ծրագրերի ուղեցույցների (ԷԾՈՒԲ) համար, ինչպես նաև տեղեկատվություն տրամադրելու տեղադրվելիք ծրագրերի եւ ծառայությունների վերաբերյալ: Նեոստարտապիները պետք է ապահովվեն այն հիմնական տեղեկություններով, որոնք անհրաժեշտ կլինեն նրանց՝ թվային տեխնոլոգիաներով իրենց տրամադրվող ամենարագմագան ծրագրերի եւ ալիքների միջև ընտրություն կատարելու համար:

13. Առանց կանխորոշելու հեռարձակողների կողմից տրամադրվող ԷԾՈՒԲ-ները իրենց ծրագրային առաջարկները ներկայացնելու համար, ԷԾՈՒԲ տրամադրողները առանց խտրականության, տրամաբանական եւ անաչառ սկզբունքով, բոլոր ծառայություններ տրամադրողներին պետք է առաջարկեն ԷԾՈՒԲ տարածք: Այնուամենայնիվ, պետական ալիքները պետք է ավելի մարզելի լինեն: ԷԾՈՒԲ տրամադրողները պետք է առաջարկեն նաև ծրագրային ծառայությունների հստակ դասակարգում՝ նյութերի, բովանդակության եւ այլնի հիման վրա:

14. ԷԾՈՒԲ-ները եւ թվային ապակողովորող սարքերը պետք է հարմար լինեն սպառողների համար: Նախուկ ուշադրություն պետք է դարձվի հաշմանդամների եւ օտար լեզուների չտիրապետողների կարիքներին: ԷԾՈՒԲ օգտագործումը որպես գովազդի միջոց չպետք է վնասի ոչ դրանց գործառնություններին եւ ոչ էլ ծրագրերի ամբողջականությանը:

2. Անցում թվային միջավայրի. հեռարձակողներ

2.1. Ընդհանուր սկզբունքներ

15. Ներհասկալի եւ հարակից իրավունքների վերաբերյալ իրենց քաղաքականությունը մշակելիս անդամ երկրները պետք է երաշխավորեն, որպեսզի դրանով հավասարակշռություն հաստատվի մի կողմից իրավունքներ կրողների պաշտպանության եւ մյուս կողմից տեղեկատվության մարզելիության, ինչպես նաև պաշտպանվող ստեղծագործությունների շրջանառության միջև:

16. Նեոստարտապիներին, պլարֆորմներին օպերատորների եւ ծառայություններ տրամադրողների տնտեսական շահերը նույնպես պետք է հաշվի առնվեն թվային միջավայրում հեղինակային իրավունքների խախտման դեմ պայքարի համընդհանուր քաղաքականության համարաբար, մասնավորապես, պայմանական մուրքի վրա հիմնված կամ դրանից կազմված ծառայությունների իրավական պաշտպանության միջոցառումներով:

17. Մուտքը ազգային, նույնիսկ փարաձաշրջանային հեռարձակման բազմաթիվ ծառայություններ խիստ հարմար կլինի արտասահմանում ապրող, աշխատող կամ ճանապահորդող մարդկանց համար և կնպաստի փոփոխության ազատ հոսքին և մշակույթների միջև փոխըմբռնման հաստատմանը: Նաշվի առնելով Եվրոպայում մարդկանց աճող շարժունակությունը և եվրոպական ինֆրագրագիայի խորացումը, թվային միջավայրում խիստ կարևոր է դառնում ազատ եթերային ծառայությունների և անդրսահմանային տեսաձայնային ծառայությունների պահպանումը և հնարավորության դեպքում նաև դրանց ընդլայնումը:

18. Նաշվի առնելով, որ թվայնացումը նպաստում է հեռարձակման ոլորտում խորացման գործընթացներին, անդամ երկրները պետք է պահպանեն այն կանոնակարգերը, որոնք սահմանափակում են լրատվամիջոցների կենտրոնացումը, ինչպես նաև/կամ բոլոր այն միջոցառումները, որոնք նրանք հարկ կհամարեն կիրառել՝ ապահովելու բազմակարծությունը և միևնույն ժամանակ ամրապնդելու հեռարձակման հանրային ծառայությունները՝ որպես մասնավոր լրատվամիջոցների դաշտում խրատումը հակակշռող գործոն:

2.2. Հանրային հեռարձակման ծառայությունների ոլորտում կիրառվելիք սկզբունքները

ա. Նեոարձակման հանրային ծառայությունների գործունեության շրջանակները

19. Թվային տեխնոլոգիաների հետ կապված մարտահրավերներին ի պատասխան, հեռարձակման հանրային ծառայությունները, ներառյալ այն ընդհանուր ծառայությունը, որն առաջարկում է նորություններ, կրթական, մշակութային և գվարճալի ծրագրեր՝ ուղղված հասարակության փոքր շերտերին, պետք է հետևեն իրենց սոցիալական կոչմանը: Անդամ երկրները պետք է սրբազան համապատասխան ֆինանսական, տեխնիկական և այլ պայմաններ, որոնք անհրաժեշտ են հանրային հեռարձակողներին՝ նոր թվային միջավայրին հարմարվելիս իրենց պարավորությունները իրականացնելու համար: Այս առումով, այդ միջոցառումների շարքում կարող են լինել՝ նոր մասնագիտացված ալիքների սրբազան, օրինակ, տեղեկատվության, կրթության և մշակույթի բնագավառում, և նոր ինֆրակառուցված ծառայությունների սրբազան, օրինակ, ԷՇՈՒԲ և ծրագրերի հետ կապված օն-լայն ծառայություններ: Հանրային հեռարձակման ծառայությունները պետք է կենտրոնական դեր խաղան համընդհանուր թվային հեռարձակման անցնելու գործընթացում:

բ. Հանրային հեռարձակման ծառայության համընդհանուր մարզելիություն

20. Համընդհանրության սկզբունքը առանցքային կարևորություն է ձեռք բերում թվային ժամանակաշրջանում հանրային հեռարձակման ծառայությունների զարգացման համար: Անդամ երկրները, այդպիսով, պետք է երաշխավորեն իրավական, տնտեսական և տեխնիկական բոլոր պայմանների սրբազան, որպեսզի հանրային հեռարձակման ծառայությունները ներկա լինեն փոքր թվային պլատֆորմներում (կարելային, արբանյակային, համընդհանուր) որակյալ ծրագրերով և ծառայություններով, որոնք կնպաստեն հասարակության միավորմանը՝ մասնավորապես հաշվի առնելով առաջարկվող ծրագրերի բազմազանության և մասնագիտացվածության արդյունքում լսարանի մասնավորվածության վրանգը:

21. Այս կապակցությամբ, նկատի ունենալով թվային պլատֆորմների բազմազանությունը, հարկադիր օրենք պետք է մտցվի հանրային հեռարձակման ծառայությունների համար՝ երաշխավորելու նրանց ծառայությունների և ծրագրերի մարզելիությունը այդ պլատֆորմների միջոցով:

գ. Նեոարձակման հանրային ծառայությունների ֆինանսավորումը

22. Նոր տեխնոլոգիական համատեքստում առանց ապահով և համապատասխան ֆինանսավորման կարող են նվազել հանրային հեռարձակման ծառայությունների ծավալները և հասարակության համար դրանց անհրաժեշտությունը: Ծրագրերի գնման, արտադրության և հավաքման, երբեմն նաև՝ հեռարձակման բարձր սակագները նկատի ունենալով՝ անդամ երկրները հանրային հեռարձակման ծառայություններին պետք է հնարավորություն ընձեռեն օգտվելու անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցներից՝ իրենց կոչումն իրականացնելու համար:

° í ãã ³ Ը Ե անՆաժ
Ս³ Ե ³ Թ Կ՝ՐՇԻ ԳՍՁ՝»
ԵՅ ԿՕԿ³ Թ Թ Ի ³ Կ Rec (2003)13

Ս³ Ե ³ Թ Կ՝ՐՇԻ ԳՍՁ՝»Շօ՝ ³ Կ¹³ Ս օ »i օձԱնձԿ՝ՐՇԿ

Լրարվամիջոցներով քրեական դատարարությունների մասին տեղեկատվություն հաղորդելու վերաբերյալ

(Ընդունվել է Նախարարների կոմիտեի կողմից, փոխնախարարների 848-րդ նիստում 2003 թվականի հուլիսի 10-ին)

Նախարարների կոմիտեն, Եվրոպայի խորհրդի կանոնադրության 15ր հոդվածի համաձայն՝

հաշվի առնելով, որ Եվրոպայի խորհրդի նպատակն է իր անդամների միջև առավելագույն միաբանության հասնելը, նրանց ընդհանուր ժառանգություն հանդիսացող սկզբունքների և իդեալների պահպանումն ու իրագործումն է,

հիշելով, որ անդամ երկները հավաքարիմ են Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիայի (այսուհետև՝ Կոնվենցիա) 10 հոդվածում ամրագրված արտահայտվելու և տեղեկատվության ազատության իրավունքին, որը ժողովրդավարական հասարակության կարևորագույն հիմնաքարերից և դրա առաջընթացի ու յուրաքանչյուր անհատի զարգացման հիմնական նախապայմաններից մեկն է,

հաշվի առնելով, որ համաձայն Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածով նախատեսված՝ հանրության տեղեկատվություն ստանալու իրավունքի, լրարվամիջոցներն իրավունք և մասնագիտական պարտավորություն ունեն հանրությանը տեղեկատվություն, այդ թվում նաև հասարակական հետաքրքրություն ներկայացնող տեղեկատվություն հաղորդել,

հաշվի առնելով, որ անմեղության կանխավարկածի, արդար դատարարության և ընտանիքի ու մասնավոր կյանքի նկատմամբ հարգանքի իրավունքները համաձայն Կոնվենցիայի 6 և 8 հոդվածների հանդիսանում են հիմնարար պահանջներ, որոնք պետք է հարգվեն ցանկացած ժողովրդավարական հասարակությունում,

շեշտելով լրարվամիջոցների կողմից հանրությանը քրեական դատարարությունների վերաբերյալ տեղեկություն հաղորդելու, քրեական ի-

րավունքի զսպող ֆունկցիան տեսանելի դարձնելու, ինչպես նաև քրեական դատարարության համակարգի գործունեության նկատմամբ հասարակական վերահսկողություն ապահովելու կարևորությունը,

հաշվի առնելով Կոնվենցիայի 6, 8 և 10 հոդվածներով պաշտպանվող իրավունքների հնարավոր բխումը և յուրաքանչյուր անհատական գործի փաստերից ելնելով այդ իրավունքների միջև հավասարակշռություն հաստատելու անհրաժեշտությունը, և զննատեղում Կոնվենցիայով նախատեսված պարտավորությունների կատարման հարցում Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի վերահսկող դերը,

այնուհետև, հաշվի առնելով Կոնվենցիայի 11 հոդվածով նախատեսված միավորումներ կազմելու իրավունքի համաձայն լրագրողների և լրարվամիջոցների մասնագիտական միավորումներ կազմավորելու իրավունքը, որը լրարվամիջոցների ինքնակարգավորման հիմքն է,

տեղյակ լինելով ինքնակարգավորման միջոցով կամ կարգավորման ուղղությամբ պետության հետ համագործակցելով լրագրությունը Եվրոպայում զարգացնելու լրագրողների և լրարվամիջոցների բազմաթիվ նախաձեռնություններին,

ցանկանալով խնդրո առարկա իրավունքների վերաբերյալ իրագրել երկխոսություն ծավալել լրարվամիջոցների կողմից քրեական գործերի լուսարանման համատեքստում, և Եվրոպայում ակտիվ գործընթաց արմատավորել ապահովելով քրեական գործերի մատչելիությունը լրարվամիջոցների համար,

հիշելով իր (74)26 Բանաձևը պատասխանի իրավունքի վերաբերյալ, «Քրեական իրավունքի և վարույթի շրջանակներում փոփոխ կարգավիճակի վերաբերյալ» R(85)11 հանձնարարականը, «Վկաներին սպառնալու և նրանց պաշտպանության իրավունքի վերաբերյալ» R (97)13 հանձնարարականը, «Լրարվամիջոցների և հանդուրժողականության կոլտորայի զարգացման վերաբերյալ» R(97)21 հանձնարարականը ,

շեշտելով քրեական վարույթի համատեքստում լրագրողի աղբյուրի գաղտնիության պաշտպանության անհրաժեշտությունը, որի հիմքում ընկած է «Տեղեկատվության աղբյուրները չբացահայտելու լրագրողների իրավունքի վերաբերյալ» R (2000)7 հանձնարարականը,

նկատելով լրագրողական ազատության և մարդու իրավունքների առընթացությամբ 2 Բանաձևը, որն ընդունվել է ՉԼՄ-ների ռազմավարության վերաբերյալ 4-րդ Եվրոպական նախարարական համաժողովում (Պրագա, դեկտեմբեր 1994) , ինչպես նաև լրարվամիջոցների վաղվա օրվա ռազմավարության վերաբերյալ հայտարարագիրը, որն ընդունվել է լրարվամիջոցների ռազմավարությանը նվիրված Եվրոպական նախարարների 6-րդ համաժողովում (Կրակով, հունիս 2000),

նշելով, որ սույն հանձնարարականը միտում չունի սահմանափակել

անդամ երկրներում արդեն իսկ գործող այն չափանիշները, որոնք կոչված են պաշտպանելու արտահայտվելու իրավունքը,

առաջարկում է անդամ երկրների կառավարություններին, հաշվի առնելով ազգային իրավական համակարգերի միջև առկա տարբերությունները, բրեւական վարույթի ոլորտում.

1. Ելնելով կոնկրետ հանգամանքներից՝ իրենց սահմանադրական դրույթների շրջանակներում ձեռնարկել կամ կիրառել բոլոր միջոցները, որոնք ըստ իրենց անհրաժեշտ են այս հանձնարարականի սկզբունքները իրագործելու ուղղությամբ.

2. լայնորեն փարածել այս հանձնարարականը և դրա հավելվածում նշված սկզբունքները, անհրաժեշտության դեպքում թարգմանությամբ, և՛

3. ներկայացնել հանձնարարականը հարկապես դատական և իրավապահ մարմինների ուշադրությանը, ինչպես նաև դրանք մատչելի դարձնել իրավաբանների ներկայացուցչական մարմիններին և լրացված միջոցների ներկայացուցիչների համար:

REC (2003) 13 ՆՅ ԿՕՄՅ Թ Թ 1 3 ԿՇ ՆՅ 1 »Ե 3 1

Քրեական գործերով դատավարությունների մասին լրացված միջոցներով փրկելիավորություն հաղորդելու սկզբունքները

Սկզբունք 1.

Նանրության իրազեկում լրացված միջոցներով

Նանրությունը պետք է հնարավորություն ունենա լրացված միջոցներով փրկելիավորություն ստանալ դատական և իրավապահ մարմինների գործունեության մասին: Ըստ այդմ, լրացողները պետք է հնարավորություն ունենան ազատորեն լուսարանելու և մեկնաբանելու քրեական դատավարության գործընթացը՝ ենթարկվելով միայն ներքինիշյալ սկզբունքներով նախատեսված սահմանափակումներին.

Սկզբունք 2.

Անմեղության կանխավարկած

Անմեղության կանխավարկածի սկզբունքի նկատմամբ հարգանքը արդար դատավարության իրավունքի անբաժանելի մասն է: Ներուարար, ընթացքի մեջ գտնվող քրեական գործերի վերաբերյալ լրացված միջոցների կողմից կարծիքներ ու փրկելիավորություն կարող է փարածվել կամ հաղորդվել միայն այն դեպքում, եթե դա չի վրանգում կասկածյալի կամ մեղադրյալի անմեղության կանխավարկածը:

Սկզբունք 3.

Տեղեկավորության հավաստիություն

Դատական և իրավապահ մարմինները լրացված միջոցներին պետք է մատուցեն միայն ճշգրտված փրկելիություն կամ այնպիսի փրկելիություն, որը հիմնված է խելամիտ ենթադրությունների վրա: Վերջինիս դեպքում այդ մասին պետք է հստակորեն փրկյալ պահվի լրացված միջոցներին:

Սկզբունք 4.

Տեղեկավորության մատչելիություն

Եթե լրացողները դատական և իրավապահ մարմիններից օրինական ճանապարհով փրկելիություն են ձեռք բերել ընթացքի մեջ գտնվող քրեական գործի վերաբերյալ, այդ մարմինները պետք է առանց խտրականության նույն փրկելիավորությունը հասանելի դարձնեն բոլոր այն լրացողների համար, որոնք նույն փրկելիավորության համար արդեն դիմել են կամ դիմում են:

Սկզբունք 5.

Լրացված միջոցներին փրկելիավորություն փրամադրելու եղանակները

Երբ դատական և իրավապահ մարմինները իրենք են որոշել ընթացքի մեջ գտնվող քրեական գործի վերաբերյալ փրկելիավորություն փրամադրել լրացված միջոցներին, ապա այդպիսի փրկելիավորությունը պետք է փրամադրվի առանց խտրականության և, հնարավորության դեպքում, նման փրկելիավորությունը պետք է փրամադրվի մամուլի թողարկումների (պրես ռեիլիզ), մամլո ասուլիսների, լիագործված պաշտոնյայի հայտարարության կամ համանման այլ միջոցներով:

Սկզբունք 6.

Քրեական դատավարության ընթացքում կանոնավոր փրկելիացումը

Նանրային հետաքրքրություն ներկայացնող կամ հանրության հատուկ ուշադրությանն արժանացած քրեական գործերի համարեքստում դատական և իրավապահ մարմինները պետք է լրացված միջոցներին փրկյալ պահեն իրենց կողմից կատարված էական գործողությունների մասին այնքանով, որքանով դա չի վնասի քննության գաղտնիությանը, չի դանդաղեցնի կամ խանգարի քննության ելքը: Երկար ժամանակ ըն-

թացող քրեական դատաքննությունների վերաբերյալ այդպիսի տեղեկատվություն պետք է տրվի պարբերաբար:

Սկզբունք 7.

Տեղեկատվության շահագործման արգելք

Դատական և իրավապահ մարմինները չպետք է ընթացքի մեջ գտնվող քրեական գործով դատաքննության վերաբերյալ տեղեկատվությունը օգտագործեն առևտրային կամ օրենքի կիրառման հետ չառնչվող այլ նպատակներով:

Սկզբունք 8.

Մասնավոր կյանքի պաշտպանությունը ընթացքի մեջ գտնվող քրեական գործերի համապետություն

Կասկածյալների, մեղադրյալների, դատապարտվածների կամ քրեական գործի կողմ հանդիսացող անձանց վերաբերյալ տեղեկատվության մատուցումը պետք է կատարվի Կոնվենցիայի 8-րդ հոդվածով նախատեսված մասնավոր կյանքի պաշտպանության նկատմամբ հարգանքի դրսևորմամբ: Նախուկ պաշտպանվածություն պետք է փրամադրվի անչափահասներին կամ այլ խոցելի անձանց, ինչպես նաև տուժողներին, վկաներին և կասկածյալների, մեղադրյալների ու դատապարտյալների ընտանիքներին: Բոլոր գործերում պետք է հատուկ ուշադրություն դարձնել այն վրանգավոր հետևանքներին, որոնց կարող են ենթարկվել այս սկզբունքում հիշատակված անձինք՝ տեղեկատվության բացահայտման հետևանքով իրենց ինքնության հրապարակայնության դեպքում:

Սկզբունք 9.

Ուղղում պահանջելու կամ պարասխանելու իրավունք

Անկախ այլ միջոցների առկայությունից, ցանկացած ոք, ում հասցեին քրեական դատավարության համապետություն ոչ հավաստի կամ զրպարտող նյութ է հրապարակվել լրատվամիջոցներում, պետք է ունենա ուղղում պահանջելու կամ պարասխանելու իրավունք՝ ելնելով հանգամանքներից: Ուղղում պահանջելու իրավունքը պետք է փրամադրվի նաև մասնույի այն հաղորդագրությունների առնչությամբ, որոնք դատական կամ իրավապահ մարմինների կողմից տրված ոչ ճշգրիտ տեղեկատվության արդյունք են:

Սկզբունք 10.

Դատաքննության ընթացքի վրա վնասակար ազդեցության կանխումը

Քրեական դատավարության համապետություն, մասնավորապես այն գործերում, որտեղ մասնակցում են երդվյալներ կամ արեւնակալներ, դատական և իրավապահ մարմինները պետք է ձեռնպահ մնան այնպիսի տեղեկատվության հրապարակումից, որը կարող է ապես ազդել արդար դատաքննության ընթացքի վրա:

Սկզբունք 11.

Մինչդատավարական փուլի վերաբերյալ տեղեկատվություն

Եթե մեղադրյալը կարող է ապացուցել, որ տեղեկատվության փրամադրումը կարող է ամենայն հավանականությամբ հանգեցնել կամ խախտել արդար դատավարության իր իրավունքը, ապա նրան պետք է փրամադրվի իրավական պաշտպանության արդյունավետ միջոց:

Սկզբունք 12.

Լրագրողների ներկայությունը դատաքննությանը

Լրագրողներին առանց խտրականության և առանց նախնական հավարամագրի պահանջի պետք է թույլատրվի ներկա լինել բաց դատական լսումներին և դատավճիռների հրապարակային ընթերցմանը: Նրանք չպետք է հետացվեն դատական նիստերի դահլիճից, բացառությամբ կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածով նախատեսված դեպքերի:

Սկզբունք 13.

Դատական նիստերի դահլիճների մաքսելիությունը լրագրողների համար

Նամապարասխան պաշտոնյաները (բացառությամբ՝ եթե դա միանգամայն անհնարին է իրագործել) պետք է դատական նիստերի դահլիճներում անհրաժեշտ քանակով նստափոխվեն փրամադրեն լրագրողներին համապարասխան պահանջի դեպքում՝ առանց դրանով սահմանափակելու հանրության ներկայությունը:

Սկզբունք 14.

Դատական նիստերի նկարահանում և ուղիղ հեռարձակում դատական նիստերի դահլիճից

Ուղիղ հեռարձակումը և նկարահանումը լրացվածիջոցների կողմից դատական նիստերի դահլիճներում չպետք է թուլաբերվի, բացառությամբ այն դեպքերից, երբ դա բացահայտորեն թուլաբերված է օրենքով կամ համապատասխան պաշտոնյաների կողմից: Տեղեկատվության մատուցման այս եղանակը չպետք է թուլաբերվի միայն այն դեպքերում, երբ դա բուժողների, վկաների, քրեական դատավարության մասնակից կողմների, երդվյալների կամ դատավորների վրա անցանկալի ազդեցության լուրջ վտանգ է ներկայացնում:

Սկզբունք 15.

Լրացվածիջոցների կողմից տեղեկատվություն փրամադրելուն աջակցելը

Դատական նիստերի համար նշանակված օրերի, մեղադրական եզրակացությունների կամ առաջադրված մեղադրանքի մասին հայտարարությունները և իրավական բնույթի այլ տեղեկատվությունը լրացրողներին պետք է փրամադրվեն համապատասխան իշխանություններին ուղղված սովորական դիմումի հիման վրա և ճիշտ ժամանակին. բացառությամբ այն դեպքերի, երբ դա բացարձակապես անհնարին է: Լրացրողներին առանց խորականության պետք է թուլաբերվի ստանալ կամ պատրաստել հրապարակված դատավճիռների կրկնօրինակները: Նրանք պետք է հնարավորություն ունենան այդ դատավճիռները փարածել կամ այլ կերպ դրանք հանրությանը հասցնել:

Սկզբունք 16.

Վկաների պաշտպանություն

Վկաների ինքնությունը չպետք է հրապարակայնացվի, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ վկան նախապես փվել է իր համաձայնությունը, վկայի անձի հրապարակայնացումը հանրային կարևորություն ունի կամ երբ վերջինս արդեն իսկ վկայություն է փվել հրապարակայնորեն: Վկաների անձը/ինքնությունը երբեք չպետք է հրապարակայնացվի, եթե դա վտանգում է նրանց կյանքը կամ անվտանգությունը: Պատշաճ կարևորություն պետք է փրվի վկաների պաշտպանության ծրագրերին հարկապես կազմակերպված հանցագործության դեմ փարվող կամ ընտանիքի ներսում կատարված հանցագործությանն առնչվող քրեական դատավարությունում:

ատավարությունում:

Սկզբունք 17.

Դատական որոշումների կատարման վերաբերյալ լրացվություն ՋԼՄ-ներում

Լրացրողներին պետք է թուլաբերվի կապի մեջ լինել բաներում իրենց դատապարտման ժամկետն անցկացնող անձանց հետ, եթե դա չի վնասի արդարադատության պատշաճ իրականացմանը, բանարկյալների, բաներում ծառայողների/աշխատողների իրավունքները, բաների ընդհանուր անվտանգությունը:

Սկզբունք 18.

Ազատագրված ժամկետի ավարտից հետո ՋԼՄ-ների կողմից լուսարանում

Որպեսզի չխաթարվի նախկին ազատագրվածի նորովի ինտեգրումը հասարակության մեջ, Կոնվենցիայի 8-րդ հոդվածով նախատեսված մասնավոր կյանքի պաշտպանության իրավունքը պետք է փարածվի նաև նախկինում դատված անձանց ինքնության հրապարակայնացան վրա՝ ազատագրված ժամկետի ավարտից հետո, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ վերջիններն անձամբ բացահայտորեն համաձայնություն են փվել դրա համար, նրանք և իրենց նախկին դատվածությունը հանրային հետաքրքրության առարկա են կամ կրկին դարձել են հանրային հետաքրքրության առարկա:

Զանգվածային լրատվության միջոցներով քրեական դատախազությունների մասին փրկական լրատվություն հատուկ լրատվության վերաբերյալ Rec(2003) 13 հանձնարարականի

I. Ներածություն

1. Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին կոնվենցիայով (որն այսուհետ անվանվում է «Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիա» կամ «ՄԻԵԿ») երաշխավորվում է խոսքի և փրկական լրատվության ազատությունը (հոդված 10), անմեղության կանխավարկածի և անկողմնակալ դատական քննության իրավունքը (հոդված 6) և անձնական ու ընտանեկան կյանքի նկատմամբ հարգանքի իրավունքը (հոդված 8):

2. Դատախազությունների և, մասնավորապես, քրեական դատախազությունների հետ կապված փրկական լրատվության փրամադրումը համապատասխանում է հանրությանը հույսերի, ներառյալ՝ արդարադատության իրականացման վերաբերյալ փրկական լրատվության իրավունքին: ՄԻԵԿ-ի 6-րդ հոդվածով սահմանված արդար դատախազության իրավունքը ներառում է դատաքննության հրապարակայնությունը և դատական որոշումների հրապարակային հայտարարումը: Հանրության իրազեկումը կարող է ապահովվել զանգվածային լրատվության միջոցների օգնությամբ: Մակայն 6-րդ հոդվածը թույլ է տալիս նաև հանրության և զանգվածային լրատվության միջոցների ներկայության արգելումը դատախազության ամողջ ընթացքում կամ դրա առանձին փուլերում՝ հենց նույն 6-րդ հոդվածում հիշատակված սահմանափակ թվով գործերով: Զանգվածային լրատվության միջոցների ներկայության արգելումը պետք է նաև համապատասխանի ՄԻԵԿ-ի 10-րդ հոդվածի՝ խոսքի և փրկական լրատվության ազատության ներքին սահմանափակումներին: Դատախազության ընթացքում մասնավոր բնույթի փրկական լրատվություն բացահայտելու դեպքում, ՄԻԵԿ-ի 8-րդ հոդվածին համապատասխան, կարող է պահանջվել այդ փրկական լրատվության գաղտնիության պաշտպանություն:

3. Մի շարք անդամ պետություններում զանգվածային լրատվության միջոցների և դատախազության հետ կապված աչքի ընկնող դեպքերը գրավել են հանրության ուշադրությունը և բանավեճ առաջացրել այնպիսի հարցերի մասին, ինչպիսիք են քննության գաղտնիությունը, զանգվածա-

յին լրատվության միջոցներով վկանների և դատախազների վրա ազդեցություն գործելը, դատական նիստերի դադարեցումը զանգվածային լրատվության միջոցների ներկայացուցիչների ներկայությունը, ինչպես նաև դատական նիստերի փրկական լրատվությունը:

4. Այդ ֆունի վրա 1996 թ.-ին Զանգվածային լրատվության միջոցների կանոնակարգի մշակման հանձնաժողովը (CDMM) քրեական դատախազությունների վերաբերյալ զանգվածային լրատվության միջոցներով հատուկ լրատվությունների հարցը որակելով որպես բոլոր անդամ պետությունների ընդհանուր հետաքրքրության առարկա, առաջարկեց ստեղծել Զանգվածային լրատվության միջոցների իրավունքի և մարդու իրավունքների մասնագետների խումբ (MM-S-HR)՝ մինչև քրեական դատախազությունը, դրա ընթացքում և դրանից հետո զանգվածային լրատվության միջոցների ազատության, ինչպես նաև անհատի այլ հիմնարար իրավունքների պաշտպանության ընդհանուր սկզբունքների մշակման նպատակով: Ազգային օրենսդրությունների և պրակտիկաների, ինչպես նաև Մարդու իրավունքների մասին եվրոպական դատարանի՝ համապատասխան նախադեպային իրավունքի վերլուծությունից հետո MM-S-HR-ը պատրաստեց զանգվածային լրատվության միջոցներով քրեական դատախազությունների վերաբերյալ փրկական լրատվության մատուցման մասին Հանձնարարականի նախագիծ, որը լրամշակվել է Կանոնակարգի մշակման հանձնաժողովի և դրա Խոսքի ազատության և այլ հիմնարար իրավունքների մասնագետների խմբի (MM-S-FR) կողմից 2003 թ.-ին:

5. Rec(2003)13 հանձնարարականն ընդունվել է նախարարների կոմիտեի կողմից 2003 թ.-ի հուլիսի 10-ին փոխնախարարների 848-րդ նիստում:

II. Ընդհանուր մեկնարանություն

6. Հանձնարարականն ուղղված է անդամ պետությունների կառավարություններին, հետևաբար և դրանց պետական մարմիններին, ներառյալ՝ դատախազները: Նախարարների կոմիտեի ցանկացած հանձնարարական՝ քաղաքական պարտավորություն ամրագրող փաստաթուղթ է և ոչ թե՛ իրավաբանորեն կիրառելի ակտ: Նախարարների կոմիտեի կողմից դրա ընդունմամբ՝ այն պարտավորություններ է ստեղծում բոլոր անդամ պետությունների համար:

7. Հանձնարարականը նպատակ չունի ուղղակիորեն դիմել մասնավոր հարվածին և մասնավորապես՝ զանգվածային լրատվության միջոցներին կամ լրագրողներին: Կախված իրենց յուրահատուկ հանգամանքներից և իրավական ավանդույթներից՝ անդամ պետություններն իրենց հայեցողությամբ կարող են ձեռնարկել այնպիսի միջոցներ, ինչպիսիք քրեական դատախազությունների կապակցությամբ հարմար են հա-

մարում՝ յուրաքանչյուրի իրավունքների և շահերի պաշտպանության նպատակով, ինչպես դա նկարագրված է հանձնարարականում:

8. Հանձնարարականով սահմանվում են ղեկավար սկզբունքներ պետական մարմինների համար՝ Մարդու իրավունքների մասին եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ, 8-րդ և 10-րդ հոդվածներից ելնելով: Հանձնարարականը նպատակ չունի փոփոխելու այդ դրույթները, ինչպես նաև Կոնվենցիային համապատասխան՝ անդամ պետությունների պարտականությունները: Բացի այդ, այն նպատակ չունի սահմանափակելու խոսքի ազատությունը պաշտպանելու ուղղված՝ անդամ պետություններում արդեն իսկ գործող չափորոշիչները:

9. Հանձնարարականի նախաբանում վկայակոչվում են հարցի հետ կապված որոշ հանձնարարականներ և մեկ որոշում: Պարասխանի իրավունքի մասին (74) 26 որոշմամբ անդամ պետություններին հանձնարարվում է ճանաչել պարասխանի և հերքման իրավունքը այն դեպքերում, երբ զանգվածային լրատվության միջոցների հաղորդագրությունները եղել են սխալ կամ այլ կերպ խախտել են անհատների իրավունքները: Քրեական իրավունքի և դատավարության շրջանակներում փոփոխի դրության մասին R (85)11 հանձնարարականը բովանդակում է պահանջ, որ «հանցագործությունների նախնական քննության և դատական քննության հետ կապված՝ տեղեկատվության և հասարակայնության հետ կապերի քաղաքականությամբ պետք է պարզաճ ուշադրության արժանացվի ցանկացած այնպիսի հրապարակայնությունից փոփոխի պաշտպանելու պահանջը, որը անպարզաճ ազդեցություն կունենա նրա մասնավոր կյանքի կամ արժանապատվության համար: Եթե հանցանքի տեսակը կամ փոփոխի առանձնահատուկ կարգավիճակը կամ անձնական իրավիճակը և անվտանգությունը անհրաժեշտ են դարձնում այդպիսի պաշտպանությունը, ապա կամ դատաքննությունը՝ մինչև դատավճռի կայացումը պետք է վարվի դժնփակ, կամ մասնավոր տեղեկատվության բացահայտումը կամ հրապարակումը պետք է արգելվի՝ ինչ չափով որ դա անհրաժեշտ է»: Վկաների ահաբեկումը բացառելու և պաշտպանության իրավունքի մասին R(97)13 հանձնարարականով անդամ պետություններին հանձնարարվում է ձեռնարկել համապատասխան օրենսդրական և գործնական միջոցներ՝ երաշխավորելու համար վկաների՝ ազատորեն և առանց սպառնալիքների ենթարկվելու ցուցմունք փայլ: Կազմակերպված հանցագործության համարեքստում, պետք է ընդունվի որոշում՝ դատավարության ամողջ ընթացքում կամ դրա առանձին փուլերում զանգվածային լրատվության միջոցների և (կամ) հասարակայնության ներկայությունն արգելելու մասին: Վերջապես, հանդուրժողականության կուլտուրային վերաբերող R (97) 21 հանձնարարականը բովանդակում է՝ առանց էթնիկական անհանդուրժողականության դրդելու զանգվածային լրատվության սկզբունքներ:

10. Լրագրողների տեղեկատվության աղբյուրների վերաբերյալ՝ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքին համապատասխան, MM-S-FR-ի կողմից մշակվել է՝ իրենց տեղեկատվության աղբյուրները չբացահայտելու՝ լրագրողների իրավունքին վերաբերող R (2000) 7 հանձնարարական, որն ընդունվել է նախարարների կոմիտեի կողմից 2000 թ.-ի մարտի 8-ին: Չնայած այս հանձնարարականի հիմնական շեշտը դրվում է քրեական դատավարությունների մասին լրատվություն տարածելու՝ զանգվածային լրատվության միջոցների իրավունքի վրա, MM-S-FR-ը զգացել է, որ R (2000) 7 հանձնարարականը պետք է հիշատակվի համարեքստում, քանի որ քրեական դատավարությունների մասին հաղորդագրություններ պարաստող լրագրողները կարող էին նաև տարածել գաղտնի աղբյուրներից ստացված տեղեկատվությունը: Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի մեկնաբանության համաձայն, նման դեպքերում այդ աղբյուրները ընդհանուր առմամբ կպաշտպանվեն R (2000) 7 հանձնարարականով և Մարդու իրավունքների մասին եվրոպական կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածով:

11. Անդամ պետությունները պետք է «այնորեն տարածեն swայո հանձնարարականը և դրա հավելվածը՝ համապատասխանաբար ուղեկցված թարգմանությամբ», քանի որ հանձնարարականի տարածումը դրա պարզաճ կատարման նախապայման է:

III. Հանձնարարականի մեկնաբանություն

12. Նպտակ սկզբունքները բերվում են հանձնարարականի հավելվածում: Հավելվածը բուն հանձնարարականի անբաժանելի մասն է: Միայն պարզության համար է, որ զանգվածային լրատվության միջոցներով քրեական դատավարությունների վերաբերյալ տեղեկատվություն տարածելու առանձին սկզբունքները համախմբված են հավելվածում:

13. Հանձնարարականի նպատակների համար «քրեական դատավարություն» տերմինը պետք է հասկանալ, որպես դատական մարմինների կամ ոստիկանության, ինչպես նաև քննչական մարմինների կողմից՝ քրեական իրավունքի և դատավարության շրջանակներում իրականացվող ցանկացած գործողություն:

Սկզբունք 1.

(Նանրության իրազեկում լրատվամիջոցներով)

14. Մարդու իրավունքների մասին եվրոպական կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածով երաշխավորվում է իրեն հուզող հարցերով տեղեկատվություն ստանալու՝ հասարակության իրավունքը: ՄԻԵԿ-ի 6-րդ հոդվածով սահ-

մանված՝ դատական քննության հրապարակայնության և դատական ուժումնակցության հրապարակային հայտարարման սկզբունքը արդարադատության ճիշտ իրականացման մասն է: Քանի որ գանգվածային լրավորության միջոցներն առանձնահատուկ դեր են խաղում հասարակությանը տեղեկատվություն մատուցելու հարցում, նրանք պետք է կարողանան փոխանակել տեղեկատվություն՝ դատական մարմինների և ոստիկանության գործունեության մասին: Իրեն հուզող հարցերի մասին տեղեկատվություն ստանալու հասարակության իրավունքն այս համատեքստում ունի հատուկ կարևորություն. այն ներառում է քրեական արդարադատության համակարգի գործունեության վերաբերյալ ազատորեն տեղեկատվություն հաղորդելու և մեկնաբանություններ կատարելու՝ գանգվածային լրավորության միջոցների իրավունքը: Օրինակ, Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը սահմանել է, որ գանգվածային լրավորության միջոցների օգնությամբ քաղաքական գործիչները և հասարակական կարծիքը կարող են վերահսկել և հավաստիանալ. արդյոք դատավորներն իրականացնում են իրենց ծանր պարտականությունները՝ իրենց առջև դրված խնդիրների հիմքը կազմող նպատակին համապատասխանող ձևով:

Սկզբունք 2. (Անմեղության կանխավարկած)

15. Մարդու իրավունքների մասին եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 2-րդ պարբերությամբ երաշխավորվում է անմեղության կանխավարկածի իրավունքը: Այս իրավունքը նախ և առաջ դատավարական իրավունք է, որով դատական մարմինների համար սահմանվում է քրեական դատավարությունում ապացուցման պարտականությունը: Սակայն արդարադատության ճիշտ իրականացումը նաև պահանջում է, որ անմեղության կանխավարկածն աննուդղակիորեն չխախտվի՝ գանգվածային լրավորության միջոցներով փոխանակվող քրեական առաջիկա դատավարության վերաբերյալ կարծիքներով և տեղեկատվությամբ: Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը սահմանել է, որ «ընթացող քրեական դատավարությունների վերաբերյալ հաղորդագրություններ պարբերաբար լրագրողները պետք է ընդհանուր ընդունելի ձևով երաշխավորեն, որ չեն սահմանազանցում արդարադատության պարզաճ իրականացման շահերից ելնելով սահմանված սահմանափակումները, և որ հարգում են անմեղ ենթադրվելու մեղադրյալի իրավունքը» (Du Roy vs Malauric ընդդեմ Ֆրանսիայի (2000), պարբերություն 34): Ասվածից երևում է, որ, դատարանի կարծիքով, քրեական դատավարությունների մասին հաղորդագրություններ կատարելու գանգվածային

լրավորության միջոցներին բացարձակ և ընդհանուր արգելումը կլիներ ոչ անհրաժեշտ և կխոչընդոտեր՝ հասարակայնությանը այն հարցերի մասին տեղեկացնելու մասնովի իրավունքին, որոնք, այդ թվում՝ վերաբերելով քրեական դատավարություններին, կարող են հետաքրքրություն ներկայացնել հասարակայնության համար (նույն տեղում, պարբերություններ 35 և 36):

Սկզբունք 3. (Տեղեկատվության հավաստիություն)

16. Տեղեկատվության հավաստիությունը կարևոր է ինչպես դատական մարմիններին և ոստիկանությանը, այնպես էլ՝ գանգվածային լրավորության միջոցներին վստահելու համար: Այդ պատճառով, 3-րդ սկզբունքով հանձնարարվում է, որ պետք է մատուցվի միայն ստույգ տեղեկատվություն՝ հիմնված փաստերի կամ ողջամիտ ենթադրությունների վրա: Եթե տեղեկատվությունը հիմնված է նման ենթադրությունների վրա, դա պետք է պարզորոշ մատնանշվի: Չնայած տեղեկատվության ճշտությունը կարող է վերջնականապես որոշվել միայն իրավական դատարանի կողմից, սակայն այս սկզբունքը կկանխի ոչ ստույգ տեղեկատվության գիտակցված կամ նույնիսկ դիտավորյալ մատուցումը, որը կարող է խախտել իրավակիրառող մարմինների և դատավարության հեղինակությունը, ինչպես նաև՝ սպառնալիքի տակ դնել քրեական դատավարության կողմերի իրավունքները:

Սկզբունք 4. (Տեղեկատվության մաքսելիություն)

17. Նամաձայն 4-րդ սկզբունքի հանձնարարվում է, որ լրագրողները չպետք է գրկվեն տեղեկատվության մաքսելիությունից՝ կամայական հիմքերով, ինչպես օրինակ, անձնական, քաղաքական կամ այլ պատճառներով, եթե այդպիսի տեղեկատվությունն արդեն իսկ օրինական հիմքերով ստացել են այլ լրագրողներ:

18. Ազգային իրավական համակարգերով կարող է նաև հատուկ նախատեսվել պաշտոնական փաստաթղթերի մաքսելիությունն այս համատեքստում՝ մարդու իրավունքների մասին եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ և 8-րդ հոդվածներին համապատասխան:

Սկզբունք 5.

(Լրարվամիջոցներին տեղեկատվություն տրամադրելու նդանակները)

19. 5-րդ սկզբունքի համաձայն, դատական մարմինները և ոստիկանությունը պետք է տրամադրեն իրենց ունեցած տեղեկատվությունը գանգվածային լրարվության միջոցներին ավելի շուտ՝ կազմակերպված և լիազորված նդանակներով, քան դատական և ոստիկանության պաշտոնատար անձանց միջոցով՝ անձնական հիմքերով: «Լիազորված պաշտոնատար անձինք» տերմինը պետք է հասկանալ լայն իմաստով, որը նշանակում է, թե համապատասխան մարմինը այդ նպատակով պետք է նշանակի իր անձնակազմի որևէ անդամ: Այս սկզբունքի իմաստով, այլ «համանման լիազորված միջոց» կարող է ներառել, օրինակ, տեղում պաշտոնական գեկուցողի կողմից բանավոր տեղեկատվության տրամադրումը, ինչպես նաև կոնկրետ քրեական դատավարության վերաբերյալ դատական քննությունից առաջ լրագրողներին տրված գրավոր տեղեկատվական նյութը:

20. Որոշ ազգային դատական մարմինների և ոստիկանությունների կողմից մշակվել են գանգվածային լրարվության միջոցների հետ շփումների իրենց ներքին ղեկավար սկզբունքները, ներառյալ՝ մամուլի համար պաշտոնական հաղորդագրությունների պատրաստման կանոնները: Նման ներքին ղեկավար սկզբունքները կարող են օգտակար լինել ներպետական մարմինների ընդհանուր բարձր չափորոշի ապահովման համար: Դա կմեծացնի տեղեկատվության հուսալիությունը և պետք է նպաստի գանգվածային լրարվության միջոցների հաղորդագրությունների որակին: Ազգային իրավունքին համապատասխան, ոստիկանությունները կարող են ունենալ դատական մարմիններից ավելի փոքր հայեցողություն՝ գանգվածային լրարվության միջոցներին իրենց աշխատանքի վերաբերյալ տեղեկատվության տրամադրման հարցում:

Սկզբունք 6.

(Քրեական դատավարության ընթացքում կանոնավոր տեղեկացումը)

21. Եթե լրագրողները և գանգվածային լրարվության միջոցները ներգրավված անձանց միջոցով տեղեկացված չեն հասարակության հատուկ ուշադրությունը գրաված քրեական դատավարությունների, հասարակությանը հուզող փաստերի կամ այլ հանգամանքների լրջության մասին, լրագրողները կարող են վարել իրենց սեփական լրագրողական հետաքննությունները: Դատական քննությանը զուգահեռ վարվող այդպի-

սի լրագրողական հետաքննությունները, որոշ հանգամանքներում կարող են պարունակել դատական քննության վրա բացասաբար անդրադառնալու ռիսկ, օրինակ, տեղեկատվության հրապարակային բացահայտմամբ, վկաներին պատկերելով կամ քրեական հանցագործների հետ շփումների մեջ մտնելով: Միևնույն ժամանակ, զուգահեռ լրագրողական հետաքննությունները կարող են ունենալ նաև դրական ազդեցություն, ինչպես, օրինակ վկաներին կամ կասկածյալներին բացահայտելը:

22. Որոշ անդամ պետությունների ներպետական օրենքներով սահմանված է քրեական գործերով նախնական քննությունների և ոստիկանական հարցումների գաղտնիությունը, որպես հիմնարար դատավարական սկզբունք: Ինչպես նշվել է Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի կողմից Du Roy և Malauric-ի գործով վճռում՝ 2000 թ.-ի հոկտեմբերի 3-ին, այդուհանդերձ, քրեական գործերով նախնական քննության բացարձակ գաղտնիությունը չի համապատասխանում Մարդու իրավունքների եվրոպական կոմիտեի 10-րդ հոդվածին:

23. Այդ պարագայով, 6-րդ սկզբունքով հանձնարարվում է, որ նման հանգամանքներում դատական մարմինները և ոստիկանությունը քրեական գործերով նախնական քննության ընթացքում տեղեկացված պահեն գանգվածային լրարվության միջոցներին՝ այնքան ժամանակ, քանի դեռ դա չի վնասում քրեական գործերով նախնական քննության և ոստիկանական հարցումների գաղտնիությանը, չի ուշացնում կամ չի խոչընդոտում դատավարության ելքը: Եթե հաղորդելու ոչ մի նոր բան չկա, դա նույնպես պետք է մատնանշվի դատական մարմինների և ոստիկանության կողմից:

Սկզբունք 7.

(Տեղեկատվության շահագործման արգելք)

24. Ընթացքի մեջ գրվող քրեական դատավարությունների մասին տեղեկատվության առևտրային օգտագործումը դատական մարմինների և ոստիկանությունների կողմից կարող է խարխիլ դատավարության և ոստիկանության անկողմնակալությունը: Բացի այդ, դա կարող է զրկել լրագրողներին և գանգվածային լրարվության միջոցներին նման տեղեկատվության մատչելիությունից՝ դրա արժեքի պատճառով: Նմանապես, տեղեկատվությունը չպետք է օգտագործվի իրավունքի կիրառմանը վերաբերող նպատակներից փոքրերով այլ նպատակներով:

25. Այդուհանդերձ, այս սկզբունքը չի բացառում դատական մարմինների կամ ոստիկանությունների կողմից տեղեկատվության տրամադրման համար վճարների գանձումը՝ այդ տեղեկատվության պատրաստման և տարածման համար կատարված ծախսերը փոխհատուցելու համար:

**Սկզբունք 8.
(Մասնավոր կյանքի պաշտպանությունը ընթացքի մեջ
գտնվող քրեական գործերի համադրություն)**

26. Մարդու իրավունքների մասին եվրոպական կոնվենցիայի 8-րդ հոդվածի համաձայն, յուրաքանչյուր ոք ունի իր մասնավոր և ընդհանրական կյանքի պաշտպանության իրավունք: 8-րդ սկզբունքը վկայակոչում է այդ պաշտպանությունը կասկածյալների, մեղադրյալների, դատապարտյալների և քրեական դատավարության այլ կողմերի առնչությամբ, որոնք չպետք է զրկվեն այդ իրավունքից՝ նման դատավարություններին ներգրավված լինելու պատճառով: Մեղադրյալի կամ դատապարտյալի անվան պարզ հիշատակումը երբեմն կարող է ավելի դաժան պատիժ լինել, քան դատարանի կողմից նշանակված քրեական պատիժը: Բացի այդ, դա կարող է խոչընդոտել համապատասխան անձի՝ հասարակությանը վերհանգրվելուն: Նույնը վերաբերում է մեղադրյալին կամ դատապարտյալին պարկերելուն: Այդ պատճառով, պետք է հարույժ ուշադրություն դարձվի այն ցավոք ներգործությանը, որն այս սկզբունքում հիշատակվող անձանց վրա կարող է թողնել իրենց անհատականացնելու հնարավորություն ընձեռող տեղեկատվության բացահայտումը:

27. Նույնիսկ ավելի ուժեղ պաշտպանություն է հանձնարարված անչափահաս կողմերի, քրեական հանցագործություններից բուժամ անձանց, վկաների և կասկածյալների, մեղադրյալների ու դատապարտյալների ընդհանրության համար: Այս կասկակցությամբ, անդամ պետությունները կարող են անդրադառնալ նաև Քրեական իրավունքի և դատավարության շրջանակներում բուժողի դրության մասին R (85) 11 հանձնարարականին և Վկաների ահաբեկման և պաշտպանության իրավունքի մասին R (97) 13 հանձնարարականին:

**Սկզբունք 9.
(Ուղղում պահանջելու կամ պարասխանելու իրավունք)**

28. Անդամ պետություններին հանձնարարված է իրենց ներպետական իրավունքում և պրակտիկայում ճանաչել Պարասխանի իրավունքի մասին (74) 26 որոշմամբ ամրագրված՝ ուղղման կամ պարասխանի իրավունքը կամ մամուլի գործերով խորհրդին բողոք բերելու հնարավորությունը: 9-րդ սկզբունքում վկայակոչվում է այդ իրավունքը քրեական դատավարությունների կասկակցությամբ, եթե, օրինակ, սխալ տեղեկատվությունը կարող է խախտել անմեղության կանխավարկածը: Բացի այդ, 9-րդ սկզբունքով հանձնարարվում է կիրառել այդպիսի իրավունք դա-

տական մարմինների կամ ոստիկանության կողմից մամուլի համար սխալ հաղորդագրությունների դեմ, որոնք այլ կերպ չեն որակվի, քան (74) 26 որոշմանը ենթադաս: Մակայն դատական մարմինները և ոստիկանությունը պետք է նկատի ունենան, որ վնասակար ազդեցության վրանգը կարող է ավելի մեծ լինել, եթե նրանք չբացահայտեն տեղեկատվությունը գանգվածային լրատվության միջոցներով:

**Սկզբունք 10.
(Դատաբանության ընթացքի վրա վնասակար ազդեցության
կանխումբ)**

29. Քրեական դատավարությունների առարկա հանդիսացող նյութերի մասին կարծիքները և տեղեկատվությունը, գանգվածային լրատվության միջոցներով հրատարակվածներն արարածվելիս, կարող են վնասակար ազդեցության ունենալ անմեղության կանխավարկածի վրա, ինչպես նշված է 2-րդ սկզբունքում: Այդ վրանգը հարկապես մեծ է, երբ քրեական դատավարություններին ներգրավված են երդվյալ արենակալները կամ ոչ մասնագետ դատավորները: Այդ պատճառով, 10-րդ սկզբունքով հանձնարարվում է, որ դատական մարմինները և ոստիկանությունը ձեռնպահ մնան այնպիսի տեղեկատվությունը հրատարակվածներն արամադրելուց, որն իր մեջ պարունակում է դատավարության արդարության վրա էական վնասակար ազդեցություն ունենալու վրանգը: Այդ համարաբար «դատական մարմիններ» տերմինը պետք է ներառի նաև մեղադրողներին և նախնական քննությանը մասնակցություն ունեցող դատավորներին: Վնասակար ազդեցության վրանգի գնահատումը պետք է իրականացվի միանգամայն հիմքով՝ յուրաքանչյուր գործի հանգամանքներից ելնելով:

**Սկզբունք 11.
(Մինչդատավարական փուլի վերաբերյալ տեղեկատվություն)**

30. Բացառիկ և հազվադեպ դեպքերում գանգվածային լրատվության միջոցների հաղորդումները կարող են բացասաբար անդրադառնալ տվյալ քրեական դատավարության վրա, մասնավորապես, երդվյալ արենակալների, ոչ մասնագետ դատավորների և վկաների վրա: Այս հանձնարարականի նպատակը չէ նման հագամանքներում մեղադրյալի համար իրավական միջոցների ներդաշնակեցումը: Այդուհանդերձ, MM-S-FR-ը գագել է, որ գանգվածային լրատվության միջոցներով քրեական դատավարությունների վերաբերյալ տեղեկատվության մատուցման

սկզբունքները բովանդակող հանձնարարականը պետք է նաև բովանդակի սկզբունք, որը կհանձնարարի անդամ պետություններին՝ ունենալ արդյունավետ իրավական միջոց՝ այն դեպքի համար, երբ տեղեկատվության մատուցումը կարող է հանգեցնել կամ հանգեցրել է արդար դատարարության իրավունքի խախտմանը:

**Սկզբունք 12.
(Լրագրողների ներկայությունը դատաքննությանը)**

31. Մարդու իրավունքների մասին եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածով երաշխավորվում է դատարարության հրապարակայնության և դատական ակտի հրապարակման հիմնարար իրավունքը: Այդպիսի հրապարակայնությունը ապահովվում է հասարակությանը թույլատրելով ներկա լինել դատական քննությանը և դատավճռի հրապարակմանը՝ այնքանով, որքանով հասարակության ներկայացուցիչները հետաքրքրված են ներկա լինելու մեջ և կախված՝ դատական նիստերի դահլիճի հնարավորությունից: Եթե դատական նիստերի դահլիճում նստաբեկները չեն բավարարում հետաքրքրված բոլոր անձանց տեղավորելու համար, դատական մարմինները կարող են նաև որոշում ընդունել՝ դատական այլ դահլիճում տեսաձայնային հաղորդման մասին՝ այդպիսի հնարավորությունների առկայության դեպքում:

32. Զանգվածային լրագրության միջոցների՝ հրապարակային դատաքննությանը և դատական ակտերի հրապարակմանը ներկա լինելը թույլատրելու միջոցով կարող է ապահովվել շատ ավելի լայն հրապարակայնություն: Որոշակի հանգամանքներում, սակայն, արդարադատության ճիշտ իրականացումը կարող է պահանջել հանրության ներկայության արգելում՝ դատական քննության բոլոր կամ առանձին փուլերից՝ ՄԻԵԿ-ի 6-րդ հոդվածին համապատասխան:

33. 12-րդ սկզբունքով հանձնարարվում է, որ լրագրողներին թույլատրվի ներկա լինել հրապարակային դատաքննությանը և դատական ակտերի հրապարակմանը՝ առանց խորհրդարանության և առանց նախնական ձեռնարկի և նախապես որոշված հավաքարձագրման պահանջների: Ցանկացած խորհրդարանություն կհակասի ՄԻԵԿ-ի 10-րդ հոդվածով երաշխավորված՝ զանգվածային լրագրության միջոցների ազատությանը և կարող է հանգեցնել ՄԻԵԿ-ի 6-րդ հոդվածով պահանջվող հրապարակայնության պակասին: Որպես ընդհանուր սկզբունք, դատական քննությանը զանգվածային լրագրության միջոցների ներկայությունը չպետք է արգելվի, քանի դեռ և այնքանով, որքանով որ հասարակայնության ներկայությունը արգելված չէ ՄԻԵԿ-ի 6-րդ հոդվածին համապատասխան:

**Սկզբունք 13.
(Դատական նիստերի դահլիճների մատչելիությունը լրագրողների համար)**

34. Քանի որ զանգվածային լրագրության միջոցներն իրենց հաղորդումներով ապահովում են դատական քննության ավելի լայն մատչելիությունը հասարակայնության համար, դատական նիստերի դահլիճները պետք է պարունակեն բավարար թվով նստաբեկներ՝ լրագրողների համար: Կախված տվյալ դատական քննության նկատմամբ հասարակության հետաքրքրությունից՝ դատական նիստերի ավելի մեծ դահլիճներ՝ ավելի շատ թվով նստաբեկներով պետք է ապահովեն ավելի շատ անձանց տեղավորելու հնարավորություն: Վերջինս, բնականաբար, կախված է հանգամանքներից և դատական նիստերի դահլիճների հնարավորություններից: Զանգվածային լրագրության միջոցների ներկայությունը, սակայն չպետք է բացառի հասարակության անհար ներկայացուցիչների մասնակցության հնարավորությունը:

**Սկզբունք 14 .
(Դատական նիստերի նկարահանում և ուղիղ հեռարձակում դատական նիստերի դահլիճից)**

35. Դատական քննությանը ներկա անձանց ձայնի և պատկերի ուղիղ եթերով հաղորդումը զանգվածային լրագրության միջոցներով կարող է ոչ պարզաճ ազդեցություն ունենալ այդ անձանց վրա: Վկաներին կարող է ահաբեկել կամ գրավել տեսախցիկների և զանգվածային լրագրության միջոցների ներկայացուցիչների ներկայությունը, ինչը կարող է ազդել նրանց կողմից փաստերի ճիշտ հաղորդմանը: Տուժողները նույնպես կարող են իրենց ահաբեկված զգալ դրանից: Քրեական իրավունքի և դատարարության շրջանակներում տուժողի դրության մասին R (85) 11 հանձնարարականը, ինչպես նաև Վկաների ահաբեկման և պաշտպանության իրավունքի մասին R (97) 13 հանձնարարականը անդրադառնում են այդ երևույթին: Օրինակ, նկարահանումը կարող է կատարվել նախքան դատական քննության սկիզբը: Ավանդից երևում է, որ անդամ պետությունները կարող են սահմանել ցանկացած իրավական ապահովում, որը նրանք օգտակար են գտնում՝ անձանց որոշակի կարեգործիաների պաշտպանության համար, ինչպիսիք են անչափահաս կամ ձեռնաշղթայված մեղադրյալները:

36. 14-րդ սկզբունքով անդամ պետությունների ուշադրությունը հրավիրվում է այդպիսի հնարավոր ազդեցությանը և հանձնարարվում, որ դատական նիստերի դահլիճներից զանգվածային լրագրության միջոց-

ների ուղիղ եթերով հաղորդումները կամ տեսաձայնագրությունները հնարավոր լինեն միայն այն դեպքերում, երբ դրանք հստակորեն թույլատրված են օրենքով կամ իրավասու դատական մարմինների կողմից: Նման բացառիկ եւ հստակ թույլտվությունները կապահովեն կանխարեսելի եւ ոչ խտրական իրավական շրջանակներ: Օրինակ, կարող է որոշվել, որ պատմական կարևորության դատավարությունները կարող են ձայնագրվել կամ տեսանկարահանվել եւ հնարավոր է՝ փարածվել ավելի ուշ փուլերում: Նույնը կարող է կիրառվել ավելի բարձր ապրանքի դատարանում քրեական դատավարությունների նկատմամբ, հատկապես, երբ նման դատավարություններն իրենցից ներկայացնում են օրենքի պարզ վերանայմանը կամ ըստ էության հիմնված են կողմերի՝ գրավոր ներկայացվող փաստաթղթերի վրա:

**Սկզբունք 15.
(Լրավարմիջոցների կողմից տեղեկատվություն
տրամադրելուն աջակցելը)**

37. Դատական մարմինները պետք է աջակցեն քրեական դատավարությունների մասին հաղորդումներին՝ պարզ պահանջով եւ երբ դա գործնականորեն իրագործելի է՝ ապահովելով նշանակված նիստերի մասին հայտարարությունները, երդվյալ արենակալներին ուղղված դատավորների եզրափակիչ ճառերը եւ այլ առնչվող տեղեկատվությունը ստանալու հնարավորությունը: Այդպիսի տեղեկատվություն ունենալու դեպքում, զանգվածային լրատվության միջոցներն ավելի քիչ հավանականությամբ կպարբաստեն ոչ ստույգ հաղորդումներ, որոնք կարող են ոչ պարզաձև ազդեցություն ունենալ ոչ մասնագետ երդվյալ արենակալների եւ դատավորների վրա կամ խախտել անմեղության կանխավարկածը: Այդ պարճառով, 15-րդ սկզբունքով հանձնարարվում է ապահովել այդպիսի աջակցություն, պարզաձև ձևով եւ ժամանակին եւ երբ դա գործնականորեն իրագործելի է: Այդպիսի աջակցությունը չպետք է լինի հավատարմագրման ենթակա: Դատավարությունների ընթացքում դատարանի ներկայացուցիչը պետք է, որքան հնարավոր է հասանելի լինի զանգվածային լրատվության միջոցների համար՝ պարզաբանումների մասին նրանց հարցումներին պատասխանելու նպատակով: Վերջապես, լրագրողները պետք է կարողանան փարածել կամ հանրությանը հաղորդել դատական որոշումները՝ չխախտելով Մարդու իրավունքների մասին կոնվենցիայի 8-րդ հոդվածով սահմանված՝ գաղտնիության պաշտպանությունը:

**Սկզբունք 16.
(Վկաների պաշտպանություն)**

38. Ինչպես վերը նշվել է, վկաների մասին զանգվածային լրատվության միջոցների հաղորդումները կարող են ահաբեկող ազդեցություն ունենալ նրանց վրա, հատկապես, երբ բացահայտվում է վկայի ինքնությունը: Դա նույնիսկ կարող է հակասել Վկաների ահաբեկման եւ պաշտպանության իրավունքի մասին R (97) 13 հանձնարարականին: Այդ պարճառով, 16-րդ սկզբունքով հանձնարարվում է, որ վկաների ինքնությունը չպետք է բացահայտվի իշխանությունների կողմից զանգվածային լրատվության միջոցներին կամ հենց իրենց՝ զանգվածային լրատվության միջոցների կողմից, եթե վկան չի փվել իր նախնական համաձայնությունը, վկայի ինքնությունը հանրության հետքորթության առարկա չի հանդիսանում կամ վկայի ցուցմունքներն արդեն իսկ չեն փրվել հրապարակայնորեն:

**Սկզբունք 17.
(Դատական որոշումների կատարման վերաբերյալ
լրատվություն ՉԼՄ-ներում)**

39. Արդարադատության իրականացման նկատմամբ հասարակության հսկողությունը զգալի չափով իրականացվում է զանգվածային լրատվության միջոցներով: Դատավճիռների կատարումը կազմում է այդ արդարադատության իրականացման մի մասը: Այդ պարճառով, զանգվածային լրատվության միջոցների ազատությունը պետք է ներառի դատավճռով նշանակված պարիժը կրող անձանց հետ շփվելու լրագրողների հնարավորությունը, այնքանով, որքանով դա չի վնասում արդարադատության ճիշտ իրականացմանը, չի խախտում ազատագրկվածների եւ ազատագրկման վայրերի պաշտոնատար անձանց իրավունքները կամ ազատագրկման վայրի անվտանգությունը:

**Սկզբունք 18.
(Ազատագրկման ժամկետի ավարտից հետո ՉԼՄ-ների
կողմից լուսարանում)**

40. Արդարադատության իրականացման մասն է կազմում դատարանի դատավճռով նշանակված պարիժը կրած անձանց՝ հասարակությանը վերահսկողությունը հնարավորությունը: Դատավճիռները կատարվելուց հետո զանգվածային լրատվության միջոցների հաղորդումները գործերի եւ ազատագրկվածների մասին կարող են վնասել այդպիսի վերահսկողությանը: Այդ պարճառով, 18-րդ սկզբունքով հանձնարարվում է, որ Մարդու իրավունքների մասին եվրոպական կոնվենցիայի 8-րդ հոդվածով սահմանված՝ գաղտնիության պաշտպանության իրավունքը

պետք է ներառի այդ անձանց ինքնությունը և նրանց կողմից նախկինում կատարված հանցագործությունները, քանի դեռ նրանք և նրանց կողմից նախկինում կատարված հանցագործությունները չեն հանդիսանում կամ չեն դարձել հանրության ուշադրության առարկա: Այդպիսով, հանցագործության կատարման սովորական փարեդարձը բավարար չէր լինի դրա համար: Այդուհանդերձ, անձինք և նրանց կողմից կատարված հանցագործությունները կարող են լինել հանրության հետաքրքրության առարկա, օրինակ, եթե նրանք կրկին են խախտում քրեական իրավունքը կամ, եթե նրանց նախկինում գործած հանցանքը եղել է վաղեմության ժամկետ չունեցող հանցագործություն, ինչպես, օրինակ, մարդկության դեմ հանցագործություն կամ ցեղասպանություն: Վերջին հանցագործությունները, օրինակ, նախատեսված են Մարդկության դեմ հանցագործությունների և պատերազմի հանցագործությունների նկատմամբ վաղեմության ժամկետի չկիրառման մասին 1974 թ.-ի եվրոպական կոնվենցիայով սահմանվածները:

° í ñáá ³ Ը Ե áñÁáõñ
Ü³ Ե ³ ñ ñ»ñÇ İ áÜÇi »

Đéã³ İ ³ . Çñ

Լրարվամիջոցներով քրեական դատավարությունների մասին րե դեկարվություն հաղորդելու վերաբերյալ

(Ընդունվել է նախարարների կոմիտեի կողմից, փոխնախարարների 848-րդ նիստում, 2003թ հունիսի 10-ին)

Եվրոպայի խորհրդի նախարարների կոմիտեն,

հիշելով, որ անդամ երկները հավաքարիմ են Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիայի (այսուհետև՝ Կոնվենցիա) 10 հոդվածում ամրագրված արտահայտվելու և րեդեկարվության ազատության իրավունքին,

կրկին անգամ շեշտելով, որ արտահայտվելու և րեդեկարվության ազատության իրավունքը ժողովրդավարական հասարակության կարևորագույն հիմնաքարերից և դրա առաջընթացի ու յուրաքանչյուր անհարի զարգացման հիմնական նախապայմաններից մեկն է՝ ինչպես ասված է Արտահայտվելու և րեդեկարվության վերաբերյալ իր 1982 թվականի հայտարարագրում,

հաշվի առնելով անմեղության կանխավարկածի հիմնարար իրավունքին, Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածով ամրագրված արդար դատավարության իրավունքին և Կոնվենցիայի 8-րդ հոդվածով ամրագրված ընտանիքի ու մասնավոր կյանքի հարգանքի իրավունքին հավաքարմությունը,

այսուհետև, հաշվի առնելով Կոնվենցիայի 11 հոդվածով նախատեսված միավորումներ կազմելու իրավունքի համաձայն լրագրողների և լրարվամիջոցների մասնագիտական միավորումներ կազմավորելու իրավունքը, որը լրարվամիջոցների ինքնակարգավորման հիմքն է,

հաշվի առնելով Կոնվենցիայի 6, 8 և 10 հոդվածներով պաշտպանվող իրավունքների հնարավոր բախումը և յուրաքանչյուր անհարական գործի փաստերից ելնելով այդ իրավունքների միջև հավասարակշռություն հաստատելու անհրաժեշտությունը, և զնահարելով Կոնվենցիայով նախատեսված պարարավորությունների կատարման հարցում Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի վերահսկող դերը,

հաշվի առնելով, թե ինչ նշանակություն կարող է ունենալ լրացված միջոցների ինքնակարգավորումն ու համարեղ կարգավորումը այդպիսի հավասարակշռություն հաստատելու հարցում,

տեղյակ լինելով ինքնակարգավորման միջոցով կամ կարգավորման ուղղությամբ պետության հետ համագործակցելով լրացրությունը Եվրոպայում զարգացնելու լրացրողների և լրացված միջոցների բազմաթիվ նախաձեռնություններին,

գիտակցելով քրեական գործերի վերաբերյալ լրացված միջոցներով տեղեկավորություն հաղորդելու համարեքստում խնդրո առարկա իրավունքների վերաբերյալ քաջատեղյակ երկխոսություն ծավալելու անհրաժեշտությունը,

ցանկանալով ուժեղացնել հիշատակվող համարեքստում պարասխանավորության զգացումով լրացրողական գործունեություն ծավալելը՝ հիմնականում խթանելով լրացված միջոցների պարզաճ գործունեությունը վարքագծի կանոնների համաձայն կամ այլ նախաձեռնությունների միջոցով,

մտախոցված լինելով քրեական դատավարության վերաբերյալ տեղեկավորությունը կոմերցիոն նպատակներով օգտագործելու դեպքերից,

ցանկանալով, միևնույն ժամանակ, ամրապնդել քրեական դատավարության առնչությամբ արտահայտվելու և տեղեկավորության ազատության իրավունքի զարգացումը, մասնավորապես ապահովելով այս կարգի դատավարությունների մատչելիությունը լրացված միջոցների համար,

հիշելով իր (74)26 Բանաձևը պարասխանի իրավունքի վերաբերյալ, «Քրեական իրավունքի և վարույթի շրջանակներում քրեական կարգավիճակի վերաբերյալ» R(85)11 հանձնարարականը, «Վկաներին սպառնալու և նրանց պաշտպանության իրավունքի վերաբերյալ» R (97)13 հանձնարարականը, «Լրացված միջոցների և հանդուրժողականության կուլտուրայի զարգացման վերաբերյալ» R(97)21 հանձնարարականը, ինչպես նաև «Տեղեկավորության աղբյուրները չբացահայտելու լրացրողների իրավունքի վերաբերյալ» R (2000)7 հանձնարարականը,

նկատի ունենալով լրացրողական ազատության և մարդու իրավունքների առնչությամբ 2 բանաձևը, որն ընդունվել է ՋԼՄ-ների ռազմավարության վերաբերյալ 4-րդ Եվրոպական նախարարական համաժողովում (Պրագա, դեկտեմբեր 1994) , ինչպես նաև լրացված միջոցների վաղվա օրվա ռազմավարության վերաբերյալ հայտարարագիրը, որն ընդունվել է լրացված միջոցների ռազմավարությանը նվիրված Եվրոպական նախարարների 6-րդ համաժողովում (Կրակով, հունիս 2000),

տեղյակ լինելով 1998թ հոկտեմբերի 7-ին և 8-ին Ստրասբուրգում ՋԼՄ-ների կանոնակարգի մշակման հանձնաժողովի կողմից, ինչպես

նաև Եվրոպական հանձնաժողովի և Գերմանիայի կողմից 1999թ-ի ապրիլի 19-ից 21-ին Մաարբրուկենում անցկացված լրացված միջոցների ինքնակարգավորման վերաբերյալ գիտաժողովների մասին,

եղյակ լինելով լրացված միջոցների հարցերով մասնագետների հետ հանրային խորհրդակցության մասին, որն անցկացվել է ՋԼՄ-ների կանոնակարգի մշակման հանձնաժողովի կողմից 2002թ-ի հունվարին,

Կոչ է անում անդամ երկրներին.

1. խրախուսել քրեական դատավարությունների վերաբերյալ պարզաճ տեղեկավորությունը՝ ուսուցանելով լրացրողներին օրենքի և դատական ընթացակարգի առումով, համագործակցելով լրացված միջոցների և նրանց մասնագիտական կազմակերպությունների, կրթօջախների և դատարանների հետ, քանզի դա անհրաժեշտ է հասկանալու համար դատավարական գործընթացները, դատական գործով կողմերի և պետության շահերն ու իրավունքները, որոնք շոշափվում են այդ դատավարությունների ընթացքում,

2. աջակցել ինքնակարգավորմանը ուղղված ցանկացած նախաձեռնության, որով լրացված միջոցները սահմանում են մասնագիտական վարքագծի չափանիշներ, որոնք առնչվում են քրեական դատավարությունների լուսարանմանը, որպեսզի ապահովվի նախարարների կոմիտեի՝ «Լրացված միջոցներով քրեական դատավարությունների մասին տեղեկավորություն հաղորդելու վերաբերյալ» (2003) 13 հանձնարարականում նշված սկզբունքների նկատմամբ հարգանքը,

3. համագործակցության եզրեր որոնել լրացված միջոցների ոլորտում գործող ինքնակարգավորման մարմինների հետ,

4. լրացված միջոցների ոլորտում գործող մասնագիտական կազմակերպություններին ընդգրկել քրեական դատավարության լուսարանման վերաբերյալ համապարասխան օրինաստեղծ գործընթացների մեջ, օրինակ բնարկումների կամ խորհրդակցությունների միջոցով,

5. այս Նշակագիրը մատչելի դարձնել պետական պաշտոնյաների ու դատարանների, ինչպես նաև լրացրողների և նրանց մասնագիտական կազմակերպությունների համար:

Նրավիրում է լրացված միջոցներին և լրացրողներին.

1. կազմավորվել որպես կամավոր մասնագիտական կազմակերպություններ և ամբողջ Եվրոպայում զարգացնել նմանատիպ կազմակերպությունների միջև համագործակցությունը,

2. պատրաստել լրագրողների համար մասնագիտական վարքագծի ուղեցույցներ և չափանիշներ, հատկապես քրեական դատավարության լուսաբանման առնչությամբ՝ այնպես, որպեսզի այդպիսիք դեռևս չկան, և արմատավորել այդ ուղեցույցներին և չափանիշներին հերևելու պրակտիկան,

3. իրենց լուսաբանումներում թե կասկածյալներին և թե մեղադրյալներին ներկայացնել որպես անմեղ, քանի դեռ վերջիններիս մեղքը չի ապացուցվել դատարանի կողմից՝ հաշվի առնելով որ նշված անձանց այդ իրավունքը վերապահված է Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածով,

4. հարգել քրեական, հայցվորների, կասկածյալների, մեղադրյալների, դատապարտվածների, ինչպես նաև նրանց ընտանիքների արժանապատվությունը, անվտանգությունը և եթե տեղեկատվությունը հանրային հետաքրքրություն չի ներկայացնում, ապա նաև՝ Կոնվենցիայով վերապահված մասնավոր կյանքի նկատմամբ հարգանքի նրանց իրավունքը,

5. չհիշատակել անձի նախկին դատավաճությունը, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ այդ փաստը հանրային հետաքրքրության առարկա է կամ կրկին հայտնվել է հանրության ուշադրության կենտրոնում,

6. նրբանկարություն դրսևորել քրեական դատավարության մեջ ընդգրկված անչափահասների և այլ խոցելի անձանց շահերի նկատմամբ,

7. խուսափել քրեական հետաքննությանն ու դատավարությանը վնասելուց,

8. քրեական դատավարության իրենց լուսաբանումներում խուսափել վնասակար և նվաստացուցիչ անվանարկումներից, երբ դրանք կարող են հարուցել այլազգիների նկատմամբ արելություն, խտրականություն կամ բռնություն,

9. քրեական դատավարությունների լուսաբանումը վստահել այնպիսի լրագրողների, որոնք բավարար պատրաստվածություն ունեն այսպիսի հարցերում:

ԿՔ ՍՊԻ ԶԻ ԶԱՄԻՐՈՒՆԻ ԶՈՒՆԻ ԶՈՒՆԻ
ՍՔՊԶԻ ԶԵՐՈՒՆԻ ԶՈՒՆԻ ԶՈՒՆԻ ԶՈՒՆԻ

Mass Media in the Docummts of CE

© ԹՔ, 2003Ա.